HAŠEK

Peripețiile bravului soldat Švejk

* *

258

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

JAROSLAV HAŠEK

Peripețiile bravului soldat Švejk în războiul mondial

*** ***

Traducere de Jean Grosu

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI
1964

Cuprins

PE FRONT

I

PERIPEȚIILE LUI ŠVEJK ÎN TREN

Într-un compartiment de clasa a doua al acceleratului Praga-České Budějovice se aflau trei persoane: locotenentul-major Lukáš, în fața lui un domn mai în vârstă, chel de-a binelea, şi Švejk, care stătea sfios în picioare, lângă uşă, spre culoar, şi se pregătea tocmai să primească o nouă avalanşă de ocări din partea locotenentului-major, care fără a ține seama de prezența civilului chelbos, tunase şi fulgerase împotriva lui Švejk în tot lungul drumului făcându-l vită încălțată etc.

Nu era vorba decât de un lucru mărunt: de numărul geamantanelor pe care Švejk le avea în seama lui.

— Auzi, ne-au furat un cufăr! îi reproşa locotenentul-major lui Švejk – şi ție ți se pare o nimica toată, nătărăule?

— Cu regret vă raportez, domnule *oberlaitnant*, răspunse cu glas scăzut Švejk – că într-adevăr l-au furat. Pungaşii mişună prin gări şi parcă văd cum a fost: unuia din ei trebuie să-i fi plăcut mai multişor cufărul dumneavoastră şi, profitând de absența mea, când am venit să vă raportez că bagajele sunt în regulă, l-a ciordit. Numai un moment prielnic i-a putut permite să fure cufărul. Ei pândesc momentele astea. Cu doi ani în urmă, în Gara de Nord-Vest, i-au furat unei cuconițe căruciorul cu fetiță cu tot, dar pungaşii au fost atât de cumsecade că au predat fetița la comisariatul de poliție de pe strada noastră, spunând că au găsit-o într-un gang. Până la urmă, ziarele au făcut din

sărmana cucoană o mamă denaturată. Şi Švejk declară cu multă convingere: La gară s-a furat de când e lumea şi se va fura şi de acum înainte. Altfel nu se poate.

— Ascultă Švejk – interveni locotenentul-major, – eu sunt convins că o dată şi o dată o să ți se-nfunde! Nu-mi pot da încă seama dacă faci pe boul sau dacă eşti bou din născare. Ce era în cufăr?

— Mai nimic, domnule *oberlaitnant*, răspunse Švejk, fără să piardă din ochi țeasta lucioasă a civilului care şedea în fața locotenentului şi care, după cât se părea, nu dădea nicio atenție scenei, citind nestingherit *Neue Freie Presse*. Nu era decât oglinda din odaie şi cuierul de fier din vestibul, aşa că de fapt noi n-am suferit nicio pagubă; şi oglinda şi cuierul erau ale proprietarului.

În fața gestului amenințător al locotenentului-major, Švejk continuă cu blândețe:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că n-am ştiut dinainte că ne vor fura cufărul, cât despre oglindă şi cuier i-am spus domnului proprietar că i le vom înapoia la reîntoarcerea din război. În țara duşmanilor sunt destule oglinzi şi cuiere, aşa că nu-i vom pricinui domnului proprietar nicio pagubă. Cum vom cuceri un oraş...

— Tacă-ți gura, Švejk, îi curmă vorba locotenentul-major cu glas amenințător. Într-o bună zi am să te trimit în fața tribunalului militar. Trebuie să-ți dai seama că eşti cel mai tâmpit dintre toți tâmpiții de pe glob. Altul nici într-o mie de ani n-ar fi fost în stare să facă atâtea dobitocii câte mi-ai făcut în cele câteva săptămâni de când eşti la mine. Nădăjduiesc că-ți dai seama de asta!

— Cu respect Vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că-mi dau seama. Eu am spirit de observație, dar îmi vine mai târziu şi totdeauna după ce s-a întâmplat ceva neplăcut. Sunt un ghinionist, aşa cum era unul Necheleba din strada Nekazanká care se ducea la cârciuma „În crângul haimanalelor”. Voia întotdeauna să facă numai bine şi să înceapă de sâmbătă o viață nouă; şi de fiecare dată îl auzeai a doua zi: „Şi aşa, măi fraților, pe nepusă masă, m-am trezit

la zdup”. Aşa cădea peste el întotdeauna necazul tocmai când se gândea că se duce liniştit acasă, ca până la urmă să se dovedească ba că a dărâmat pe undeva vreun gard, ba că a deshămat calul unui birjar, ba că a vrut să-şi curețe luleaua cu pana de cocoş a vreunei patrule polițieneşti. Asta l-a dus la disperare şi de nimic nu-i părea mai rău decât că ghinionul ăsta îl urmărea din generație în generație. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Ascultă, Švejk, slăbeşte-mă cu poveştile dumitale.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că tot ce vă spun aici e adevărul adevărat. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Švejk! se înfurie locotenentul-major. Încă o dată îți interzic să-mi mai povesteşti ceva. Nu vreau să aud nimic! Când vom ajunge la Budějovice, mă răfuiesc eu cu dumneata. Află, Švejk, că am să te bag la arest!

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu ştiam, spuse Švejk, liniştit. Despre una ca asta încă n-ați pomenit.

Fără voie, locotenentul-major îi scrâşniră dinții, oftă, scoase din manta ziarul *Bohemia* şi citi coloanele despre marile victorii şi despre acțiunea submarinului german „E” în Marea Mediterană; când ajunse la ştirea despre noua invenție germană de aruncare în aer a oraşelor cu ajutorul unor bombe speciale lansate din avioane, care explodează de trei ori la rând, fu stingherit de glasul lui Švejk, care se adresa domnului cu chelie:

— Îmi dați voie, stimate domn, nu binevoiți a fi domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”?

Văzând că domnul cu chelie nu binevoieşte să-i răspundă Švejk se adresă locotenentului-major:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că odată am citit în ziare că un om normal trebuie să aibă pe cap cam vreo şaizeci până la şaptezeci de mii de fire de păr, şi că părul negru este mai rar, după cum se vede în numeroase cazuri.

Şi continuă necruțător:

— Pe urmă, ne-a spus odată un medic la cafeneaua „U

Spirku” că pierderea părului se datoreşte unei emoţii sufleteşti de şase săptămâni.

În clipa aceea se întâmplă ceva îngrozitor. Domnul cu chelie sări ca ars şi zbieră la el:

— *Marsch heraus, Sie Schweinkerl!*[1] Apoi îl îmbrânci pe culoar şi, întorcându-se în compartiment, îi oferi locotenentului-major o mică surpriză, prin aceea că i se prezentă.

Se întâmplase o mică eroare. Individul cu chelie nu era domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”, ci nici mai mult nici mai puţin decât generalul-maior von Schwarzburg. Generalul-maior făcea tocmai, îmbrăcat în civil, o călătorie de inspecţie prin garnizoane şi se ducea să facă o surpriză la Budějovice.

Von Schwarzburg era cel mai fioros general din câţi s-au cunoscut vreodată; ori de câte ori găsea câte ceva în neregulă, conversaţia pe care obişnuia s-o aibă cu comandantul garnizoanei era următoarea:

— Aveţi revolver?

— Am.

— Bine! În locul dumneavoastră, cu siguranţă că aş şti ce am de făcut cu el, pentru că ceea ce văd aici nu-i garnizoană, ci cocină de porci.

Şi într-adevăr, după inspecţia lui, pe ici pe colo se împuşca câte unul, fapt pe care generalul-maior von Schwarzburg îl constata cu satisfacţie.

— Aşa şi trebuie! Ăla zic şi eu ostaş!

Se părea că nu-i place când după inspecţie rămâne cineva în viaţă. Avea mania să transfere ofiţerii în locurile cele mai neplăcute. Era de ajuns să găsească cel mai mic chiţibuş pentru ca ofiţerul să-şi ia rămas bun de la garnizoana lui şi să pribegească pe la graniţa muntenegreană sau în vreo garnizoană desperată şi plină de beţivi, în vreun colţ murdar din Galiţia.

— Domnule locotenent-major – întrebă el – unde ai făcut

---

[1] Ieşi afară, porcule! (germ.)

şcoala de cadeţi?

— La Praga.

— Vasăzică, dumneata ai făcut şcoala de cadeţi şi nici nu ştii măcar că ofiţerul răspunde de inferiorul său. Frumos din partea dumitale. În al doilea rând, stai la taifas cu ordonanţa dumitale, cum ai sta cu un prieten intim. Îi permiţi să vorbească neîntrebat. Asta-i şi mai frumos. În al treilea rând, îi permiţi să insulte superiorii dumitale. Şi asta-i cât se poate de frumos; toate astea duc la o singură concluzie. Cum te numeşti, domnule locotenent-major?

— Lukáš.

— Şi din ce regiment faci parte?

— Am fost…

— Mulţumesc, nu-i vorba de unde aţi fost. Vreau să ştiu unde sunteţi acum.

— În regimentul 91 infanterie, domnule general-maior. M-au transferat…

— V-au transferat? Foarte bine au făcut. N-are să vă strice să plecaţi cât mai curând, cu regimentul 91 infanterie, undeva pe câmpul de bătălie.

— Asta s-a şi hotărât, domnule maior.

Generalul-maior începu să-i ţină o adevărată predică, arătând că în ultimii ani ofiţerii vorbesc cu inferiorii lor pe ton familiar şi că în asta vede primejdia răspândirii unor principii democratice. Soldatul trebuie ţinut sub teroare, trebuie să tremure în faţa superiorului, să-i fie teamă de el. Ofiţerii trebuie să ţină trupa la distanţă de zece paşi şi să nu-i permită să gândească independent sau, la urma urmei, să gândească măcar, căci în aceasta constă tragica eroare a ultimilor ani. Înainte vreme trupa se temea de ofiţeri ca de foc, în timp ce astăzi…

Generalul-maior gesticula cu desperare:

— Astăzi majoritatea ofiţerilor se bat pe burtă cu soldaţii. Asta am vrut să spun.

Apoi generalul-maior luă din nou ziarul şi se cufundă în lectură. Locotenentul-major Lukáš ieşi alb ca varul pe culoar, să se răfuiască cu Švejk.

Îl găsi stând în picioare lângă fereastră, cu o figură atât de blajină şi de mulțumită, cum nu o poate avea decât un pruncuşor de o lună, care a supt şi apoi face nani.

Locotenentul-major se opri şi-i făcu semn, arătându-i un compartiment gol. Intră după el şi închise uşa.

— Švejkule – începu el solemn – ți-a sunat ceasul să primeşti o pereche de palme cum nu s-au pomenit. De ce te-ai legat de domnul cu chelie? Ştii ca e generalul-maior von Schwarzburg?

— Raportez, domnule *oberlaitnant* – îngăimă Švejk cu o figură de martir – că de când mă ştiu, nici prin gând nu mi-a trecut să insult pe cineva şi că habar n-am de niciun fel de general-maior. Seamănă într-adevăr ca două picături de apă cu domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia". Ăla venea la cârciuma de lângă noi şi odată, când a adormit cu capul pe masă, un binevoitor i-a scris pe chelie cu creionul chimic: „Ne permitem prin aceasta, conform tarifului III c, aici anexat, să vă oferim economiile pentru zestrea şi lucrurile copiilor dumneavoastră cu ajutorul asigurării pe viață!" Se înțelege că toți au plecat, numai eu singur am rămas cu el şi, cum am întotdeauna ghinion, dumnealui după ce s-a trezit şi s-a uitat în oglindă s-a înfuriat zicându-şi că eu i-am făcut-o; şi el a vrut să-mi dea o pereche de palme.

Cuvintele „şi el" lunecaseră oarecum cu dojană şi cu atâta duioşie de pe buzele lui Švejk, încât locotenentului-major îi căzu mâna jos.

Dar Švejk continuă:

— Pentru o greşeală atât de mică, domnul acela n-ar fi trebuit să se înfurie: ar trebui în adevăr să aibă şaizeci de mii până la şaptezeci de mii de fire de păr, aşa cum scria într-un articol în care spunea tot ce trebuie să aibă un om normal. Mie, de când sunt nu mi-a trecut prin minte că există vreun domn general-maior cu chelie. Asta e, cum s-ar zice, o tragică eroare, care se poate întâmpla oricui, când dai prea repede crezare la tot ce auzi. Odată, cu ani în urmă, croitorul Hyvl ne-a povestit ce i s-a întâmplat în timp ce se întorcea

din Ştiria, unde lucrase, spre Praga, prin Leoben. Avea cu dânsul o şuncă pe care şi-o cumpărase la Maribor. Şi-aşa, cum mergea trenul, îşi închipuia că e singurul ceh printre pasageri, dar când la Saint Moritz începu să-şi taie din şuncă, domnul din fața lui începu să facă ochi dulci şuncii şi să-i lase gura apă. Văzând asta, croitorul Hyvl îşi spuse cu glas tare: „Ce-ai mai înfuleca şi tu, nătărăule”, iar domnul din față îi răspunde ceheşte: „Păi, te cred că aş înfuleca dacă mi-ai da”. Şi aşa, până la Budějovice au dat gata şunca. Pe domnul ăla îl chema Vojtech Rous.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk, apoi intră în compartiment. De abia se aşeză pe locul lui, când în uşă se ivi figura zâmbitoare a lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că peste cinci minute suntem în Tábor. Trenul stă cinci minute. Nu ordonați să vă comand ceva de mâncare? Cu ani în urmă aveau aici o minunată…

Locotenentul-major țâşni furios din compartiment şi pe culoar îi spuse:

— Îți mai atrag încă o dată atenția că, cu cât te arăți mai puțin, cu atât sunt mai fericit. Aş fi foarte bucuros să nu te mai văd de loc şi fii sigur că de asta voi avea eu grijă. Să nu te mai arăți în fața ochilor mei. Piei dinaintea mea, dobitocule, neghiobule!

— Înțeles, să trăiți, domnule *oberlaitnant*.

Švejk salută, făcu milităreşte stânga-mprejur şi se duse la capătul culoarului unde se aşeză în colț pe scăunelul conductorului şi intră în vorbă cu însoțitorul de tren.

— Pot să vă întreb ceva?

Însoțitorul care nu avea chef de vorbă de loc, dădu slab şi apatic din cap.

— Pe la mine – se încinse la vorbă Švejk – venea un om cumsecade, îi zicea Hofman, şi susținea mereu că semnalele de alarmă nu-s bune de nimic şi că nu funcționează când tragi de mâner. Pe mine drept să spun, nu mă prea interesează asemenea lucruri, dar, pentru că am acum prilejul să văd un asemenea aparat, aş vrea şi eu să ştiu ce

am de făcut dacă, din întâmplare, aş avea nevoie de el.

Švejk se ridică şi se apropie împreună cu însoțitorul de frâna de alarmă sub care scria: *În caz de pericol.*

Însoțitorul socoti de datoria lui să-i explice cum funcționează aparatul.

— Bine v-a spus, cine v-a spus, că trebuie tras de mânerul ăsta, dar v-a mințit că nu funcționează. Trenul trebuie să se oprească, frâna fiind în legătură cu locomotiva prin toate vagoanele. Frâna de alarmă trebuie să funcționeze.

În timp ce vorbeau, amândoi țineau mâna pe mânerul semnalului de alarmă, şi fără să-şi dea seama traseră de el şi trenul se opri.

Bineînțeles, nu se putură pune de acord asupra celui care a dat semnalul.

Švejk susținea că nu putea să fie el, că n-a făcut-o el, că el nu-i un derbedeu.

— Chiar m-am mirat – îi spuse blajin conductorului – cum de s-a oprit trenul aşa deodată. Merge, şi deodată stă. Uite, asta mă roade mai mult chiar decât pe dumneavoastră.

Un domn serios se ridică în apărarea însoțitorului de cale ferată, susținând că auzise cum soldatul începuse cel dintâi să vorbească despre semnalele de alarmă.

Dimpotrivă, Švejk continuă să-şi apere oarecum cinstea lui, susținând că el n-are niciun interes să întârzie trenul, întrucât pleacă la război.

— Domnul şef de gară are să vă lămurească, hotărî conductorul. Treaba asta o să vă coste douăzeci de coroane.

În timpul acesta, călătorii săreau din vagoane, şeful de tren fluieră, o doamnă alerga înspăimântată cu valiza peste şine, în câmp.

— Merită, într-adevăr, douăzeci de coroane – spuse Švejk cu prudență, păstrându-şi un calm desăvârşit – ba e chiar prea ieftin. Odată, când împăratul a venit în vizită la Žižkov, un oarecare Franz Šnor i-a oprit caleaşca îngenunchind în fața lui pe linia de tramvai, în mijlocul străzii. Comisarul din circumscripție i-a spus domnului Šnor, plângând, că nu trebuia s-o facă tocmai în circumscripția lui, că ar fi putut

s-o facă cu o stradă mai jos care ține de consilierul de poliție Kraus. Acolo ar fi trebuit să-i facă plecăciune împăratului. După aceea, pe domnul acela Šnor l-au arestat.

Švejk se uită în juru-i. Cercul curioşilor se îngroşase cu alți curioşi strânşi de gura conductorului-şef.

— Ei, şi-acum să plecăm mai departe, spuse Švejk. Nu-i frumos să întârzie trenul. Dacă ar fi în timp de pace, treacă-meargă, dar în vreme de război, trebuie să se ştie că în fiecare tren călătoresc militari, generali-maiori, *oberlaitnanți*, ostaşi. Orice întârziere de soiul ăsta e o chestie gravă. Napoleon a întârziat la Weterloo cu cinci minute[2] şi s-a dus de-a dura cu toată gloria lui...

În clipa aceea, prin grupul de ascultători îşi croi drum locotenentul-major Lukáš. Era îngrozitor de palid şi nu izbuti să spună altceva decât „Švejk!"

Švejk salută şi spuse:

— Raportez, domnule *oberlaitnant*, că sunt învinuit că am oprit trenul. Inventarul căilor ferate are plumbi foarte ciudați la frânele de alarmă. Nu-i chip să se apropie omul de ele, că-l şi loveşte năpasta; îndată îi cer douăzeci de coroane, aşa cum cer de la mine acum.

Şeful de tren coborî, fluieră, şi trenul porni din nou.

Călătorii se întoarseră la locurile lor în compartimente, iar locotenentul-major Lukáš se aşeză la locul lui, fără să scoată o vorbă.

Nu mai rămăsese decât conductorul trenului, Švejk şi însoțitorul. Conductorul scoase condica de procese-verbale şi alcătui o dare de seamă asupra întregii întâmplări. Însoțitorul se uită cu ură la Švejk, care întrebă liniştit:

— Sunteți de mult la calea ferată?

Întrucât însoțitorul nu răspunse, Švejk declară că a cunoscut la Uhřiněves, lângă Praga, pe unul Mliček František care, tot aşa, trăgând odată semnalul de alarmă,

---

[2] Întârzierea a fost, de fapt, mult mai mare, de cîteva ore. Bătălia de la Waterloo în loc să înceapă la ora 9 cum fixase Napoleon, a început la ora 12.

s-a speriat atât de tare, încât şi-a pierdut graiul paisprezece zile. Nu şi-a revenit decât atunci când s-a dus în vizită la grădinarul Vaněk din Hostivař; acolo s-a luat la bătaie şi-n timpul bătăii Vaněk a rupt o vână de bou pe spinarea lui.

— Asta, adăugă Švejk, s-a întâmplat în mai 1912.

Însoţitorul deschise uşa closetului şi se încuie în el.

Švejk rămase singur cu conductorul care-i cerea să plătească amenda de douăzeci de coroane, spunând că în caz de neplată va trebui să-l predea şefului de gară de la Tábor.

— Foarte bine, spuse Švejk. Mie îmi place să stau de vorbă cu oameni învăţaţi şi o să-mi facă plăcere să-l văd pe şeful gării din Tábor.

Švejk îşi scoase pipa din bluză, o aprinse şi, slobozind fumul înecăcios de tutun cazon, continuă:

— Cu ani în urmă, la Svitava, şef de gară era domnul Wagner. Era un adevărat zbir cu subalternii, pe care-i teroriza cât putea; şi mai cu seamă se pusese pe capul unui acar, Jungwirt, până când sărmanul de disperare, s-a înecat în gârlă. Dar înainte de a o face, i-a scris şefului de gară o scrisoare în care zicea că o să-l sperie peste noapte. Şi zău, nu vă mint, i-a făcut-o. Drăguţul de şef stătea noaptea la telegraf. Se aud semnalele şi şeful recepţionează o telegramă: „Ce mai faci, nătărăule? Jungwirt.” Asta a ţinut o săptămână întreagă, până când şeful, înnebunit, s-a apucat într-o zi să trimită pe toate firele telegrame de serviciu, răspunzând fantomei: „Iartă-mă, Jungwirt”. Şi în noaptea următoare aparatul îi transmite următorul răspuns: „Spânzură-te de semaforul de lângă pod. Jungwirt”. Şi domnul şef l-a ascultat. Din pricina asta l-au arestat pe telegrafistul de la staţia de dincolo de Svitava. Vedeţi că între cer şi pământ sunt chestiuni despre care noi habar n-avem.

Trenul intra în gara Tábor şi aşa cum se cuvine, înainte de a coborî din tren însoţit de conductor, Švejk îi raportă locotenentului-major Lukáš:

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că voi fi predat la domnul şef de gară.

Locotenentul-major Lukáš nu-i răspunse nimic. Era cuprins de o mare supărare. În cele din urmă, îşi spuse că cel mai bun lucru e să nu ia nimic în serios. Să nu-i pese nici de Švejk, nici de chelbosul de general-maior din fața lui; să şadă liniştit, să coboare din tren la Budějovice, să se prezinte la regiment şi să plece pe front cu o companie de marş. Pe front să se lase eventual ucis şi să scape de lumea asta mizerabilă, în care-şi duce traiul o dihanie ca Švejk.

Când trenul se puse în mişcare, locotenentul-major Lukáš, uitându-se pe fereastră, pe peron, îl văzu pe Švejk încins într-o aprigă discuție cu şeful de gară. Švejk era înconjurat de un grup de oameni printre care se zăreau şi câțiva de la căile ferate.

Locotenentul-major Lukáš scoase un oftat. Nu era un oftat de regret. I se uşurase inima ştiind că Švejk rămăsese pe peron. În cele din urmă, până şi chelbosul de general-maior i se părea o javră mai suportabilă.

*

Trenul gâfâia de mult în drum spre Budějovice, dar pe peronul gării oamenii nu se mai risipeau din jurul lui Švejk.

El îşi susținea cu tărie nevinovăția şi convinsese pe cei din jur până într-atât, încât o doamnă exclamă:

— Iar au început să-i chinuie pe bieții soldați.

Mulțimea îşi însuşi această părere, iar un domn declară şefului de gară că plăteşte amenda de douăzeci de coroane pentru Švejk, convins fiind că nu el era vinovatul.

— Priviți-l numai, urmă domnul, cucerit de expresia nevinovată a lui Švejk, care întorcându-se către mulțime, exclamă:

— Oameni buni, sunt nevinovat.

Între timp apăru plutonierul de jandarmi care arestă un cetățean din mulțime, spunându-i:

— Las' că vă-nvăț eu să mai îndemnați oamenii la răscoală! O să vă treacă pofta să mai spuneți că dacă se procedează aşa cu soldații, nimeni nu le mai poate cere să

câştige războiul.

Nefericitul cetățean nu fu în stare să mai rostească nimic altceva decât că e măcelar la Stará Brana şi că nici pe departe nu s-a gândit la aşa ceva.

Între timp, domnul cel cumsecade, care credea în nevinovăția lui Švejk, plăti pentru el amenda la biroul gării, şi-l conduse pe Švejk la restaurantul de clasa a treia unde îl cinsti cu bere. Aici aflând că toate actele şi foaia de drum se aflau la locotenentul-major Lukáš, foarte generos, îi dădu o monedă de cinci coroane pentru bilet şi pentru alte cheltuieli.

Când plecă, îi şopti lui Švejk, confidențial:

— Aşa, soldățelule, cum îți spun, dacă ajungi prizonier în Rusia, salută-l din partea mea pe meşterul berar Zeman din Zdolbunov. Ți-ai notat, nu-i aşa, cum mă cheamă? Fii deştept şi caută să nu stai prea mult pe front.

— De asta nu aveți nicio grijă, spuse Švejk. Nu strică niciodată să vezi meleaguri străine pe gratis.

Švejk rămase singur la masă şi în vreme ce-şi bea liniştit moneda de cinci coroane, căpătată de la generosul binefăcător, pe peron, oamenii care nu asistaseră la convorbirea lui cu şeful de gară, şi văzuseră de departe numai mulțimea adunată, îşi şopteau unul altuia că fusese prins un spion care a fotografiat gara. Această afirmație fu combătută însă de o doamnă, care susținea că nu era vorba de niciun spion, dar că a auzit că un cavaler a tăiat un ofițer la closetul de doamne, pentru că dăduse buzna peste iubita lui, care îl condusese la gară.

Urmarea acestor zvonuri fanteziste, obişnuite pe vreme de război, a fost că jandarmii evacuaseră peronul. Švejk continuă să bea liniştit, amintindu-şi cu duioşie de locotenentul lui. Ce-o să facă oare, sărmanul, când o ajunge la České Budějovice şi n-are să-şi găsească ordonanța în tot trenul!

Înaintea sosirii trenului de persoane, restaurantul de clasa a treia se umplu de soldați şi civili. Predominau soldați din cele mai diferite unități şi de cele mai felurite

naționalități, pe care urgia războiului îi azvârlise în spitalele militare din Tábor şi care plecau acum din nou pe front pentru a se alege cu alte răni, ciopârțeli şi dureri. Se duceau să-şi cucerească crucea de lemn de pe mormânt, unde după ani şi ani, pe câmpiile triste ale Galiției orientale, se va legăna bătută de vânt şi ploaie, capela militară austriacă spălăcită, cu „franticul”[3] ruginit, pe care din când în când se va aşeza, întristat, câte un corb bătrân, amintindu-şi de marea desfătare de pe vremuri, când găsea aici un îmbelşugat ospăț de gustoase cadavre omeneşti şi hoituri de cai, când sub şapca pe care stă se afla cea mai aleasă trufanda – ochiul de om.

Unul din aceşti candidați la suferință, eliberat după operație din spitalul militar, îmbrăcat într-o uniformă soioasă, pătată de sânge şi noroi, se aşeză la masa lui Švejk. Era chircit, tras la față, posomorât. Puse pe masă un pachețel, scoase din buzunar punga stricată şi începu să-şi numere banii.

Se uită apoi la Švejk şi-l întrebă:

— *Magyar?*[4]

— Eu, frățioare, sunt ceh, răspunse Švejk. Nu vrei să bei?

— *Nem tudom, barátom.*[5]

— Nu face nimic, îl îndemnă Švejk, punând halba plină în fața soldatului posomorât. Haide, trage-i o duşcă zdravănă.

Soldatul pricepu, bău şi mulțumi.

— *Köszönöm szivesen!*[6] Se uită iar la conținutul pungii, şi în cele din urmă oftă.

Švejk înțelese că ungurul ar fi vrut să bea o bere, dar că nu avea destui bani; de aceea porunci să i se aducă una, drept care ungurul mulțumi din nou şi începu să-i povestească ceva prin semne, arătându-i mâna ciuruită, în vreme ce-i vorbea în limbaj internațional: „Pif, paf, puc!”

---

[3] Insigna lui Franz Josef.
[4] Maghiar?(magh.)
[5] Nu pricep, prietene (magh.).
[6] Mulțumesc frumos (magh.).

Švejk dădu din cap compătimitor şi pipernicitul convalescent îl mai făcu să înțeleagă, lăsându-şi mâna stângă până la jumătate de metru de pământ şi ridicând apoi trei degete, că avea acasă trei copii mici.

— *Nincs ham, nincs ham*, continuă el, vrând să spună că acasă n-au ce mânca, şi-şi şterse ochii înlăcrimați, cu mâneca murdară a mantalei cazone, în care se vedea gaura de glonte care îi străbătuse trupul pentru gloria regelui Ungariei.

Şi nu-i de mirare, că petrecându-şi timpul în acest fel, încetul cu încetul Švejk nu mai rămase cu nimic din moneda de cinci coroane şi că, încet dar sigur, se desprindea tot mai mult de České Budějovice, pierzând cu fiecare halbă de bere, cu care se cinstea pe sine şi pe convalescentul ungur, posibilitatea de a-şi cumpăra bilet.

Prin stație mai trecu un tren spre Budějovice, dar Švejk continua să stea la masă şi să asculte cum îi repeta maghiarul: *„Pif, paf, puc! Három, gyermek, nincs ham éljen!*[7]"

Ultimul cuvânt îl repeta ori de câte ori ciocneau paharele.

— Bea, bea, unguraşule – îi răspundea Švejk – trage-i! Voi nu ne-ați cinsti pe noi aşa...

Un ostaş de la masa alăturată se amestecă în vorbă spunând că, sosind la Seghedin cu regimentul 28, ungurii i-au întâmpinat amenințându-i cu pumnii.

Soldatul nu mințea, dar părea că se simte jignit de acest lucru care, de fapt, devenise mai târziu un lucru obişnuit pentru toți ostaşii cehi şi, în cele din urmă, îl făceau chiar şi maghiarii când s-au săturat să se mai bată pentru regele Ungariei.

Aceste spuse, soldatul se aşeză la masa lor şi povesti cum i-au păruit pe unguri la Seghedin, măturându-i din câteva cârciumi. În acelaşi timp însă recunoscu că şi ei ştiu să se încaiere şi că s-a ales cu o lovitură de cuțit în şale, aşa că au trebuit să-l trimită în spatele frontului să se lecuiască.

Acum însă, când se va întoarce la regiment, de bună

---

[7] Trei copii, şi nimic de m\ncare, să trăieşti! (magh.)

seamă că comandantul batalionului va da ordin să fie băgat la arest, pentru faptul că n-a mai avut timp să-i plătească ungurului lovitura primită, aşa cum trebuie şi cum se cuvine. În felul acesta s-ar fi ales şi ungurul cu ceva din încăierare, iar onoarea întregului regiment ar fi fost salvată.

— *Ihre Dokumenten*, document dumneavoastră? – aşa îl luă cu frumosul pe Švejk şeful patrulei militare de control, un sergent însoţit de patru soldaţi cu baioneta la armă. Eu văzut şedeţi, *nicht fahre*[8], şedeţi, baut, baut, într-una, soldat!

— N-am, drăguţule, răspunse Švejk. Domnul locotenent-major Lukáš, regiment numărul 91, le-a luat cu el şi eu am rămas aici, în gară.

— *Was ist das Wort*[9]: tracuţule? se adresă sergentul unuia din soldaţii săi, un bătrân miliţian, care după cum se părea i le făcea toate pe dos, deoarece îi răspunse calm:

— Drăguţ *das ist wie: Herr Feldwebel.*[10]

Sergentul continuă convorbirea cu Švejk:

— Tocument, toţi soldaţi far tocument închis *auf Bahnhofs – Militärkommando den lausigen Bursch wie einen tollen Hund.*[11]

Şi aşa îl duseră pe Švejk la comandamentul militar al gării, unde, în camera de gardă, stăteau oameni de trupă, ce arătau la fel cu bătrânul miliţian, care ştiuse să-i traducă atât de frumos în limba germană cuvântul „drăguţule" duşmanului său firesc, domnului sergent.

Camera de gardă era împodobită cu litografii, pe care în vremea aceea ministerul de război le trimitea tuturor birourilor pe unde se perindau soldaţi, la fel ca şi în şcoli şi cazărmi.

La intrare, ochii bravului soldat Švejk se opriră asupra unui tablou, care, după cum reieşea din textul explicativ,

---

[8] Că n-aţi plecat (incorect în germ.)

[9] Ce înseamnă cuvântul (germ.)

[10] Drăguţ înseamnă cam aşa ceva: domnule plutonier (germ.).

[11] ...la Comandamentul militar al gării, pe toţi nespălaţii, ca pe nişte câini turbaţi (în limba germană, stâlcit).

înfăţişa pe fruntaşul František Hamm şi pe caporalii Paulhart şi Bachmayer din regimentul chezaro-crăiesc 21 de puşcaşi, îndemnând trupa la rezistenţă. Pe peretele opus atârna un tablou cu titlul: „Fruntaşul Jan Danko din regimentul 5 de husari honvezi cercetând poziţia bateriilor inamice”.

Pe partea dreaptă, mai jos, atârna un afiş: „Pilde excepţionale de bărbăţie”.

Cu asemenea afişe – ale căror texte, cu fantezistele lor pilde excepţionale, erau ticluite în birourile ministerului de război, de către diferiţi ziarişti germani mobilizaţi în armată – voia bătrâna şi neroada Austrie să însufleţească soldaţii care nu le citeau niciodată, iar atunci când asemenea pilde de bărbăţie le erau trimise pe front, broşate în cărţi, îşi răsuceau din ele ţigări din tutun de pipă când nu le dădeau o folosinţă şi mai potrivită, pentru a corespunde valorii şi spiritului acelor pilde excepţionale de curaj.

În timp ce sergentul era dus să caute un ofiţer, Švejk începu să citească un afiş mare.

Vizitiul Josef Bong

„Soldaţii corpului sanitar transportau răniţii spre furgoanele pregătite într-o râpă adăpostită. De îndată ce fură pline, o porniră spre postul de ajutor. Ruşii, urmărind aceste furgoane, începură să le atace cu grenade. Calul furgonarului Josef Bong, din escadronul 3 de furgonari, a fost ucis de o schijă de grenadă. Bong se tânguia: «Sărmanul meu bălan, s-a sfârşit cu tine!» În clipa aceea fu atins de o schijă de grenadă. Cu toate acestea, el îşi deshămă calul şi trase singur furgonul la adăpost sigur. Apoi se întoarse după harnaşamentul calului său mort. Ruşii nu conteneau să tragă. «Trageţi, trageţi, nebunilor, că eu harnaşamentul... harnaşamentul tot nu vi-l las aici!» şi continua să-l scoată de pe cal, repetând într-una acele vorbe. În sfârşit, fu gata şi se târî cu harnaşamentul înapoi spre furgon. Sanitarii începuseră să-l înjure pentru că lipsise prea mult. «N-am vrut să las acolo

harnaşamentul, e aproape nou şi mi-am zis că ar fi păcat de el. Lucruri din astea nu avem de prisos», se scuză viteazul soldat, plecând spre infirmerie şi abia aici declară că e rănit... Mai târziu majorul îi împodobi pieptul cu medalia de argint, pentru bărbăție."

Terminând de citit şi văzând că sergentul nu se mai întoarce, Švejk se adresă milițienilor din camera de gardă:

— Asta zic şi eu pildă de bărbăție! În felul ăsta în armata noastră vor fi numai harnaşamente noi. Dar când eram la Praga, am citit în ziarul *Pražské úlední listy* despre un caz şi mai frumos. Era vorba de un doctor, Josef Vojnov, teterist voluntar în compania a 7-a vânători de câmp, care se afla în Galiția. Ăsta, în timp ce conducea un atac la baionetă, a fost lovit de un glonte drept în cap şi, în vreme ce-l duceau spre postul de prim-ajutor, zbiera că nu se lasă pansat pentru un fleac de zgârietură. Ținea morțiş să pornească din nou la atac cu grupa lui, dar o grenadă îi reteză glezna piciorului. Au vrut din nou să-l ducă, dar el şontâc-şontâc, sprijinindu-se în baston, o porni spre linia de luptă, apărându-se de inamic cu bastonul; şi iată că-l ajunge o nouă grenadă care-i retează mâna în care ținea bastonul. Dar el tot nu se lăsă: îşi trecu bastonul în cealaltă mână, zbierând că asta nu le-o iartă el şi Dumnezeu ştie ce s-ar fi întâmplat cu dânsul dacă, peste o clipă, un proiectil nu l-ar fi dat gata. Dacă până la urmă nu l-ar fi doborât, poate că ar fi căpătat şi el medalia de argint pentru bărbăție. Când proiectilul i-a retezat capul, aşa cum se rostogolea, tot mai striga: „Mereu la datorie, grăbeşte cu credință, chiar dacă în jurul tău adie suflul morții!"

— Aşa scriu ei la gazetă – spuse unul dintre soldați – dar dacă i-ai băga în luptă i-ar apuca strechea cât ai zice peşte.

Apoi milițianul scuipă continuând:

— La noi la Časlav a fost un redactor din Viena, neamț. Făcea serviciul ca furier. Cu noi nici nu voia să vorbească ceheşte, dar când l-au repartizat la batalionul de marş, în care eram numai cehi, imediat a ştiut ceheşte.

În uşă îşi făcu apariţia sergentul, cu o mutră acră, şi începu să zbiere:

— *Wenn man drei Minuten este weg, da hört man nichts anderes als*[12]: ceheşte, cehi.

Ieşind afară, pentru a se duce, probabil, la restaurant, îi spuse caporalului să-l ducă numaidecât pe derbedeul acela păduchios la locotenent, imediat ce acesta va sosi.

— Domnul locotenent se distrează iar cu telegrafista din staţie, bombăni caporalul după plecarea lui. Se ţine de capul ei mai bine de două săptămâni şi ori de câte ori vine de la telegraf e foarte furios şi spune despre ea: *Das ist aber cine Hure, sie will nicht mit mir schlafen"*[13]

Şi de data asta era furios se vede, căci, de cum sosi, se auziră cărţi trântite pe masă.

— N-ai încotro, băiete, trebuie să mergi la el, îi spuse cu compătimire lui Švejk caporalul. Ehei, câţi soldaţi au trecut prin mâinile lui!... Şi mai bătrâni şi mai tineri...

Apoi îl duse pe Švejk într-un birou unde la o masă cu hârtii răvăşite şedea un locotenent tânăr, grozav de furios.

Când îl văzu pe Švejk însoţit de caporal exclamă foarte răspicat: „Aha!" După care urmă raportul caporalului:

— Raportez supus, domnule locotenent, că omul acesta a fost găsit în gară, fără acte.

Locotenentul clătină din cap, ca şi când ar fi vrut să spună că prevăzuse cu ani în urmă că în această zi şi la această oră Švejk va fi găsit în gară fără acte, căci oricine s-ar fi uitat în clipa aceea la Švejk trebuia să aibă impresia că este absolut cu neputinţă ca un bărbat cu o asemenea înfăţişare şi ţinută să poată avea asupra lui vreun act. În clipa aceea, Švejk arăta ca picat din cer, dintr-o altă planetă, şi avea aerul că priveşte cu mirare o lume nouă în care i se cere o prostie, până acum necunoscută lui, cum ar fi de pildă să aibă acte.

Uitându-se la Švejk, locotenentul reflectă o clipă ce anume să-i spună. În sfârşit, îl întrebă:

---

[12] Cum lipseşti trei minute, nu mai auzi decât... (germ.).

[13] Asta e o curvă, nu vrea să se culce cu mine (germ.).

— Ce făceai în gară?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că aşteptam trenul de České Budějovice, ca să pot ajunge la regimentul meu 91, unde sunt ordonanță la domnul *oberlaitnant* Lukáš, pe care am fost silit să-l părăsesc, fiind dus la şeful de gară din pricina amenzii, bănuit că aş fi oprit acceleratul în care călătoream, cu ajutorul frânei de alarmă şi protecție.

— M-ai înnebunit, zbieră locotenentul. Vorbeşte lămurit, pe scurt, şi nu-mi înşira dobitocii.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că chiar din clipa în care m-am aşezat cu domnul *oberlaitnant* Lukáš în acceleratul care trebuia să ne ducă cât mai repede la regimentul 91 de infanterie chezaro-crăiesc am avut ghinion. Mai întâi mi s-a pierdut un geamantan, pe urmă ca să nu ne încurcăm... un domn general-maior chel de tot...

— *Himmel Herrgott*, oftă locotenentul.

— Raportez supus, domnule locotenent, că trebuie să v-o spun pe şleau, ca să vă dați seama de toată tărăşenia, cum spunea întotdeauna răposatul cizmar Petrlik, când îi poruncea fiului lui să-şi scoată pantalonii, înainte de a începe să-l croiască.

Şi în vreme ce locotenentul gâfâia de ciudă, Švejk continuă:

— Aşa s-a întâmplat că nu i-am prea plăcut domnului general-maior cu chelie şi domnul *oberlaitnant* Lukáš, la care sunt ordonanță, m-a trimis afară pe coridor. Pe coridor, am fost învinuit că am făcut ceea ce v-am spus. Până să se lămurească chestiunea, am rămas pe peron singur. Trenul plecase, şi cu el şi domnul *oberlaitnant* cu valizele şi cu toate actele lui şi ale mele şi eu am rămas zălog aici ca un orfan, fără acte.

Švejk îl privea cu o blândețe atât de înduioşătoare, încât locotenentul nu se mai îndoi că tot ce auzea de la omul acesta cu înfățişare de imbecil congenital era purul adevăr.

Apoi locotenentul îi aminti toate trenurile care trecuseră spre Budějovice după accelerat, întrebându-l de ce le-a

pierdut.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent – răspunse Švejk zâmbind binevoitor – că în timp ce aşteptam primul tren, a dat peste mine năpasta de a fi băut la masă halbă după halbă.

„Bou ca ăsta n-am mai văzut, îşi zise locotenentul. Recunoaşte tot. Atâția mi-au trecut pe dinainte şi toți negau cu înverşunare, pe când ăsta îți spune liniştit: «Am pierdut toate trenurile, fiindcă am băut halbă după halbă!»”

Aceste reflecții le rezumă într-o singură frază, cu care i se adresă lui Švejk:

— Dumneata, omule, eşti degenerat. Ştii ce va să zică un degenerat?

— Şi la noi pe strada Boiště, colț cu Kateřinská, cu onoare vă raportez, domnule locotenent, a fost un om degenerat. Taică-su fusese conte polonez, iar maică-sa, moaşă. El mătura strada şi, după ce se cherchelea, nu dădea voie să i se spună altfel decât „domnule conte”.

Locotenentul socoti că e momentul să pună capăt acestei discuții şi spuse foarte apăsat:

— Ascultă ce-ți spun, dobitocule: te duci la casierie, îți cumperi bilet şi pleci ia Budějovice. Dacă te mai prind pe-aici, întorc foaia şi te dau dezertor. *Abtreten!*

Întrucât Švejk continua însă să stea nemişcat, cu mâna la cozorocul capelei, locotenentul zbieră:

— *Marsch hinaus*, n-ai auzit, *abtreten*?! Caporal Palanek du-l pe tâmpitul ăsta la casierie şi cumpără-i un bilet pentru České Budějovice!

Nu trecu însă nicio clipă şi caporalul Palanek apăru din nou în birou. Prin uşa întredeschisă se zărea, în spatele lui, fața blândă a lui Švejk.

— Ce s-a mai întâmplat?

— Raportez supus, domnule locotenent, şopti confidențial caporalul Palanek, că n-are bani de drum, şi n-am nici eu. Pe gratis nu vor să-l ducă pentru că nu are, cum s-ar zice, actele militare, cum că merge la regiment.

Locotenentul rezolvă repede această complicată problemă.

— Atunci să se ducă pe jos, hotărî el. N-au decât să-l bage la arest, la regiment, pentru întârziere; n-avem vreme de pierdut cu el.

— N-ai ce face, camarade, îi spuse lui Švejk caporalul Palanek când ieşi din cancelarie. Trebuie s-o întinzi, băiete, pe jos, până la Budějovice. În camera de gardă avem rația de pâine; ți-o dăm să ai la drum.

Şi peste o jumătate de ceas, după ce-l mai tratară pe Švejk cu cafea neagră şi-i mai dădură, în afară de pâine, un pachet de tutun cazon, ca să aibă pe drum până la regiment, Švejk ieşi din Tábor. Întunericul nopții răsuna de cântecul lui. Cânta un vechi cântec soldățesc:

„Când mergeam spre Jaroměř
Creadă-ne cine-o vrea...”

Dar dracu ştie cum s-a întâmplat că bravul soldat Švejk, în loc s-o ia spre sud, spre Budějovice, merse tot înainte, spre apus.

Păşea pe şoseaua troienită, sub gerul aspru, înfăşurat în mantaua lui cazonă, ca cel din urmă soldat din garda lui Napoleon, întorcându-se din campania Moscovei; cu singura deosebire că Švejk cânta vesel:

„Eu am ieşit la şpațir
În crângul înverzit...”

Iar în pădurile troienite, în tăcerea nopții, cântecul răsuna aşa de puternic, că stârnea câinii prin sate.

Când i se ura de cântat, Švejk se aşeza pe o movilă de pietriş, îşi aprindea luleaua şi, după ce se odihnea, o pornea mai departe spre noi aventuri, îndreptându-se, chipurile, spre Budějovice.

II

ANABASA[14] LUI ŠVEJK SPRE BUDĚJOVICE

Anticul conducător de oşti, Xenofon, a străbătut toată Asia Mică şi a ajuns Dumnezeu ştie unde, fără hartă. Vechii goţi au întreprins de asemenea expediţiile lor, fără cunoştinţe topografice. Mărşăluiala în aceeaşi direcţie se numeşte anabasis. A răzbate prin meleaguri necunoscute, a fi încercuit de vrăjmaşi, care pândesc prilejul cel mai potrivit ca să-ţi sucească gâtul, asta e anabasis. Oamenii cu mintea ascuţită, aşa cum era Xenofon, şi toate triburile prădalnice, care au năvălit în Europa cine ştie de prin ce meleaguri ale Mării Caspice sau de Azov, fac în marş adevărate minuni.

Undeva, pe lângă Marea Nordului, unde au ajuns, tot fără hartă, şi legiunile romane ale lui Cezar, acestea s-au gândit într-o bună zi să se înapoieze la Roma, dar pe altă cale, pentru a vedea şi mai multe în marşul lor. Şi au ajuns şi ele la Roma. De atunci, după cum se ştie, se spune că toate drumurile duc la Roma.

La fel, toate drumurile duc şi la České Budějovice, lucru de care era pe deplin convins bravul soldat Švejk, atunci când în loc de meleagurile Budějovicelor i-a răsărit în faţă satul Milevsko.

Merse însă mereu înainte, căci nu există soldat viteaz pe care să-l stingherească un Milevsko oarecare în drumu-i spre České Budějovice, unde tot trebuie să ajungă odată şi odată.

---

[14] *Anabasis – Expediţia în interior,* titlul unei lucrări a lui Xenofon (430—359), în care vorbeşte de retragerea celor 10.000.

Şi aşa îşi făcu Švejk apariţia la nord de Milevsko, la Květov, după ce istovise toate cântecele cazone pe care le cunoştea despre marşul ostaşilor, astfel că înainte de Květov se văzu silit s-o ia de la început cu cântecul:

„Când noi mărşăluiam
Toate fetele plângeau...”

Pe drumul care duce de la Květov la Vraž – adică tot spre nord – o bătrână care se întorcea de la biserică intră în vorbă cu Švejk, adresându-i-se cu creştinească binecuvântare:

— Bună ziua, ostaşule, încotro ţi-e drumul?

— Ei, măicuţo, eu mă duc la Budějovice, la regiment – răspunse Švejk – la război.

— Vai de mine, ostaşule, ai greşit drumul, exclamă speriată bătrânica. În partea asta, prin Vraž, nu ajungi acolo; pe-aici, dac-o ţii mereu înainte, ajungi la Klatov.

— Eu cred – spuse Švejk abătut – că şi din Klatov se poate merge la Budějovice. Ce-i drept, frumoasă plimbare pentru omul care se grăbeşte să ajungă la regiment, ca până la urmă să mai aibă, colac peste pupăză, şi necazuri pentru strădania lui de a se înfăţişa la vreme unde trebuie.

— Şi pe la noi a fost un târâie-brâu d-ăsta. Îi zicea Toniček Mašků, oftă bătrânica. Mi-e neam după nepoată. Trebuia să plece la Plzen, la armată. De dus s-a dus. Dar după o săptămână l-au şi căutat jandarmii, pentru că nu sosise la regimentul lui. Şi după altă săptămână s-a ivit la noi, în civil, zicând că i-au dat drumul acasă în conced. Şi s-a dus primarele la jandarm şi jandarmii l-au ridicat din conced. Acum a trimis carte de pe front, că e rănit, şi că şi-a pierdut un picior.

Bătrânica se uită la Švejk cu compătimire:

— Aşteaptă-mă, în pădurice, ostaşule; am să-ţi aduc o fiertură de cartofi, să te mai încălzeşti. Căsuţa noastră se vede de-acolo, e tocmai în dosul păduricii, oleacă mai la dreapta. Prin satul nostru, Vraž, nu poţi trece. Jandarmii îs ca nişte diavoli. O iei pe urmă din pădurice spre Malčin.

De-acolo, ocoleşte Čižovul. La Čižov jandarmii hăituiesc dezertorii, ca hingherii. Mergi de-a dreptul prin pădure şi dai de Sedlec, lângă Horaždovice. Acolo e un jandarm tare cumsecade şi dă drumul oricui prin sat. Niscaiva acte la dumneata ai?

— N-am, măicuţo!

— Dacă-i aşa, nu te duce nici acolo, mergi mai degrabă la Radomyšl, dar vezi să ajungi mai pe-n-serat, că seara-s toţi jandarmii la crâşmă. Acolo, caută pe uliţa de jos, dincolo de Florianek, o căsuţă cu dungă albastră, şi întreabă de moş Melichárek. Mi-e frate. Spune-i multă sănătate din partea mea. El o să-ţi arate pe unde să ajungi la Budějovice.

Švejk o aşteptă pe bătrânică în pădurice mai bine de o jumătate de ceas, şi după ce se încălzi cu zeama de cartofi pe care bătrânica i-o adusese într-o oală, învelită într-o pernă, ca să nu se răcească, femeia scoase din boccea un codru de pâine şi o bucată de slănină, le băgă în buzunarele lui Švejk, îi făcu semnul crucii şi-i spuse că are „acolo” doi nepoţi.

După aceea, îi mai repetă o dată, amănunţit, satele prin care trebuia să treacă, şi cele pe care trebuia să le ocolească. La urmă, scoase din buzunarul jachetei o coroană, şi i-o dădu să-şi cumpere la Malčin rachiu, să aibă de drum, căci până la Radomyšl e cale lungă.

De la Čižov, Švejk a mers, după sfatul bătrânei, spre răsărit, spre Radomyšl, socotind că oriunde s-ar afla până la urmă tot la Budějovice avea să ajungă.

La Malčin se întovărăşi cu un bătrân care cânta la armonică şi pe care Švejk îl găsise în cârciumă în timp ce-şi cumpăra rachiul pentru calea lungă până la Radomyšl.

Bătrânul îl luă pe Švejk drept dezertor, şi-l sfătui să meargă cu el la Horaždovice, unde avea o fiică măritată, al cărui soţ era şi el dezertor. Se vedea bine că bătrânul băuse vârtos la Malčin.

— Îşi ţine bărbatul de două luni ascuns în grajd, i se destăinui el lui Švejk. Are să te ascundă şi pe tine şi o să rămâneţi acolo până la sfârşitul războiului. În doi n-o să vi se urască.

După refuzul cuviincios al lui Švejk, bătrânul îşi ieşi din fire şi o luă la stânga, peste câmp, ameninţându-l că se duce să-l denunţe jandarmilor din Čižov.

La Radomyšl, unde sosi către seară, Švejk îl găsi pe Uliţa de jos, dincolo de Florianek, pe unchiaşul Melichárek. Când îi transmise sănătate din partea surorii din Vraž, unchiaşul nu prea păru impresionat.

Insista într-una pe lângă Švejk să-i arate actele. Era un om cu idei preconcepute; pomenea mereu de nişte tâlhari, bandiţi, vagabonzi şi hoţi care mişună prin toată regiunea Pisek.

— Fug din armată, nu le arde de oştire, umblă haimana prin împrejurimi şi fură pe unde pot, îl muştrului el pe Švejk energic şi fără înconjur. Şi toţi arată, de parcă nici n-ar şti să numere până la cinci... Da, da, aşa-i adevărul supără, adăugă el când Švejk se ridică de pe laviţă. Când omul are cugetul curat nu pregetă să-şi arate actele. Când nu le are...

— Ei, rămâi cu bine, unchiaşule.

— Da, da, cu bine, şi a doua oară du-te la altul mai prost.

După ce se pierdu în bezna nopţii, moşul continuă să bombăne în urma lui:

— Se duce, zice, la Budějovice la regimentul lui. De la Tábor... Şi şmecherul o ia întâi pe la Horaždovice şi-abia pe urmă la Pisek. Păi, ăsta face ocolul lumii...

Švejk umblă din nou aproape toată noaptea, până când, deodată, în apropiere de Putim, dădu în câmp peste un stog de paie. În timp ce le scormonea, auzi pe aproape de tot un glas:

— De la care regiment? Încotro o iei?

— De la 91, la Budějovice.

— Ce-ţi veni să mergi acolo?

— Acolo e *oberlaitnantul* meu.

Din stog se auzi hohotul mai multor oameni. Când râsul se potoli, Švejk îi întrebă de la ce regiment erau. Află, astfel, că doi erau de la 35, iar unul de la artilerie, tot din Budějovice. Cei de la 35 ziceau că fugiseră de la companie, cu o lună înainte, iar artileristul zicea că e pe drumuri chiar

din clipa mobilizării. Era de acolo, din Putim, şi stogul de paie îi aparținea. Noaptea doarme întotdeauna în stog. Ieri i-a găsit pe ceilalți doi în pădure, aşa că i-a adus la el, în stogul lui.

Cu toții trăgeau nădejde că într-o lună, două războiul va lua sfârşit. Credeau că ruşii se şi aflau dincolo de Budapesta şi în Moravia. Aşa se vorbea peste tot în Putim. Spre dimineață, înainte de a se crăpa de ziuă, mama artileristului avea să le aducă dejunul. Cei de la 35 se hotărâseră să plece apoi la Strakonice, unde unul din ei avea o mătuşă, care la rândul ei avea în munți, dincolo de Sušice, un cunoscut, stăpânul unor joagăre, şi acolo cică aveau să fie bine ascunşi.

— Şi tu, ăsta de la 91, dacă vrei – îl poftiră pe Švejk – poți să vii şi tu cu noi. Cacă-te pe *oberlaitnantul* tău.

— Păi, lucrul nu-i chiar aşa uşor, răspunse Švejk şi se vârî în paie.

Dimineața, când se trezi, ceilalți erau plecați şi unul din ei, de bună seamă artileristul, îi pusese la picioare o bucată de pâine să aibă la drum.

O luă prin pădure, şi lângă Štěkno se întâlni cu un vagabond bătrân, care îl întâmpină ca pe un vechi prieten, cu o duşcă de rachiu.

— În astea să nu umbli, îl sfătui el. Uniforma militară ar putea o dată să te coste al dracului de scump. Acum, peste tot e plin de jandarmi, şi de cerşit, nu poți cerşi în astea. Se înțelege că după noi astăzi nu mai umblă jandarmii ca altădată, acum vă caută pe voi. Numai pe voi vă caută, repetă el cu atâta convingere, încât Švejk găsi cu cale să nu-i spună nimic despre regimentul 91. N-avea decât să creadă despre el ce-i place. De ce să spulbere iluzia unui bătrân atât de cumsecade?

— Şi încotro te duci? întrebă vagabondul după un răstimp şi după ce amândoi, cu lulelele aprinse, ocoliseră satul.

— La Budějovice.

— Maica ta Cristoase! se sperie vagabondul. Acolo te umflă cât ai zice peşte. Nici n-apuci să te încălzeşti. Trebuie

să umbli în haine civile, zdrențuroase şi să faci pe ologul... Da nu-ți fie teamă. Acum mergem la Strakonice, Volyň, Dub, şi numai dracul ar trebui să-şi vâre coada ca să nu facem noi rost de haine civile. Prin partea Strakonicelui, mai sunt încă destui oameni proşti şi cinstiți; lasă uneori noaptea deschis şi ziua nu închid de loc. Acum, iarna, se reped pe undeva, prin vecini, ca să mai schimbe o vorbă, aşa că te alegi numaidecât cu „civilul". De fapt, ce-ți trebuie? Ghete ai, aşa că numai de ceva pe deasupra ai nevoie. Mantaua militară e veche?

— Veche.

— Atunci păstreaz-o. La țară merge. Ai nevoie de pantaloni şi haină. Când o să avem „civilul", pantalonii şi tunica le vindem la Herrman, ovreiul din Vodňany. Cumpără efecte de la stat şi pe urmă le vinde prin sate.

Astăzi mergem la Strakonice, îşi dezvoltă mai departe planul. La patru ceasuri de aici e vechea stână de la Svartzenberg. Acolo am un cunoscut cioban bătrân ca şi mine: rămânem acolo peste noapte şi dimineața o întindem spre Strakonice să facem rost pe undeva de haine civile.

La stână, Švejk dădu de un bătrânel simpatic care îşi mai aducea aminte de cele povestite de bunicul lui despre războaiele franceze. Era cu vreo douăzeci de ani mai în vârstă ca bătrânul vagabond şi de aceea îi spunea acestuia, ca şi lui Švejk, „băiatule".

— Aşa, băieți, începu el să povestească după ce se aşezară în jurul cuptorului în care fierbeau cartofii în coajă, pe vremea aceea bunicul meu a dezertat şi el, ca şi ostaşul ăsta. Dar l-au înhățat la Vodňany şi l-au bătut aşa de rău, că i-au făcut curu' ferfeniță. Şi pot să zic că încă a avut noroc. Feciorul lui Jareš din Rázice, de dincolo de Protivin, bunicul bătrânului Jareš, paznic de iaz, s-a ales, la Pisek, cu plumbi pentru că a-ncercat să fugă din armată. Dar, mai înainte de a-l împuşca în tranşeele din Pisek, a trebuit să alerge printre două şiruri de soldați şi a încasat şase sute de lovituri de ciomag, aşa că moartea a fost pentru el o uşurare şi o izbăvire. Şi întorcându-se către Švejk, cu ochii în lacrimi: Şi

tu când ai şters-o?

— După mobilizare, cum ne-au dus la cazarmă, răspunse Švejk, înțelegând că uniforma nu-l putea convinge pe bătrânul cioban.

— Ai sărit peste zid? întrebă curios ciobanul, avându-l desigur în minte pe bunicul lui când povestea cum a sărit şi el peste zidul cazărmii.

— Altfel nu se putea, moşule.

— Şi straja a fost puternică, şi a tras?

— Da, moşule.

— Şi încotro o iei acum?

— L-a apucat sminteala, răspunse vagabondul în locul lui Švejk. Ține cu tot dinadinsul să ajungă la Budějovice. Ce să-i faci, aşa-s tinerii, fără minte, se duc singuri la pierzanie. Trebuie să-i fac puțintică şcoală. Facem rost de unu „civil” şi pe urmă o să meargă strună. Până la primăvară om scoate-o noi la capăt, şi pe urmă ne ducem undeva să muncim la vreun chiabur. Anul ăsta are să fie lipsă mare de oameni şi foamete, şi se spune că au să scoată toți vagabonzii la munca câmpului. Aşa că mă gândesc să mă duc mai bine de bunăvoie. E lipsă de oameni. Îi măcelăreşte...

— Cum adică – întrebă ciobanul – crezi că nu se isprăveşte anul ăsta? Da, să ştii, băiete, se poate să ai dreptate! Au mai fost războaie lungi. Ăla al lui Napoleon, pe urmă din câte ni s-au povestit – războaiele suedeze, războiul de şapte ani... Osândă dumnezeiască au fost. Că Dumnezeu nu mai suferă să vadă atâta păcătoşenie. Nici carnea de berbec nu le mai plăcea, da, da, băieți, strâmbau din nas. Al’dată umblau pe aici cu duiumul să le vândă careva pe sub mână vreun berbec, dar în vremea din urmă nu ți-ar mai fi mâncat decât porc, păsări şi încă unse numai cu unt sau untură. Aşa că Dumnezeu s-a mâniat pe ei pentru păcatele lor, şi n-o să-şi mai vină în fire decât atunci când or să-şi fiarbă lobodă, aşa cum se făcea pe vremea războiului lui Napoleon. De altfel nici stăpânirea noastră nu mai avea astâmpăr, parcă o apucase mâncărimea. Bătrânul conte Svartzenberg, de pildă, umbla numai în trăsură, iar contele cel tânăr,

mucosul, pute numai a automobil. Dar o să-i scoată Dumnezeu benzina pe nas!

Apa de la cartofi, care fierbea pe vatră, dădu în clocot şi după o scurtă pauză bătrânul cioban spuse profetic:

— Războiul ăsta n-are să-l câştige împăratul nostru. Nu-i niciun avânt războinic, fiindcă el, cum zice domnul învățător din Strakonice, nu s-a lăsat încoronat. Acum poate să ungă – cum se zice – buzele cui o vrea cu miere… Dacă ai făgăduit, golan bătrân, că te laşi încoronat, trebuia să te ții de făgăduială.

— S-ar putea – fu de părere vagabondul – ca acu' s-o mai dreagă el cumva.

— Acum, nu-i mai pasă nimănui de asta, sări ciobanul întărâtat. Ar trebui să fii de față când se strâng vecinii jos, la Skocice. Fieştecare are pe câte unul în război, şi să-i auzi cum îți vorbesc. După războiul ăsta, zice că va fi libertate: n-au să mai fie nici curți boiereşti, nici împărați, nici baroni, şi moşiile cică se vor lua. Din pricina unor vorbe din astea l-au şi ridicat jandarmii pe unul Kořínek, cică îndeamnă lumea la răscoală. Da, da, astăzi jandarmii au dreptul s-o facă.

— Au avut ei şi înainte, zise vagabondul. Eu îmi aduc aminte că la Kladno era rotmaistru de jandarmi, unu de-i zicea domnu Rotter. Într-o bună zi, s-a apucat să crească câini polițişti, cum le zice, din aceia cu fire de lup, de miroase totul, când sunt învățați. Şi avea plutonieru ăla din Kladno o mulțime de câini din ăştia la învățătură. Avea pentru ei o căsuță anume unde trăiau câinii lui ca baronii. Şi într-o bună zi îi dă prin minte să facă o încercare pe pielea noastră, a bieților vagabonzi. Şi aşa dădu poruncă jandarmilor să cutreiere toate împrejurimile Kladno-ului ca să adune de zor vagabonzii şi să-i predea de-a dreptul în mâinile lui. Odată, am pornit-o şi eu aşa, de la Lany, şi mă afund adânc prin pădure, dar ce folos că n-am mai apucat să ajung la casa pădurarului, că m-au şi înşfăcat şi m-au dus la domnu rotmaistru. Ce să vă mai spun, oameni buni; nici nu vă poate trece prin minte câte am pătimit eu cu câinii lui.

Mai întâi i-a pus pe toți să mă miroasă pe urmă a trebuit să mă cațăr pe o scară, şi când am ajuns sus, au dat drumul, după mine, unei javre, şi jivina m-a tras jos de pe scară, a pus labele pe pieptul meu şi mârâia, şi-mi arăta colții drept în față. După aceea, au luat javra şi au dus-o de acolo, şi mi-au spus să mă ascund undeva, că pot pleca oriunde vreau. Am luat-o aşadar spre valea Kačakului, prin pădure, şi m-am pitit într-o râpă, şi ce să vezi: peste o jumătate de ceas, doi lupoi din ăia se şi aflau lângă mine, m-au trântit la pământ, şi în timp ce unul mă ținea de gât, al doilea a dat fuga la Kladno şi peste un ceas a venit la mine chiar domnul rotmaistru Rotter cu jandarmii lui, a chemat câinele şi mi-a dat cinci coroane şi adeverință cum că pot cerşi două zile la rând prin părțile Kladno-ului. Dar mie nu-mi ardea de asta; am luat-o la fugă spre Berounsko, de parcă îmi ardea pământul sub picioare, şi a doua oară pe la Kladno nu m-am mai arătat. Îl ocoleau toți vagabonzii, căci domnul plutonier făcea probă pe pielea lor. Iubea câinii ăştia la nebunie. Pe la posturile de jandarmi se povestea că în zilele când pleca în inspecție şi vedea pe undeva un câine lup, acolo nu mai făcea niciun fel de inspecție şi de bucurie trăgea la măsea toată ziulica cu şeful de post.

Şi în vreme ce ciobanul cojea cartofii şi turna în străchini lapte covăsit, vagabondul îşi depăna înainte amintirile despre drepturile jandarmilor:

— La Lipnice era un şef de post care stătea în vale, sub cetate. Locuia chiar la postul de jandarmi, şi eu, bătrân, cumsecade, am crezut întotdeauna că postul de jandarmi trebuie să fie undeva într-un loc mai răsărit, cum ar fi în piață sau, mă rog, cam aşa ceva, şi nu într-o uliță dosnică. De aceea o iau frumuşel pe la marginea târgului şi nu mă uit la firme. Iau aşa casă după casă, până când ajung într-o căsuță, la catul întâi: deschid uşa şi mă prezint: „Fie-vă milă şi pomană de un biet cerşetor”. Da, frățioare, şi picioarele mi-au înlemnit. Era postul de jandarmi. Puşti pe pereți, cruce pe masă, condici pe un scrin: deasupra mesei, măria-sa împăratul se uita drept la mine. Şi, până să apuc

să îndrug ceva, s-a năpustit asupra-mi şeful de post şi mi-a ars un pălmoi, acolo în uşă, de m-am dus de-a berbeleacul pe scara de lemn, până jos, şi nu m-am oprit decât la Kejzlice. Aşa stă treaba cu drepturile jandarmilor.

Se puseră pe mâncat şi curând se culcară în odaia caldă, întinşi pe laviţe. Noaptea, Švejk se îmbrăcă în tăcere şi ieşi afară. Luna se ivise la răsărit şi la lumina ei prielnică Švejk se îndreptă către soare-răsare, repetându-şi mereu în gând: „Nu se poate să nu ajung eu la Budějovice”.

Dat fiind că la dreapta, când ieşi din pădure, se vedea un oraş, Švejk o coti mai spre nord, apoi spre sud, unde iar se zărea un oraş (era Vodňany). Îl ocoli cu băgare de seamă şi pe acesta mergând peste câmp, şi soarele de dimineaţă îl întâmpină pe povârnişurile întroienite de deasupra oraşului Protivin.

„Mereu înainte, îşi spuse bravul soldat Švejk. Datoria te cheamă. Trebuie să ajung la Budějovice.”

Dar printr-o nefericită întâmplare, în loc să se îndrepte de la Protivin spre sud către Budějovice, paşii lui Švejk se îndreptară spre nord, către Pisek.

Pe la amiază, Švejk zări în faţa lui un sat. Coborând o colină mică, îşi zise în gând: „Nu mai merge aşa; trebuie să întreb pe unde se ajunge la Budějovice”.

Şi, intrând în sat, fu foarte surprins văzând pe stâlpul indicator de lângă prima căsuţă: „Comuna Putim”.

— Maica ta Cristoase! oftă Švejk. Vasăzică, iar sunt în Putim, unde am dormit în stogul de paie.

După asta nu mai fu de loc surprins, când dincolo de iaz dintr-o căsuţă văruită în alb, pe care atârna drept emblemă o găină (căreia în alte locuri i se zice vultur), se ivi un jandarm, ca un păianjen ce-şi veghează pânza.

Jandarmul se duse de-a dreptul la Švejk şi-l luă scurt: „Încotro?”

— La Budějovice, la regimentul meu.

Jandarmul râse sarcastic:

— Păi, dumneata tocmai de acolo vii. Budějovicele

dumitale l-ai lăsat în urmă, şi-l trase la post.

Şeful de post din Putim era vestit prin partea locului ca un om care acţionează cu foarte mult tact şi totodată foarte expeditiv. El nu înjura niciodată deţinutul sau arestatul, în schimb îl supunea unui interogatoriu atât de încâlcit, încât şi un nevinovat şi-ar fi recunoscut o vină.

Doi jandarmi de la post îi ţineau isonul şi încâlcitul interogatoriu se desfăşura întotdeauna în râsetele întregului personal jandarmeresc.

— Criminalistica se bazează pe isteţime şi amabilitate, le spunea întotdeauna şeful de post subordonaţilor săi. N-are niciun rost să zbieri la cineva. Delicvenţii şi suspecţii trebuiesc luaţi cu binişorul, dar în acelaşi timp trebuie să ai grijă să se înece în valuri de întrebări.

— Ei, bine ai venit, ostaşule, îl luă în primire şeful de post pe Švejk. Ia loc, rogu-te; de bună seamă că eşti obosit de drum; ei, ia povesteşte-ne, unde te duci.

Švejk îi spuse şi lui că se duce la České Budějovice, la regiment.

— Pe câte văd, fără îndoială că ai rătăcit drumul – îi spuse zâmbitor şeful de post – pentru că dumneata vii dinspre Budějovice, lucru de care te poţi convinge. Vezi deasupra capului dumitale atârnă harta Cehoslovaciei. Ia te uită, ostaşule. La sud de noi, e Protivin. La sud de Protivin e Hluboka şi mai la sud, České Budějovice. Aşa că vezi, dumneata nu mergi spre Budějovice, ci vii de la Budějovice.

Şeful de post se uită binevoitor la Švejk, care spuse calm şi cu demnitate:

— Şi totuşi mă duc la Budějovice.

Afirmaţia era mai tare decât a lui Galileu: „Şi totuşi se învârteşte!” deoarece se pare că acesta o făcuse în momente de mare furie.

— Ştii, măi băiete, i se adresă şeful de post lui Švejk, cu aceeaşi bunăvoinţă, eu caut să-ţi explic şi dumneata singur ai să ajungi, până la urmă, la convingerea că orice încercare de a tăgădui îngreunează mărturisirea.

— Aici aveţi toată dreptatea, spuse Švejk. Orice tăgadă

îngreunează mărturisirea şi dimpotrivă.

— Vezi, flăcăule, că şi singur tot la asta ajungi. Spune-mi mie, cu inima deschisă, de unde ai ieşit când ai pornit-o spre Budějovicele dumitale. Zic anume „al dumitale”, fiindcă de bună seamă că trebuie să mai fie şi alt Budějovice, care se află undeva la nord de Putim şi care până acum n-a fost încă trecut pe hartă.

— Am ieşit din Tábor.

— Şi ce făceai la Tábor?

— Aşteptam trenul de Budějovice.

— De ce n-ai plecat cu trenul la Budějovice?

— Pentru că nu aveam bilet.

— Şi de ce dumitale, ca ostaş, nu ți-au dat foaie de drum gratuită?

— Pentru că nu aveam la mine niciun act.

— Aici voiam să ajung, îi spuse victorios şeful de post unuia dintre jandarmi. Nu-i chiar aşa de prost pe cât se face; începe să se încurce bine socoteala.

Şeful de post o luă de la capăt, ca şi cum n-ar fi auzit răspunsul cu actele.

— Aşadar, dumneata ai ieşit din Tábor. Încotro mergeai deci?

— Spre České Budějovice.

Expresia feței şefului de post se înăspri puțin şi privirile-i căzură asupra hărții.

— Poți să ne arăți pe hartă cam pe unde ai luat-o spre Budějovice?

— Nu mai țiu minte toate locurile pe unde-am trecut; ştiu numai că aici, în Putim, am mai fost o dată.

Slujbaşii postului de jandarmi se uitară unul la altul cercetător, iar şeful de post continuă:

— Aşadar, la Tábor ai fost în gară. Ai ceva asupra dumitale? Scoate tot.

După ce-l percheziționară şi nu găsiră asupra lui nimic, decât luleaua şi chibriturile, şeful de post îl întrebă:

— Spune-mi de ce n-ai nimic, absolut nimic la dumneata?

— Pentru că n-am nevoie de nimic.

— Of, Dumnezeule, oftă şeful de post, mare chin mai e şi cu dumneata! Dumneata ai spus că la Putim ai mai fost o dată. Ce ai căutat aici?

— Mergeam prin preajma Putim-ului spre Budějovice.

— Vezi bine cum te încurci! Dumneata singur spui că mergeai spre Budějovice. Pasămite acum te-ai convins că vii dinspre Budějovice.

— Se vede treaba că am făcut un ocol.

Şeful de post schimbă din nou, cu tot personalul, o privire semnificativă.

— Cu ocolurile astea ale dumitale mi se pare mie că hoinăreşti prin împrejurimi. Ai stat multă vreme la Tábor în gară?

— Până la plecarea ultimului tren spre Budějovice.

— Şi ce-ai făcut acolo?

— Am vorbit cu soldații.

O nouă privire foarte semnificativă a şefului de post către personal.

— Şi, de pildă, despre ce ai vorbit şi ce anume i-ai întrebat?

— I-am întrebat la ce regiment sunt şi încotro pleacă.

— Foarte bine. Şi nu i-ai întrebat cumva ce efectiv are, de pildă, regimentul şi cum este împărțit?

— Aşa ceva nu i-am întrebat, pentru că astea le ştiu de mult pe dinafară.

— Care va să zică, dumneata eşti perfect informat despre compoziția armatei noastre?

— Desigur, domnule şef de post.

Şeful de post dădu ultima lovitură, uitându-se victorios la jandarmii lui.

— Ştii ruseşte?

— Nu ştiu.

Şeful de post făcu un semn brigadierului şi, după ce trecură amândoi în odaia alăturată, şeful, cu entuziasmul totalei sale victorii şi foarte sigur de sine, declară, frecându-şi mâinile:

— L-ai auzit? Nu ştie ruseşte! Mare şmecher! A

recunoscut totul în afară de ce-i mai important. Mâine îl expediem la Pisek, la domnul şef de raion. Criminalistica se bazează pe istețime şi blândețe. Ați văzut cum l-am înecat în valul de întrebări. Cine ar fi putut crede despre el una ca asta? Pare aşa de tâmpit şi de prost... dar tocmai pe oamenii ăştia trebuie să-i iei cu dibăcie. Acuma îl las să şadă şi mă duc să scriu procesul-verbal.

Şi chiar în după-amiaza aceea, mai bine zis spre seară, şeful de post scria zâmbind satisfăcut procesul-verbal, în care, la fiecare frază, apărea cuvântul: *„spionageverdächtig*”[15].

Pe măsură ce scria, în ciudata lui nemțească oficială, situația se limpezea tot mai mult în mintea şefului de post Flanderka şi când încheie: *„So melde ich geborsam, wird den feindlichen Offizier heutigen Tages, nach Bezirksgendarmeriekommando Pisek, überliefert”* [16] mai zâmbi o dată mulțumit de opera lui şi strigă la brigadier:

— Ați dat ceva de mâncare ofițerului inamic?

— Conform ordinului dumneavoastră, domnule şef de post, asigurăm cu hrană numai pe cei care sunt aduşi şi interogați până la orele 12.

— Acum e vorba de o mare excepție, spuse cu gravitate şeful de post. Asta trebuie să fie un ofițer superior, vreun grangur mare. Îți dai seama că ruşii n-au să trimită pentru spionaj un caporal oarecare. Trimiteți la cârciuma „Na Kocourku”[17] să i se aducă prânzul. Dacă nu se mai găseşte nimic, să i se gătească ceva. Pe urmă, să fiarbă ceai cu rom şi toate astea să le trimită încoace. Să nu spuneți pentru cine sunt. În general să nu pomeniți nimănui de persoana pe care o avem aici. E secret militar. Şi acum ce face?

— A cerut să i se dea puțin tutun. Acum şade în camera de gardă atât de mulțumit, de parcă ar fi la el acasă. „E bine,

---

[15] Suspectat de spionaj (germ.).

[16] Vă raportez supus că ofițerul inamic va fi înaintat astăzi către comandamentul raional Pisek (germ.).

[17] La Motanul.

cald, aici, la dumneavoastră”, zice. „Dar soba nu afumă? Îmi place foarte mult aici la dumneavoastră. Dacă soba începe cumva să afume, trebuie să puneți să curețe coşul. Dar asta numai după-amiază şi niciodată când soarele se află deasupra coşului.”

— Ce rafinament! spuse şeful de post plin de entuziasm. Se preface, de parcă nici n-ar fi vorba de el. Şi cu toate astea, ştie bine c-o să fie împuşcat. Un om ca ăsta trebuie prețuit, chiar dacă e duşmanul nostru. Merge la moarte sigură. Nu ştiu dacă noi am fi în stare de una ca asta. Poate că am şovăi, am da înapoi.

Pe când el şade liniştit şi spune: E cald, e bine la dumneavoastră: da soba nu afumă? Asta înseamnă caracter, domnule brigadier. Pentru treaba asta omul are nevoie de nervi de oțel, spirit de satisfacție, tărie şi entuziasm. Dacă ar fi în Austria un asemenea entuziasm... dar mai bine să nu vorbim despre asta. Şi la noi există entuziaşti. Ai citit în *Národni politika* despre *oberlaitnantul* de artilerie Berger care s-a cocoțat pe un brad înalt şi şi-a încropit acolo, pe o cracă, *Beobachtungspunkt*[18]? Cum ai noştri se retrăseseră, dacă ar fi coborât, ar fi căzut prizonier. Dar el s-a hotărât să aştepte până ce ai noştri au să izgonească vrăjmaşul. Şi două săptămâni a aşteptat. Două săptămâni încheiate a stat în copac şi, ca să nu moară de foame, i-a ronțăit tot vârful, hrănindu-se cu crenguțe şi ace de brad. La revenirea alor noştri era atât de slăbit încât, nemaiputându-se ține de copac, s-a prăbuşit mort, la pământ. După moarte a fost distins cu medalia de aur pentru merit şi vitejie.

Şi şeful de post adăugă foarte grav:

— Ăsta spirit de sacrificiu, domnule brigadier. Asta zic şi eu eroism! Ei, uite cum ne-am luat iar cu vorba: fugi repede şi comandă prânzul, iar pe dumnealui trimite-l la mine.

Brigadierul îl aduse pe Švejk. Şeful de post îi făcu semn, prieteneşte, să se aşeze şi începu mai întâi să-l întrebe dacă

[18] Post de observație (germ.).

are părinți.

— Nu am.

Şeful de post se gândi că e mai bine aşa, că cel puțin n-o să aibă nimeni a-l plânge. În acelaşi timp se uită la fața blândă a lui Švejk şi bătându-l deodată pe umăr, dintr-un imbold de bunătate, se aplecă spre el şi-l întrebă cu un ton părintesc:

— Ei, şi cum vă place în Cehia?

— Eu în Cehia mă simt peste tot bine, răspunse Švejk, în drumul meu am dat numai peste oameni foarte cumsecade.

Şeful de post încuviință dând din cap:

— La noi, oamenii sunt buni şi îndatoritori. Ei, câte un furt sau o încăierare pe ici, pe colo, nu contează. Dar eu sunt aici de paisprezece ani, şi dacă stau şi socotesc, omorurile se reduc cam la trei sferturi pe an.

— Vreți să spuneți omor neizbutit? întrebă Švejk.

— Da de unde, n-am vrut să spun asta. În cincisprezece ani am anchetat numai unsprezece omoruri. Dintre care cinci au fost cu furt, iar celelalte şase din cele obişnuite, care nu merită nicio atenție.

Şeful de post tăcu şi, după un răstimp, trecu din nou la metoda lui de interogare.

— Şi ce-ați vrut să faceți la Budějovice?

— Să intru la datorie, la regimentul 91.

Drept care, şeful de post îl invită pe Švejk să poftească înapoi în camera de gardă, şi repede, ca să nu uite, mai adaugă în raportul său adresat comandamentului de jandarmi din Pisek: „Cunoscând la perfecție limba cehă, voia să încerce la České Budějovice să se înroleze în regimentul 91 infanterie”.

Şeful de post îşi frecă fericit mâinile, bucurându-se de bogăția materialului adunat şi de rezultatele precise ale metodei lui de anchetare. Îşi aminti de predecesorul său, şeful de post Bürger, care nu vorbea de loc cu deținutul şi-l înainta tribunalului raional cu un scurt raport: „Conform relatărilor brigadierului a fost reținut pentru vagabondaj şi cerşetorie”. Dacă şi ăsta se mai cheamă interogatoriu!

Şi, uitându-se peste paginile raportului său, şeful de post zâmbi mulţumit scoţând din masa lui de scris dosarul secret al comandamentului teritorial de jandarmi din Praga cu inscripţia: *„Strict confidenţial”*, şi citi încă o dată:

„Se atrage atenţia tuturor posturilor de jandarmi că sunt obligate să urmărească cu toată atenţia toate persoanele care trec prin raionul lor. Strămutarea trupelor noastre în ţinuturile Galiţiei de răsărit a făcut ca unele formaţiuni militare ruseşti, trecând Carpaţii, să ocupe poziţii în interiorul imperiului nostru, fapt care a dus la strămutarea liniei frontului mai adânc spre apusul imperiului. Această nouă situaţie a înlesnit spionilor ruşi, în timpul mişcării frontului, să pătrundă mai adânc pe teritoriul statului nostru, mai cu seamă în Silezia şi Moravia, de unde, după ştiri vrednice de crezare, numeroşi spioni ruşi au pornit-o spre Cehia. S-a constatat că printre ei există mulţi cehi din Rusia, instruiţi în şcolile militare superioare ruseşti, care, cunoscând la perfecţie limba cehă, par să fie spioni din cei mai periculoşi, întrucât pot face şi cu siguranţă că şi fac propagandă de înaltă trădare de patrie în rândurile populaţiei cehe. De aceea, comandamentul teritorial ordonă reţinerea tuturor suspecţilor şi mai cu seamă sporirea vigilenţei în locurile în apropierea cărora se află garnizoane, centre de instrucţie şi gări prin care trec trenuri militare. Cei reţinuţi să fie supuşi unei percheziţii imediate şi trimişi în faţa instanţelor superioare”

Şeful de post Flanderka râse din nou mulţumit şi băgă circulara secretă *„Sekretreservaten”* printre celelalte dosare cu titlul *„Dispoziţii secrete”*.

Erau multe, elaborate de Ministerul de Interne în colaborare cu Ministerul Apărării Teritoriale, căruia îi era subordonată jandarmeria.

Comandamentul teritorial de jandarmi din Praga nu mai pridideа să le multiplice şi să le expedieze.

Se aflau acolo:

Dispoziţii în legătură cu controlul stării de spirit a

populației locale.

Instrucțiuni asupra felului în care trebuie urmărită, în convorbirile cu populația locală, influența pe care o au asupra spiritului acesteia știrile venite de pe front.

Chestionarul în legătură cu atitudinea populației locale față de împrumuturile și colectele de război.

Chestionarul cu privire la atmosfera care domnește printre recruți și printre cei care urmează a fi recrutați.

Chestionarul în legătură cu atmosfera din rândurile membrilor administrației locale și ale intelectualilor.

Dispozițiile cu privire la constatarea neîntârziată a simpatiilor politice ale populației, precum și a influenței diferitelor partide politice.

Dispoziții cu privire la controlarea activității fruntașilor partidelor politice locale și a gradului de lealitate a anumitor partide politice, cu influență în rândurile populației.

Chestionarul în legătură cu ziarele, revistele și broșurile care sosesc în raionul postului de jandarmi.

Instrucțiuni cu privire la constatarea legăturilor pe care le întrețin persoanele suspectate de nelealitate, și în ce constă lipsa lor de lealitate.

Instrucțiuni asupra modului în care vor fi recrutați denunțătorii și informatorii plătiți, din rândurile populației locale.

Instrucțiuni pentru informatorii plătiți, recrutați din rândurile populației locale, înregistrați în serviciu pe lângă posturile de jandarmi.

Fiecare zi aducea noi instrucțiuni, circulări, chestionare și dispoziții. Inundat de această puzderie de inovații ale Ministerului de Interne, șeful de post Flanderka avea o grămadă de restanțe și completa chestionarele stereotip, raportând că la el totul e în ordine și că lealitatea în rândurile populației locale este de gradul I.

Ministerul de Interne din Austria născocise pentru lealitatea și atașamentul față de puterea imperială următoarele grade: I. A, I. B, I. C, – II. A, II. B, II. C, – III. A, III. B. III. C, – IV. A, IV. B, IV. C. Acest ultim patru roman legat

de „a” însemna trădător şi ştreang, legat de „b” însemna internare, iar legat de „c” însemna: sub observație şi arestat.

În biroul şefului de post se aflau tot felul de imprimate şi registre. Guvernul voia să ştie ce anume gândeşte despre el, fiecare cetățean.

De câte ori nu şi-a frânt mâinile şeful de post Flanderka privind aceste tipărituri, care, o dată cu sosirea corespondenței, se înmulțeau necruțător. Cum zărea cunoscutul plic cu ştampila *Portofrei-dienstlich*[19], inima începea să-i bată puternic, iar noaptea, gândindu-se la toate, ajungea la convingerea că el nu va mai apuca sfârşitul războiului, că comandamentul teritorial de jandarmi îl va face să-şi piardă ultima fărâmă de minte şi că lui nu-i va fi dat să se bucure de victoria armelor austriece, pentru că o să aibă fie o doagă în plus fie una în minus. Şi comandamentul raional de jandarmi îl bombarda zilnic cu întrebările: de ce nu e completat chestionarul cu numărul $\frac{72345}{721a/f}d,$ cum a fost rezolvată instrucțiunea cu numărul $\frac{88992}{822gfch}z,$ care sunt rezultatele practice ale circulării cu numărul $\frac{123456}{123926/r}v$ etc., etc.

Cea mai mare bătaie de cap i-o dădea însă instrucțiunea asupra modului de recrutare a denunțătorilor şi informatorilor plătiți, din rândurile populației locale. În cele din urmă, dându-şi seama că-i imposibil să recurgă la cineva din partea locului, unde oamenii sunt grei de cap, se gândi să se folosească în acest scop de ciobanul comunal căruia oamenii îi ziceau „Pepek, hop!” Era un cretin care ori de câte ori i se striga aşa sărea în sus; o biată făptură, năpăstuită de natură şi uitată de oameni, un infirm care pentru câțiva galbeni pe an şi pentru olecuță de mâncare păştea vitele comunei.

---

[19] Scutit de taxe poştale, oficial (germ.)

Şeful de post l-a chemat şi i-a spus:

— Ascultă, Pepek, ştii cine-i bătrânul Prochazka?

— Beee.

— Nu behăi şi ține minte că aşa îi zic oamenii măriei sale împăratul. Ştii cine este împăratul?

— Ăsta este domn' mpărat.

— Bine, Pepek! Ține minte dar, că atunci când colinzi din casă în casă la vremea mesei şi auzi pe cineva zicând că domnul împărat este un dobitoc sau altceva asemănător, să vii numaidecât la mine şi să-mi spui. Pentru asta ai să capeți un gologan, iar dacă ai să auzi pe cineva spunând că nu câştigăm războiul vii iarăşi, pricepi, la mine şi mi-l spui p-ăl de-a cutezat să zică una ca asta, şi iar capeți un gologan. Dacă aud însă că tăinuieşti ceva, apoi are să fie rău de tine. Te ridic şi te expediez la Pisek. Şi acum, hop!

După ce țopăi, îi dădu doi gologani şi, mulțumit, scrise un raport către şeful comandamentului raional de jandarmi, aducându-i la cunoştință că a şi recrutat un informator.

A doua zi veni la el preotul şi-i comunică foarte confidențial că de dimineață l-a întâlnit la marginea satului pe ciobanul comunal Pepek-Hop, care i-ar fi spus: „Conaşule, dom şef a spus ieri că dom'mpărat e dobitoc şi că nu câştigăm războiul. Meee. Hop!"

După o îndelungată convorbire lămuritoare cu preotul, şeful de post ordonă ca ciobanul comunal să fie arestat. După câtva timp, la Hradčany, în Praga, acesta fu osândit la doisprezece ani pentru înaltă trădare. Actul de acuzare arăta că s-a făcut vinovat de acțiuni primejdioase şi subversive, de ațâțare la răscoală, de lèse-majestate şi încă alte câteva crime şi infracțiuni.

La tribunal, Pepek-Hop s-a comportat aşa cum se comporta la păscut sau cu vecinii. La toate întrebările a behăit ca o capră, iar după pronunțarea sentinței a slobozit un: „Meee, hop!" şi-a țopăit. Pentru asta i s-a mai aplicat o pedeapsă disciplinară: pat tare în celulă şi post negru.

De atunci şeful de post n-a mai avut informator şi a trebuit să se mulțumească cu născocirile unui informator

fictiv, sporindu-şi astfel venitul lunar cu cincizeci de coroane pe care le bea la cârciuma „Na Kocourku”. La al zecelea pahar îl apucau scrupulele. Berea i se părea din ce în ce mai amară şi de la mesele vecine auzea mereu aceleaşi vorbe: „Azi şeful nostru de post e cam trist. Parcă n-ar fi în apele lui.” Făcându-i-se lehamite, pleca acasă şi după plecarea lui se găsea totdeauna cineva care să spună:

— Iar au cacarisit-o ai noştri pe undeva prin Serbia, de-i şeful nostru aşa plouat.

Acasă, şeful de post mai completă un chestionar: „Starea de spirit în rândurile populației: I. A”.

De multe ori, nopțile şefului de post erau lungi şi fără somn. Aştepta mereu inspecții, anchete. Visa ştreanguri, visa cum e dus la spânzurătoare şi cum pentru ultima oară, la locul de execuție, chiar ministrul Apărării Teritoriale îl întreabă: *„Wachmeister, wo ist die Antwort des Zirculärs*[20] Nr. $\frac{1789678}{23792} X, Y, Z$?”

Şi acum! Prin toată clădirea postului de jandarmi parcă ar fi răsunat din toate ungherele vechea urare vânătorească: „Vânătoare bună!” şi şeful de post Flanderka se şi vedea, sigur de el, cum comandantul raionului îl bate pe umăr şi-i spune: *„Ich gratuliere Ihnen, Herr Wachmeister”*[21].

În mintea lui se conturau de asemenea şi alte imagini încântătoare, care încolțiseră undeva, într-una din circumvoluțiunile creierului său funcționăresc: decorații, avansare rapidă în grad, prețuirea capacităților sale criminalistice, care aveau să-i deschidă calea spre o strălucită carieră.

Chemă brigadierul şi-l întrebă:

— I-ai servit masa?

— I s-a dat costiță afumată cu varză şi găluşte. Supă n-a mai fost. A băut un ceai şi mai vrea unul.

— Să i se dea! încuviință cu largheță şeful de post. Şi după

---

[20] Şefule, unde-i răspunsul la circulara nr. ...(germ.)

[21] Vă felicit, domnule şef de post (germ.).

ce va bea ceaiul, să fie adus la mine.

— Ei, cum v-a plăcut? întrebă şeful de post când, după o jumătate de oră, brigadierul îl aduse pe Švejk sătul şi mulțumit ca de obicei.

— A mers, domnule şef de post, numai că n-ar fi stricat ceva mai multă varză. Dar ce să-i faci, eu ştiu că nu erați pregătiți pentru aşa ceva. Carnea afumată a fost bună; trebuie să fi fost de casă, din porc de casă. Şi ceaiul cu rom mi-a făcut bine.

Şeful de post se uită la Švejk şi începu:

— E adevărat că în Rusia se bea mult ceai? Au şi acolo rom?

— Rom se găseşte în toată lumea, domnule şef de post.

„Nu mai umbla cu fofârliga, îşi zise şeful de post. Acum e prea târziu. Ar fi trebuit să fii de la-nceput mai cu băgare de seamă la ce spui!” Şi aplecându-se spre Švejk, îl întrebă confidențial:

— În Rusia sunt fete frumoase?

— Fete frumoase sunt în toată lumea, domnule şef de post.

„Ei, fir-ai al naibii să fii! îşi zise din nou şeful de post. Acuma cauți să ieşi basma curată.”

Şi şeful de post scoase întrebarea numărul 42:

— Ce-ați vrut să faceți la regimentul 91?

— Am vrut să plec cu el pe front.

Şeful de post îl privi pe Švejk mulțumit şi făcu următoarea remarcă:

— Foarte bine. Ăsta e cel mai bun mijloc de a ajunge, în Rusia... Într-adevăr, bună chibzuială, se lumină el, urmărind ce efect au cuvintele lui asupra arestatului.

Dar ochii lui Švejk nu exprimau decât o totală seninătate.

„Omul ăsta nici nu clipeşte, se îngrozi în sinea lui şeful de post. Asta-i educația lor militară. Eu, unul, să fiu în situația lui şi să-mi spună cineva ce-i spun eu, mi-ar tremura genunchii...”

— Mâine dimineață o să vă ducem la Pisek, spuse el, în treacăt. Ați fost vreodată la Pisek?

— În 1910, la manevrele imperiale.

După acest răspuns, surâsul şefului de post deveni şi mai binevoitor, şi mai triumfător. Simțea că s-a depăşit pe sine însuşi cu sistemul lui de interogare.

— Ați făcut toate manevrele?

— Desigur, domnule şef de post, ca infanterist.

Cu calmul lui imperturbabil, Švejk se uita la şeful de post care jubila, grăbit să introducă acest amănunt în raportul său. Chemă brigadierul şi, dându-i-l pe Švejk în primire, completă raportul:

„Planul lui era următorul: strecurându-se în rândurile regimentului 91 infanterie, intenționa să ceară trimiterea pe front şi cu cel mai apropiat prilej să ajungă în Rusia, întrucât şi-a dat seama că este imposibil să se reîntoarcă altfel, datorită vigilenței organelor jandarmereşti. Că s-ar fi putut descurca de minune la regimentul 91 infanterie, lucrul este lesne de înțeles, întrucât, conform declarațiilor sale, a recunoscut, după un lung şi întortocheat interogatoriu, că a făcut, încă în anul 1910, toate manevrele imperiale în împrejurimile oraşului Pisek, ca infanterist. Din asta se poate vedea că e foarte capabil în specialitatea lui. Țin să reamintesc că acuzațiile adunate sunt rezultatul sistemului meu de interogare încrucişată.”

În uşă îşi făcu apariția brigadierul:

— Domnule şef, deținutul vrea să meargă la privată.

— *Baionet auf!* hotărî şeful de post. Sau nu, adu-l încoace.

— Dumneavoastră vreți să vă duceți la closet? întrebă binevoitor şeful de post. N-o fi cumva altceva la mijloc? şi îşi pironi privirea pe fața lui Švejk.

— Jur că nu-i decât treabă mare, domnule şef de post, răspunse Švejk.

— Numai să nu fie altceva la mijloc, repetă bănuitor şeful de post, scoțându-şi revolverul din toc. Vă însoțesc eu. Revolverul e foarte bun, îi spuse lui Švejk, are şapte focuri şi trage cu precizie.

Dar mai înainte de a ieşi în curte, chemă brigadierul şi-i şopti confidențial:

— Dumneata pui baioneta la armă şi, cât o fi el înăuntru, nu mişti din spatele privatei, să nu ne facă cumva figura... Privata nu era decât o mică şi banală gheretă de lemn, aşezată în mijlocul curții, deasupra unei gropi în care se scurgea urina dintr-o grămadă de gunoaie, din apropiere.

În această veterană construcție îşi făcuseră nevoile generații întregi. Acum era ocupată de Švejk, care se ținea cu mâna de sfoara de la uşă, în vreme ce prin ferestruica din spate brigadierul nu-l slăbea din ochi, ca nu cumva să intre în pământ.

Asupra uşii erau ațintiți ochii de şoim ai şefului de post, care se gândea în care picior ar trebui să-l împuşte dacă ar încerca să fugă.

Dar uşa se deschise încetişor şi Švejk ieşi mulțumit, adresându-se şefului de post:

— N-am stat prea mult? N-am abuzat cumva?

— O, da de unde, da de unde, răspunse şeful de post gândind în sinea lui: „Ce oameni fini şi cuviincioşi! Ştie bine ce-l aşteaptă; toată cinstea pentru aşa oameni. Cuviincioşi până în ultima clipă. Unul de-al nostru, în locul lui, ar fi în stare de aşa ceva?”

Şeful de post rămase în camera de gardă alături de Švejk, pe patul liber al jandarmului Rampa, care era de serviciu până dimineața, în patrulare prin sate, şi care între timp şedea liniştit la „Calul negru” în Protivin şi juca stos cu nişte meşteri cizmari, spunându-le din când în când că Austria trebuie să învingă.

Şeful de post îşi aprinse luleaua, îi dete şi lui Švejk să şi-o umple pe-a lui; brigadierul puse lemne pe foc şi postul de jandarmi luă înfățişarea celui mai plăcut ungher de pe fața globului, un colțişor liniştit, cuib cald în faptul amurgului de iarnă, când oamenii stau de vorbă pe întuneric, la gura sobei.

Dar toți tăceau. Şeful de post îşi urmărea firul gândului şi în cele din urmă, întorcându-se spre brigadier, zise:

— După părerea mea, nu-i drept ca spionii să fie spânzuraţi. Omul care se jertfeşte pentru datorie – ca să zic aşa, patria lui – trebuie să fie executat onorabil, cu plumbi. Ce zici, domnule brigadier?

— Hotărât, trebuie împuşcat numai şi nu spânzurat, încuviinţă brigadierul. Să zicem că şi pe noi ne-ar trimite şi ne-ar spune: „Trebuie să aflaţi câte puşti automate au ruşii în *maschinengewerabteilungul*[22] lor”. Ce-am face? Ne-am schimba hainele şi ne-am duce. Şi pentru asta să ne spânzure, ca pe orice ucigaş de rând?

Atât de tare se mâniase brigadierul, încât strigă, sărind în picioare:

— Eu cer să fiu împuşcat şi îngropat cu onoruri militare.

— O fi, dar aici e un „dacă”, ţinu să remarce Švejk. Dacă omul e deştept, nu poţi găsi nicio dovadă împotrivă-i.

— Ba pot! spuse apăsat şeful de post. Dacă şi ceilalţi sunt tot atât de deştepţi şi dacă au metoda lor. De altfel, dumneavoastră o să vă convingeţi singur de asta!... O să vă convingeţi, repetă el apoi, pe un ton potolit, întovărăşit de un surâs binevoitor. La noi nu prind tertipurile nimănui; adevărat, domnule brigadier?

Brigadierul dădu din cap în semn de aprobare, afirmând că pentru unii oameni cauza e pierdută dinainte, că nici simularea calmului celui mai desăvârşit nu le ajută, ba dimpotrivă, şi că de multe ori cu cât cineva pare mai calm, cu atât se trădează mai sigur.

— Dumneata ai şcoala mea, domnule brigadier, declară cu mândrie şeful de post. Calmul e un balon de spumă, calmul artificial este corpus delicti. Şi, întrerupându-şi expunerea cu privire la teoria lui, se adresă brigadierului: Ce mâncăm astă-seară?

— Dumneavoastră, domnule şef, nu vă duceţi astăzi la cârciumă?

Întrebarea puse în faţa şefului de post o nouă şi grea problemă, care se cerea rezolvată fără întârziere.

---

[22] Compania de mitraliere (germ.)

Dacă, profitând de lipsa lui peste noapte, Švejk ar fugi? E drept că brigadierul e un om de nădejde, prudent, totuşi până acum i-au scăpat doi vagabonzi. De fapt lucrurile s-au întâmplat aşa: odată, pe timp de iarnă, fiindu-i lehamite să bată drumul cu ei prin zăpadă, până la Pisek, lângă Razice, în câmp, le-a dat drumul şi a tras, de formă, un foc în aer.

— Trimitem baba după cină şi pe urmă cu ulciorul după bere, rezolvă şeful de post complicata problemă. Să mai alerge şi ea.

Şi baba Pejzlerka, care îi slujea, avu într-adevăr de alergat.

După cină, între postul de jandarmi şi cârciuma „La Motanul”, se statornici un du-te-vino neîntrerupt. Numărul urmelor lăsate de ghetele mari şi grele ale babei Pejzlerka, pe această linie de legătură, erau o mărturie neştearsă că şeful de post îşi compensase din plin absenţa de la „Motanul”.

Şi când, în cele din urmă, baba Pejzlerka îşi făcu apariţia în cârciumă spunând că domnul şef de post transmite închinăciuni şi că doreşte să i se trimită o sticlă de rachiu polonez, cârciumarul nu-şi mai putu stăpâni curiozitatea.

— Pe cine au? răspunse baba Pejzlerka. Un om suspect. Chiar înainte de a ieşi, amândoi îl ţineau de gât şi dom' şef de post îl mângâia pe cap şi-i spunea: „Scumpul meu băiat slav, spionaşul meu!”

Mai târziu, mult după miezul nopţii, brigadierul sforăia năprasnic, întins pe somieră, îmbrăcat cum era, în uniformă.

În faţa lui şedea şeful de post cu restul de rachiu polonez pe fundul sticlei; îl ţinea pe Švejk pe după gât. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe faţa arsă de soare, mustăţile îi erau năclăite de lichior, şi bolborosea într-una:

— Spune-mi, nu-i aşa că în Rusia nu au rachiu polonez aşa de bun? Hai, spune, ca să pot dormi liniştit. Recunoaşte bărbăteşte.

— N-au.

Şeful de post se lăsă greu peste Švejk.

— Mi-ai făcut o mare bucurie, ai recunoscut. Aşa trebuie

să fie la interogatoriu. Dacă eşti vinovat, la ce bun să tăgăduieşti?

Se sculă şi împleticindu-se cu sticla goală spre camera lui, bolborosi:

„Dacă n-ar fi ajuns pe un drrrum gre-şit, toate s-ar fi pu-utut sfârşi al-ltfel”.

Înainte de a se trânti pe pat însă, îmbrăcat în uniformă, scoase din sertarul mesei de scris raportul lui şi încercă să-l completeze cu următorul material:

„Ich muss noch dazu beizufügen dass die russische «Kontuszowka»[23], pe baza paragrafului 56...”

Făcu o pată de cerneală pe care o linse râzând prosteşte, apoi se trânti pe pat şi adormi buştean.

Spre ziuă, sforăitul însoțit de fluierături nazale al plutonierului de jandarmi, care dormea întins în patul de lângă peretele de vizavi, îl trezi pe Švejk. Se sculă, îl scutură pe brigadier şi se duse din nou să se întindă. Asta s-a întâmplat la cântători; mai târziu, la răsăritul soarelui, baba Pejzlerka, care dormise şi ea mai multişor după alergătura nocturnă, veni să aprindă focul. Găsi uşa deschisă şi pe cei trei cufundați într-un somn adânc. Lampa cu petrol din camera de gardă mai pâlpâia încă. Baba Pejzlerka îi trase pe rând jos din pat. Brigadierului îi spuse:

— Mă mir că nu vă e ruşine să dormiți îmbrăcat, ca un neruşinat, iar lui Švejk îi atrase atenția să se încheie cel puțin la pantaloni când vede o femeie.

În cele din urmă, îl îndemnă energic pe somnorosul brigadier să-l trezească şi pe domnul şef de post, atrăgându-i atenția că nu mai e niciun fel de rânduială dacă mai sforăie la acel ceas.

— În bune mâini ați căzut, mormăi baba către Švejk, în timp ce brigadierul era plecat să-l trezească pe şeful de post.

[23] La acestea trebuie să adaug că Kontuszowka rusească... (germ.) Kontuszowka – varietate de rachiu.

Unul mai bețivan ca altul. Ar fi în stare să-şi bea şi nasul dintre ochi. Mie îmi sunt datori pe trei ani de serviciu şi, când le amintesc, şeful îmi spune întotdeauna: „Taci, babo, că de nu, pun să te aresteze; ştim noi că feciorul dumitale e braconier şi că ciordeşte lemne din pădurea boierească”. Şi uite aşa mă canonesc cu ei, iacă-i al patrulea an.

Baba oftă adânc, apoi urmă:

— Fiți cu băgare de seamă, mai ales în fața şefului de post; la chip e numai miere, da-n inimă, fiere. Pentru el omul nu-i bun decât de arestat.

Şeful de post se lăsă trezit cu mare greutate. Brigadierul avu mult de furcă până să-l convingă că e dimineață.

În cele din urmă, îşi dezlipi pleoapele, îşi frecă ochii, şi cu mintea tulbure începu să-şi reamintească de întâmplările din ajun. Un gând îngrozitor îi fulgeră prin minte şi, uitându-se îngrijorat la brigadier:

— N-a fugit?

— Da de unde, ăsta-i om cinstit.

Brigadierul începu să umble prin odaie, se uită pe fereastră, se întoarse iar, rupse o bucată de hârtie dintr-un ziar de pe masă şi răsuci între degete un cocoloş mic de hârtie. Se vedea bine că vrea să spună ceva.

— Am să te ajut eu, domnule brigadier. Se vede treaba că ieri am făcut-o iarăşi lată de tot!

Brigadierul se uită la superiorul său, cu un aer dojenitor:

— Dacă ai şti, domnule şef, câte ai spus ieri, ce-ai putut vorbi cu el!

Şi plecându-se spre urechea şefului de post, îi şopti:

— Că cehii şi ruşii suntem cu toții de un sânge, slavi, că Nikolai Nikolaevici va fi săptămâna viitoare la Prešov, că Austria nu se mai ține şi că atunci, când va fi anchetat mai departe, să tăgăduiască şi să le întoarcă toate pe dos, ca să reziste până ce vor veni cazacii să-l elibereze; că nu mai poate dura mult şi crapă măgarul; că va fi ca după războaiele husite, că țăranii vor porni asupra Vienei cu furcile în mâini, că împăratul e un moşneag ramolit şi că în curând o să dea ortu popii, că împăratul Wilhelm e o vită; i-ați mai spus că o

să-i trimiteți bani la închisoare, ca s-o ducă mai bine şi multe altele.

Brigadierul se îndepărtă de şeful de post şi continuă:

— De toate astea îmi amintesc bine, pentru că la început eram mai puțin afumat. Pe urmă m-am turtit şi eu, şi mai departe nu mai ştiu cum a fost.

Şeful de post se uita la brigadier.

— Ei, eu îmi amintesc, declară el, că dumneata ai spus că față de ruşi suntem nişte pigmei şi ai zbierat de față cu baba: „Trăiască Rusia!”

Brigadierul începu să se plimbe nervos prin odaie.

— Ai zbierat ca un buhai, spuse şeful de post, pe urmă ai căzut de-a curmezişul patului şi ai început să sforăi.

Brigadierul se opri lângă fereastră şi, bătând cu degetele în geam, spuse:

— Nici dumneata, domnule şef de post, nu ți-ai ținut gura în fața babei şi îmi amintesc că i-ai spus: „Ține minte babo, că împărații şi regii nu se gândesc decât la buzunarul lor şi d-aia fac război, chiar când sunt babalâci ca bătrânul Prochazka, pe care nu-l mai pot lăsa să iasă din privată ca să nu le murdărească tot Schönbrunul[24]”.

— Am zis eu asta?

— Da, domnule şef de post, asta ați spus-o înainte de a ieşi în curte să vă răstiți la bocanci, şi ați mai spus: „Babo, babo, bagă-mi degetul în gât”.

— Da şi dumneata, n-am ce zice, bine ai mai brodit-o, îl întrerupse şeful de post. De unde şi până unde ai ajuns la prostia asta, că Nikolai Nikolaevici o să fie regele Cehiei?

— De asta nu-mi aduc aminte, răspunse fără convingere brigadierul.

— Păi, cum să-ți mai aminteşti? Erai beat criță şi, când ai vrut să ieşi afară, în loc de uşă ai nimerit soba.

Amuțiră amândoi, până când şeful de post întrerupse îndelungata tăcere:

— Eu am spus întotdeauna că alcoolul e o pacoste.

[24] Palatul imperial din Viena.

Dumneata nu ții mult la băutură şi totuşi bei. Ce ne făceam dacă omul nostru fugea? Cum am fi justificat? Ah, Doamne, cum îmi vâjâie capul! Află, domnule brigadier, continuă şeful de post, că chestiunea e absolut limpede tocmai pentru că n-a fugit. E vorba de un om periculos şi rafinat. Când o să-l ancheteze mai departe, o să spună că aici a fost liber toată noaptea, că eram beți şi că ar fi putut să fugă de o mie de ori dacă s-ar fi simțit vinovat. Norocul e că unui asemenea om nu i se dă crezare, iar dacă noi, sub prestare de jurământ, o să arătăm că tot ce spune e o născocire şi minciună sfruntată nici Dumnezeu nu-i mai ajută şi pe deasupra se mai asigură de sancțiunea unui paragraf în plus. Oh, dacă nu mi-ar vâjâi capul aşa tare!

Se lasă tăcere. Apoi din nou şeful de post:

— Cheam-o pe baba noastră.

— Ascultă, babo, îi spuse şeful Pejzlerkăi, privind-o cu asprime în ochi, fă rost de un crucifix cu postament şi adu-l încoace.

În fața privirii nedumerite a Pejzlerkăi, şeful de post zbieră:

— Te-ai întors?

Apoi şeful de post scoase din sertar două lumânări pe care se vedeau urme de ceară roşie de la sigilarea scrisorilor oficiale, şi când, în cele din urmă, Pejzlerka intră tremurând cu crucifixul, şeful de post aşeză crucea între cele două lumânări, la marginea mesei. Aprinse lumânările şi spuse cu ton grav:

— Şezi, babo.

Încremenită, Pejzlerka căzu în fotoliu, căscând ochii la şeful de post, la lumânări şi crucifix. O cuprinse teama şi, cum ținea mâinile pe şorț, se vedea cum îi tremură cu genunchi cu tot.

Şeful de post trecu grav pe lângă dânsa şi, oprindu-se pentru a doua oară în fața ei, i se adresă solemn:

— Babo, ieri seară ai fost martora unui mare eveniment. S-ar putea ca mintea dumitale proastă să nu fi priceput asta. Soldatul acela e iscoadă, spion, babo.

— Maica ta Cristoase, țipă Pejzlerka. Sfântă fecioară Maria!...

— Gura, babo! Ca să aflăm ceva de la el, am fost nevoiți să spunem vrute şi nevrute. N-ai auzit cumva ce spuneam?

— Ba de auzit, am auzit, răspunse cu tremur în glas Pejzlerka.

— Dar toate vorbele astea, babo, au fost numai o nadă, ca să-i câştigăm încrederea. Numai aşa am izbutit. Ne-a spus tot. L-am prins cu ocaua mică.

Şeful de post tăcu o clipă, cât să potrivească mucurile lumânărilor, apoi urmă grav, uitându-se cu asprime la Pejzlerka:

— Dumneata, babo, ai fost de față, şi ai aflat toată taina. Ei bine, taina asta e oficială, aşa că să nu te puie dracu să sufli vreun cuvințel, că... Chiar pe patul de moarte, de-i pomeni de ea, n-ai mai avea drept să fii îngropată.

— Maica ta Cristoase, Iosife – se tângui Pejzlerka – cât sunt de nenorocită de când am intrat aici.

— Nu zbiera, babo, scoală-te, apropie-te de crucifix şi ridică în sus două degete de la mâna dreaptă. Ai să juri. Spune după mine!

Pejzlerka se apropie de masă, împleticindu-se şi tânguindu-se într-una: „Sfântă fecioară Maria, cine m-a pus să calc pe aici!”

De pe cruce o privea chipul chinuit al lui Cristos. Lumânările fumegau şi totul îi părea Pejzlerkăi îngrozitor, năprasnic. Se pierdu toată, genunchii i se loveau unul de altul, mâinile îi tremurau.

Ridică două degete în sus, şi şeful de post începu să rostească apăsat şi grav:

— Jur în fața lui Dumnezeu cel atotputernic şi a dumneavoastră, domnule şef de post, că despre tot ce am auzit şi am văzut aici nu voi sufla o vorbă până la moarte, nimănui, chiar dacă s-ar întâmpla să fiu întrebată. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!

— Şi acum sărută, babo, crucifixul, porunci şeful de post, după ce Pejzlerka, suspinând adânc, jură şi făcu smerită

semnul crucii.

Aşa, şi acum du crucifixul înapoi de unde l-ai împrumutat şi spune că am avut nevoie de el pentru interogatoriu.

Copleşită, Pejzlerka ieşi din odaie în vârful picioarelor cu crucifixul. Se vedea pe fereastră cum întorcea mereu capul spre postul de jandarmi, de parcă ar fi vrut să se încredinţeze că n-a fost numai un vis şi că într-adevăr îi fusese dat să trăiască această clipă groaznică.

În acest timp, şeful de post îşi transcria raportul completat peste noapte cu „pete de cerneală” pe care le linsese cu manuscris cu tot, de parcă ar fi fost marmeladă.

Pe când îl copia în întregime, îşi aminti că mai avea de pus o întrebare. Puse aşadar să-l cheme pe Švejk şi-l întrebă:

— Ştiţi să fotografiaţi?

— Ştiu.

— Şi de ce nu purtaţi cu dumneavoastră un aparat?

— Pentru că nu am niciunul, urmă sincer şi clar răspunsul.

— Dar dacă aţi avea, aţi fotografia? întrebă şeful de post.

— Dacă aş avea, ar fi altceva, răspunse Švejk simplu, înfruntând cu seninătate expresia interogativă a şefului de post care, din cauza migrenei care îi revenise, nu putu formula decât această întrebare:

— E greu de fotografiat o gară?

— Nimic mai uşor, răspunse Švejk, pentru că nu mişcă. Gara stă mereu pe loc şi nu e nevoie să-i spui: „Zâmbiţi, vă rog.”

Aşadar şeful de post putu să-şi completeze raportul: *„Zu dem Bericht, Nr. 2172, melde ich...”*[25]

Şi se lăsă furat de condei:

„Printre altele, în timpul interogatoriului meu întortocheat, a declarat că ştie să fotografieze, de preferinţă gări. E drept că nu s-a găsit niciun aparat de fotografiat asupra lui, dar nu mai rămâne îndoiala că îl ascunde undeva şi că nu-l poartă la el

[25] În legătură cu raportul nr. ... vă aduc la cunoştinţă... (germ.).

pentru a nu da de bănuit, fapt confirmat de altfel şi de propria lui mărturisire, că ar fotografia dacă ar avea la el aparatul.”

Cu capul greu după întâmplările din ajun, şeful de post încurca din ce în ce mai mult raportul în partea privitoare la fotografiat şi scria într-una:

„Reiese cu certitudine, din propria sa declarație, că numai faptul că nu avea aparatul de fotografiat asupra lui l-a împiedicat să fotografieze clădirile gărilor, şi în general punctele de importanță strategică, şi este neîndoios că aşa ar fi făcut dacă ar fi avut asupra lui acel aparat de fotografiat, pe care l-a ascuns. Numai împrejurării că n-a avut la îndemână aparatul de fotografiat îi putem mulțumi că asupra lui nu au fost găsite niciun fel de fotografii.”

— Ajunge, fu de părere şeful de post şi iscăli.

Era extrem de mulțumit de opera sa, pe care cu mare falā i-o citi brigadierului.

— A reuşit, îi spuse brigadierului. Vedeți, aşa se scriu rapoartele. Trebuie să cuprindă totul. Interogatoriul, domnule, nu-i o treabă simplă. Principalul e să înşiri tot ce ai de spus, ca cei de sus să facă nişte ochi cât cepele. Adu-l încoa pe omul nostru, să isprăvim o dată cu el.

— Aşa... şi acum – i se adresă grav lui Švejk – domnul brigadier are să vă ducă la Pisek, la *Bezirksgendarmeriekommando*. Conform regulamentului, ar trebui să vă punem cătuşe. Dar mă gândesc că, întrucât sunteți un om cumsecade, nu vă mai punem cătuşe. Sunt convins că nici pe drum nu veți încerca să fugiți.

Şi vizibil înduioşat de chipul plin de bunătate al lui Švejk, şeful de post adăugă:

— Şi la rău, nu uitați de mine. Ia-l, domnule brigadier, ține şi raportul.

— Aşadar, cu bine, spuse Švejk cu blândețe. Vă mulțumesc, domnule şef de post, pentru tot ce ați făcut pentru mine. Când s-o ivi prilejul am să vă scriu, iar dacă voi

mai avea vreodată drum pe aici, am să mă opresc şi pe la dumneavoastră.

Švejk ieşi cu brigadierul în şosea. Oricine îi întâlnea, aşa cum erau angajați într-o convorbire amicală, îi lua drept nişte vechi cunoscuți care întâmplător, au acelaşi drum, spre oraş.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată – mărturisi Švejk – că o călătorie spre Budějovice e legată de atâtea greutăți. Asta îmi aminteşte cazul măcelarului Chaura din Kobylisy. Ajunsese într-o noapte la Moraň, lângă statuia lui Palacký, şi toată noaptea s-a învârtit în jurul ei, fiindcă i se părea că zidul care înconjura statuia nu mai avea sfârşit. Cuprinzându-l deznădejdea, spre ziuă a început să strige, istovit: „Patrulă”. Şi a cerut polițiştilor veniți în grabă să-l lămurească pe unde se merge la Kobylisy, pentru că el umblă de cinci ceasuri de-a lungul unui zid care nu se mai sfârşeşte. Polițiştii l-au luat cu dânşii, şi dumnealui le-a spart totul în celulă.

La aceasta, brigadierul nu răspunse nimic, zicându-şi în sinea lui: „Ce-mi tot bați capul cu poveşti? Iar mi-ai servit o gogoaşă despre Budějovice.”

Trecând pe lângă un iaz, Švejk îl întrebă pe brigadier dacă sunt mulți pescari clandestini prin partea locului.

— Pe aici nu sunt decât braconieri, răspunse brigadierul. Pe fostul şef de post au vrut să-l zvârle în apă. Paznicul iazului de la pichet trage-n ei cu alice, la şezut, da de pomană. Puşlamalele îşi pun o bucată de tablă sub pantaloni.

Brigadierul începu să vorbească apoi despre progres, demonstrând că oamenii inventaseră multe lucruri şi totul, ca să se înşele între ei; apoi dezvoltă o nouă teorie cum că războiul este o adevărată fericire pentru omenire, deoarece în bătălie, pe lângă mulți oameni cumsecade, mor şi fel de fel de puşlamale şi derbedei.

— Oricum, sunt prea mulți oameni pe lume, filosofă el adânc. Au început să se înghesuie unul peste altul şi omenirea s-a înmulțit peste măsură.

Se apropiau de un han.

— Al dracului mai suflă azi, spuse brigadierul. Mă gândesc că un păhărel n-are ce să ne strice. Să nu spuneți nimănui că vă duc la Pisek. Ăsta-i secret de stat.

Brigadierului îi jucau înaintea ochilor instrucțiunile de la centru în legătură cu suspecții şi cu îndatoririle fiecărui post de jandarmi:

„Izolarea acestora de populația locală şi supravegherea strictă, ca în timpul transportului spre instanțele superioare să nu provoace discuții inutile prin împrejurimi."

— Nu-i nevoie să destăinuim cine anume sunteți, urmă brigadierul, nu priveşte pe nimeni ce ați săvârşit. Nu-i voie să se răspândească panică... Pe vremurile astea de război – continuă el – panica e dăunătoare: scapi o vorbă, şi gata, se răspândeşte cu iuțeala fulgerului peste tot. Înțelegeți?

— Dacă-i aşa, eu unul n-am să răspândesc panică, făgădui Švejk, şi se conformă întocmai, când hangiul intră cu ei în vorbă. Švejk ținu să accentueze:

— Uite fratele zice că într-un ceas vom fi la Pisek.

— Fratele matale are conced? îl întrebă curios hangiul pe brigadier, care fără să clipească răspunse:

— Chiar azi i se termină.

Frumos l-am îmbrobodit – se adresă zâmbind lui Švejk, după ce hangiul se îndepărtă – fără panică. Suntem în război.

Când înainte de intrarea în han, brigadierul declarase că, după părerea lui, un păhărel nu poate strica, fusese optimist, şi nu ținuse seama de cantitate: dar după ce trase pe gât douăsprezece păhărele declară cu hotărâre că până la ora trei comandantul postului regional de jandarmi e plecat la masă, aşa că n-are niciun rost să ajungă mai devreme; şi, în afară de asta, vremea se stricase, trăgând a viscol.

Dacă ajungem până la orele patru după-amiază la Pisek, e bine, slavă Domnului. Până la şase e destul timp. După cum se arăta vremea, trebuia să meargă pe întuneric; aşa că ori plecau imediat, ori mai târziu, totuna era. Pisek-ul nu se

mută.

— Să fim bucuroşi că stăm la căldură, fu ultimul său cuvânt. Pe o vreme ca asta, cei din tranşee o duc mai greu ca noi, ăştia de-aici, de lângă sobă.

Soba mare, de teracotă, dogorea şi brigadierul avu prilejul să constate că, de bună seamă, căldura exterioară trebuie întregită cu folos de cea interioară, cu ajutorul diferitelor feluri de rachiuri, dulci şi tari, cum zic cei din Galiția.

Şi cu toate că hanul era izolat, jupânul avea opt feluri, din care bea singur, de urât, în timp ce crivățul şuiera prin toate ungherele.

Brigadierul îl îndemna mereu să țină pasul cu el, învinuindu-l că bea puțin, ceea ce era o învederată nedreptate, întrucât hangiul abia se mai ținea pe picioare; ținea morțiş să joace stos şi susținea că auzise noaptea salve de artilerie dinspre răsărit la care brigadierul răspundea într-un sughiț:

— Fără pa-pa-anică. Aşa su-sună in-instrucțiunile.

Şi începu să demonstreze că instrucțiunile sunt ansamblul legilor în devenire. Cu acest prilej dădu în vileag câteva din ordinele secrete. Hangiul nu mai înțelegea nimic şi nu izbuti decât să declare că războiul nu se câştigă cu instrucțiuni.

Se lăsase întunericul, când brigadierul hotărî s-o pornească cu Švejk la drum, spre Pisek. Era o ceață s-o tai cu cuțitul şi brigadierul spunea într-una:

— Direcția nasului, înainte marş, până la Pisek.

Când rosti comanda pentru a treia oară, glasul nu i se mai auzi din şosea, ci de undeva de jos, unde ajunsese alunecând pe zăpadă de pe povârnişul şoselei. Ajutându-se cu carabina, reuşi cu greu să se cațere înapoi pe şosea. Švejk îl auzi râzând înfundat: „Al dracului lunecuş”. Peste o clipă însă iar o porni de-a rostogolul pe pantă, zbierând atât de tare, încât acoperi zgomotul vântului: „Cad, panica!”

Brigadierul părea o furnică harnică care se încăpățâna să se cațere pe locul unde cădea mereu.

De cinci ori repetă brigadierul acest exercițiu, şi când se văzu din nou lângă Švejk, spuse cu deznădejde:

— Aş putea foarte bine să vă pierd.

— N-aveți teamă, domnule şef, spuse Švejk. Bine-ar fi dacă ne-am lega unul de altul. În felul ăsta nu ne putem pierde. Aveți cătuşele la dumneavoastră?

— Jandarmul trebuie să aibă întotdeauna cătuşele asupra lui, spuse cu convingere brigadierul, orbecăind în jurul lui Švejk. Asta este pâinea noastră cea de toate zilele.

— Atunci, să ne prindem, îl îndemnă, Švejk. Haide, încercați.

Cu o mişcare iscusită, brigadierul prinse un ochi al cătuşei de mâna stângă a lui Švejk, iar cealaltă de mâna sa dreaptă, aşa că erau amândoi legați ca doi frați gemeni, împleticindu-se pe şosea, nu se putea îndepărta unul de altul. Brigadierul îl trăgea pe Švejk peste movilele de pietriş, iar când cădea, îl trăgea şi pe Švejk după dânsul. Între timp, cătuşele li se înfigeau în mână, până când brigadierul hotărî că aşa nu mai merge şi că trebuie să le desfacă iar. După o lungă şi zadarnică trudă de a se descotorosi pe el şi pe Švejk de cătuşe, brigadierul suspină:

— Of, suntem legați pentru vecii-vecilor.

— Amin, adăugă Švejk şi îşi continuă drumul anevoios.

Şi când după aceste cumplite chinuri, seara târziu, puseră, în sfârşit piciorul pe scările comandamentului jandarmeriei din Pisek, brigadierul îi spuse lui Švejk, copleşit de deznădejde:

— Acum vine partea îngrozitoare: nu ne mai putem despărți.

Şi într-adevăr fu îngrozitor când şeful de post hotărî să trimită după comandantul König.

Primele cuvinte ale căpitanului au fost:

— Ia, suflați spre mine!

Ei, acu înțeleg, spuse el, constatând cu mirosul ascuțit şi încercat faptul care nu mai lăsa nicio îndoială: rom, kontušovka, anason, lichior de scoruşe, lichior de nuci, vişinată, lichior de vanilie.

— Domnule şef de post, se adresă el subalternului său, aveți în față o pildă de felul cum nu trebuie să arate un jandarm. Să ajungă în halul ăsta! E o ispravă pe care numai tribunalul militar o poate judeca. Auzi! Să te legi de delicvent cu cătuşele… Să vii beat, total *besoffen*[26]. Să intri aici ca o vită! Scoateți-le cătuşele!

Ce vrei? se răsti la brigadier, care cu mâna liberă saluta invers.

— Raportez supus, domnule căpitan, că v-am adus un *bericht*[27].

— Trimitem noi *bericht* despre dumneata la tribunal, spuse tăios căpitanul. Domnule şef de post, închideți-i pe amândoi; dimineața să mi-i aduceți la interogatoriu, iar *berichtul* ăsta din Putim studiați-l şi trimiteți-mi-l acasă.

Comandantul de jandarmi din Pisek era un bărbat foarte aprig şi perseverent, birocrat tipicar în urmărirea inferiorilor.

Pe la posturile de jandarmi care țineau de raionul lui, furtuna nu se potolea niciodată. Revenea cu fiecare act semnat de căpitan, care toată ziua transmitea tot felul de note şi avertismente pentru întregul raion.

*

De la izbucnirea războiului, peste posturile de jandarmi din raionul Pisek se buluceau nori grei.

Atmosfera era încărcată. Tunetele birocratismului bubuiau şi băteau în şefii de post, în brigadieri, în trupă şi în curieri. Pentru orice tâmpenie, cercetări şi pedepse disciplinare.

— Dacă vrem să câştigăm războiul – spunea el cu prilejul inspecțiilor făcute pe la posturile de jandarmi – „a” trebuie să fie „a”, „b” – „b”; peste tot trebuie să fie pus punctul pe „i”.

Bănuia numai trădare în juru-i şi era ferm convins că din

---

[26] Beat mort (germ.)
[27] Raport (germ.).

cauza războiului fiecare jandarm din raion îşi are păcatele lui, că fiecare dintre ei are în aceste vremuri grele câte o neglijență în serviciu.

De sus era bombardat cu hârtii în care Ministerul Apărării Teritoriale îi arăta că din raionul Pisek, conform informațiilor ministrului de război, sunt oameni care trec la duşman.

Şi-l zoreau mereu să vegheze menținerea lealității în raion. Era o situație îngrozitoare. Femeile din împrejurimi se duceau să-şi însoțească bărbații la armată şi el ştia sigur că aceşti bărbați făgăduiesc femeilor lor că nu se vor lăsa ucişi pentru măria-sa împăratul.

Spălăcitele orizonturi începură să se întunece de norii revoluției. În Serbia, în Carpați, batalioane întregi treceau la inamic. Regimentul 28, regimentul 11... În acestea din urmă erau soldați din regiunea şi raionul Pisek. În fierberea premergătoare revoltei, recruții din Vodňany soseau cu garoafe de organdi negru. Prin gara Pisek treceau soldați din Praga şi azvârleau înapoi țigaretele şi ciocolata pe care le ofereau, în vagoanele de porci, doamnele din înalta societate a Pisek-ului.

A trecut apoi un batalion de marş şi câțiva evrei din Pisek au zbierat: *„Heil, nieder mit den Serben!”*[28] şi s-au ales cu câteva perechi de palme atât de zdravene, încât o săptămână întreagă n-au mai putut să se arate pe stradă.

Aceste întâmplări arătau limpede că acel „Doamne-miluieşte” intonat la orgă prin biserici nu era decât o poleială deşartă şi o mascaradă, aşa cum posturile de jandarmi răspundeau la chestionarele trimise prin rapoarte à la Putim, cum că totul este în perfectă ordine, că nicăieri nu se mai face agitație împotriva războiului, că spiritul populației este de categoria unu roman, A, entuziasmul, unu roman a-b.

— Voi nu sunteți jandarmi, ci polițai comunali, obişnuia să spună căpitanul în raidurile sale pe la posturile de jandarmi. În loc să vă ascuțiți atenția de o mie de ori, voi vă

[28]Ura, jos cu sârbii! (germ.)

îndobitociți de pe-o zi pe alta.

Şi, după ce făcea această descoperire zoologică, obişnuia să adauge:

— Acasă vă lăfăiți şi vă ziceți în gând: *Mit ganzem Krieg kann man uns Arsch lecken*[29].

Urmărea apoi, cu regularitate, toate îndatoririle nefericiților de jandarmi, ținând adevărate prelegeri despre situația generală şi despre felul în care trebuiesc luate lucrurile în mână, pentru ca într-adevăr să fie aşa cum trebuie să fie. După zugrăvirea unui astfel de tablou luminos al perfecțiunii jandarmereşti, tinzând la întărirea puterii imperiului austriac, urmau amenințările, anchetele disciplinare, mutările şi înjurăturile.

Căpitanul era ferm convins că e o santinelă, că apără ceva şi că toți ceilalți jandarmi de la toate posturile jandarmereşti, de sub comanda lui, sunt o adunătură de puturoşi, de egoişti, de oameni josnici, şarlatani, care nu se pricep absolut la nimic, decât la rachiu, bere şi vin. Şi având soldă mică, ca să poată trage la măsea, se lasă mituiți şi astfel distrug Austria, încet dar sigur. Singurul om în care aveau încredere era şeful gărzii de la comandamentul raional, care cu toate acestea, ori de câte ori intra în cârciumă, avea obiceiul să spună: „Azi, iar m-am prăpădit de râs cu boşorogul nostru”.

*

Căpitanul studia *berichtul* şefului de post din Putim, cu privire la Švejk. În fața lui stătea şeful de post Matějka care, în gândul lui, îşi spunea că domnul căpitan ar putea să-l pupe în cur cu toate *„berichtele”* lui, dat fiind că jos, la Otawa, era aşteptat la o partidă de „şnops”.

— Ascultă, Matějko – glăsui căpitanul – ultima dată v-am spus că cel mai mare idiot pe care l-am cunoscut vreodată e şeful de post din Protivin, dar după *„berichtul”* ăsta se vede

---

[29] Să ne pupe-n cur cu tot războiul lor (germ.).

că-l întrece şeful de post din Putim. Soldatul cu care a venit dihania asta, bețivanul de brigadier, încârligați ca doi câini, nu-i spion. E cu siguranță un dezertor ca toți dezertorii. După neroziile pe care le-a scris, chiar şi un copil îşi poate da seama, de la prima privire, că şeful de post era beat ca un popă papistaş.

Aduceți numaidecât soldatul, porunci el, după ce aruncă încă o privire peste raportul sosit din Putim. Nu-i destul că scrie tâmpeniile pe care le scrie, îl mai trimite pe deasupra şi cu dobitocul de brigadier. Oamenii ăştia încă nu mă cunosc cum trebuie; eu ştiu să fiu şi al dracului. Dacă n-ar face de trei ori în pantaloni, de frică, în fața mea, ar rămâne convinşi că mă las călcat în picioare.

Apoi începu să vorbească despre atitudinea refractară a jandarmilor de astăzi față de toate ordinele, spunând că după felul cum alcătuiesc *„berichtele”* se poate vedea uşor că orice terchea-berchea de şef de post îşi bate joc de toate, numai ca să încurce lucrurile şi mai mult.

Adică dacă de sus mi se atrage atenția că nu-i exclusă posibilitatea ca prin ținutul nostru să mişune spioni, şefii de post încep să-i fabrice cu duiumul, şi dacă va mai ține războiul, în scurt timp o să iasă un adevărat balamuc. Treci pe la cancelarie şi spune-le să telegrafieze la Putim după şeful de post, să se prezinte mâine la Pisek. O să-i scoată ea, telegrama, din cap întâmplarea asta extraordinară cu care-şi începe raportul.

— Tu, de la care regiment ai fugit? îl întâmpină capitanul pe Švejk.

— De la niciun regiment.

Căpitanul se uită la Švejk şi surprinse pe fața lui blajină atâta linişte, încât îl întrebă:

— Cum ai ajuns în uniformă?

— Orice soldat, când se încorporează, primeşte o uniformă, răspunse Švejk cu un zâmbet naiv. Eu slujesc la regimentul 91. N-am fugit de la regiment, ci dimpotrivă.

Cuvântul „dimpotrivă” fusese rostit cu o astfel de intonație, încât căpitanul făcu o mină disperată şi întrebă:

— Cum adică, dimpotrivă?

— E cât se poate de simplu, se destăinui Švejk. Eu mă duc spre regimentul meu, eu îl caut, şi tot eu fug de el? Nu doresc nimic altceva decât să ajung cât mai repede la regimentul meu. Îmi ies din fire când mă gândesc că mă aşteaptă tot regimentul, în timp ce eu mă îndepărtez văzând cu ochii de České Budějovice. Domnul şef de post din Putim mi-a arătat pe hartă că Budějovice vine la sud şi în loc să mă trimită într-acolo, dumnealui m-a îndreptat spre miazănoapte.

Căpitanul făcu un gest cu mâna, ca şi când ar fi vrut să spună: „Ăsta face şi alte isprăvi, mai gogonate, decât să îndrepte oamenii spre miazănoapte".

— Care va să zică dumneata nu poți da de regimentul dumitale, şi cum s-ar spune erai în căutarea lui?

Švejk îi lămuri întreaga situație. Îi povesti de Tábor şi-i înşiră toate localitățile prin care trecuse, căutând să ajungă la Budějovice: Milevsko – Květov – Vraž – Malčin – Čižov – Sedlec – Horaždovice – Radomyšl – Putim – Štěkno – Strakonice – Volyn – Dub – Vodňany – Protivin şi iarăşi Putim.

Cu multă însuflețire zugrăvi lupta sa cu destinul, cum a vrut cu orice preț, neținând seama de piedici, să ajungă la regimentul lui 91, din Budějovice, şi cum toată strădania lui rămăsese zadarnică.

Vorbea aprins, în vreme ce căpitanul desena maşinal cu creionul, pe o bucată de hârtie, cercul închis, din care bravul ostaş Švejk nu izbutea să iasă, în drum spre regimentul lui.

— A fost o muncă de Hercule, constată în sfârşit, după ce ascultase cu vădită plăcere povestea lui Švejk. Văd că eşti foarte amărât că de atâta vreme n-ai putut ajunge la regimentul tău. Trebuie să fi fost o adevărată desfătare să te vadă omul cum te învârteai în jurul Putim-ului.

— Lucrurile s-ar fi putut lămuri încă de atunci insistă Švejk, dacă n-aş fi dat de acest domn şef de post în cuibul ăla nenorocit. Nu m-a întrebat nici de nume nici de regiment şi totul i s-a părut ciudat. Ar fi trebuit să ordone să fiu dus la

Budějovice, şi la cazarmă i s-ar fi spus cu siguranţă dacă eu sunt Švejk, acela care-şi caută regimentul, sau un om suspect. Aş fi putut fi de două zile la regimentul meu şi să-mi îndeplinesc îndatoririle de ostaş.

— De ce nu i-ai atras atenţia la Putim că e vorba de o greşeală?

— Pentru că mi-am dat seama că degeaba vorbesc cu el. Bătrânul cârciumar Rampa din Vinohrady spunea întotdeauna, atunci când cineva cerea pe datorie, că sunt momente când oamenii devin fuduli de ureche.

Căpitanul nu stătu prea mult pe gânduri şi-şi spuse că drumul cu atâtea ocolişuri ale unui om care vrea să ajungă la regimentul lui e un semn vădit de degenerare şi în consecinţă puse să se bată la maşină, respectând toate regulile şi frumuseţea stilului oficial, următoarele:

„Onoratului comandant al regimentului nr. 91 infanterie České Budějovice.

Alăturat, vă transmit pe Josef Švejk, care, după cum declară, aparţine de regimentul dumneavoastră; numitul a fost reţinut, conform declaraţiei sale, la Putim, raionul Pisek, de către postul de jandarmi, bănuit fiind de dezertare. Respectivul susţine că se îndreaptă spre sus-numitul regiment. Respectivul este mic de stat şi îndesat, cu faţa şi nasul potrivite, ochii albaştri, fără semne particulare, în anexa b 1 se trimite decontarea cheltuielilor pentru hrana respectivului, spre a binevoi să fie trecută în contul Ministerului Apărării Teritoriale, cu rugămintea de a ne confirma primirea respectivului. În anexa C I, se trimite, pentru confirmare, situaţia efectelor pe care reţinutul le-a avut asupra sa în momentul arestării.”

*

Călătoria de la Pisek la Budějovice cu trenul se scurse repede şi plăcut pentru Švejk. Însoţitorul lui era un jandarm

tânăr, un boboc, care nu-l scăpa din ochi şi se temea grozav să nu fugă. Tot drumul era frământat de o problemă grea: „Dacă ar trebui acum să mă duc să fac treabă mică sau treabă mare, cum aş face?”

Rezolvă problema în aşa fel, încât Švejk trebui să-i fie naş.

Tot drumul de la gară şi până la cazarma Marianska din Budějovice, nu-l slăbi din ochi pe Švejk, şi ori de câte ori se apropiau de vreun colț sau de vreo răscruce de drumuri, începea să-i povestească, aşa ca din întâmplare, câte gloanțe adevărate primesc în fiecare escortă, la care Švejk răspundea că e convins că niciun jandarm n-ar trage după cineva pe stradă, ca nu cumva să provoace vreo nenorocire.

Jandarmul îl contrazicea şi aşa, pe nesimțite, ajunseră la cazarmă.

A doua zi, de serviciu pe cazarmă era locotenentul-major Lukáš. Şedea la masă, în cancelarie, liniştit, când deodată se pomeni în fața lui cu Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că sunt iar aici, salută Švejk cu o mină triumfătoare.

La această scenă a mai asistat sergentul Kotatko, care mai târziu a povestit că, după raportul lui Švejk, locotenentul-major Lukáš a sărit în sus, s-a apucat cu mâinile de cap şi a leşinat în brațele lui Kotatko, iar după ce l-au readus în simțire, Švejk, care în tot timpul acesta dăduse onorul repetase:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că sunt iar aici!

Atunci, locotenentul-major Lukáš, galben ca ceara, apucase cu mâna tremurândă hârtiile care-l priveau pe Švejk, le iscălise, ceruse tuturor să iasă afară, spunând jandarmului că totul e în regulă, şi se închisese apoi cu Švejk în cancelarie.

Aşa a luat sfârşit anabasisul lui Švejk spre Budějovice. Fără îndoială că, dacă lui Švejk i-ar fi fost lăsată libertatea de mişcare, ar fi ajuns şi singur la Budějovice. Dacă autoritățile s-au fălit că ele l-au transportat pe Švejk la locul datoriei e o eroare. Pentru energia şi setea lui de luptă, intervenția

autorităților n-a fost decât plumb în aripi.

*

Švejk şi locotenentul-major Lukáš se uitau unul în ochii celuilalt.

În ochii locotenentului-major era spaimă, groază şi deznădejde, în vreme ce Švejk îl privea cu blândețe şi calm, ca pe o iubită pierdută şi regăsită.

În cancelarie era linişte ca în biserică. De pe culoar se auzeau paşi. Un teterist, voluntar conştiincios, care rămăsese în cazarmă din pricina guturaiului, aşa cum se vedea după glas, fonfăia un pasaj pe care-l învățase pe de rost şi anume: Cum trebuiesc întâmpinați în fortificații membrii casei imperiale. De pe culoar se auzea clar: *„Sobald die hochste Herrschaft în der Nähe der Festung anlangt, ist das Geschütz auf allen Bastionen und Werken abzufeuern, der Platzmajor empfängt dieselbe mit dem Degen în der Hand zu Pferde, und reitet sodann vor.”*[30]

— Țineți-vă gura, zbieră spre culoar locotenentul-major. Duceți-vă la dracu. Dacă aveți temperatură, rămâneți acasă în pat.

Paşii zelosului teterist se auziră îndepărtându-se şi, ca un slab ecou, mai răsună din capătul culoarului fonfăitul: *„In dem Augenblicke, als der Kommandant salutiert, ist das Abfeuern des Gesebützes zu wiederholen, welches bei dem Absteigen der hochsten Herschaft zum drittenmale zu geschehen hat”*[31].

Şi din nou locotenentul-major şi Švejk se priviră în tăcere până când, în cele din urmă, locotenentul-major Lukáš

---

[30] Imediat ce înălțimea-sa se apropie de fortăreață, tunurile de pe toate bastioanele şi întăriturile trebuie să tragă salve de salut, iar comandantul urmează să-l întâmpine ieşindu-i înainte călare, cu sabia în mână (germ.).

[31] În timp ce comnadantul dă onorul, tunurile vor mai trage o salvă de salut, care va fi repetată pentru a treia oară când înălțimea-sa va descăleca (grem.)

spuse cu amară ironie:

— Fii bine venit, Švejk, la České Budějovice. Se vede într-adevăr că lucrul rău nu piere. Mandatul de arestare împotriva dumitale a fost emis; mâine te prezinți la *regimentsraport*[32]. Eu, unul, nu-mi mai amărăsc zilele cu dumneata. Am avut destule necazuri din pricina dumitale şi răbdarea mea a ajuns la capăt. Când mă gândesc că am putut sta atâta vreme cu un idiot ca dumneata...

Începu să umble nervos prin cancelarie:

— Nu, e îngrozitor. Acum stau şi mă mir de ce nu te-am împuşcat. Ce mi se putea întâmpla? Nimic. Aş fi fost eliberat. Pricepi?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că pricep tot.

— Nu începe iar, Švejkule, cu dobitociile astea ale dumitale, că zău îmi pierd cumpătul. În sfârşit, îți venim noi de hac. Ai împins neghiobia până acolo, că a plesnit catastrofal.

Locotenentul-major Lukáš îşi frecă mâinile.

— S-a isprăvit cu dumneata, Švejkule.

Se întoarse la masa lui de lucru şi scrise câteva rânduri pe o bucată de hârtie, strigă apoi santinela din fața cancelariei şi porunci să-l ducă pe Švejk la temnicer şi să-i înmâneze biletul.

Švejk păşea escortat prin curtea cazărmii şi locotenentul-major văzu cu vădită bucurie cum temnicerul deschide uşa pe care atârna tăblița galbenă cu inscripția neagră: *Regimentsarrest*[33], cum Švejk dispare în spatele uşii şi cum, după un scurt răstimp, temnicerul iese singur pe aceeaşi uşă.

— Slavă Domnului – gândi cu glas tare locotenentul-major, în sfârşit a intrat la răcoare.

În spațiul întunecos al cazărmii Marianska, Švejk fu primit cu căldură de-un teterist gras, tolănit pe saltea. Era

---

[32] Raportul pe regiment (germ.).
[33] Arestul regimentului (germ.).

unicul arestat şi, singur de două zile, se plictisea. Întrebat de Švejk, răspunse că fusese închis pentru un fleac. Pălmuise din greşeală, pe când era beat, un locotenent de artilerie, noaptea, pe sub nişte colonade din piață. De fapt nici nu-l pălmuise; îi dăduse jos doar chipiul din cap. Lucrurile se întâmplaseră aşa pentru că locotenentul stătea noaptea la intrarea în gang şi se vede treaba că aştepta vreo prostituată. Era întors cu spatele la el şi teteristului i se păruse că era un cunoscut, teterist şi el, pe numele lui Materna František.

— Un prichindel, îl lămuri el pe Švejk. Şi cum spun, m-am apropiat frumuşel de el, pe la spate, şi i-am trântit chipiul strigându-i: „Servus, Franci!” Dobitocul a început să fluiere după patrulă, care m-a umflat şi m-a dus...

— Se poate, nu zic ba – mărturisi teteristul – ca la înghesuială să-i fi scăpat şi câteva perechi de palme, dar socotesc că asta nu schimbă de loc chestiunea. E limpede că a fost o eroare. Chiar recunoaşte că i-am spus: „Servus, Franci” şi că numele lui de botez e Anton. Aşa că lucrul e cât se poate de clar. Pot să am belele, nu zic. Da numai pentru că am şters-o de la spital şi poate din pricina socotelii cu *Krankenbuch*[34] dacă iese cumva la iveală...

Când am fost încorporat, continuă teteristul, mai întâi şi întâi am închiriat o cameră în oraş şi am încercat să mă asigur de un reumatism. De trei ori m-am pilit, aşa cum scrie la carte, şi pe urmă m-am dus şi m-am culcat afară din oraş, într-un şanț, când ploua mai zdravăn, şi mi-am scos ghetele, dar fără rezultat. Atunci m-am apucat, în toiul iernii, să fac baie în fiecare noapte, timp de o săptămână, în râul Malsa; şi ce să vezi: mi-a ieşit tocmai pe dos. Dragul meu, m-am întărit în aşa hal, încât am putut apoi să zac în zăpadă o noapte întreagă, în curtea casei unde locuiam, şi dimineața, când ai casei m-au trezit, picioarele îmi erau atât de calde, de parcă aş fi purtat pâslari. Să mă fi ales cel puțin cu o anghină, da nici vorbă! Nici măcar cu o afurisită de blenoragie nu m-am putut căptuşi, în fiecare zi mă duceam

[34] Condică de bolnavi (germ.)

la „Port Arthur”: unii din colegi s-au învârtit până şi de orhită, numai eu am rămas mereu imun. Închipuie-ți, dragul meu, ce ghinion afurisit. Până când într-o bună zi, la cârciuma „La trandafirul”, am cunoscut un invalid din Hluboká. Mi-a spus să vin o dată într-o duminică, pe la el, şi m-a asigurat că a doua zi am să am picioarele umflate ca nişte butoaie. Avea acasă seringă şi ac, şi cei drept, abia am ajuns acasă de la Hluboká. Avea un suflet de aur, nu m-a înşelat. Şi aşa, m-am ales, în sfârşit, cu mult doritul reumatism articular. Se înțelege că m-au trimis numaidecât la spital – şi totul mergea strună. După asta norocul mi-a mai surâs o dată: cumnatul meu, doctorul Marek din Žižkov, a fost transferat la Budějovice şi lui trebuie să-i mulțumesc că m-am putut menține atâta vreme în spital. Ar fi întins-o el cu mine până la comisia de reformare; dar ce să fac dacă am făcut-o de oaie cu nenorocitul ăla de *„krankenbuch”*! Ideea a fost bună, admirabilă. Mi-am făcut rost de un registru mare, am lipit pe el o etichetă apelpisită, pe care am scris cu literă frumoasă: *Krankenbuch des 91 Reg.* Rubricile şi toate celelalte erau în perfectă ordine. Am scris acolo nume fictive de bolnavi, temperatura, diagnosticul şi în fiecare după-amiază, după terminarea vizitei, ieşeam cu îndrăzneală în oraş cu registrul la subțioară. La poartă făceau de gardă milițieni aşa că, şi din punctul ăsta de vedere, eram asigurat. Le arătam registrul şi mă mai şi salutau. Pe urmă mă duceam la un cunoscut de-al meu, funcționar la percepție; acolo mă schimbam în haine civile şi mă duceam la o cârciumă unde, într-un cerc de cunoscuți, rosteam tot felul de injurii la adresa imperiului nostru. Până la urmă, obrăznicia mea a mers până acolo, încât nici nu mă mai schimbam şi umblam prin cârciumi şi prin oraş în haină militară. Mă întorceam la spital abia spre dimineață şi când mă oprea, noaptea, pe stradă patrula, îi arătam *krankenbuchul regimentului 91* şi nimeni nu mă mai întreba nimic. La poarta spitalului arătam din nou registrul, fără să suflu o vorbă, şi într-un fel sau altul reuşeam întotdeauna să mă strecor în pat. Aşa mi se urcase obrăznicia la cap, încât

eram convins că nimeni nu poate să-mi vină de hac. Şi uite că a trebuit să vină eroarea fatală din noaptea aceea, pe sub colonadele din piaţă, eroare care dovedeşte limpede, dragul meu, că ulciorul nu merge de multe ori la apă. Înfumurarea precede decăderea. Toată gloria s-a spulberat în vânt. Icar şi-a ars aripile. Omul se crede gigant – şi nu-i decât un căcat, dragul meu... Nu trebuie să te încrezi în noroc, ci mai bine să-ţi plesneşti singur dimineaţa şi seara mutra, ca să-ţi aduci aminte că prevederea e mama înţelepciunii şi că ce-i prea mult strică. După chefuri şi orgii urmează întotdeauna mahmureala. Asta-i o lege a naturii, dragul meu. Când stau şi mă gândesc că s-a dus dracului supracomisia, reformarea, că puteam să fiu *felddienstunfähig*[35]. Ce protecţie grozavă aveam! Puteam să mă învârtesc să chiulesc undeva într-o cancelarie pe la comandamentul părţii sedentare, dar imprudenţa mi-a retezat picioarele.

Teteristul îşi termină spovedania cu următoarele cuvinte, rostite cu glas solemn:

— Până şi Cartaginei i-au venit de hac! Din Ninive au făcut o ruină, dar capul sus, bunul meu prieten! Să nu-şi închipuie dumnealor că dacă mă trimit pe front, am să trag măcar un glonţ. *Regimentsraport!* Excluderea din şcoală! Trăiască cretinismul regalo-imperial! Ce, altă treabă n-am decât să-mi frec coatele pe băncile şcolii şi să dau examene? Să devin cadet, plutonier, sublocotenent, locotenent. Fac ceva pe ei! Şcoală de ofiţeri! *Behandlung jener Schüler derselben, welche einen Jahrgang repetieren mussen!*[36] Paralizie militară... Cum se poartă arma: pe umărul drept s-au pe cel stâng? Câte steluţe are un caporal? *Evidenzhaltung Militärreservemänner!*[37]... *Himmelherrgott,* n-avem ce fuma, camarade! Nu vrei să te învăţ cum se scuipă în plafon? Priveşte, uite cum se face. Te gândeşti între timp la ceva şi dorinţa ţi se împlineşte îndată. Dacă îţi place

[35] Inapt pentru front (germ.)
[36] Comportarea faţă de elevii care trebuie să mai repete un an (germ.).
[37] Evidenţa rezerviştilor (germ.).

berea, pot să-ți recomand apa asta minunată din cană. Dacă ți-e cumva foame şi vrei să mănânci cu poftă, îți recomand vorba lungă... şi-ți mai pot recomanda, pentru clipele de plictiseală, să scrii versuri. Eu am compus aici o întreagă epopee:

„Unde-i oare temnicerul? Doarme liniştit acasă.
Al armatei stâlp el este
Până vine iară veste,
Din Viena, că pe front e iarăşi lată.
Atunci, împotriva duşmanului ce dă năvală
El din paturi face baricadă
Dintre obuze încet se strecoară
Dacă reuşeşte:
— Nu va pieri împărăția austro-ungară,
Slavă ție patrie, slavă împăratului!”

— Vezi dar, dragul meu prieten, continuă teteristul. Să mai îndrăznească careva să spună că în rândurile poporului dispare respectul față de scumpa noastră monarhie. Un arestat, care n-are ce fuma şi pe care îl aşteaptă *regimentsraport*, dă cea mai frumoasă pildă de devotament față de tron. În versurile sale el preamăreşte patria-i nesfârşită, amenințată din toate părțile cu dezastrul. I se răpeşte libertatea, dar asta nu-i împiedică buzele să rostească versuri ce exprimă un neclintit devotament. *Morituri te salutant, Caesar!* Cei ce trag să moară te salută, împărate! Dar temnicerul e o puşlama! Un servitor demn de maiestatea-voastră. Alaltăieri i-am dat cinci coroane să-mi cumpere țigări, şi dumnealui, pezevenghiul, îmi spune azi dimineață că aici nu-i voie de fumat, că dacă mi-ar îngădui una ca asta, ar putea să aibă neplăceri, dar că cele cinci coroane mi le înapoiază la soldă. Da, da, camarade, nu mai am încredere în nimeni! Cele mai frumoase principii sunt călcate în picioare. Auzi dumneata, să jefuieşti arestații! Şi pe deasupra, mizerabilul îți mai şi cântă toată ziua: *Wo man singt, da leg’ dich sicher nieder, böse Leute haben keine*

Lieder![38] Nemernicul, golanul, haimanaua, trădătorul!

Terminând cu istorisirea pățaniilor sale, teteristul îl întrebă pe Švejk de ce anume era învinuit.

— Ai umblat să cauți regimentul? spuse el, după ce Švejk își termină expunerea. Ce-i drept, frumoasă hoinăreală! Tábor, Milevsko, Květov, Vraž, Malčin, Čižov, Sedlec, Horaždovice, Radomyšl, Putim, Štěnko, Strakomce, Volyň, Dub, Vodňany, Protivin, Putim, Pisek, Budějovice. Spinoasă cale! Vasăzică, şi dumneata te prezinți mâine la *regimentsraport*? Ne întâlnim deci, frățioare, pe locul de execuție. Mare bucurie pe colonelul nostru, Schröder. Nici nu-ți poți da seama în ce stări îl pun asemenea împrejurări. Galopează prin curtea cazărmii ca ieşit din minți şi-i iese limba de un cot, ca la o gloabă de dârvală.

Şi apoi când începe să trăncănească şi să te dăscălească împroaşcă ca o cămilă băloasă. Şi-n timp ce tu aştepți din clipă-n clipă să se prăbuşească peste tine cazarma, el îi dă înainte. Eu, unul, îl ştiu bine; am mai fost eu odată la un asemenea *regimentsraport*.

La încorporare m-am prezentat cu cizme şi cu cilindru pe cap; şi pentru că croitorul nu-mi terminase la vreme uniforma, m-am dus aşa cum eram, în cizme şi cilindru, pe câmpul de exercițiu unde se aflau elevii şcolii de teterişti; m-am încolonat şi am mărşăluit cu ei, în flancul stâng. Colonelul Schröder, călare, s-a repezit la mine şi era cât pe ce să mă doboare la pământ. *„Donnerweter”* – a zbierat el, şi cred că s-a auzit până la Šumava – *wass machen Sie sie, Sie Zivilist*[39]*?* I-am răspuns cuviincios că sunt teterist şi că iau parte la exerciții. Ei, şi pe urmă să te ții. A trăncănit el şi a tot trăncănit şi numai după jumătate de ceas a băgat de seamă că salut cu mâna la cilindru. În clipa aceea a mai strigat doar atât, că a doua zi să mă prezint la *regimentsraport* şi, de furie, a luat-o la sănătoasa călare, Dumnezeu ştie până

---

[38] Unde viers auzi opreşte-ți pasul
Fără teamă. Omul rău nu cântă! (germ.)
[39] Ei drăcie! Ce cauți aici, civilule? (germ.)

unde, ca un ieşit din minți; apoi s-a întors iar, a zbierat din nou furios, s-a bătut cu pumnul în piept şi a poruncit să fiu scos numaidecât de pe câmpul de exerciții şi să fiu dus la Houptwache. La *regimentsraport* m-a altoit cu paisprezece zile de carceră, a ordonat să fiu îmbrăcat în nişte zdrențe imposibile de la magazie şi m-a amenințat cu degradarea.

— A fi teterist – zbieră dobitocul – e ceva înălțător! Teteriştii sunt embrionul gloriei şi demnităților militare; eroi! Luați pilda teteristului Wohitat, care, după examenul obişnuit, a fost avansat la gradul de caporal; s-a prezentat voluntar pe front unde a făcut cincisprezece prizonieri şi în timp ce-i preda a fost sfârtecat de o grenadă. După cinci minute a şi sosit ordinul prin care teteristul Wohitat era avansat în gradul de cadet. Şi dumneavoastră vă poate fi hărăzit un viitor la fel de frumos; avansare, decorare şi numele vostru trecut în cartea de aur a regimentului.

Teteristul scuipă scârbit:

— Ca să vezi, dragul meu, ce fel de animale se nasc sub soare. Ca şi cum eu mă sinchisesc de galoanele de aspirant şi de toate avantajele pe care ți le conferă: „Dumneavoastră, tinere aspirant, sunteți un dobitoc”. Ce frumos sună: „Sunteți un dobitoc”, în loc de vulgarul „Eşti un dobitoc”. Iar după moarte te alegi cu „signum laudis” sau cu marea medalie de argint. Furnizor chezaro-crăiesc de cadavre cu steluțe şi fără de steluțe. Nu-i mai fericit boul? Pe el cel puțin îl taie la abator şi nu-l mai tămâiază în prealabil pe câmpul de exerciții şi la *feldschiessen.*[40]

Durduliul teterist se rostogoli pe celălalt mindir şi continuă:

— Nu încape îndoială; într-o bună zi trebuie să crape măgarul; porcăria nu poate să țină o veşnicie. Încearcă să pompezi glorie într-un porc şi ai să vezi că până la urmă explodează. Dacă m-ar trimite pe front, pe vagon aş scrie cam aşa:

[40] Trageri de câmp (germ.)

Din trupul nostru se va face rod în lan
Acht Pferde oder achtundvierzig Mann[41]

În pragul uşii care se deschise apăru temnicerul, aducând un sfert de porție de pâine pentru amândoi şi apă proaspătă.

Fără să se urnească de pe mindir, aspirantul îl întâmpină cu următoarele cuvinte:

— Ce frumos, ce înălțător este să vizitezi arestații, sfânta Ana a regimentului 91! Fii binevenit, înger al binefacerii, cu inima plină de milosârdie! Eşti împovărat de coşul cu mâncare şi băutură, ca să ne uşurezi şi să ne îndulceşti suferința. Niciodată nu-ți vom uita binele pe care ni-l faci. Luminoasă arătare, în întunecimea închisorii.

— Las' c-o să vă piară pofta de glumă la *regimentsraport*, mormăi temnicerul.

— Nu fi răutăcios, burtosule, ripostă aspirantul, lungit pe laviță. Spune-mi mai bine, ce-ai face dacă ai avea de închis zece aspiranți; nu te uita aşa prosteşte, chelar al cazărmii Marianska. Îți spun eu: ai închide douăzeci şi ai elibera zece, netotule. Maica ta Cristoase! Dacă aş fi ministru de război ți-aş arăta eu ce-i aia militărie! Cunoşti regula din geometrie că unghiul de incidență e egal cu unghiul de reflecție? Nu? Atunci să te lămuresc. Te rog însă un lucru: indică-mi un punct fix în haos şi-ți ridic întreg pământul, cu tine cu tot, haidamacule!

Temnicerul holbă ochii mirați, se cutremură şi trânti repede uşa.

— Ar trebui înființată o societate de ajutor mutual pentru lichidarea temnicerilor, spuse aspirantul împărțind, corect, porția de pâine în două bucăți egale. În conformitate cu paragraful numărul 16 din regulamentul închisorii, arestații în cazarmă trebuie să primească, până la pronunțarea sentinței, hrana militară normală; dar aici domneşte legea junglei: care cum apucă mai repede înghite rația arestaților.

Şedea alături de Švejk pe marginea laviței, şi ronțăiau

[41] Opt cai sau patruzeci şi opt de soldați (germ.).

amândoi din pâinea cazonă.

— Când te uiți la temnicer – își continuă aspirantul meditațiile, îți dai imediat seama cum îl abrutizează pe om războiul. Cu siguranță că și temnicerul nostru, înainte de a intra în armată, a fost un tânăr cu idealuri, un înger cu părul blond, duios și atent față de toți cei din jur, un protector al nenorociților, pe care îi apăra întotdeauna când se încăierau pentru vreo fată pe la hramurile din locul lui de baștină. Nu încape îndoială că atunci toți îl prețuiau, pe când astăzi... Of, Doamne, cu ce plăcere i-aș da vreo două peste bot! L-aș da cu capul de perete și l-aș azvârli în latrină. Dar și asta, dragul meu, e o dovadă a abrutizării totale a gândirii în meseria de militar.

Și aspirantul începu să cânte cu glas tare:

„Nici de draci nu se temea până a-ntâlnit tunarul...”

— Iar dacă raportăm, dragul meu, toate astea la scumpa noastră monarhie – își reluă el apoi firul ideii – ajungem neapărat la concluzia că nici ea nu stă mai bine ca unchiul lui Pușkin, despre care poetul scria că nu mai are mult de trăit, fiindcă-i un cadavru viu:

„Când numai pentru tine îți duci veacul,
Ar fi mai bine să te ieie dracul!”

În clipa aceea se auzi din nou scârțâitul cheii în broască. Temnicerul aprinse lampa cu petrol de pe culoar.

— O rază de lumină în întuneric! strigă aspirantul. Lumina pătrunde în oștire! Noapte bună, domnule temnicer, salută-i pe toți gradații din partea noastră, iar dumitale îți urez un vis frumos. Să visezi, să zicem, că mi-ai înapoiat cele cinci coroane pe care ți le-am dat ca să-mi cumperi țigări și pe care dumneata ai binevoit să le bei în sănătatea mea. Somn dulce, otravă!

Temnicerul mormăi ceva despre *„regimentsraportul”* de a doua zi.

— Din nou singuri, spuse aspirantul. Ei, şi acum, înainte de culcare, voi închina câteva clipe unei scurte expuneri despre felul în care se dezvoltă, zi de zi, cunoştinţele zoologice ale gradaţilor şi ofiţerilor. Pentru a asigura material de război viu, proaspăt, şi carne de tun conştientă, ehei, pentru asta trebuiesc studiate bine de tot ştiinţele naturale sau cartea *Izvoarele bunei stări economice*, apărută în editura Koči, carte în care la fiecare pagină întâlneşti cuvintele: vită, porc, scroafă. În ultima vreme vedem însă că cercurile noastre militare înaintate introduc noi epitete pentru recruţi: la compania a unsprezecea, caporalul Althof foloseşte expresia „capră de Engadin”, sergentul Müller, învăţător neamţ din munţii Kašper, obişnuieşte să-şi gratuleze recruţii cu epitetul „putori cehe”: plutonierul Sondernummer preferă în special expresii ca broască ţestoasă, porc de York, făgăduind în acelaşi timp că fiecare recrut va fi împăiat. Şi toate astea le spune cu atâta pricepere şi lux de amănunte, de parcă ar descinde dintr-o familie de naturalişti care se ocupă cu împăiatul animalelor. Toţi galonaţii ăştia se străduiesc să insufle dragostea de patrie folosind metode speciale, cum ar fi zbieretele şi dansul în jurul recruţilor, un dans războinic, amintind de sălbaticii din Africa, când se pregătesc să sacrifice o antilopă nevinovată sau să pună la frigare un misionar, preparat pentru ospăţ. Se înţelege de la sine că soldaţii nemţi sunt scutiţi de toate astea. Când plutonierul Sondernummer se referă la *„Saubande”*[42] are el grijă să adauge repede şi *„die tschechische”*[43], pentru ca nu cumva, Doamne fereşte, nemţii să aibă impresia că se referă şi la ei şi să se simtă jigniţi. În timpul acestor ceremonii, toţi gradaţii de la compania a unsprezecea holbează ochii furioşi, amintind de sărmanul câine care din lăcomie înghite ciuperca muiată în clei, care îi rămâne în gât şi n-o mai poate da afară. O dată, mi-a fost dat să ascult o conversaţie interesantă între

---

[42] Bandă de ticăloşi (germ.)

[43] Cehi (germ.).

sergentul Müller şi caporalul Althof, despre metodele care trebuie folosite în instruirea rezerviştilor. În această convorbire reveneau mereu, la fiecare clipă, cuvintele: *ein Paar Ohrfeigen*[44]. Credeam, la început, că se întâmplase ceva între ei, că se destramă unitatea militară germană; dar m-am înşelat amarnic. Nu era vorba decât de bieţii soldaţi.

„Când un porc de ceh, îl sfătuia grav caporalul Althof pe sergentul Müller, nu învaţă nici după treizeci de *«nieder»*[45] să stea drept ca o lumânare, apăi nu-i de ajuns să-i dai numai câteva peste bot. Arde-i un pumn în burtă şi cu cealaltă mână trage-i capela peste urechi, spunându-i: «kehrt cuch»[46] şi când se întoarce îi scapi un picior în târtiţă; şi să vezi pe urmă ce drept o să stea, şi ce-o să se mai bucure *fähnrich*[47] Dauerling."

— Şi acum, scumpe prieten, trebuie să-ţi spun câte ceva despre Dauerling, continuă aspirantul. Recruţii de la compania a unsprezecea vorbesc despre el înfricoşaţi, cu spaima cu care ar povesti o bătrânică părăsită undeva la o fermă în Vestul sălbatic, despre isprăvile unui faimos bandit mexican. Dauerling are o faimă de canibal din triburile de antropofagi australiene, care se mănâncă reciproc atunci când pică unii în mâna altora. Drumul vieţii lui e teribil. De abia născut, dădaca s-a împiedicat cu el în braţe şi micuţul Konrad Dauerling a căzut în căpşor. I se mai văd şi astăzi pe cap semnele căderii. Craniul lui are, într-o parte, o teşitură aidoma aceleia pe care ar lăsa-o o cometă ciocnindu-se de polul nord. Nimeni nu mai credea că are să iasă ceva de capul lui, chiar dacă are să reziste acestui şoc cerebral; numai tatăl băiatului, colonelul Dauerling, nu şi-a pierdut nădejdea, declarând că toate se vor aranja, de vreme ce, cum e şi firesc, tânărul Dauerling, când va fi mare, va îmbrăţişa cariera armelor. După o bătălie crâncenă cu cele patru clase

[44] O pereche de palme (germ.)
[45] Culcat (germ.).
[46] Stânga-mprejur (germ.)
[47] Grad în armata austriacă.

inferioare de liceu, pe care le-a urmat în particular, ajutat fiind de doi profesori, dintre care unul a încărunţit prea de timpuriu şi s-a tâmpit, iar al doilea, disperat, a vrut să se arunce din turnul bisericii Sfântul Ştefan din Viena, tânărul Dauerling a ajuns la şcoala de cadeţi din Hainsburg. Din fericire, la şcoala de cadeţi nu se ţinea seama de educaţia anterioară, pe motiv că, în general, cultura nu prezintă niciun interes pentru ofiţerii activi din armata austriacă. Idealul militarului trebuie să fie numai jocul de-a soldaţii. Cultura are o înrâurire binefăcătoare asupra oamenilor, le poate înnobila sufletele, şi de aşa ceva, în armată, nu-i nevoie. Cu cât ofiţerimea e mai abrutizată, cu atât mai bine pentru armată.

Elevul Dauerling nu izbutea să ia o notă ca lumea nici măcar la materiile pe care, de bine de rău, ceilalţi le stăpâneau. Chiar şi în şcoala aceea şi-au putut da seama cu toţii că tânărul Dauerling căzuse în cap când era mic.

Răspunsurile sale la examen erau o dovadă elocventă a nenorocirii suferite; tâmpenia lor era atât de adâncă, încât erau privite ca modele de imbecilitate şi aiureală, iar profesorii nu-l mai numeau decât *„unser braver Trottel”*. Prostia lui era atât de strălucită, încât îndreptăţea toate speranţele că peste câteva decenii va ajunge la Academia Militară Tereziană sau la Ministerul de Război.

Când a izbucnit războiul şi toţi tinerii cadeţi au fost făcuţi *„Fähnrichi”*, în actele de avansare ale cadeţilor de la Hainsburg s-a strecurat şi numele lui Konrad Dauerling. Şi aşa a ajuns, într-o bună zi, la regimentul 91 infanterie.

Aspirantul oftă, apoi continuă istorisirea:

— În editura Ministerului de Război a apărut o carte intitulată *Drill oder Erziehung*[48], în care Dauerling a citit că soldaţii trebuiesc ţinuţi sub teroare. Succesul instrucţiei depinde, cică, de gradul de teroare. Şi în activitatea lui el a avut întotdeauna succes. Soldaţii, ca să nu fie nevoiţi să-i asculte zbieretele, se prezentau cu grămada la vizita

[48] Muştruială sau educaţie (germ.)

medicală. Din păcate însă şmecheria n-a prins. Fiecare soldat care se prezenta la vizită era pedepsit cu trei zile de carceră şi *„verschärft”*[49]. Ştii dumneata ce-i aia *„verschärft”*? Te goneşte toată ziua pe câmpul de exerciţii şi, pe deasupra, noaptea te mai şi închide. Aşa se face că în compania lui Dauerling bolnavii au dispărut. Dauerling continuă să păstreze la exerciţii vocabularul de cazarmă, obişnuit, care începe cu cuvântul porc şi se termină cu o ciudăţenie zoologică: porc de câine. În acelaşi timp, dumnealui e şi foarte liberal, lăsând soldaţilor libertatea de a hotărî. „Ce vrei, elefantule, două peste bot sau trei zile *„verschärft”*? Dacă alegea cineva *„verschärft”* mai primea pe deasupra şi doi pumni în nas, pe care Dauerling îi însoţea cu următoarea explicaţie: „Laşule, îţi aperi râtul? Ce-ai să faci când o începe să bubuie artileria grea?”

Odată, după ce a spart ochiul unui recrut, dumnealui s-a explicat: *„Pah, was für Geschichten mit einem Kerl, muss so wie so krepieren”*[50]. Asta a spus-o şi feldmareşalul von Hötzendorf[51]: *„Die Soldaten müssen so wie so krepieren”*[52].

Metoda preferată şi eficace a lui Dauerling este de a-i aduna pe soldaţii cehi la conferinţele sale, în care vorbeşte despre misiunea militară a Austriei, exprimându-şi cu acest prilej şi principiile generale de educaţie, începând de la „manşete” şi terminând cu spânzurătoarea şi împuşcarea. La începutul iernii, înainte de a intra în spital, aspiranţii făceau instrucţie alături de compania a unsprezecea. Într-o zi, în timpul repausului, Dauerling a ţinut recruţilor cehi următoarea cuvântare:

„Ştiu – începu el – că sunteţi nişte derbedei şi că trebuie să vi se scoată din cap toate nebuniile. Cu ceha voastră nici la spânzurătoare n-ajungeţi. Comandantul nostru suprem este

---

[49] Detenţiune aspră (germ.).

[50] Ei, ce atâtea poveşti pentru un soldat, oricum, tot trebuie să crape (germ.)

[51] *Konrad von Hötzendorf* (1852—1925), şeful statului-major al armatelor austro-ungare din timpul primului război mondial.

[52] Soldaţii trebuie să crape oricum (germ.).

neamț. Auziți? *Himmellaudon, nieder!”*

Totul se rezumă la *„nieder”*. Şi cum stăteau aşa, întinşi pe burtă, Dauerling se plimbă prin fața lor şi le ținu un discurs:

— *„Nieder”* rămâne *„nieder”*, porcilor; chiar dacă ar fi să vă rămână oasele acolo în mocirlă. Aflați că *„nieder”* exista încă pe timpul vechii Rome. Pe atunci toată lumea se încorpora la 17 ani şi făcea militărie până la 60; în timp de război se stătea câte treizeci de ani pe front, iar ostaşii nu se tolăneau ca porcii prin cazărmi. Şi pe vremea aceea exista în armată un comandament unic şi o limbă unică. Ce credeți voi, că ofițerii romani ar fi înghițit ca trupa să vorbească „etrurisch”[53]? Aşa că şi eu doresc ca toți să răspundeți nemțeşte şi nu în limba voastră pocită. Vedeți ce bine vă stă culcați în noroi; şi acum închipuiți-vă că unuia dintre voi nu i-ar mai place să zacă, şi s-ar ridica. Ce credeți că i-aş face? I-aş rupe gura până la urechi, fiindcă asta ar însemna încălcarea ierarhiei, revoltă, împotrivire, contravenire la îndatorirea de bun soldat, încălcarea ordinii şi disciplinei, şi mai cu seamă dispreț față de regulament, ceea ce înseamnă că pe un asemenea om îl aşteaptă ştreangul şi *„Verwirkung des Anspruches auf die Achtung der Standesgenossen”*[54].

O clipă, aspirantul tăcu. Apoi reluă, după ce, de bună seamă, în această scurtă pauză îşi organizase în minte tema zugrăvirii atmosferei din cazarmă.

— Povestea asta s-a întâmplat pe vremea comandantului Adamicek, un om complet apatic. Când era la biroul lui, privea de obicei undeva în gol, ca un nebun taciturn, iar fața lui arăta, de parcă ar fi vrut să spună: „Muştelor, fiți bune, devorați-mă”. Într-o bună zi a ieşit la raport un soldat din compania a unsprezecea pentru a se plânge că în seara anterioară fusese insultat, pe stradă, de *fähnrich* Dauerling, care-l făcuse „porc de ceh”. În civil, soldatul ăsta era legător de cărți şi ținea foarte mult la demnitatea națională.

---

[53] Limba etruscă (germ.)

[54] Aplicarea măsurilor cu privire la raporturile dintre ostaşii de acelaşi grad (germ.).

— Care va să zică, aşa stau lucrurile, începu comandantul Adamicek, cu vocea lui domoală – vorbea întotdeauna încet. Aşa ți-a spus aseară pe stradă? Trebuie să constatăm dacă aveai învoire să părăseşti cazarma. *Abtreten!*

După un timp, Adamicek ordonă să fie chemat la el reclamantul:

— S-a constatat, îi comunică pe acelaşi ton moale, că în ziua aceea ai avut învoire să lipseşti din cazarmă până la orele zece; şi de aceea nu vei fi pedepsit. *Abtreten!*

Căpitanului ăstuia îi ieşise vorba că are simțul dreptății, dragul meu! De aceea l-au expediat pe front, iar în locul lui a venit maiorul Wenzel. Ăsta era cu adevărat omul satanei când era vorba de ațâțări şovine, aşa că într-o bună zi i-a astupat gura lui *fähnrich* Dauerling. Nevasta maiorului Wenzel e cehă şi se teme ca de dracu de certuri între diferitele naționalități. Cu ani în urmă, când era căpitan la Kutná Hora, s-a întâmplat odată la o beție să înjure chelnerul de la hotel, făcându-l ceh murdar. Trebuie să-ți spun însă că, în societate, căpitanul Wenzel vorbea numai ceheşte, ca şi acasă, şi că băieții lui învață la o şcoală cehă. Dar ce să-i faci, cuvântul a căzut, gazeta locală a făcut, pe chestia asta, mare tărăboi, şi după câteva zile un deputat a depus o interpelare în parlament, la Viena, în legătură cu purtarea căpitanului Wenzel față de chelnerul de la hotel. Pe chestia asta, Wenzel a avut de îndurat mari neplăceri, pentru că tărăşenia s-a întâmplat tocmai în perioada când parlamentul discuta aprobarea bugetului militar, şi uite că deodată un căpitan bețiv din Kutná Hora, pe nume Wenzel, vine să încurce ițele.

Mai târziu Wenzel a aflat că toate necazurile i se trăgeau de la unul Zítko, *Kadetstellvertreter*[55] de la unitățile de aspiranți. El fusese cel care scrisese articolul la gazetă, pentru că el şi căpitanul Wenzel se duşmăneau de moarte, de când Zítko se apucase, într-o societate în care se afla şi căpitanul Wenzel, să filosofeze afirmând că e de ajuns să

[55] Grad în armata austriacă.

cuprinzi cu ochii natura, să priveşti norii acoperind orizontul, să vezi munții înălțându-se semeț în zare, să asculți în pădure zgomotul cascadelor şi cântecul păsărelelor; că este de ajuns să te gândeşti la toate astea, pentru a-ți da seama ce înseamnă un căpitan față de măreția naturii. Un zero, ca orice *Kadetstellvertreter.*

Şi cum în ziua aceea domnii ofițeri erau cu toții bine afumați, căpitanul Wenzel a vrut să-l stâlcească în bătaie pe nenorocitul filosof Zítko. Duşmănia a luat proporții din ce în ce mai mari şi căpitanul Wenzel nu scăpa niciun prilej să-l persecute pe Zitko, cu atât mai mult cu cât maxima cadetului s-a transformat în zicala: „Ce e căpitanul Wenzel față de măreția naturii?” despre care în Kutná Hora toată lumea ştia.

— Am să-l fac pe netrebnicul ăsta să se sinucidă, spunea Wenzel. Dar Zítko părăsi cariera armelor şi-şi continuă studiile de filosofie. De atunci datează furia maiorului Wenzel împotriva tinerilor ofițeri. Nici măcar locotenenții nu sunt apărați de furia lui. Aşa că ce să mai vorbim de cadeți şi aspiranți?

— Îi strivesc ca pe nişte ploşnițe, spunea Wenzel, şi vai de *„fähnrichul”* care ar scoate pe cineva la raport pentru te miri ce. Maiorul Wenzel ia în considerație numai vinile mari şi grave, cum ar fi, de pildă: să adormi când eşti de gardă lângă poarta pulberăriei, sau să săvârşeşti ceva şi mai grav, ca, de pildă, să adormi sus pe zidul cazărmii Marinska când încerci să-l sari noaptea; să te laşi înhățat în timpul nopții de patrula *landwehrului* sau a artileriei; pe scurt, când săvârşeşti unul din păcatele care fac regimentul de ruşine.

— Pentru numele lui Cristos! l-am auzit odată urlând pe săli; vasăzică, pentru a treia oară l-a prins patrula *landwehrului.* La răcoare cu bestia, imediat! Dobitocul trebuie îndepărtat din cazarmă. Trimiteți-l undeva la corvoadă, să care gunoi. Şi nici nu s-a luat la bătaie cu ei! Halal ostaşi, țucălari! De mâncare nimic până poimâine; scoateți-i salteaua şi băgați-l la carceră, fără pătură, puşlamaua!

Şi acum imaginează-ți, scumpe prietene, că de cum a sosit dobitocul de Dauerling a scos la raportul batalionului pe un ostaş care, chipurile, nu l-ar fi salutat intenționat, în timp ce dumnealui, Dauerling, trecea prin piață, duminică după-amiază, în cupeu, în compania unei domnişoare!

În ziua aceea, după cum povestesc subofițerii, raportul pe batalion a fost o adevărată descărcare de fulgere şi trăsnete; furierul batalionului a rupt-o la fugă cu condica în mână, în timp ce maiorul Wenzel zbiera la Dauerling:

— Să nu mai aud de porcării de astea, *himmeldonnerwetter!* Vă interzic! Ştii dumneata, domnule *fähnrich*, ce înseamnă raportul pe batalion? Raportul pe batalion nu este un *schweinfest*[56]! Cum putea să te vadă omul pe dumneata, când treceai prin piață în caleaşcă? Dumneata nu ştii că trebuie să-ți saluți superiorii pe care îi întâlneşti? Asta nu înseamnă de loc că soldatul trebuie să-şi sucească capul ca o cioară ca să-l descopere pe domnul *fähnrich*, care trece cu birja prin piață. Te rog, să taci! Raportul pe batalion este o chestiune foarte serioasă. Dacă soldatul ți-a declarat că nu te-a văzut, pentru că tocmai în clipa aceea mă saluta pe mine, care mă aflam pe corso, deci era cu fața spre mine, mă înțelegi, spre maiorul Wenzel, şi că nu putea deci să se uite înapoi spre vehiculul în care te aflai dumneata, eu cred că trebuie să-i dai crezare. Pe viitor, te-aş ruga să nu mă mai deranjezi cu asemenea fleacuri.

— De atunci, Dauerling s-a schimbat, adăugă aspirantul, căscând. Ei şi-acum să dormim ca să fim odihniți pentru *regimentsraport*. Am vrut doar să-ți arăt, în parte, cam cum se prezintă situația la regiment. Colonelul Schröder nu-l înghite pe maiorul Wenzel. În general, colonelul e un tip ciudat. Căpitanul Sagner, comandantul şcolii de aspiranți, vede în Schröder adevăratul tip de ostaş, deşi nimic nu-l înspăimântă mai tare pe colonelul Schröder decât gândul că ar putea fi trimis pe front. Sagner e un şmecher fără pereche şi, la fel cu Schröder, nu-i înghite pe ofițerii de rezervă.

---

[56] Festin cu prilejul tăierii porcului (germ.).

Obişnuieşte să-i numească civili puturoşi... La aspiranţi se uită ca la nişte fiare sălbatice, care trebuiesc transformate în maşini militare, pentru a li se agăţa steluţe pe epoleţi şi a fi expediaţi pe front spre a fi masacraţi în locul ofiţerilor activi care trebuiesc păstraţi, cu grijă, de prăsilă.

De altfel – continuă aspirantul, învelindu-se cu pătura – totul miroase în armată a putregai. Masele, îngrozite încă, nu şi-au revenit în fire. Acum mai merg ele cu ochii închişi spre a fi masacrate şi, când vreunul e nimerit de un glonte, spune doar în şoaptă: „Mămico...” Nu există eroi dragul meu; există numai vite mânate la abator şi măcelari cuibăriţi pe la statul-major. Dar până la urmă tot o să izbucnească revolta şi ce păruială frumoasă o să mai iasă... Până atunci, trăiască armata! Noapte bună!

Aspirantul tăcu. Se suci un timp sub pătură, până ce-şi găsi locul, apoi întrebă:

— Dormi, camarade?

— Nu dorm – răspunse Švejk – mă gândesc.

— La ce te gândeşti, camarade?

— La marea medalie de argint pentru bărbăţie, pe care a primit-o unul Mlíčko, tâmplar de pe strada Vavrová, din Praga, pentru că a fost cel dintâi soldat din regimentul lui căruia o grenadă i-a retezat piciorul, la începutul războiului. S-a învârtit de un picior de lemn, şi peste tot pe unde se ducea, începea să se fălească cu medalia lui, arătând că e cel dintâi invalid al regimentului. Într-o seară a venit şi el la cârciuma „Apollo” din cartierul Vinohrady şi acolo s-a luat la ceartă cu nişte parlagii de la abator, care, până la urmă, i-au smuls piciorul de lemn şi l-au altoit cu el în cap. Cel care i-l smulsese nu ştia că era de lemn, aşa că de spaimă a leşinat. La circumscripţia de poliţie i-au pus la loc piciorul, dar de atunci a prins atâta mânie pe marea medalie de argint pentru bărbăţie, încât s-a dus s-o amaneteze la „Muntele de pietate”, unde l-au reţinut cu medalie cu tot. A avut destule necazuri pe chestia asta. A fost judecat de un fel de tribunal de onoare, anume făcut pentru invalizii de război, care l-a pedepsit cu ridicarea medaliei de argint, iar mai târziu chiar

cu pierderea piciorului de lemn...

— Cum aşa?

— Foarte simplu. Într-o bună zi a venit la el acasă o comisie care i-a comunicat că nu e demn să poarte piciorul artificial, aşa că i l-au deşurubat şi pe aici le-a fost drumul, cu picior cu tot. Sau şi mai şi – continuă Švejk – e atunci când urmaşii vreunui căzut în război capătă pe neaşteptate o medalie, însoţită de un certificat cu indicaţia că le-a fost încredinţată că s-o agaţe undeva la loc de cinste. Pe strada Božetěch, din cartierul Višehrad, un părinte furios, care-şi pierduse băiatul pe front, crezând că statul îşi bate joc de el, a agăţat medalia la privată. Un poliţist, care se folosea de aceeaşi privată, pe culoar, l-a denunţat pentru înaltă trădare, aşa că sărmanul a tras ponoasele.

— Asta arată – replică aspirantul – că gloria e egală cu zero. Nu demult la Viena a apărut o carte intitulată *Însemnările unui aspirant*. În ea am dat de poezia asta grozavă, în traducere cehă:

A fost odată un vajnic aspirant,
El viaţa pentru patrie şi-a dat
Şi pilda sa a dat-o şi altora, bucuros,
Cum pentru patrie să lupte curajos,

Dar vai, iată-i trupul pe afet,
Cu decoraţie, de căpitanu-i prinsă în piept,
Şi rugi fierbinţi spre cer s-au înălţat
Pentru acel ce pentru patrie viaţa şi-a dat.

— Am impresia, spuse aspirantul după o scurtă întrerupere, că spiritul nostru militar e pe ducă; de aceea, dragă prietene, propun ca, în întunericul nopţii, în tăcerea închisorii noastre, să cântăm cântecul tunarului Jaburko. Asta ridică moralul militar. Dar trebuie să urlăm, ca să se audă în toată cazarma Marianska. De aceea, aş fi de părere să ne aşezăm lângă uşă.

Aşa încât peste puţin timp, din arest se auziră nişte

zbierete, că se cutremurau ferestrele pe coridor:

„...Şi lângă tun stătea
şi într-una-l încă... încă...
şi lângă tun stătea
şi-ntr-una-l încărca.
Dar iată zboară un obuz
şi-l lasă fără nicio mâna,
şi el tot calm stătea
şi-ntr-una-l încă... încă...
şi lângă tun stătea
şi-ntr-una-l încărca.”

Din curte se auziră zgomote de paşi şi glasuri omeneşti.

— Ăsta-i temnicierul, remarcă aspirantul – vine cu sublocotenentul Pelikan, care e azi de serviciu. E ofiţer de rezervă; mi-e bun prieten, îl cunosc de la asociaţia „Česká Beseda”. În civil e contabil la o societate de asigurări. De la ăsta ne învârtim de ţigări. Putem urla înainte, fără frică.

Şi din nou se auzi: *„Şi lângă tun stătea”* etc.

Când uşa se deschise, temnicerul, enervat de bună seamă de prezenţa ofiţerului de serviciu, se răsti tăios:

— Hei, unde vă treziţi? La menajerie?!

— Pardon – răspunse aspirantul – aici e filiala orchestrei de la „Rudolfinum”, care dă un concert în folosul arestaţilor. Tocmai s-a terminat primul număr din program: „Simfonia războiului”.

— Ia lăsaţi-vă de fleacuri, interveni sublocotenentul Pelikan luând o mină severă. Cred că ştiţi că începând de la orele nouă trebuie să vă culcaţi şi să nu mai faceţi gălăgie. Numărul dumneavoastră de concert se aude până în piaţă.

— Raportez, domnule sublocotenent – replică aspirantul – că nu ne-am pregătit aşa cum se cuvine, şi dacă cumva vreo disonanţă v-a...

— Aşa face în fiecare seară, încercă temnicerul să-şi lovească duşmanul. Nu se poartă de loc ca un om inteligent!

— Nu vă supăraţi, domnule sublocotenent, îi curmă vorba

aspirantul, aş dori să vorbesc cu dumneavoastră între patru ochi. Temnicerul să iasă şi să aştepte în dosul uşii.

Rămânând singuri, aspirantul se adresă ofiţerului pe un ton amical:

— Haide, Franto, lasă-ne niscaiva ţigări Sport? N-ai altele mai bune? Tu, ca sublocotenent… Până una-alta, îţi mulţumesc. Mai scoate şi câteva chibrituri…

— Sport! repetă cu dispreţ aspirantul după plecarea ofiţerului. Chiar în nenorocire omul trebuie să-şi păstreze demnitatea. Ţine, camarade, fumează de noapte bună. Mâine ne aşteaptă judecata cea din urmă.

Totuşi înainte de a adormi, aspirantul nu uită să mai cânte:

„Văile şi munţii, stâncile înalte,
Mi-s prieteni dragi,
Dar nimic pe lume nu poate să-mi dea
Fata ce-am iubit.”

*

Prezentându-l pe colonelul Schröder drept o bestie, aspirantul se înşelase, deoarece colonelul nu era cu totul lipsit de simţul dreptăţii care se manifesta, mai cu seamă după nopţile în care Schröder era satisfăcut de societatea în mijlocul căreia petrecuse în ajun, la restaurant. Şi când nu era satisfăcut?

În timp ce aspirantul făcea o critică nimicitoare condiţiilor de viaţă din cazarmă, colonelul Schröder petrecea la cazino în compania ofiţerilor săi şi tocmai îl asculta pe locotenentul Kretschmann, înapoiat de curând din Serbia cu o rană la picior (îl împunsese o vacă), povestind cum privise de la postul de stat-major, pe lângă care fusese ataşat, atacul dezlănţuit asupra poziţiilor sârbeşti:

— Da… au ieşit din tranşee… Înaintează pe toată linia, pe o lungime de doi kilometri, se avântă, trecând peste reţeaua de sârmă ghimpată, şi se năpustesc asupra inamicului.

Grenadele de mână la brâu, măştile, puştile petrecute peste umăr, gata să deschidă focul, gata să dea lovitura. Şuieră gloanţele... din toate părţile. Cade un soldat, abia ieşit din tranşee; al doilea se prăbuşeşte peste o ridicătură de pământ, un al treilea e doborât după câţiva paşi, dar trupurile camarazilor se avântă mereu înainte... Înainte, prin norul de praf şi fum. Inamicul ţinteşte în toate direcţiile, adăpostit în tranşee, în cazemate şi trage asupra noastră cu mitralierele. Şi iar cad soldaţii noştri. O grupă încearcă un asalt asupra postului de mitralieră inamic. E decimată... Dar camarazii atacă, mereu înainte... Uraaa! Cade un ofiţer. Nu se mai aud puştile infanteriei, se pregăteşte ceva îngrozitor. Iar cade o grupă întreagă şi iar se aud puştile automate ale inamicului: ratatatata... Cade... Iertaţi-mă... mai departe nu pot... sunt beat...

Ofiţerul cu piciorul rănit de cornul vacii amuţi şi rămase îndobitocit, pe scaun. Colonelul Schröder zâmbi binevoitor şi se întoarse spre căpitanul Spiro, care lovise cu pumnul în masă, de parcă ar fi vrut să se certe cu cineva, şi repeta într-una vorbe fără şir, din care nu se putea desluşi absolut nimic.

— Gândiţi-vă bine, domnilor. Avem sub arme ulani ai miliţiei austriece miliţieni austrieci, armată teritorială, vânători bosnieci, vânători austrieci, infanterişti austrieci, infanterişti maghiari, puşcaşi imperiali tirolezi, infanterişti bosnieci, honvezi infanterişti, husari unguri, miliţie călare, vânători călări, dragoni, ulani, artilerişti genişti, sanitari, trenuri de luptă, marinari. Înţelegeţi dumneavoastră? Şi Belgia? Prima şi a doua categorie formează armata operativă, a treia categorie este partea sedentară...

Căpitanul Spiro lovi cu pumnul în masă:

— Da! Armata teritorială are misiunea să asigure ordinea în ţară, pe timp de pace!

În acest timp, un tânăr ofiţer se străduia, depunând mult zel, să-l convingă pe colonel de severitatea sa, declarând cu voce puternică vecinului său:

— Tuberculoşii trebuiesc trimişi pe front; asta le face bine

şi apoi e de preferat să cadă bolnavii decât cei sănătoşi.

Colonelul surâse, dar deodată se întunecă la faţă şi, întorcându-se către maiorul Wenzel, spuse:

— Am impresia că locotenentul-major Lukáš ne ocoleşte. De când a sosit, nu l-am văzut niciodată în mijlocul nostru.

— Dumnealui scrie poezioare, remarcă cu ironie căpitanul Sagner. Nici n-a sosit bine că s-a şi îndrăgostit de doamna inginer Schreiter, pe care a cunoscut-o la teatru.

Colonelul privi posomorât drept înainte:

— Se spune că ştie să cânte cuplete, adevărat?

— Încă din şcoala de cadeţi ne distra cu cuplete, răspunse căpitanul Sagner. Şi mai ştia şi o mulţime de anecdote cu mult haz, de ţi-era mai mare dragul să le asculţi; zău dacă-l înţeleg de ce nu mai vine printre noi.

Colonelul dădu întristat din cap:

— Da, da. Astăzi nu mai există adevărată camaraderie, îmi amintesc că, înainte vreme, fiecare dintre noi, ofiţerii, ne străduiam să contribuim cu ceva la distracţia de la cazino. Îmi aduc aminte, de pildă, că odată un locotenent, Dankl, s-a despuiat până la piele, s-a întins pe duşumea, şi-a înfipt în dos o coadă de scrumbie, şi ne-a prezentat „sirena mării”. Un altul, locotenentul Schleisner, ştia să ciulească urechile şi să necheze ca un armăsar, să imite la perfecţie mieunatul pisicilor şi zumzetul bondarului. Îmi aduc aminte şi de căpitanul Skoday. Ori de câte ori îi ceream, aducea fete la cazino; erau trei surori pe care le dresase ca pe nişte câini. Le urca pe masă şi ele se despuiau în faţa noastră, dansau în ritmul muzicii. Era o melodie scurtă şi cinste lui: capelmaistrul era la înălţime. Ehei, şi să fi văzut ce făcea cu ele pe canapea!... Odată a poruncit să se aducă o cadă cu apă caldă în mijlocul salonului, iar noi, pe rând, unul după altul, a trebuit să ne scăldăm cu fetiţele acelea, şi el ne fotografia.

Şi ce pariuri făceam în cadă, continuă el plescăind din limbă libidinos şi agitându-se pe scaun. Dar azi? Asta-i distracţie? Cupletistul nici nu vine printre noi. Iar tinerii ofiţeri de astăzi nici măcar să bea nu ştiu. Nu-s încă orele

douăsprezece şi, după cum bine vedeți, cinci zac sub masă, beți turtă. Au fost timpuri când stăteam în local câte două zile, şi cu cât beam mai mult, cu atât eram mai treji, şi turnam în noi fără încetare bere, vin, lichioruri. Astăzi nu mai există adevăratul spirit militar. Dracu ştie care o fi cauza. Nicio vorbă de duh; numai şi numai poveşti fără cap şi fără coadă. Ascultați numai, cum vorbesc cei din capătul mesei despre America. Fiți atenți.

De la celălalt capăt al mesei se auzea o voce stridentă, care striga:

— America nu poate intra în război. Americanii şi englezii sunt la cuțite. America nu e pregătită de război.

Colonelul Schröder oftă adânc şi remarcă:

— Asta-i pălăvrăgeala ofițerilor de rezervă. Nu putea să-i ia dracul înainte de a ajunge aici? Până ieri, oamenii ăştia mai erau conțopişti pe undeva la vreo bancă, sau făceau cornete şi vindeau mirodenii, sare de lămâie şi cremă de ghete, sau povesteau copiilor la şcoală că foamea îi goneşte pe lupi din pădure; iar astăzi, dumnealor ar vrea să fie pe picior de egalitate cu ofițerii activi, să înțeleagă totul şi să-şi bage nasul în toate. Şi când avem ofițeri activi cum este locotenentul-major Lukáš, dumnealui nici nu catadicseşte să vie printre noi.

Colonelul plecă acasă prost dispus. A doua zi dimineață, când se trezi, se întunecă şi mai rău. În gazeta pe care o citea în pat, întâlnise la ştirile de pe front de câteva ori aceeaşi frază, în care se preciza că „oştile noastre au fost retrase pe poziții dinainte pregătite”. Apuseseră zilele „de glorie” ale armatei austriece, care semănau ca două picături de apă cu zilele de la Šabace.

Sub această impresie porni colonelul Schröder, la orele zece dimineața, spre acea faimoasă ceremonie pe care, poate pe bună dreptate, aspirantul o numise judecata din urmă.

Švejk şi aspirantul stăteau aliniați în curtea cazărmii şi-l aşteptau să sosească. Erau adunați subofițeri, ofițeri de serviciu, aghiotantul regimentului, sergentul furier de la cancelaria regimentului, cu actele învinuiților, pe care îi

aştepta securea grea a justiției – *regimentsraport.*

În sfârşit, colonelul îşi făcu apariția, posomorât, însoțit de căpitanul Sagner de la şcoala de aspiranți. Bătea nervos cu cravaşa în carâmbul cizmelor.

După ce primi raportul, trecu de câteva ori, fără să scoată o vorbă, prin preajma lui Švejk şi a aspirantului, care făceau *„rechtsschaut”*[57], sau *„linksschaut”*[58], după direcția din care apărea colonelul. O făceau cu atâta conştiinciozitate, încât ar fi putut foarte bine să rămână cu gâturile sucite, dat fiind că nervoasa plimbare a colonelului a durat destul de mult.

În sfârşit, colonelul se opri în fața aspirantului, care raportă:

— Sunt aspirantul...

— Ştiu, i-o reteză scurt colonelul. Capul răutăților în şcoala de aspiranți... Cu ce vă ocupați în civil?

Aha! Studiați filosofia clasică? Aşadar, un intelectual depravat...

Domnule căpitan – strigă către Sagner – adună, te rog, toată şcoala de aspiranți. Bineînțeles – continuă el apoi, adresându-se din nou învinuitului – domnişorul face parte din tagma studenților în filosofie, cu care noi trebuie să ne murdărim mâinile aici. *Kehrt euch!* Nici nu mă îndoiam: faldurile mantalei în dezordine arată, de parcă acum ar fi venit de la fete, sau s-ar fi tăvălit prin bordel. Stai, băiețaşule, că te învăț eu...

Elevii şcolii de aspiranți intrară în curtea regimentului.

— În careu! ordonă colonelul, şi elevii se încolonară într-un careu strâns, în jurul împricinaților şi al colonelului.

— Ia uitați-vă la omul ăsta, începu el să zbiere, arătând cu cravaşa spre aspirant. Bețivul ăsta a băut cinstea voastră de aspiranți, în care trebuie să fie educate cadrele de ofițeri fruntaşi, care să conducă trupele spre glorie, pe câmpul de bătălie. Dar vă întreb, unde ar fi în stare să-şi conducă oamenii acest bețivan? Dintr-o cârciumă în alta. Ar bea, cu

---

[57] Capul la dreapta (germ.).

[58] Capul la stînga (germ.)

neruşinare, toată raţia de rom a ostaşilor… Poţi să spui ceva în apărarea dumitale? Nu poţi. Uitaţi-vă la el. Nu-i în stare să spună ceva nici măcar pentru propria lui apărare, şi în civil studiază filosofia clasică. Într-adevăr, ce-i drept, un caz clasic.

Colonelul rosti ultimele cuvinte rar şi apăsat, cu tâlc, şi după ce scuipă dispreţuitor, reluă:

— Un filosof clasic, care în stare de beţie se leagă noaptea de ofiţeri, smulgându-le chipiul de pe cap. *Mensch!* [59] Norocul dumitale că n-a fost vorba decât de un ofiţer de artilerie!

În aceste cuvinte era concentrată toată ura pe care cei de la 91 infanterie o nutreau faţă de regimentul de artilerie din Budějovice. Vai şi amar de artileristul care pica noaptea în mâinile patrulei regimentului 91, sau viceversa. Această ură grozavă, neîmpăcată, transmisă din contingent în contingent, se concretiza prin răzbunări sângeroase, sub formă de vendeta, fiind alimentată de ambele părţi de tradiţionalele povestiri despre artileriştii aruncaţi în Vltava de către infanterişti, şi viceversa, despre încăierările de la „Port-Arthur”, de la „Trandafirul” şi de pe alte multe localuri de petrecere din metropola Cehiei de miazăzi.

— Nu încape îndoială – continuă colonelul – că o asemenea faptă trebuie pedepsită exemplar; omul ăsta trebuie eliminat din şcoala de aspiranţi şi nimicit din punct de vedere moral. Avem, slavă Domnului, destui intelectuali din ăştia în armată. Furier!

Furierul de la cancelaria regimentului se apropie grav, cu dosarele şi cu un creion în mână.

În curte domnea o tăcere care semăna cu liniştea mormântală care se aşterne în sala tribunalului, în clipa când preşedintele se pregăteşte să rostească: „Ascultaţi sentinţa!”

Cu o astfel de voce solemnă rosti colonelul sentinţa:

— Aspirantul Marek se condamnă la douăzeci şi una de

[59] Omule! (germ.)

zile *verschärft*; iar după ispăşirea pedepsei se va trimite la bucătărie să curețe cartofi.

Apoi, întorcându-se spre elevii şcolii de aspiranți, le ordonă încolonarea şi plecarea. Elevii se încolonară repede în rânduri de câte patru şi o porniră în marş.

Cu acest prilej, colonelul atrase serios atenția căpitanului că elevii nu băteau bine talpa, şi-i ordonă să facă cu ei după-amiază o jumătate de oră de marş.

— Trebuie să zbârnâie, domnule căpitan. O clipă, te rog, mai aveam ceva să vă spun; era cât pe ce să uit: întreaga şcoală rămâne consemnată în cazarmă timp de cinci zile, ca să nu-l uite niciodată pe fostul lor coleg, pe acest derbedeu care se numeşte Marek.

În acest timp, derbedeul de Marek, care stătea alături de Švejk, privea drept înainte, foarte satisfăcut. Chilipir mai mare pentru el, nici că se putea. Hotărât, medita el, e de o mie de ori mai bine să cureți cartofi la bucătărie, să rotunjeşti găluşte şi să cureți oase, decât să zbieri cât te țin bojocii, sub focul vijelios al inamicului: *Einzelanfallen! Bajonet auf!*

Terminând convorbirea cu căpitanul Sagner, colonelul Schröder se întoarse spre Švejk, se opri în fața lui şi se uită la el, mult şi stăruitor. În clipa aceea, chipul lui Švejk se prezenta în toată splendoarea lui: fața-i zâmbitoare, încadrată de urechile mari ieşite de sub capela îndesată, exprima siguranță de sine şi totală nevinovăție. Ochii lui păreau că întreabă: „Nu vă supărați, am făcut vreun rău? Sunt eu vinovat cu ceva?”

Iar colonelul sintetiză toate observațiile sale într-o singură întrebare pe care o adresă furierului:

— Idiot?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberst*, idiot, răspunse Švejk în locul furierului.

Colonelul Schröder făcu un semn aghiotantului şi se retraseră amândoi într-o parte. Apoi îl chemă pe furier şi cercetară împreună dosarul lui Švejk.

— Aha, spuse în cele din urmă colonelul; care va să zică,

ăsta e faimoasa ordonanță a locotenentului-major Lukáš, pe care, după cum reiese din raportul lui, a pierdut-o la Tábor. Cred că domnii ofițeri ar face bine să se ocupe personal de educația ordonanțelor. Dacă domnul locotenent-major Lukáš a ştiut să-şi aleagă ca ordonanță un idiot atât de notoriu, n-are decât să se frece pe cap cu el. Are destul timp liber pentru că tot nu iese nicăieri. Nu-i aşa că nici dumneata nu l-ai văzut vreodată în societatea noastră? Aşa e? Ei bine, atunci nu încape nicio îndoială că are destulă vreme să-şi strunească ordonanța.

Colonelul se apropie de Švejk şi, privindu-i o clipă chipul candid, îi spuse:

— Vită încălțată! Ai să faci trei zile *„verschärft”* şi, după ce ispăşeşti pedeapsa, te prezinți la locotenentul-major Lukáš.

Aşa se făcu că Švejk se întâlni din nou cu aspirantul în arestul regimentului, iar locotenentul-major Lukáš avu o nespusă bucurie, când colonelul îl pofti la el spre a-i comunica următoarele:

— Domnule locotenent-major, după câte ştiu, cu o săptămână în urmă, îndată după sosirea dumneavoastră la regiment, mi-ați înaintat un raport în care cereați să vi se dea o ordonanță, întrucât ordonanța pe care ați avut-o s-a pierdut în gara Tábor. Dat fiind că s-a înapoiat...

— Domnule colonel... se auzi glasul rugător al locotenentului-major Lukáš.

— Am hotărât, continuă apăsat colonelul, să-l bag la arest trei zile, iar după aceea vi-l înapoiez...

Copleşit, locotenentul-major. Lukáš părăsi cancelaria.

*

În cele trei zile petrecute în tovărăşia aspirantului Marek, Švejk se distră de minune. În fiecare seară organizau manifestări patriotice.

În fiecare noapte, din întunericul închisorii se auzea

răsunând imnul imperial *Gott erhalte unser Kaiser*[60], cântecul *Prinz Eugen, der edle Ritter*[61] şi o serie întreagă de alte cântece ostăşeşti. Ori de câte ori venea temnicerul să-i astâmpere, era întâmpinat cu următorul cuplet:

„Bătrânul nostru temnicier,
Nu are loc de veci în cer.
Ştiut fiind că locul lui
E tocma-n iadul dracului.
Chiar necuratul îl va duce,
Cu teleguța – să-l usuce.
Ş-apoi, tăind din el surcele
Pe draci va încălzi cu ele.”

Iar pe perete, deasupra laviței, aspirantul desenă portretul temnicerului, sub care scrisese textul unui cântec vechi:

„Când la Praga mă duceam cârnați să cer
Pe şosea un măscărici am întâlnit...
Nu era el măscărici, ci temnicer;
Mă muşca, dacă la timp n-aş fi fugit.”

Şi în timp ce arestații se distrau în fel şi chip, întărâtând temnicerul, aşa cum se întărâtă la Sevilla taurii de Andaluzia cu basmaua roşie, locotenentul-major Lukáš aştepta cu nelinişte reîntoarcerea lui Švejk care să-l anunțe că reintră în serviciul lui.

---

60 Ocroteşte-l, Doamne, pe împăratul nostru. (germ).
61 Prințul Eugen, nobilul cavaler (germ.).

III

PĂŢANIILE LUI ŠVEJK LA KIRÁLYHID

Regimentul 91 infanterie a fost transferat la Most pe Litava-Királyhid.

După trei zile de arest, numai cu trei ore înainte de a fi pus în libertate, Švejk şi teteristul au fost duşi la postul de gardă şi de acolo transportaţi la gară, sub escortă.

— De mult ştiam – îi spuse pe drum aspirantului – că vom fi transferaţi în Ungaria. Acolo se vor forma batalioanele de marş, soldaţii vor face exerciţii de tragere în câmp, se vor părui cu maghiarii şi pe urmă vom pleca voioşi mai departe, în Carpaţi. Aici, la Budějovice, vor trimite, în locul nostru, o garnizoană ungurească, şi uite-aşa se vor amesteca rasele. Există de altfel o teorie care susţine că cel mai bun mijloc împotriva degenerării e siluirea fetelor aparţinând altei naţiuni. Treaba asta au făcut-o suedezii şi spaniolii în timpul războiului de treizeci de ani, francezii, pe vremea lui Napoleon – şi acum în regiunea Budějovice o vor face maghiarii şi sunt sigur că nici nu vor trebui să recurgă la o siluire brutală. Pe măsură ce trece timpul, toate se aranjează cu binişorul. După părerea mea, nu va fi vorba decât de o simplă schimbare. Soldatul ceh se va culca cu fetişcanele maghiare, sărmanele noastre fetiţe vor strânge la pieptul lor pe soldaţii honvedului maghiar, iar peste câteva veacuri antropologii se vor întreba surprinşi cum se face că pe malurile râului Malsa au apărut oameni cu pomeţii obrajilor proeminenţi.

— În general, remarcă Švejk, felul ăsta de împerecheri e

foarte interesant. La Praga, cunosc un chelner negru, pe nume Cristian. Tatăl lui a fost regele Abisiniei. Regele ăsta s-a prezentat cândva, ca număr de atracție, la un circ din Praga, la Stvanice. Aici s-a îndrăgostit de el o profesoară care scria poezioare despre ciobani şi despre pârâiaşele din pădure, în revista *Lady*. Dumneaei s-a dus cu el la hotel unde au păcătuit – cum se spune în *Sfânta Scriptură* – şi grozav s-a minunat când a născut un băiat cu totul şi cu totul alb. Da să vezi că, după paisprezece zile, băiețaşul a început să se bronzeze. Arămiu, arămiu, dar peste o lună a prins a se înnegri. Peste o jumătate de an s-a făcut tuciuriu ca taică-său – regele Abisiniei. L-au dus la clinica dermatologică să-l decoloreze, dar acolo au spus că pielea e veritabilă, neagră-tuciurie şi că nu-i nimic de făcut. Aşa de rău îşi pierduse capul maică-sa că a început să ceară pe la toate revistele rețete şi sfaturi împotriva negrelei, că până la urmă au umflat-o şi au dus-o la balamucul Katerina. Pe micuțul negru l-au dat la orfelinat unde se distrau de minune pe seama lui. Mai târziu s-a făcut chelner şi dansator prin cafenelele de noapte. Astăzi, de pe urma lui se nasc mulatri cehi cu mare succes la dame şi care nu mai sunt aşa de vopsiți ca el. Un student în medicină, care venea pe la cârciumă „La Potirul”, ne-a povestit odată că socoteala nu-i chiar atât de simplă. O corcitură de asta plodeşte alte corcituri şi la urmă ajung să nu se mai deosebească de albi. Pe neaşteptate, însă, într-o generație oarecare apare iarăşi un negru. Închipuiți-vă nenorocirea. Dumneata te însori cu o domnişoară. Bine. Javra e albă; albă de tot; şi deodată, pe nepusă masă, naşte un negru. Şi dacă cumva, cu nouă luni în urmă, o fi fost la „Variété” să vadă întrecerile atletice la care a concurat şi vreun negru, de bună seamă că treaba asta te cam pune pe gânduri.

— Cazul negrului dumitale Cristian, spuse aspirantul, trebuie privit şi din punctul de vedere al războiului. Să zicem că pe negrul ăsta îl încorporează. Bun! E praghez şi ține deci de regimentul 28. Cred că ai auzit că regimentul 28 a trecut la ruşi. Ce zici? Ce-ar spune ruşii dacă ar lua prizonier şi pe

negrul Cristian? Ziarele ruseşti ar scrie, cu siguranță, că Austria împinge în război trupele sale coloniale, pe care nu le are, şi că a ajuns să folosească rezervele de negri.

— Se spunea totuşi, interveni Švejk, că Austria are o colonie undeva, la miazănoapte. O țară care se cheamă Țara lui Franz Josef...

— Măi băieți, lăsați chestiile astea, le atrase atenția un soldat din escortă. Nu-i cuminte să vorbeşti astăzi despre o țară a împăratului Franz Josef. Nu mai pomeniți niciun nume... Ați face mai bine dacă...

— N-ai decât să te uiți pe hartă – îi tăie vorba aspirantul – şi ai să vezi că într-adevăr există țara celui mai milostiv monarh al nostru, țara lui Franz Josef. După datele statistice nu se găsesc în ea decât sloiuri care sunt aduse în țară cu spărgătoarele de gheață, aparținând întreprinderilor frigorifice din Praga. Această industrie este foarte prețuită şi respectată până şi în străinătate, fiind o întreprindere rentabilă, dar în acelaşi timp şi primejdioasă. Primejdia cea mai mare e atunci când gheața este transportată din țara împăratului Franz Josef prin cercul polar. Vă dați seama de primejdie?

Soldatul din escortă mormăi ceva nedesluşit, iar caporalul se apropie să audă mai bine expunerea aspirantului, care continuă cu toată seriozitatea:

— Această singură colonie a Austriei poate aproviziona cu gheață întreaga Europă, şi de aceea este un factor de mare importanță în economia națională. Bineînțeles, colonizarea merge destul de încet, pentru că unii din colonişti nu se prezintă, iar alții mor înghețați. Nu-i mai puțin adevărat că prin schimbarea condițiilor climaterice, lucru de care sunt direct interesate Ministerul Comerțului şi Ministerul de Externe, sunt speranțe ca uriaşele suprafețe de gheață să fie exploatate aşa cum se cuvine. În plus, vor fi construite câteva hoteluri mari, care vor atrage mulțime de turişti. Bineînțeles că trebuiesc întreprinse lucrări de amenajare a drumurilor şi potecilor printre munții de gheață, trebuiesc desenate indicatoarele turistice. Singura piedică, care

îngreunează munca organelor noastre locale, sunt eschimoşii... Dumnealor nu vor, nici în ruptul capului, să învețe limba germană, adăugă aspirantul, în timp ce caporalul era numai urechi.

Caporalul era activ. Ca civil fusese argat. Era tâmpit şi brutal, înfuleca tot ce-i cădea sub nas şi idealul său în viață era să aibă ciorba asigurată.

— Ministerul învățământului, domnule caporal, a construit, pentru ei, o şcoală cu prețul unor uriaşe cheltuieli băneşti şi sacrificii omeneşti. Cinci arhitecți au murit de frig...

— Zidarii au scăpat, îl întrerupse Švejk. S-au încălzit cu focul din lulele.

— Dar nu toți, reluă teteristul. Doi din ei au avut ghinion şi, uitând să mai tragă din lulea, lulelele s-au stins şi au trebuit să-i îngroape în gheață. Până la urmă însă şcoala tot a fost înălțată, din cărămizi de gheață şi beton armat, o combinație foarte rezistentă. Dar eschimoşii au făcut în jurul şcolii un foc cu lemnele adunate de la vapoarele comerciale naufragiate printre gheţari, şi şi-au atins scopul. Gheața pe care fusese construită clădirea s-a topit, şi întreaga şcoală, cu director cu tot şi cu reprezentantul guvernului care trebuia să asiste a doua zi la sfeştanie, s-a prăbuşit în mare. Nu s-a mai putut auzi decât strigătul reprezentantului guvernului, ajuns în apă până la gât:

„Gott strafe England”[62]. Acuma, cu siguranță că vor trimite trupe care să-i pună la respect pe eschimoşi. Nu încape îndoială că războiul cu ei va fi foarte greu. Armatele noastre vor avea de furcă, mai ales cu urşii polari dresați de eschimoşi.

— Asta ne-ar mai lipsi acum, observă cu înțelepciune caporalul. Parcă n-ar fi destule invenții de război. Să luăm, spre pildă, măştile de gaze. O tragi pe cap şi eşti gata otrăvit; aşa ne spuneau la „Unteroffizierschule”[63].

---

[62] Dumnezeu să pedepsească Anglia (germ.).
[63] Şcoala de subofițeri (germ.)

— Asta-i numai aşa, ca să ne sperie, interveni Švejk. Soldatul nu trebuie să se teamă de nimic pe lumea asta. Chiar dacă, în luptă, ai cădea să zicem într-o latrină, te lingi frumuşel cu limba şi te avânți mai departe la atac; iar cu gazele otrăvitoare ne-am obişnuit cu toții în cazarmă când ni se dă pâine proaspătă şi mazăre cu hrişcă. Am auzit însă că ruşii au descoperit acum ceva grozav împotriva gradaților.

— Cred că e vorba de nişte curenți electrici speciali, completă teteristul, care se pun în legătură cu steluțele de pe guler făcându-le să explodeze pentru că sunt din celuloid. Asta-i o nouă nenorocire pe capul nostru...

Cu toate că venea de la oi, caporalul pricepu în cele din urmă că cei doi îşi băteau joc de el şi plecă de lângă ei în fruntea escortei.

De altfel se apropiau de gară, unde populația oraşului Budějovice aştepta să-şi ia rămas bun de la regimentul ei. E drept că această despărțire nu avea un caracter oficial, dar piața din fața gării era plină de oamenii care aşteptau sosirea ostaşilor.

Interesul lui Švejk se concentră asupra mulțimii. Şi aşa cum se întâmplă mai întotdeauna, şi de data asta s-a întâmplat ca bravii soldați să vină în urmă, iar cei escortați sub baionete să sosească cei dintâi. Bravii soldați vor fi înghesuiți mai târziu în vagoanele de vite, în timp ce Švejk şi aspirantul vor fi instalați într-un vagon special, anume pentru arestați, care, la trenurile militare, era ataşat de obicei la vagonul comandantului. Într-un astfel de vagon pentru arestați, locuri câte pofteşti.

Švejk nu se putu stăpâni să nu strige către mulțime *„Nazdar!”* [64] şi să nu fluture capela. La această ieşire entuziastă a lui Švejk, mulțimea răspunse printr-un puternic *„Nazdar”* care se răspândi mai departe, ecoul împrăştiindu-se în fața gării, unde cei aflați departe de locul cu pricina începură să-şi spună: „Vin! Vin!”

Caporalul escortei se pierdu cu firea şi zbieră la Švejk

---

[64] Salut (cehă).

să-şi ţină gura. Dar chemarea se răspândea ca un nahlap. Jandarmii împingeau mulţimea silind-o să deschidă drum escortei, în timp ce oamenii nu conteneau să strige cât îi ţineau plămânii: *„Nazdar!”*, fluturându-şi şepcile şi pălăriile.

Era o manifestaţie în toată puterea cuvântului. La ferestrele hotelului din faţa gării, nişte femei fluturau din batiste şi strigau: *„Heil!” „Nazdar*-ul*”* se amestecă şi cu un „heil” din rândurile mulţimii, iar un entuziast care profită de acest prilej ca să strige: *„Nieder mit den Serben”*[65] fu stâlcit în bătaie şi călcat niţel în picioare, chipurile într-o busculadă neintenţionată.

Ca o scânteie electrică se răspândea mai departe zvonul: „Vin!”

Şi escorta înainta, în timp ce Švejk, dintre baionete, făcea binevoitor din mână către mulţime, iar teteristul saluta grav, cu mâna la chipiu.

Ajunşi în cele din urmă la gară, se îndreptară spre trenul militar care le fusese indicat. Acolo îi aştepta fanfara „Asociaţiei de tir” al cărei capelmaistru, năucit de această neaşteptată manifestaţie, era gata-gata să intoneze *Gott erhalte unser Kaiser*. Din fericire, la momentul oportun, îşi făcu apariţia, cu gambeta neagră pe cap, *oberfeldkuratul* Lacina de la divizia a 7-a de cavalerie şi începu să facă puţină ordine.

Apariţia părintelui poate fi explicată foarte simplu. *Oberfeldkuratul* Lacina, spaima popotelor ofiţereşti, veşnic nesătul, mâncău şi hulpav, sosise de cu seară la Budějovice, din întâmplare, ca să participe la mica agapă de adio a ofiţerilor care plecau cu regimentul. Mâncase şi băuse cât zece şi într-o stare de îndoielnică luciditate se duse la popotă să mai cerşească de la bucătari niscaiva resturi de mâncare. Înfulecase şi acolo cantităţi respectabile de găluşte cu sos, devorase carnea de pe oase ca o pisică sălbatică şi, în cele din urmă, descoperind o sticlă de rom, o trase gâlgâind pe gât. Spre seară se întoarse să-şi ia rămas bun,

---

[65] Jos cu sârbii (germ.).

acoperindu-se încă o dată de glorie, printr-o nouă beție. Avea în această privință o experiență bogată. La divizia a 7-a de cavalerie, ofițerii trebuiau să-i plătească întotdeauna consumația.

Dimineața i se năzări că e de datoria lui să facă ordine, la plecarea primelor eşaloane ale regimentului. De aceea trecu în revistă mulțimea, iar la gară făcu atâta zarvă, încât ofițerii însărcinați cu organizarea plecării se închiseră în biroul şefului de gară, ca să nu dea peste ei.

Iată cum şi-a putut face apariția la momentul potrivit, în fața gării, pentru a smulge bagheta din mâna şefului de fanfară care voia să dirijeze: *„Gott erhalte unser Kaiser”*.

— Halt, strigă el. Nu începeți, până nu vă fac eu semn. Şi acum pe loc repaus, până revin.

Intră în gară şi se luă după escorta pe care o opri cu acelaşi: Halt!

— Încotro? îl întrebă cu asprime pe caporal, care nu mai ştia ce să facă.

În locul lui răspunse, cu voce blajină, Švejk.

— Suntem duşi la Bruck; dacă domnul *oberfeldkurat* doreşte, poate merge cu noi.

— Asta am să şi fac, declară părintele şi, întorcându-se spre escortă, adăugă: Cine spune că nu pot să merg? *Vorwärts! Marsch!*[66]

Când se văzu în vagonul arestaților, preotul de campanie se întinse pe banchetă. Inimosul Švejk îşi scoase mantaua şi o puse sub capul părintelui Lacina, ceea ce făcu pe aspirant să-i şoptească la ureche caporalului, înspăimântat:

— Trebuie să avem grijă de *oberfeldkurații* noştri.

Părintele Lacina, întins comod pe bancă, începu să pălăvrăgească:

— Iahnia de ciuperci, domnilor, este cu atât mai bună, cu cât are mai multe ciuperci; dar ciupercile trebuiesc mai întâi prăjite cu ceapă şi abia după aceea se adaugă foile de dafin şi ceapa...

---

[66] Înainte marş! (germ.).

— Ceapa ați binevoit s-o puneți mai înainte, îl întrerupse aspirantul, sub privirile deznădăjduite ale caporalului, care vedea totuşi în părintele Lacina pe superiorul lui, cu toate că acesta era beat.

Situația caporalului era într-adevăr disperată.

— Da, sublinie Švejk. Domnul *oberfeldkurat* are toată dreptatea. Cu cât e mai multă ceapă, cu atât e mai bine. La Pokoměřice era un berar care băga ceapă şi în bere; zicea că ceapa taie setea. Ceapa este, în general, un lucru grozav. Ceapa coaptă se pune şi la buboaie...

În acest timp, părintele Lacina vorbea cu jumătate de gură, ca din vis:

— Totul depinde de condimente; ce fel de condimente se pun şi în ce cantitate. Nimic nu trebuie să fie prea piperat, prea ardeiat...

Vorbea din ce în ce mai rar şi mai încet:

— Nici prea mul-te cu-i-şoare, nici lă-mâ-ie, nici piper, nici...

Nu apucă să termine şi adormi, şuierând pe nas în clipele când se oprea din sforăit.

Caporalul se uita la el încremenit, în vreme ce soldații din escortă râdeau pe înfundate, pe băncile lor.

— Ăsta nu se trezeşte cu una cu două, făcu Švejk peste puțin timp; e beat turtă. De altfel e totuna, reluă el, spre disperarea caporalului, care îi făcea semne să tacă. N-ai ce-i face: e beat criță, după toate regulile. Dumnealui are rang de căpitan. Oricare dintre *feldkurați,* fie că-i mai mare sau mai mic, are acest dar de la Dumnezeu: că se matufeşte la orice ocazie chiar în fața Domnului. Eu am făcut serviciu la *feldkuratul* Katz; ăla era în stare să-şi bea şi nasul dintre ochi. Ce face ăsta acum, nu-i nimic față de ce făcea ăla... Am băut împreună artoforul şi potirul şi l-am fi băut poate chiar şi pe Dumnezeu-tatăl, dacă ne-ar fi dat careva ceva pe el.

Švejk se apropie de părintele Lacina, îl întoarse cu fața la perete şi spuse cu aerul unui cunoscător:

— O să sforăie până la Bruck; apoi se întoarse la locul lui, însoțit de privirile desperate ale nefericitului caporal, care

spuse cu şovăială în glas:

— Poate că ar fi bine să mă duc să anunț...

— Lasă-te păgubaş, îl sfătui teteristul. Dumneata eşti *eskortenkomandant*[67], n-ai voie să te depărtezi de noi. De asemenea, potrivit regulamentului, n-ai voie să laşi pe nimeni din gardă să părăsească vagonul ca să se ducă să anunțe, atâta timp cât n-ai pentru el un înlocuitor. După cum vezi, situația e încurcată. Iar ca să dai de veste printr-un foc de armă, să vină cineva, nu merge, pentru că nu se întâmplă nimic deosebit. Pe de altă parte, regulamentul spune că în vagonul arestaților n-are dreptul să stea nicio persoană străină, în afară de arestați şi escorta care îi însoțeşte. Intrarea străinilor de serviciu, strict interzisă! Să vrei să ştergi orice urmă a încălcării regulamentului, aruncându-l pe *oberfeldkurat* din tren, în timpul mersului, nici asta nu se poate, pentru că există aici martori, care au văzut când l-ai lăsat să intre în vagonul în care n-avea ce căuta. Din treaba asta, domnule caporal, te alegi sigur cu degradarea.

Caporalul, uluit, ținu să atragă atenția că nu el îl chemase pe preotul de campanie în vagon, că venise de capul lui şi că, la urma urmei, îi era superior şi deci nu putea să-l împiedice.

— Aici, numai dumneata eşti superior, spuse pe un ton sentențios aspirantul, iar Švejk ținu să adauge:

— Chiar dacă împăratul ar fi dorit să meargă cu noi, dumneata n-ar fi trebuit să-i îngădui. Asta-i ca atunci când vine ofițerul de serviciu la recrutul din post şi-l roagă să meargă să-i cumpere țigări, şi el îl mai şi întreabă ce fel de țigări doreşte să-i aducă. Pentru treburi din astea există *festung*[68].

Caporalul, înspăimântat, încercă să se apere timid, amintind că de fapt Švejk fusese cel dintâi care i-a spus *oberfeldkuratului* că poate să meargă cu ei.

---

[67] Comandantul de escortă (germ.)

[68] Fortăreață (germ.)

— Eu, domnule caporal, pot să-mi îngădui orice, răspunse prompt Švejk, pentru că sunt idiot, dar din partea dumitale nimeni nu s-ar fi aşteptat la una ca asta.

— Sunteţi de mult în serviciul activ? îl întrebă pe caporal teteristul, cu un aer nepăsător.

— Al treilea an, răspunse caporalul. Urmează să fiu avansat.

— Acum poţi să-i pui cruce avansării, spuse cu cinism aspirantul. Află că din afacerea asta, te alegi sigur cu degradarea.

— De fapt totuna e, reintră Švejk în discuţie, să cazi subofiţer sau soldat prost... E drept însă că am auzit cum că pe degradaţi îi bagă în prima linie.

În clipa aceea, preotul de campanie se mişcă pe banchetă.

— Doarme dus, declară Švejk, după ce constată că toate erau în cea mai perfectă ordine cu *feldkuratul.* Cu siguranţă că visează ospeţe. Mi-e teamă numai să nu facă pe el. *Feldkuratul* meu, Otto Katz, când era beat, nu mai ştia ce face în somn. Odată...

Şi Švejk începu să povestească, atât de captivant şi cu atâta lux de amănunte, păţaniile sale cu preotul de campanie Otto Katz, încât nici nu băgară de seamă că trenul pornise.

Abia urletele din vagoanele din spate curmară firul vorbăriei lui Švejk. Compania a douăsprezecea, formată numai din soldaţi nemţi de la Krumlovsk şi din munţii Kašper, cânta în cor:

> *„Wann ich kumm, wann ich kumm,*
> *Wann ich wieda, wieda, kumm.”*[69]

Iar din alt vagon, un disperat urla, luându-şi rămas bun de la oraşul Budějovice:

---

[69] Când am să viu, când am să viu,
Când am să mă reîntorc (germ.).

„Und du, mein Schatz,
bleibst hier.[70]
Holario, holario, hola!”

Scotea nişte triluri atât de înfiorătoare, încât tovarăşii săi se văzură nevoiţi să-l tragă cu forţa de la uşa deschisă a vagonului de vite.

— Mă mir, se adresă aspirantul caporalului, că la noi n-a venit încă inspecţia. Conform regulamentului, dumneata trebuia chiar din gară să ne anunţi comandantului care conduce trenul şi nu să te ocupi de un preot de campanie beat criţă.

Nefericitul caporal se încăpăţâna să tacă şi privea cu înverşunare stâlpii de telegraf care fugeau în direcţie opusă.

— Când stau şi mă gândesc că nu suntem anunţaţi nimănui – continuă implacabil aspirantul – şi că la prima staţie va veni, cu siguranţă, comandantul trenului, începe să fiarbă-n mine sângele de ostaş. Dacă stau şi socotesc bine, noi suntem aici ca nişte...

— Ţigani sau vagabonzi, interveni Švejk. Parcă ne-ar fi teamă de lumina lui Dumnezeu şi n-am avea voie să mergem nicăieri, de frică să nu ne închidă.

— În afară de asta – reluă teteristul – pe baza instrucţiunilor din 21 noiembrie 1879, la transportul deţinuţilor militari cu trenul trebuie respectate următoarele reguli: în primul rând: „Vagonul arestaţilor trebuie să fie prevăzut cu gratii”. E limpede ca lumina soarelui că aşa trebuie să fie şi, precum se vede, dispoziţia a fost executată întocmai. Ne aflăm în spatele unor gratii perfecte. Asta ar fi deci în ordine. În al doilea rând: „În completarea dispoziţiunilor imperiale din 21 noiembrie 1879, în fiecare vagon de arestaţi trebuie să existe privată. În caz contrar, vagonul trebuie prevăzut cu o găleată acoperită, pentru nevoile trupeşti mici şi mari ale arestaţilor şi ale însoţitorilor

---

[70] Şi tu, comoara mea,
rămâi aici... (germ.).

acestora.” De fapt, aici unde ne aflăm, nu poate fi vorba de un vagon de arestați în care să se poată instala un closet. Ne aflăm, pur şi simplu, într-un cupeu închis, izolat de lumea întreagă. Nu se vede nici măcar găleata...

— Vă puteți face nevoile pe fereastră, răspunse cuprins de disperare caporalul.

— Uitați – replică Švejk – că niciun arestat nu are voie să se apropie de fereastră.

— Pe urmă, în al treilea rând – continuă necruțător teteristul – ar trebui să existe şi un vas cu apă de băut. Nici de vas nu v-ați îngrijit. Apropo! Ştiți în care stație se vor împărți rațiile de alimente? Nu ştiți? Eram sigur că nu v-ați interesat...

— După cum vedeți, domnule caporal – remarcă Švejk – nu-i chiar atât de uşor să transporți arestați. Trebuie să aveți mare grijă de noi, că nu suntem soldați de rând, să ne purtăm singuri de grijă. Nouă trebuie să ni se aducă toate sub nas; pentru asta există dispoziții şi paragrafe pe care fiecare trebuie să le respecte, căci altfel n-ar mai fi nicio ordine. „Omul arestat e ca un copil în faşă”, spunea întotdeauna un cunoscut vagabond. „El trebuie ferit de răceală, de supărare, ca să fie mulțumit de soarta lui şi să simtă că nimeni nu-i vrea răul, sărmanul”.

— De altfel – reluă Švejk peste o clipă, privindu-l prietenos pe caporal – te rog să fii bun şi să-mi spui când o să fie ceasul unsprezece.

Caporalul se uită întrebător la Švejk.

— Dacă nu mă înşel, domnule caporal, dumneata voiai sa mă întrebi de ce trebuie să-mi spui când va fi ora unsprezece. Pentru că, de la ora unsprezece, eu aparțin vagonului de vite, domnule caporal, spuse apăsat Švejk; şi continuă apoi, cu glas solemn: La *regimentsraport* am fost pedepsit cu trei zile de arest. Mi-am început pedeapsa la ora unsprezece şi astăzi la ora unsprezece trebuie să fiu eliberat. De la ora unsprezece nu mai am ce căuta aici. Niciun soldat nu poate fi închis mai mult decât i se cuvine, deoarece în armată trebuieşte respectată disciplina şi ordinea, domnule

caporal.

După această lovitură neaşteptată, nefericitul caporal nu-şi mai putu reveni atât de curând. În cele din urmă, obiectă că el nu primise niciun fel de hârtii privitoare la deținuți.

— Dar, dragă domnule caporal – strigă teteristul – hârtiile nu vin singure la comandantul escortei. Dacă muntele nu vine la Mohamed, atunci comandantul escortei trebuie să se ducă el după hârtii. Hotărât, nu-ți este îngăduit să reții pe cineva care trebuie să fie pus în libertate. Pe de altă parte, potrivit regulamentului în vigoare, nimeni nu are voie să părăsească vagonul pentru arestați. Drept să-ți spun, nu ştiu, zău, cum o să ieşi din situația asta blestemată. Acum e zece şi jumătate.

Teteristul băgă ceasul în buzunar, apoi reluă:

— Sunt foarte curios, domnule caporal, să ştiu ce-ai să faci peste o jumătate de ceas.

— Peste o jumătate de ceas aparțin vagonului de vite, repetă visător Švejk.

Zăpăcit şi copleşit, caporalul se întoarse către el şi-i spuse împăciuitor:

— Dacă nu vă deranjează, eu cred că aici e mult mai bine decât în vagonul de vite. Eu cred...

Fu întrerupt de strigătul, din somn, al *oberfeldkuratului*:

— Mai mult sos!

— Dormi, dormi, îi spuse cu bunătate Švejk, aşezându-i sub cap un colț de manta care căzuse de pe bancă. Îşi vede mai departe de-un vis frumos cu mâncare bună.

Iar aspirantul începu să cânte:

„Nani, nani, puişor,
închide ochişorii tăi,
Dumnezeu să te păzească,
îngerul să te-ocrotească,
nani, nani, puişor.”

Nenorocitul de caporal nu mai reacționa la nimic. Privea

îndobitocit, pe fereastră, peisajul, lăsând lucrurile să se desfăşoare la voia întâmplării, într-o totală dezorganizare.

În acest timp, retraşi în colţul lor, soldaţii din escortă jucau „maso" şi loviturile „la spate" răsunau puternic. Când caporalul se uită într-acolo, „dosul" unui infanterist era îndreptat tocmai spre el, ademenitor. Caporalul oftă întristat şi se întoarse din nou spre fereastră.

Teteristul stătu pe gânduri câteva clipe, apoi se adresă caporalului:

— Dumneata ai auzit de revista *Lumea animalelor*?

— Revista asta – răspunse caporalul, cu vizibilă bucurie că discuţia lunecase pe alt făgaş – o cumpăra cârciumarul de la noi din sat, fiindcă iubea la nebunie caprele de Angora şi, cum toate i-au pierit, căuta sfaturi în revistă, cum să le îngrijească.

— Iubite prietene – începu teteristul – ceea ce am să-ţi spun acum are să-ţi dovedească dumitale că nimeni pe lumea asta nu este ferit de greşeală! Sunt încredinţat, domnilor din fund, că veţi înceta de a mai juca „maso", fiindcă cele ce urmează să vă povestesc sunt lucruri foarte interesante, chiar prin aceea că multe expresii de specialitate nu le veţi înţelege. Am să vă istorisesc despre *Lumea animalelor*, ca să mai uităm de necazurile noastre de război.

Cum am devenit redactor la *Lumea animalelor*, la revista asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frământat multă vreme, până când am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întâmpla decât într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream faţă de vechiul meu prieten Hájek, care până atunci condusese cu cinste revista; îndrăgostindu-se de fetiţa domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, având însă grijă ca înainte de a pleca să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeţi, pe vremea aceea relaţiile de muncă erau foarte ciudate.

Când prietenul meu Hájek m-a prezentat proprietarului

revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură şi m-a întrebat dacă am oarecare noțiuni despre animale şi părea foarte încântat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am prețuit foarte mult animalele, că am văzut în ele etapele de dezvoltare spre specia umană şi că, mai cu seamă în ceea ce priveşte ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorințele şi năzuințele lor. În fond, animalele nu cer altceva decât să fie sacrificate, pe cât posibil fără durere, înainte de a fi mâncate. Crapul se naşte cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i spintece pântecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gâtul cocoşului este în contradicție cu principiile Societății pentru ocrotirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mâini neîndemânatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedeşte că muribundele protestează împotriva faptului că sunt prăjite de vii în margarină. A goni curcanul...

Când să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt şi m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, câini, iepuri de casă, albine, dacă cunosc diversitatea vieții animalelor, dacă ştiu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm[71] ca să mă inspir, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la viața animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aş putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vânătoare, despre dresarea câinilor polițişti, despre sărbătorile naționale şi religioase, pe scurt – dacă aş fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt şi concis articolaş de fond.

I-am declarat că mă gândisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea

---

[71] *Alfred Edmund Brehm* (1828—1884), zoolog german, explorator al lumii animale din Europa, din Asia şi Africa. Este autorul vestitei lucrări *Viața animalelor* apărută în 6 volume (1863—1869); alte lucrări: *Însemnări de călătorie în nord-estul Africii, Viața păsărilor.*

reviste cum este *Lumea animalelor* şi că pot face faţă, cu cinste, tuturor rubricilor, întrucât stăpânesc la perfecţie subiectele amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobişnuit de înalt, printr-o reorganizare atât din punct de vedere al conţinutului, cât şi al orientării; să introduc rubrici noi, ca de pildă: „Colţul vesel al animalelor”, „Animalele despre animale”, urmărind în acelaşi timp, cu grijă, situaţia politică; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-şi revie, trecând de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viaţa animalelor” trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creşterea animalelor domestice” şi cu „Mişcarea vitelor cornute”.

M-a întrerupt din nou, declarând că proiectele mele îl satisfac în totul şi că, dacă voi reuşi să realizez numai jumătate de ceea ce îmi propun, îmi va dărui o pereche de porumbei Wyandot, de la ultima expoziţie de păsări de la Berlin, care au obţinut premiul întâi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepţională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect în revistă, programul de conducere, pe cât m-au ajutat puterile, ba încă la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depăşeau chiar cu mult competenţa mea.

În dorinţa de a oferi cititorilor ceva nou, am început să inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigrul, leul, maimuţa, cârtiţa, calul etc. sunt de mult creaturi prea cunoscute cititorilor revistei *Lumea animalelor* şi m-am gândit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri şi de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pântece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depăşea mărimea unui batog, dar era prevăzută cu o băşică plină cu acid formic şi un canal special prin care balena mea cu pântece de sulf lansa prin explozie, oricând dorea, asupra peştilor mai mici pe care voia să-i înghită paralizându-i acid otrăvitor, căruia, mai târziu, savantul englez… nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat – l-a numit „acid de

balenă”. Untura de balenă era cunoscută de toată lumea, dar noul acid a trezit atenția câtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă cu prelucrarea acestui acid.

Pot să vă asigur că, în general, cititorii *Lumii animalelor* sunt foarte curioşi.

Curând, după balena cu pântecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întreagă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele de: foca-tărcată – un mamifer din neamul cangurului; boul suplu – un tip de vacă preistorică; infuzorul-sepia, înfățişat ca un tip de guzgan... Animalele mele se înmulțeau de la o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obțineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia completat atât de mult şi că Brehm a putut să treacă cu vederea atâtea animale, în lucrarea sa *Viața animalelor*. Au ştiut oare Brehm şi toți urmaşii lui despre liliacul meu de pe insula Islanda „liliacul nordic”; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimangiaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha”?

Ce ştiuseră până atunci naturaliştii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei cârtițe preistorice, şi ea oarbă, pentru că – aşa cum am scris – străbunica lui se împerechease cu un arici orb şi el, din grotele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau până la Marea Baltică de azi?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele *Čas (Timpul)* şi *Čech (Cehul),* deoarece *Čech*, organ clerical, citând, cu lux de amănunte, în foiletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut”. Dimpotrivă, cum era şi firesc, *Čas,* revistă pur realistă, distruse puricele meu o dată cu preasfințitul ziar *Čech* şi din clipa aceea se părea că mă părăseşte steaua de inventator şi descoperitor de noi creaturi. Abonații revistei *Lumea animalelor* începură să se neliniştească.

Această nelinişte a fost stârnită de scurtele mele note

despre apicultură şi avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece aplicând sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Sumava şi Podkrkonoše stupăritul a dispărut cu desăvârşire. În păsări a dat molima şi, ce mai tura-vura, au pierit cu duiumul. Abonații îmi scriau scrisori de amenințare şi refuzau primirea revistei.

Văzând cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate şi m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Îmi amintesc şi acum de scandalul meu cu redactorul-şef al ziarului agricol *Selský Obzor*[72], deputatul clerical Josef M. Kadlčak!

Decupasem din revista engleză *Country Life*[73] fotografia unei păsărele cocoțate într-un nuc. Am botezat-o „nuculeană”, aşa cum, în mod logic, n-aş fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care sta pe o creangă de ienupăr se numeşte „ienuperuț”, sau la nevoie „ienuperuță”.

Şi să vedeți ce s-a întâmplat... Domnul Kadlčak a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poştală obişnuită, în care îmi atrăgea atenția că pasărea respectivă nu era o „nuculeană”, ci o gaiță, pasăre căreia în traducere germană îi spune *Eichelhäher*.

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană”, împănându-mi expunerea cu multe înjurături şi citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlčak mi-a răspuns în *Selský Obzor* printr-un articol de fond.

Şeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafenea şi citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenție aluziile pe care presa provincială le făcea la adresa captivantelor mele articole, apărute în *Lumea animalelor*. Când m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina, *Selský Obzor*, care se afla pe

---

[72] Orizontul țăranilor.
[73] Viața rurală.

masă şi mi-a spus, aproape în şoaptă, privindu-mă cu ochii lui trişti, să citesc.

Am citit articolul cu glas tare în fața întregii asistențe din cafenea:

„Onorată redacție!

Am atras atenția că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobişnuită şi neîntemeiată; că nu ține seama îndeajuns de puritatea limbii cehe şi că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaițe, denumire străveche, folosită şi astăzi în mod curent, pe care redactorul dumneavoastră şi-a permis să o prezinte drept «nuculeană». Pentru a-mi sprijini afirmația, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvântul german Eichelhäher *care în traducere corectă este totuşi – gaiță.”*

— Gaiță! repetă disperat patronul revistei.

Am continuat lectura, păstrându-mi sângele rece:

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal şi neprincipial, în care sunt etichetat drept «o vită ignorantă, demnă de condamnat», fapt care merită o sancțiune exemplară. Între oameni cuviincioşi, nu se răspunde în felul acesta la obiecțiuni concrete, de natură pur ştiințifică. Aş fi foarte bucuros să ştiu care din noi doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formulez obiecțiunile printr-o simplă carte poştală, ci printr-o scrisoare închisă; dar fiind mult prea copleşit cu munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt; acum însă, după ieşirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecății publice.

Redactorul dumneavoastră se înşală amarnic socotind că sunt o vită ignorantă, care habar nu are cum se numeşte cutare sau cutare pasăre. Aflați, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani şi ani de zile, dar nu din cărți, ci studiind

viața păsărilor în natură, având în colivii mai multe păsări decât a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în cârciumile şi localurile de desfrâu din Praga.

Cu toate că cele ce voi spune sunt lucruri secundare, socotesc totuşi că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întâi cui îi reproşează dobitocia; înainte ca invectiva să-i curgă din peniță, să facă un drum până la Frydiand în Moravia, lângă Mistek, unde până la apariția acestui articol revista dumneavoastră era cumpărată.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o problemă de ştiință şi de aceea repet încă o dată că a inventa într-o traducere nume de păsări este un lucru nepermis, când avem cuvântul neaoş arhicunoscut – gaiță.”

— Da, gaiță! exclamă patronul meu cu o voce şi mai deznădăjduită.

Eu însă liniştit, nu m-am lăsat întrerupt şi am citit mai departe:

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranți brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiței «nuculeană»? În lucrarea Păsările noastre, *la pagina 148, veți găsi denumirea latinească:* Ganulus glandarius B. A.; *aceasta este pasărea de care vă vorbesc – gaița.*

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaşte că îmi cunosc mai bine pasărea decât o poate cunoaşte un nespecialist. După profesorul doctor Bayer, pasărea de care vorbeşte dumnealui are denumirea latinească «mucifraga carycatectes B», *iar acest B nu reprezintă, aşa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvântului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaița obişnuită şi nicidecum «nuculeana» dumneavoastră, pe care a inventat-o tocmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparține inițiala B, pe cartea de vizită. Aceasta este o ieşire pur personală, care nu schimbă cu nimic situația.*

Gaița rămâne gaiță chiar dacă redactorul de la Lumea animalelor *s-ar întoarce cu curul în sus, şi asta dovedeşte cu câtă uşurință şi incompetență ştiu să scrie câteodată oamenii de teapa redactorului dumneavoastră, care îşi permite să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaița ar face parte din familia crocodilului, indicând pagina 452, unde se vorbeşte despre* sprancioc (Lanius minor L.). *Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-se din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaița în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în timp ce Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul şi neamul stăncuțelor. Dumnealui a mers cu neruşinarea până acolo, încât a îndrăznit să mă facă şi pe mine* stăncuță (colaeus) *şi neam de* coțofană *şi de* ciori albastre, *cu toate că la pagina respectivă din Brehm este vorba de* gaițele de pădure *şi de* coțofene pestrițe...”

— Gaițe de pădure! suspină, apucându-se cu mâinile de cap editorul revistei. Dă-mi articolul! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimântat de vocea răguşită cu care citea:

„Pasărea Colibri *sau* mierla turcească *rămâne de asemenea în traducerea cehă* Colibri, *tot aşa cum sturzul rămâne sturz”.*

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruț” sau „ienuperuță”, domnule şef, am ținut să subliniez eu, deoarece se hrăneşte cu sământă de ienupăr.

Domnul Fuchs trânti furios ziarul pe masă şi se băgă sub masa de biliard, bolborosind ultimele cuvinte, pe care le citise: *„Turdus, Colibri”.*

— Niciun fel de gaiță, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană”! Feriți-vă că muşc, domnilor!

În cele din urmă reuşiră să-l scoată de sub biliard, şi a treia zi muri de meningită, în sânul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost: „Nu e vorba de interesul meu personal, ci de binele societății. Din acest punct de vedere vă rog să primiți părerea mea în ceea ce priveşte...” şi-şi dădu ultima suflare.

Terminându-şi istorisirea, teteristul se adresă, calm, caporalului:

— V-am spus toate astea ca să vă arăt că orice om poate ajunge uneori într-o situație încurcată şi să greşească!

Din toată expunerea, caporalul înțelese un singur lucru: că a greşit. De aceea se întoarse din nou spre fereastră, urmărind cu tristețe peisajul care-i defila prin față.

Un interes mai mare îi treziră cele povestite lui Švejk. Soldații din escortă se uitau prosteşte unul la altul.

Švejk începu:

— Nimic pe lumea asta nu rămâne tăinuit, afirmă el. Totul iese la iveală, după cum prea bine ați auzit din cele spuse, că nici măcar tâmpita aceea de gaiță nu e „nuculeană”. E, într-adevăr, foarte interesant cum unii cad în capcană în chestii din astea. Ce-i drept, să inventezi animale nu-i lucru uşor, dar să înfățişezi astfel de animale inventate e mult mai greu. Cu ani în urmă, era la Praga unu Mestek. Acest Mestek a „descoperit” o sirenă pe care a arătat-o odată publicului pe strada Havličkova, din cartierul Vinohrady, în spatele unei draperii. În draperie era o gaură prin care se putea vedea, într-un fel de semiîntuneric, o canapea ordinară, pe care stătea tolănită o femeie din Žižkov. Picioarele îi erau înfăşurate într-o eşarfă de mătase verde, care, chipurile, voia să fie coada; părul îi era vopsit tot în verde, şi pe mâini purta nişte mănuşi de care erau prinse aripioare de carton verde, iar pe spinare avea legată cu sfoară un fel de cârmă. Copiii până la 16 ani nu aveau acces, iar ceilalți, care aveau peste 16 ani, plăteau intrare şi făceau mult haz de faptul că sirena avea o spinare lată pe care scria: La revedere! În ce priveşte sânii, nu era mare lucru de ei. Îi atârnau până la buric ca nişte zdrențe. La orele şapte seara, domnul Mestek a închis panorama, spunându-i femeii: „Sireno, poți pleca acasă”.

Dumneaei s-a schimbat şi pe la ora zece seara se plimba pe strada Taborská, adresându-se discret fiecărui om pe care-l întâlnea, cu cuvintele: „Frumosule, nu mergi cu mine?” Dar cum dumneaei nu avea condicuță, la o razie, domnul comisar Drašner a agățat-o împreună cu alte păsărele de noapte şi a băgat-o la răcoare. Iar domnul Mestek a trebuit să închidă prăvălia.

În clipa aceea preotul de campanie căzu de pe bancă şi continuă să doarmă dus, pe duşumea... Caporalul privi prosteşte scena, apoi, în tăcerea mormântală, îl ridică din nou pe bancă, fără să i se dea cel mai mic concurs de către ceilalți. Era limpede că-şi pierduse toată autoritatea. Când, timid, îndrăzni să spună cu o voce deznădăjduită: „Ați fi putut să-mi dați şi voi o mână de ajutor”, oamenii din escortă îl priviră cu indiferență şi nu mişcară un deget.

— Trebuia să-l laşi să sforăie acolo unde era, spuse Švejk. Eu aşa făceam cu preotul meu. Odată l-am lăsat să doarmă în privată, altă dată mi-a dormit sus pe dulap, altă dată într-o albie de rufe, într-o casă străină şi, Dumnezeu mai ştie pe unde n-a dormit.

Pe caporal îl cuprinse deodată indignarea şi, vrând să demonstreze că el e stăpânul, spuse cu asprime:

— Tacă-ți gura şi nu mai turui! Trăncăneşti, fără rost, ca orice țucălar. Te ții de om, ca ploşnița.

— Asta aşa este, domnule caporal, iar dumneata eşti Dumnezeu – răspunse Švejk cu siguranța de sine a filosofului care vrea să înscăuneze pacea pe pământ, dar se lansează în acelaşi timp într-o violentă polemică – dumneata eşti maica celor şapte dureri.

— Doamne, Dumnezeule – strigă aspirantul împreunându-şi pios mâinile – fă ca inimile noastre să fie pline de dragoste pentru gradații noştri, să nu ne mai uităm la ei cu scârbă. Binecuvântează adunarea noastră în această hrubă de închisoare ambulantă.

Caporalul se făcu roş ca racul de furie şi urlă:

— Observațiile astea ține-le pentru dumneata, teterist nenorocit!

— Dumneata n-ai nicio vină, răspunse pe un ton împăciuitor teteristul. Multor neamuri şi categorii de creaturi natura le-a refuzat cu desăvârşire inteligența. Ai auzit dumneata vorbindu-se despre prostia omenească? Nu crezi că ar fi fost mult mai bine dacă te-ai fi născut în altă specie de mamifere şi n-ai fi purtat numele ăsta stupid de om şi caporal? E o mare greşeală că te crezi cea mai perfectă şi mai evoluată creatură. Dacă ți s-ar scoate steluțele, ai rămâne un nenorocit ca toți nenorociții, o nulitate, din alea care mor împuşcate în toate tranşeele, pe toate fronturile, fără să-i pese cuiva. Dacă îți mai adaugă un galon şi fac din dumneata un ipochimen căruia i se spune ciorbagiu, abia n-o să fie nimic de capul dumitale. Orizontul dumitale spiritual se va îngusta şi mai mult, iar atunci când îți vei lăsa undeva pe câmpul de luptă oasele fii sigur că nu se va găsi nimeni în toată Europa care să te plângă.

— Am să te bag la răcoare, strigă cu disperare caporalul.

Teteristul râse cu hohote.

— Se vede treaba că dumneata vrei să mă bagi la răcoare, pentru că te-am insultat. Asta ar însemna însă să minți, dat fiind că aparatul dumitale mintal nu e în stare să înregistreze nicio jignire; şi în afară de asta aş pune rămăşag, pe ce vrei, că n-o să-ți aminteşti absolut nimic din toată convorbirea noastră. Dacă ți-aş spune că eşti un embrion, sunt sigur că vei uita-o şi pe asta nu numai înainte de prima stație, dar cu siguranță că înainte de a dispare din fața noastră primul stâlp de telegraf. Eşti un creier atrofiat. Nu-mi pot de loc imagina că dumneata ai putea reda închegat, vreodată, ceea ce m-ai auzit vorbind aci. De altfel, poți întreba pe oricare din cei de față dacă în cuvintele mele a existat măcar cea mai mică aluzie la adresa orizontului dumitale spiritual, sau dacă te-am jignit cu ceva.

— Aşa-i – întări Švejk – nimeni nu ți-a spus vreo vorbuliță pe care dumneata s-o poți răstălmăci. Întotdeauna iese rău, când cineva se simte jignit. Odată eram la cafeneaua de noapte „Tunelul" şi vorbeam cu nişte prieteni despre urangutani. Printre noi era şi un marinar şi povestea

marinarul că pe urangutan de multe ori nu-l deosebeşti de un cetățean bărbos, pentru că un asemenea urangutan are păr în barbă ca nişte smocuri. „Să zicem – spunea el – ca domnul ăla de la masa de alături”...

Ne-am uitat atunci cu toții într-acolo; bărbosul s-a sculat de la masă, s-a dus glonț la marinar şi i-a ars o palmă; marinarul nu s-a lăsat nici el, a pus mâna pe sticla de bere şi dă-i cu ea în cap; domnul cu barbă de urangutan s-a întins pe jos, cât era de lung, şi a rămas în neştire. De marinar a trebuit să ne despărțim, pentru că şi-a luat repede tălpăşița; credea că l-a dat gata.

După aceea, ne-am căznit să-l readucem în simțiri pe domnul acela; da rău am făcut, că dumnealui, cum s-a trezit, a adus patrula peste noi, care, vorba ceea, n-am avut cu dumnealui nici în clin nici în mânecă. Şi aşa am ajuns cu toții la comisariat. Acolo, el o ținea într-una pe-a lui: că l-am făcut urangutan şi că n-am vorbit decât despre el. Şi aşa o ținea într-una. Noi, de colo, ziceam că nu-i adevărat, că nu-i urangutan; dar el, că da, că este, că a auzit cu urechile lui. Eu l-am rugat pe domnul comisar să-l lămurească dumnealui; şi dumnealui l-a lămurit cu toată bunăvoința că nu-i urangutan. Dar el n-a vrut să înțeleagă, şi i-a zis domnului comisar că ştie el că dumnealui, comisarul, ține cu noi. Atunci, domnul comisar a pus să-l bage la răcoare, ca să se trezească; noi am vrut să ne ducem înapoi la „Tunelul”, dar nu s-a mai putut, că ne-a băgat şi pe noi la zdup. Aşa că vezi, domnule caporal, ce poate să iasă dintr-un fleac de neînțelegere, cu care nici nu face să-ți prăpădeşti vremea. Tot aşa, la Okrouhlice, era un altul care a făcut pe jignitul pentru că odată, la Nemecký Brod, i-a spus cineva cum că ar fi şarpe-tigru. Cuvinte din astea sunt slavă Domnului, dar pentru ele nu te poate pedepsi nimeni. De pildă, dacă noi ți-am spune dumitale acum că eşti un şobolan, ai putea dumneata să te superi pe noi pentru un fleac ca ăsta?

Caporalul sări ca fript de pe bancă. Nu se poate spune că a zbierat. Necazul, furia, deznădejdea, toate se contopiseră

într-o avalanşă de urlete sălbatice; acest interesant număr de concert era acompaniat de şuieratul pe nas, executat de preotul de campanie, care continua să sforăie.

După această manifestare sălbatică, urmă o stare de depresiune totală. Caporalul se aşeză din nou pe bancă, şi ochii lui spălăciţi, lipsiţi de expresie, fixară depărtările, pădurile şi munţii.

— Domnule caporal, sparse tăcerea teteristul, dumneata îmi aminteşti, aşa cum stai acum şi urmăreşti munţii falnici şi pădurile înmiresmate, de chipul lui Dante. Aceeaşi faţă distinsă de poet, de bărbat cu inimă caldă şi suflet bun, capabil de sentimente nobile. Rămâi, te rog, în această poziţie: te prinde foarte bine! Cu câtă însufleţire şi uitare de sine, fără niciun fel de mofturi şi fandoseli, ochii dumitale pierduţi contemplă peisajul... Cu siguranţă că te gândeşti cât de frumos va fi la primăvară, când pe aceste meleaguri pustii se va întinde un covor cu flori de câmp de toate culorile...

— ...Covorul îmbrăţişează un pârâiaş – adăugă Švejk – şi domnul caporal stă pe o buturugă, scuipă în creion şi scrie o poezioară pentru Micul cititor.

Caporalul deveni complet apatic, în timp ce teteristul susţinea cu hotărâre că văzuse capul caporalului la o expoziţie de sculptura.

— Nu te supăra, domnule caporal, dumneata n-ai stat cumva ca model sculptorului Štursa?

Caporalul îl privi trist şi răspunse:

— Nu.

Teteristul tăcu, şi se lungi pe banchetă.

Soldaţii din escortă se aşezară să joace cărţi cu Švejk. De disperare, caporalul se apucă să chibiţeze şi îşi permise chiar să remarce că Švejk n-ar fi trebuit să dea din mână asul de pică. Dacă n-ar fi greşit, ar fi avut un şapte la ultima mână şi ar fi câştigat.

— În cârciumile noastre – îi răspunse Švejk – erau pe vremuri nişte afişe, foarte frumoase, pentru chibiţi. Îmi aduc aminte de unul, care zicea:

„Chibițule,
Dacă nu-ți ții gura,
Îți ating figura.”

Trenul se opri într-o stație, unde începu inspecția vagoanelor.

— Era de aşteptat, spuse necruțător teteristul, uitându-se cu înțeles la caporal. Inspecția bate la uşă.

Ofițerul care inspecta trenul intră în vagon.

*

Comandant al trenului militar fusese numit doctorul Mráz, ofițer în rezervă.

Aceste însărcinări stupide erau întotdeauna încredințate ofițerilor de rezervă. Doctorul Mráz nu mai ştia unde îi e capul. Cu toate că în viața civilă era profesor de matematici la liceul real, nu-i ieşea la numărătoare un vagon. Şi colac peste pupăză, efectivele fiecărui vagon în parte, anunțate la stația anterioară, nu mai corespundeau cu cifra indicată după îmbarcarea în vagoane, în gara Budějovice. Când consultă actele, se trezi deodată că i-au apărut pe hârtie, dracu ştie de unde, două bucătării de campanie în plus. Constatând că de la plecarea din Budějovice numărul cailor crescuse, fără să poată găsi vreo explicație, îl trecură fiori reci. În lista ofițerilor, nu reuşea să descopere doi cadeți, care îi lipseau. În biroul colonelului, instalat în vagonul din față, se căuta cu disperare o maşină de scris care dispăruse. Simțea că-i crapă capul în haosul ăsta; luase trei buline de aspirină şi acum, cu cea mai dăznădăjduită mutră inspecta trenul.

Când intră cu însoțitorul în compartimentul arestaților, se uită în hârtii şi, după ce-l ascultă pe bietul caporal, care îi raporta că transporta doi arestați, dispunând de atâția şi atâția soldați, mai verifică o dată în acte veridicitatea celor raportate, apoi aruncă o privire împrejur.

— Cine-i dumnealui? întrebă apoi sever arătând înspre preotul de campanie care dormea pe burtă, cu spatele îndreptat ireverențios spre ofițer.

— R... ra... portez, d-domnule locotenent – bâlbâi caporalul – că noi... asta...

— Cum adică, noi asta – mormăi, supărat doctorul Mráz – ce vrei să spui? Vorbeşte clar.

— Raportez supus, domnule locotenent – răspunse Švejk în locul caporalului, că domnul care doarme pe burtă este un domn *oberfeldkurat*, beat criță. Dumnealui s-a luat după noi şi a dat buzna în vagon; cum dumnealui este superiorul nostru, noi n-am putut să-l dăm afară, ca să nu încălcăm disciplina. De bună seamă că dumnealui s-a înşelat; şi-o fi zis că ăsta-i vagonul de stat-major.

Doctorul Mráz oftă şi se uită în hârțoagele lui. Nici pomeneală de vreun preot de campanie care trebuia să meargă cu acest tren, la Bruck. Începu să clipească, nervos. La ultima stație i s-au înmulțit, pe neaşteptate, caii; şi iată că acum i se naşte, din senin, un preot de campanie, în compartimentul arestaților.

Nu izbuti să găsească altă soluție decât să ordone caporalului să întoarcă pe adormit cu burta în sus, deoarece în poziția în care se afla nu era cu putință să-i stabilească identitatea.

Multă trudă îi trebui însă caporalului până să-l întoarcă cu fața în sus pe *oberfeldkurat*. În timpul acestei operații părintele se trezi şi, zărindu-l pe ofițer în fața lui, îl salută amical:

— Eh, servus, Fredy, *was gibbt's neues? Abendessen schon fertig?*[74]

Apoi închise iar ochii, şi se întoarse cu fața la perete.

Doctorul Mráz îşi dădu numaidecât seama că avea de a face cu acelaşi bețiv din ajun, de la cazinoul ofițerilor, cu faimosul mâncător al tuturor rațiilor ofițereşti şi oftă adânc.

— Pentru treaba asta, se adresă apoi caporalului, vei ieşi

---

[74] Ce mai e nou? E gata cina? (germ.)

mâine la raport.

Dar când să plece, îl reținu Švejk:

— Raportez supus, domnule locotenent, că eu n-am ce căuta aici. Eu trebuia să fiu închis numai până la unsprezece, căci tocmai astăzi mi s-a împlinit termenul. Am fost închis pe trei zile; acum trebuie să stau cu ceilalți în vagonul de vite şi, cum ora unsprezece a trecut de mult, mă rog de dumneavoastră, domnule locotenent, să fiu scos afară de aici, şi să fiu dus în vagonul de vite, unde este locul meu, sau la domnul *oberlaitnant* Lukáš.

— Cum te numeşti dumneata? îl întrebă doctorul Mráz, uitându-se din nou în hârțoage.

— Švejk Josef, raportez supus, domnule *laitnant.*

— Aha, vasăzică dumneata eşti vestitul Švejk, spuse doctorul Mráz. Într-adevăr, la ora unsprezece, dumneata trebuie să fii eliberat. Dar domnul locotenent major Lukáš m-a rugat să nu-ți dau drumul până la Bruck. Zicea că e mai bine aşa. Cel puțin pe drum să nu faci vreo şotie.

După plecarea locotenentului, caporalul nu-şi putu stăpâni o exclamație de mulțumire:

— Vezi bine, Švejkule, că reclamația la superior nu face niciun căcat. Să fi vrut, vă dădeam în gât pe amândoi.

— Domnule caporal, ripostă teteristul, căcatul este un argument mai mult sau mai puțin valabil, dar un om inteligent nu trebuie să folosească astfel de cuvinte, indiferent dacă e nervos sau dacă vrea să producă uimire. Şi apoi, amenințarea dumitale ridicolă că puteai să ne dai în gât pe amândoi!... De ce dracu n-ai făcut-o, când aveai un prilej atât de bun? Pesemne că numai înalta dumitale maturitate spirituală şi o deosebită delicatețǎ te-au împiedicat s-o faci.

— Şi-acuma, basta! M-am săturat până în gât, se răsti caporalul. Dacă nu încetați, vă bag pe amândoi la răcoare!

— Dar pentru ce motiv, porumbelule? întrebă teteristul cu nevinovăție.

— Asta-i treaba mea! îşi făcu curaj caporalul.

— Treaba dumitale? zâmbi teteristul. A dumitale şi a

noastră. Ca la cărți: dama mea, dama ta. Eu aş spune, mai curând, că te-a cam zăpăcit faptul că vei fi scos la raport, şi de aceea ai început să zbieri la noi. Bineînțeles, nu în calitate oficială.

— Sunteți nişte neruşinați, strigă caporalul căznindu-se să pară amenințător.

— Eu, să vă spun una şi bună, domnule căprar, interveni Švejk, eu sunt soldat bătrân, am făcut serviciu şi înainte de război, şi-ți pot spune că înjurăturile şi sudălmile nu ajută la nimic. Cu ani în urmă, când eram militar, îmi amintesc că la noi în companie era un ciorbagiu; îi zicea Schreiter. Ăsta tot aşa, se reangajase pentru o ciorbă; putea de mult, de când era caporal, să plece acasă, dar şi el era, cum se zice, greu de cap. Şi tot aşa, omul stătea cât era ziulica de mare pe capul ostaşilor; se lipea de noi ca căcatul de cămaşă; cutare lucru nu-i plăcea că nu era bine, cutare lucru iarăşi, cică era împotriva regulamentului; ce să vă mai spun, ne făcea mizerie cum putea, şi când îl cătai, ne tot zicea: „Soldați sunteți voi? Ciobani sunteți!” într-o bună zi, n-am mai putut răbda şi am cerut să ies la *kompanienraport*.

— Ce vrei? mă întrebă căpitanul.

— Raportez supus, domnule căpitan, că am să mă plâng de domnul *feldwebel* Schreiter; noi suntem soldații împăratului, şi nu ciobani. Noi slujim pe maiestatea-sa împăratul, noi nu suntem păzitori de oi.

— Şterge-o, vierme, de aici, cât mai repede, mi-a zis căpitanul.

Dar nu m-am lăsat, l-am rugat frumos să mă scoată la *batalionsraport*.

La *batalionsraport*, când i-am arătat *oberstlaitnantului* că noi nu suntem ciobani, că noi suntem soldați imperiali, dumnealui m-a atins cu două zile de carceră; dar eu nu m-am lăsat şi am cerut să mă scoată la *regimentsraport*. La *regimentsraport*, după ce l-am lămurit bine pe domnul *oberst*, dumnealui a zbierat la mine că sunt idiot, zicând să mă ia toți dracii.

Eu nu m-am lăsat nici mort, şi dă-i: „Cu respect vă

raportez, domnule *oberst*, vă rog să fiu scos la *brigaderaport*. Colonelul s-a speriat şi a poruncit numaidecât în cancelarie să fie chemat ciorbagiul nostru, Schreiter, şi să-l fi văzut pe dumnealui cum a trebuit să mă roage de iertare, faţă de toţi ofiţerii, pentru vorba aceea „cioban”. Pe urmă, a venit fuga după mine, în curte, şi mi-a zis că s-a isprăvit cu înjurăturile; dar mai zicea că o să aibă el grijă, să ajung la închisoarea garnizoanei. Eu am început, de atunci, să fiu cu băgare de seamă, dar până la urmă, tot m-a agăţat. Eram în post la magazia de muniţii şi acolo fiecare santinelă scria întotdeauna ceva pe perete. Unii desenau femei în pielea goală, alţii scriau câte o poezioară. Pe mine nu m-a dus capul la nimic mai bun, şi m-am apucat, într-un moment de plictiseală să mă iscălesc pe perete tocmai acolo unde stătea scris „Ciorbagiul Schreiter e un stârv”. Şi al dracului pezevenghiul de ciorbagiu n-a mai stat pe gânduri şi m-a raportat, că se ţinea scai de mine şi mă pândea ca un câine. Şi să vezi ghinion, că pe locul acela, deasupra iscăliturii mele, mai era scris ceva în versuri: „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el”, şi asta în 1912, când trebuia să ne ducem în Serbia din pricina domnului consul Procházka. Aşa că n-au stat mult pe gânduri şi m-au trimis în doi timpi şi trei mişcări la Terezina, în faţa *Landsgerichtului*[75]. De vreo cincisprezece ori au tot fotografiat peretele magaziei cu cele scrise şi cu iscălitura mea domnii de la tribunalul militar. De zece ori m-au pus să scriu, ca să poată controla scrisul: „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el”; de cincisprezece ori a trebuit să scriu de faţă cu dumnealor: „Ciorbagiul Schreiter e un stârv”. În cele din urmă, a venit un specialist şi ăsta m-a pus să scriu: „Era la 29 iulie 1897, când Kralový Dvůr[76] a cunoscut grozăvia revărsării cumplite a apelor Elbei”.

— Încă nu-i de ajuns, spuse judecătorul. Pe noi ne interesează cum e cu căcatul ăla. Dictaţi-i ceva în care să se

---

[75] Judecătorie districtuală (germ.)

[76] Numele unui oraş pe Elba.

repete literele, c, a, t. Şi ţin'te, frate, cu dictatul: „cal, cârn, cârnat, ars, ras, turnat”. Specialistul se zăpăcise de tot şi mereu întorcea capul înapoi, unde stătea un soldat cu baioneta la armă. În cele din urmă a hotărât ca toată socoteala să fie trimisă la Viena, aşa că mi-a cerut să mai scriu de trei ori: „Şi soarele a început să ardă, dogoarea e grozavă”. Au trimis tot materialul la Viena, ca până la urmă să iasă aşa: că tot ce era scris acolo nu era de mâna mea, în afară de iscălitură, pe care o mărturisisem. Pentru isprava asta mi-au dat şase săptămâni, fiindcă, ziceau ei, m-am iscălit când eram în post, şi în timpul cât iscăleam pe perete nu puteam păzi magazia.

— Vezi – spuse caporalul cu satisfacţie – că până la urmă tot n-ai rămas nepedepsit, că tot un criminal eşti. Să fi fost eu în locul *Landsgerichtului*, te atingeam cu şase ani, nu cu şase săptămâni.

— Ia nu mai fă pe grozavul, interveni teteristul. Mai bine te-ai gândi la sfârşitul dumitale! Pe cât ştiu, nu de mult, ofiţerul inspector ţi-a spus că trebuie să te prezinţi la raport. Pentru treaba asta n-ar strica să te pregăteşti foarte serios şi să meditezi asupra ultimelor probleme care se pun unui caporal. Ce eşti, de fapt, dumneata în univers, când te gândeşti că astrul cel mai apropiat de acest tren militar este de 275.000 de ori mai departe decât soarele pentru ca axa lui paralelă să facă o curbă de o secundă. Dacă dumneata ai fi un astru în univers, ai fi cu siguranţă mult prea mic, şi cu siguranţă că nu te-ar putea surprinde nici cu cele mai perfecte aparate astronomice. Nici nu există expresie pentru neînsemnătatea dumitale în univers. Într-o jumătate de an ai face pe cer o curbă atât de mică, şi într-un an o elipsă atât de neînsemnată, încât pentru exprimarea lor în cifre nici nu există măcar vreo noţiune. Axa paralelă a dumitale nici n-ar putea fi măsurată.

— Dacă aşa stau socotelile – observă Švejk – atunci domnul căprar poate să fie mândru că nimeni nu-l poate măsura şi, oricum o ieşi cu raportul, trebuie să stea liniştit şi să nu-şi facă sânge rău, căci orice supărare strică sănătăţii,

şi acum, mai ales în timp de război, fiecare trebuie să-şi păzească sănătatea, căci necazurile războiului cer ca fiecare dintre noi să fie tare, şi nu un prăpădit.

Şi chiar dacă o fi, domnule caporal, să te închidă – continuă Švejk surâzând binevoitor – chiar dacă ți s-o face vreo nedreptate, nu trebuie să te pierzi cu firea; dumnealor n-au decât să creadă ce vor, iar dumneata ce vrei. Tot aşa am cunoscut odată un cărbunar care a stat cu mine închis, la începutul războiului la prefectura poliției din Praga; îi zice František Škvor. Era băgat la zdup pentru înaltă trădare şi poate că mai târziu l-or fi curățat din cauza unei sancțiuni pragmatice. Omul ăsta, când l-au întrebat la interogatoriu dacă are ceva de spus împotriva procesului-verbal, a răspuns:

„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost”.

Pentru asta l-au băgat la răcoare şi două zile nu i-au dat nimic nici de mâncare, nici de băut, pe urmă l-au adus din nou la interogatoriu, dar el o ținea într-una pe a lui, că:

„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost”.

Se poate ca aşa să fi spus şi la spânzurătoare, pentru că, în cele din urmă, l-au trimis la tribunalul militar.

— Am auzit că acum se spânzură şi se împuşcă pe capete, intră în vorbă unul dintre soldați. Nu de mult la „exerțirplaț” ne-au citit un *befehl,* că la Motol l-au împuşcat pe un rezervist, Kudrna, care s-a supărat pe căpitan pentru că l-a lovit cu sabia pe băiatul lui, care era în brațele nevesti-si, când îşi lua rămas bun de la el, la Benešov. Şi pe politici îi închide cu grămada. Pe un redactor l-au şi împuşcat, în Moravia. Şi căpitanul nostru zicea că acum-acum le vine rândul şi la ceilalți.

— Toate au o margine, spuse teteristul cu dublu înțeles.

— Aici aveți dreptate, declară caporalul. Aşa ar trebui să se facă cu toți redactorii. Ăştia nu fac decât să ațâțe poporul. Cum a fost acu un an, când eram numai fruntaş. Aveam sub comanda mea un redactor, care nu-mi zicea decât „pacostea armatei”. Dar să-l fi văzut când îl învățam *„kleinübung”*[77] cum mai curgeau pe el sudorile şi cum mai zicea: „Vă rog, domnule fruntaş, să respectați în mine omul”. I-am arătat eu omul, când făceam exerciții de *nieder* şi curtea cazărmii era toată numai băltoace. L-am dus frumuşel în fața unei băltoace şi băiețaşul a trebuit să se arunce în ea, şi împroşca apa, ca la bazinul de înot. Se înțelege că după-masă, trebuiau să strălucească iarăşi toate pe el; mundirul trebuia să fie curat oglindă. Băiatul curăța, strănuta, şi-şi vărsa amarul. A doua zi arăta iar ca un porc tăvălit prin noroi. Eu stăteam lângă el şi-i spuneam: „Ei, ce zici, domnule redactor, cine e mai tare, pacostea armatei sau omul ăla, al dumitale?” Era un adevărat intelectual… Şi-a pierdut galoanele de teterist din pricina inteligenței lui, pentru că a scris la gazetă despre persecutarea soldaților. Dar cum să nu-l persecuți, dom'le, când un om ca dânsul, învățat, nu ştie să puie piedica la armă nici după ce-i arăt a zecea oară? Şi când îi comanzi *„linksschaut”* dumnealui îşi suceşte tărtăcuța, parcă dinadins, la dreapta, şi când i-o spui, se uită la tine, ca o cioară speriată. La exercițiul de prezentarea armei, dumnealui habar n-avea de ce capăt s-apuce mai întâi, de curea s-au de pat – şi se uita la mine ca vițelul la poarta nouă, când îi arătam cum trebuie să-i alunece mâna, în jos, pe curea. Nici nu ştia pe care umăr se poartă arma şi saluta ca o maimuță la orice întoarcere; da să-l fi văzut, Doamne, când învăța să meargă în marş. Când trebuia să se întoarcă, îi era totuna pe care picior o făcea; țop, țop, țop, mai făcea la întâmplare încă vreo şase bătăi înainte şi abia atunci se întorcea ca un cocoş pe stinghie, iar în timpul marşului ținea pasul ca un bolnav de podagră şi țopăia ca o fată bătrână când dansează la hram.

---

[77] Instrucție individuală (germ.).

Caporalul scuipă dispreţuitor, apoi reluă:

— I-am dat, anume, o armă ruginită de tot, ca să înveţe să curețe. Freca la ea, cum freacă câinele căţeaua, şi chiar dacă şi-ar fi cumpărat încă două chile de câlţi, tot n-ar fi ajuns s-o curețe. Cu cât o curăţa mai mult, cu atât ruginea mai tare, iar la raport arma lui a mers din mână în mână, şi fiecare se minuna, cum de era atât de ruginită. Căpitanul nostru mereu îi zicea că n-are să iasă soldat din el, şi că ar face mai bine să se spânzure, de vreme ce mănâncă pâinea cazonă de pomană. Iar dumnealui nu făcea nimic, decât să clipească din ochi, pe sub ochelari. Pentru el era o adevărată sărbătoare, când n-avea de făcut *verschärft* sau carceră. De obicei, atunci scria la gazetă articolaşele lui despre persecutarea soldaţilor; până când, într-o bună zi, i-au făcut o percheziţie în cufăr. Doamne, Dumnezeule, ce de cărţi avea în el! Şi numai din alea despre dezarmare şi despre pace între popoare. Pentru treaba asta l-au expediat la garnizoană şi de atunci am scăpat de el… până când, deodată, a apărut iar; dar la cancelarie, ca să nu mai poată sta de vorbă cu trupa. Aşa a fost sfârşitul nefericit al acestui intelectual. Ar fi putut să fie domn mare, dacă din prostia lui n-ar fi pierdut dreptul de aspirant. Putea fi locotenent.

Caporalul oftă:

— Nici măcar faldurile de la manta nu ştia să le potrivească. Şi-a comandat tocmai de la Praga tot felul de unsori şi ape pentru lustruit nasturii, dar degeaba, că nasturii lui tot ca dracul de ruginiţi erau. Da de trăncănit, ştia să trăncănească, slavă Domnului. Când l-au mutat la cancelarie, nimic nu mai făcea, decât să-i dea mereu zor cu filosofia. Asta îi plăcea lui mai demult. Era, aşa cum v-am mai spus, „om”, din creştet şi până în tălpi. Odată, tot aşa, când dumnealui se gândea nu ştiu unde, tocmai lângă o băltoacă, în care a trebuit să se întindă, când am ordonat *nieder*, m-am dus lângă el şi i-am spus: „Când te aud vorbind mereu despre om şi noroi, îmi aduc aminte că omul tot din noroi a fost făcut, şi n-a avut încotro; s-a mulţumit şi cu asta”.

Acum, după ce se spovedise, caporalul era satisfăcut de el însuşi, şi aştepta cu nerăbdare răspunsul teteristului. Spre dezamăgirea lui, auzi glasul lui Švejk.

— Taman pentru nişte persecuții ca astea, cu ani în urmă, la regimentul 35, unu Koniček l-a înjunghiat pe un caporal, şi pe urmă şi-a făcut seama. Am citit asta în *Curierul*. Caporalul avea vreo treizeci de răni în trup, din care mai bine de o duzină erau mortale. După aceea, soldatul s-a aşezat peste caporalul mort, şi s-a omorât. Alt caz s-a petrecut cu ani în urmă în Dalmația. Acolo a fost tăiat un caporal şi nici până în ziua de azi nu se ştie cine i-a făcut-o. Totul a rămas învăluit în taină; numai atâta se ştie, că pe caporalul tăiat îl chema Fiala şi că era din Drabovna de lângă Turnov. Şi mai ştiu încă despre un caporal din regimentul 75, îi zicea Reimanek...

În clipa aceea, plăcuta povestire fu întreruptă de un puternic strănut dinspre banca pe care dormea *oberfeldkuratul* Lacina. Grav şi demn, părintele se trezea în toată splendoarea lui. Deşteptarea îi era însoțită de aceleaşi fenomene ca şi deşteptarea de dimineață a tânărului uriaş Gargantua, atât de frumos descrisă de bătrânul şi veselul Rabelais.

Oberfeldkuratul băşea şi râgâia pe bancă, şi căsca zgomotos cu gura cât o şură. În sfârşit se ridică în capul oaselor şi întrebă mirat:

— O, crucifix! Unde mă aflu?

Caporalul, văzându-şi superiorul treaz, răspunse foarte respectuos:

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat*, că binevoiți a vă afla în *„arestantenvagon”.*

Un fulger de mirare trecu peste fața părintelui. Stătu o clipă tăcut şi încercă să reconstituie împrejurările. Zadarnic însă. Între cele trăite peste noapte şi dimineața, şi deşteptarea lui în vagonul cu geamuri zăbrelite se întindea o pâclă de nepătruns.

În cele din urmă se adresă caporalului, care continua să stea respectuos în fața lui.

— Şi, mă rog, din ordinul cui, eu...

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat,* fără niciun ordin...

Părintele se ridică şi începu să umble nervos printre bănci, mormăind pe sub nas că nu pricepe nimic.

Se aşeză din nou şi întrebă:

— Şi încotro mergem, la urma urmei?

— La Bruck, raportez supus...

— Şi de ce mergem la Bruck?

— Raportez supus că acolo a fost mutat regimentul nouăzeci şi unu.

Părintele se căzni din nou să-şi amintească ce se întâmplase cu el; cum de ajunsese în trenul care pleacă spre Bruck, tocmai cu regimentul 91 şi pe deasupra însoţit de escortă.

Oricum, se limpezise oleacă din beţie, aşa că reuşi să-l distingă pe teterist de ceilalţi soldaţi. Întorcându-se spre el, îi spuse:

— Dumneata eşti un om inteligent; n-ai putea să-mi explici, fără să-mi ascunzi nimic, cum am ajuns aici cu dumneavoastră?

— Cu plăcere, răspunse pe un ton amical teteristul. E simplu de tot; azi de dimineaţă în gară, în timp ce ne duceam la tren, dumneavoastră v-aţi luat după noi. Eraţi cam făcut...

Caporalul îi aruncă teteristului o privire aspră, plină de indignare.

— V-aţi urcat în vagonul nostru – continuă calm teteristul – şi asta-i toată povestea. V-aţi întins pe bancă şi Švejk, aici de faţă, v-a pus mantaua lui sub cap. Când s-a făcut controlul trenului la staţia anterioară, aţi fost trecut pe lista ofiţerilor aflaţi în tren. Aţi fost, ca să zic aşa, descoperit în mod oficial şi, din pricina asta, caporalul nostru va trebui să iasă la raport.

— Ia te uită, suspină părintele. Atunci, la staţia următoare, va trebui să trec în vagonul ofiţerilor. Nu ştiţi dacă s-a servit prânzul?

— Încă nu, domnule *feldkurat*, tocmai la Viena se va servi, intră în vorbă caporalul.

— Care va să zică, dumneata mi-ai pus mantaua sub cap? se adresă părintele lui Švejk. Îți mulțumesc din toată inima.

— Nu merit nicio mulțumire, răspunse Švejk. Am făcut aşa cum trebuie să facă orice soldat când vede că superiorul n-are nimic sub cap şi că e puțin făcut. Soldatul trebuie să ştie să-şi prețuiască superiorul, în orice hal ar fi el, şi în orice stare... Eu unul mă pricep bine să umblu cu *feldkurații* pentru că am fost ordonanță la domnul *feldkurat* Otto Katz. Om vesel în felul lui, şi inimos.

Cuprins de un acces de democratism, în urma beției din ziua precedentă, *oberfelkuratul* scoase o țigară şi i-o întinse lui Švejk.

— Ține şi fumează! apoi se adresă caporalului: Aud că din pricina mea vei fi scos la raport. N-ai nicio grijă, că nu ți se întâmplă nimic; te scot eu din beleaua asta. Iar pe tine – se întoarse din nou către Švejk – te iau cu mine. Ai să trăieşti la mine, ca în puf.

Şi deodată, cuprins de o nouă criză de mărinimie, făgădui tuturor să-i ajute; teteristului îi făgădui ciocolată, soldaților din escortă rom, caporalului îi făgădui să-l transfere la secția de fotografiat de pe lângă statul-major al diviziei a 7-a de cavalerie. Le mai făgădui că-i va lăsa la vatră pe toți şi că nu-i va uita niciodată.

Scoase portțigaretul şi începu să împartă țigări tuturor, nu numai lui Švejk, şi declară că îngăduie tuturor arestaților să fumeze, că va face tot ce-i va sta în putință ca tuturor să li se îndulcească pedeapsa şi să fie cât mai repede redați vieții normale de ostaş.

— Nu vreau – spuse el – să rămâneți cu o amintire urâtă despre mine. Am destule cunoştințe şi cu mine nu vă pierdeți voi. De altfel, îmi faceți impresia unor oameni foarte de treabă, pe care Dumnezeu îi iubeşte. Dacă ați păcătuit, acum ispăşiți şi, cum vă văd, îndurați fără să cârtiți pedeapsa cu care v-a miluit Domnul.

— De ce ai fost pedepsit? se adresă el lui Švejk.

— Dumnezeu mi-a trimis pedeapsa, răspunse cu pioşenie Švejk, prin bunăvoința *regimentsraport*-ului, domnule *oberfeldkurat*, pentru un fleac de întârziere.

— Mila şi dreptatea Domnului sunt fără margini, spuse solemn *oberfeldkuratul.* El ştie pe cine trebuie să pedepsească, şi tocmai prin asta arată că nimic nu scapă prevederii şi atotputerniciei sale. Dar dumneata, teteristule, de ce eşti arestat?

— Pentru că bunul Dumnezeu, răspunse teteristul, a binevoit să mă blagoslovească cu un reumatism şi mi s-a urcat la cap. După ispăşirea pedepsei voi fi trimis la bucătărie.

— Voia Domnului e bine rânduită, exclamă părintele entuziasmat, auzind vorbindu-se despre bucătărie. Un om cumsecade poate face şi acolo carieră.

De fapt, tocmai la bucătărie ar trebui să fie trimişi oameni inteligenți; pentru combinații; pentru că nu-i totul să găteşti, ci dragostea cu care prepari şi combini mâncările. Să luăm de pildă, sosurile. Un om inteligent, când face sosul de ceapă, ia toate felurile de zarzavaturi şi le înăbuşă în unt, pe urmă adaugă încetul cu încetul mirodenii, piper, puțină foaie de dafin, cimbru; pe când un bucătar de rând pune ceapa la fiert şi aruncă în ea rântaş negru din seu. Pe dumneata aş fi într-adevăr bucuros să te văd, undeva, la o popotă ofițerească. Omul, chiar fără inteligență, se poate descurca în viață, şi-n orice meserie, dar la bucătărie nu merge. Se simte numaidecât. Ieri seara, la cazinoul ofițerilor din Budějovice, ni s-a servit printre altele o mâncărică de rinichi cu sos de Madera. Straşnic om ăl de l-a preparat! Dumnezeu o să-i ierte toate păcatele, mi-am zis eu, trebuie să fie un adevărat intelectual; şi într-adevăr, aşa este: la bucătăria popotei ofițereşti de acolo lucrează un învățător din Skutk. Am gustat eu o mâncare cu sos de Madera şi la popota regimentului 64, *landwehr*, dar era cu totul altceva. Băgaseră în ea chimion, aşa cum, la orice cârciumă ordinară, se bagă piper. Şi cine credeți că l-a preparat? Credeți că era bucătar în viața civilă? Aş! Crescător de vite la

o moşie.

Preotul de campanie tăcu un timp; aduse apoi discuția la problema culinară în Vechiul şi Noul Testament, arătând că încă de pe acele vremi se dădea o mare atenție pregătirii unor mâncări gustoase după serviciul divin şi după alte ceremonii religioase. După aceea îi îndemnă pe toți să-i cânte ceva, la care Švejk, cu proverbiala şi nefericita sa inspirație, începu:

„Vine Marina de la Hodonin
Şi-n urma ei popa, c-un clondir de vin."

Preotul de campanie însă nu se supără:

— M-aş mulțumi şi cu nițel rom; nu-i neapărată nevoie să fie un clondir cu vin, spuse el, zâmbind prieteneşte. Cât despre Marina, s-o lăsăm şi pe ea la o parte, că numai în ispită ne-ar duce.

Caporalul cotrobăi prudent în buzunarul mantalei şi scoase o sticlă de rom.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberfeldkurat* – spuse el cu vocea sugrumată de emoție, trădând sacrificiul personal pe care-l făcea – dacă nu vă supărați...

— Nu mă supăr de loc, băiețaşule, răspunse bucuros părintele. Beau în cinstea fericitei noastre călătorii.

— Maica ta Cristoase! exclamă caporalul, ca pentru sine, văzând că, după o duşcă zdravănă, preotul dăduse pe gât jumătate de sticlă.

— Bată-te să te bată, spuse *oberfeldkuratul* râzând şi făcându-i cu ochiul teteristului. Mai şi blestemi pe deasupra. Pentru asta o să te pedepsească Dumnezeu.

Apoi părintele mai trase o înghițitură şi întinzându-i sticla lui Švejk, îi ordonă:

— Atinge-o! Pân-la fund!

— Războiul e război, îi spuse Švejk cu bunătate caporalului, în timp ce-i dădea înapoi sticla goală. Caporalul încuviință printr-o străfulgerare a ochilor, atât de ciudată, cum numai la nebuni mai poți întâlni.

— Şi acum, până la Viena, să-i mai trag un pui de somn, spuse preotul. Vă rog să mă treziţi când om ajunge. Iar dumneata, continuă el, adresându-se lui Švejk, dumneata te duci la bucătăria popotei noastre, iei tacâmuri şi-mi aduci prânzul. Să spui că este pentru domnul *oberfeldkurat* Lacina. Vezi să-ţi deie porţie dublă. Dacă sunt cumva găluşte, ai grijă să nu-ţi taie de la margine, să ieşim în pagubă. Pe urmă să-mi aduci de la bucătărie o sticlă de vin şi nu uita să iei cu dumneata o ploscă, ca să-ţi toarne în ea rom.

Părintele Lacina cotrobăi prin buzunare.

— Ascultă, caporal, văd că n-am mărunţiş, împrumută-mi un florin. Aşa. Cum spuneai că te cheamă? Švejk? Bine, Švejkule, ţine un gologan pentru drum! Domnule caporal, fii bun şi mai împrumută-mi un florin. Vezi, Švejkule, şi pe ăsta îl capeţi, dacă faci rost de toate aşa cum am vorbit. Cată să-ţi dea şi ţigări şi trabucuri pentru mine. Dacă se distribuie cumva şocolată, ai grijă să împachetezi o porţie dublă, iar de-or fi conserve, vezi să-ţi dea limbă afumată sau ficat de gâscă. Aşa. Da, era să uit. Dacă se dă brânză emental, te rog să ai grijă să nu-ţi taie de la margine şi cu salamul unguresc tot aşa, niciun colţ, numai de la mijloc, ca să fie fraged şi gustos.

Oberfeldkuratul se întinse pe bancă şi curând aţipi.

— Cred – se adresă teteristul caporalului, în clipa în care părintele începu să sforăie – că eşti mulţumit de copilul nostru găsit. Se bucură de viaţă.

O clipă, caporalul luptă cu propria lui indignare, apoi deodată pierdu orice sentiment de umilinţă şi încuviinţă aspru:

— E foarte cuminte!

— Cu mărunţişul ăsta, pe care nu-l are – intră în vorbă Švejk – dumnealui îmi aduce aminte de unul Mlička, un zidar de la Dejvice. Ăla tot aşa, n-a avut multă vreme mărunţiş, până ce s-a înglodat în datorii până peste gât şi a fost închis pentru şarlatanie.

— Înainte de război – spuse un soldat din escortă – era la

regimentul 75 un căpitan care a băut toţi banii din casieria regimentului şi a trebuit să zboare din armată. Acum, că e război, e iarăşi căpitan. Am mai avut acolo un sergent care a şparlit de la magazie vreo douăzeci de baloturi de postav, şi azi e *stabfeldwebel* şi când te gândeşti că în Serbia a fost, nu demult, împuşcat un infanterist, pentru că a mâncat deodată conservele pe trei zile.

— Asta n-are nicio legătură cu ce vorbeam noi, declară caporalul cu glas aspru. Dar nu-i frumos să împrumuţi de la un biet caporal doi florini ca să-i dai bacşiş.

— Ţine-ţi gologanul – spuse Švejk – eu n-am nevoie să mă îmbogăţesc pe spinarea dumitale. Şi dacă mi l-o da şi pe celălalt, ţi-l dau înapoi, ca să nu mai boceşti. Pe dumneata ar trebui însă să te bucure când un superior îţi cere împrumut bani ca să aibă de cheltuială. Dar dumneata eşti zgârciob. Aici e vorba de doi gologani nenorociţi, dar tare aş vrea să te văd ce-ai face dacă ar fi să-ţi dai viaţa pentru superiorul dumitale, dacă el ar zace rănit, lângă tranşeele duşmanului, şi dumneata ar trebui să-l salvezi şi să-l aduci în braţe, în timp ce duşmanul trage după voi cu şrapnele şi mai ştiu eu ce.

— Dumneata ai face-n pantaloni, ciuruc nenorocit, ripostă caporalul.

— Ehe câţi sunt din ăştia care fac în pantaloni la fiecare *gefecht!* [78] observă un soldat din escortă. Deunăzi, la Budějovice, un camarad rănit ne povestea că s-a scăpat pe el de trei ori într-un singur atac. Prima oară când au ieşit din tranşee, în faţa reţelei de sârmă ghimpată, pe urmă când au început s-o taie, şi a treia oară zicea că şi-a dat drumu' la un contraatac cu baioneta, al ruşilor, care strigau „ura". Pe urmă a început să fugă înapoi în tranşee şi zicea că din grupa lor nu era unul care să nu fi făcut pe el. Pe marginea tranşeei era un mort: zăcea cu picioarele în jos; în timpul atacului un proiectil îi retezase jumătate de cap, de parcă l-ar fi tăiat cineva cu cuţitul; ăsta se scăpase pe el în ultimul

[78] Luptă (germ.).

moment, în aşa hal, că din pantalonii lui curgea în tranşee, căcat, amestecat cu sânge. Şi jumătatea aceea de cap, cu creier cu tot, zăcea chiar sub el. Ce, parcă ştie omul ce i se poate întâmpla?!

— Câteodată, zise Švejk, în timpul atacului i se face omului rău din te miri ce şi îi vine greață. Un convalescent, venit la Praga, de la Prěmyšl, ne povestea odată, la cârciuma „Belvedere” de la Pohořelec, că într-o luptă corp la corp s-a trezit în față cu un rus cât un munte. Venea spre el cu baioneta şi îi curgea nasul. Când a văzut săracu mucii, zicea că i-a venit deodată rău şi a trebuit să meargă la *hilfsplatz*[79], unde l-au găsit bolnav de holeră. Fără să mai stea pe gânduri, l-au trimis în baraca holericilor, la Pesta, unde s-a îmbolnăvit de-a binelea.

— Era soldat prost sau caporal? întrebă teteristul.

— Caporal era, răspunse Švejk liniştit.

— Asta se poate întâmpla şi oricărui teterist, replică prosteşte caporalul, aruncând o privire zdrobitoare teteristului, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Acum te-am înfundat, hai, ce zici?”

Acesta însă tăcu şi se întinse pe bancă.

Trenul se apropia de Viena. Cei care nu dormeau priveau de la fereastră rețeaua de sârmă ghimpată şi fortificațiile din preajma Vienei, fapt care provocă, se vede, o puternică strângere de inimă tuturor celor din tren.

Dacă înainte se mai auzeau încă din vagoane strigătele nemților din munții Kašper: *„Wann ich kumm, wann, ich kumm, wan ich wieda, wieda kumm”*, acum amuțiseră de-a binelea în fața priveliştii neplăcute a rețelei de sârmă ghimpată cu care era împrejmuită Viena.

— Totul e în ordine, spuse Švejk, privind şanțurile. Totul e în cea mai perfectă ordine, numai că vienezii care vin la plimbare pe aici îşi pot rupe pantalonii. Aici omul trebuie să umble cu băgare de seamă. Viena este un oraş important continuă el. Numai câte animale sălbatice au, în menajeria

---

[79] Post de ajutor (germ.).

aceea de la Schönbrunn. Cu ani în urmă, când am fost la Viena, îmi plăcea mai ales să mă duc să văd maimuțele; dar când se plimbă pe acolo vreun om mare de la castelul imperial, nimeni nu poate trece peste cordon. Era cu mine un croitor din circumscripția a zecea şi l-au arestat, pentru că voia cu orice chip să vadă maimuțele.

— Ai fost şi la castel? întrebă caporalul.

— Frumos e pe acolo, răspunse Švejk. Eu n-am fost, dar mi-a povestit unu care a fost. Cel mai frumos din toate e *„Burgwache”*[80]. Cică fiecare soldat din gardă trebuie să aibă doi metri înălțime. După ce iese din serviciu, fiecare capătă un brevet de tutungerie. Şi prințese sunt acolo câte vrei, ca gunoiul...

Trecură printr-o gară unde, în urma lor, răsună imnul austriac intonat de o fanfară care venise, pesemne dintr-o eroare, pentru că abia după o bună bucată de timp ajunseră într-o gară unde trenul se opri. Aici se distribuia hrana şi era pregătită primirea oficială.

Dar solemnitățile nu mai semănau cu cele de la începutul războiului, când soldații, în drum spre front, mâncau în fiecare stație, şi erau întâmpinați de domnişoare de onoare, îmbrăcate în rochii albe caraghioase, cu fețe şi mai caraghioase, ținând în brațe nişte amărâte buchete de flori. În afară de asta mai ascultau şi discursul nerod al unei cucoane, al cărui soț e astăzi mare patriot şi republican.

La Viena, bunele oficii de întâmpinare a trenului militar erau făcute de trei reprezentante ale Crucii Roşii din Austria, şi de două delegate ale unei asociații patriotice a femeilor şi tinerelor fete din Viena, de un reprezentant oficial al municipalității şi un reprezentant al armatei.

Pe fețele lor se citea o oboseală cumplită. Trenuri, transportând trupe spre front, treceau zi şi noapte prin gara Viena şi din oră în oră soseau trenuri sanitare cu răniți. În fiecare clipă vagoanele cu prizonieri erau trecute de pe o linie pe alta, şi la toate aceste operațiuni trebuiau să fie de față

---

[80] Garda castelului (germ.).

toți aceşti delegați ai diferitelor corporații şi societăți. Pe măsură ce vremea se scurgea, entuziasmul primelor zile se transforma în plictiseală, oboseală şi căscat. Serviciul acesta se făcea cu schimbul şi toți cei care apăreau într-una din gările Vienei aveau aceeaşi înfățişare obosită ca şi cei care aşteptau acum trenul cu regimentul din Budějovice.

Vagoanele de vite erau ticsite de soldați, cu deznădejdea întipărită pe fețe, ca oamenii duşi la spânzurătoare.

Doamnele se apropiară de ei, împărțindu-le turtă dulce, împodobită cu inscripții de zahăr de acest gen: *„Sieg und Rache”, „Gott strafe England”, „Der Oesterreicher hat ein Vaterland. Er liebt’s und hat auch Ursach für’s Vaterland zu kämpfen”*[81].

Muntenii din Kašper se îndopau cu turtă, fără însă ca de pe fețele lor să dispară expresia de deznădejde.

În cele din urmă primiră ordinul să se îndrepte, pe companii, la bucătăriile de campanie din spatele gării, după mâncare.

Tot acolo era şi bucătăria ofițerilor, unde se duse şi Švejk ca să execute comanda *feldkuratului.* În acest timp teteristul aştepta să fie servit, dat fiind că doi soldați din escortă plecaseră să ridice rația pentru cei din vagonul arestaților.

Švejk execută comanda întocmai, şi în timp ce traversa linia ferată îl zări pe locotenentul Lukáš, care se plimba între şine şi aştepta să vadă dacă la popota ofițerească va mai rămâne ceva şi pentru el.

Situația lui nu era de invidiat, întrucât se folosea deocamdată de ordonanța locotenentului Kirschner. Flăcăul se îngrijea însă, de fapt, numai de stăpânul lui şi se deda la adevărate acte de sabotaj când era vorba de locotenentul-major Lukáš.

— Unde te duci cu toate astea? îl întrebă pe Švejk nenorocosul locotenent-major, în clipa când Švejk tocmai pusese jos grămada de bunătăți sustrase de la popota

[81] „Victorie şi răzbunare”, „Doamne, pedepseşte Anglia”, „Austriacul are o patrie. El o iubeşte şi are de ce să lupte pentru patria sa” (germ.).

ofițerilor şi înfăşurate în manta.

Švejk îl privi o clipă zăpăcit, dar îşi reveni numaidecât. Fața lui îşi recăpătase expresia jovială şi liniştită, când răspunse:

— Asta-i pentru dumneavoastră, cu respect vă raportez, domnule locotenent-major... Numai că nu ştiu unde aveți cupeul, şi apoi nu ştiu dacă domnul comandant al trenului n-ar fi împotrivă ca eu să merg cu dumneavoastră. Mi se pare că dumnealui e un porc.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk întrebător. Acesta însă continuă liniştit, pe un ton confidențial.

— Să ştiți, domnule locotenent-major, e un porc adevărat. Când a venit în inspecție, la noi în vagon, eu i-am raportat numaidecât că e ora unsprezece şi că mi-am isprăvit pedeapsa, aşa că nu mai aveam ce căuta acolo, şi că trebuie să trec ori în vagonul de vite, ori la dumneavoastră, dar el m-a luat la trei parale ca un necioplit, şi mi-a zis să nu mă grăbesc, ci să rămân unde mă aflu, ca măcar pe drum să nu vă fac de ruşine pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant.*

Şi, arborând o figură de martir, Švejk adăugă:

— Ca şi când eu v-aş fi făcut vreodată de ruşine, domnule *oberlaitnant.*

Locotenentul-major Lukáš oftă:

— Eu unul – continuă Švejk – nu v-am făcut niciodată de ruşine. Asta-i sigur. Dacă s-a întâmplat uneori să fac vreuna boacănă, a fost o întâmplare; aşa a hotărât bunul Dumnezeu, precum bine zicea bătrânul Vaniček din Pelhřimov când îşi ispăşea a treizeci şi şasea pedeapsă. Niciodată însă, domnule *oberlaitnant,* n-am făcut rău cu dinadinsul; întotdeauna am vrut să fac ceva mai bun, mai acătării, ca să zic aşa, şi zău că nu-s vinovat dacă niciunul din noi n-am avut din asta niciun folos, ci numai necazuri şi supărare.

— Hai, nu mai plânge, Švejkule, spuse cu o voce înduioşată locotenentul-major Lukáš, când se apropiară de vagonul statului-major, aranjez eu totul ca să fii iarăşi cu mine.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu plâng. M-a apucat numai aşa, o părere de rău, că noi amândoi, în războiul ăsta, suntem cei mai nefericiți oameni de sub soare, şi că n-avem nicio vină. E îngrozitor când stau şi mă gândesc bine; aşa am fost eu, de când mă ştiu...

— Linişteşte-te, Švejkule!

— Cu respect vă raportez, domnule oberlaitnant, că dacă n-ar fi contra disciplinei, aş spune că nu pot de loc să mă linіştesc, dar aşa trebuie să spun, că am înțeles ordinul şi că m-am liniştit.

— Bine. Şi acum, Švejkule, urcă în vagon.

— Cu respect vă raportez că mă urc, domnule *oberlaitnant.*

*

Tabăra militară din Most era cufundată în tăcerea nopții. În barăcile trupei, soldații tremurau de frig, în schimb la barăcile ofițerilor ferestrele erau deschise, de prea multă căldură.

Dinspre clădirile taberei se auzeau paşii santinelelor care făceau de gardă, tulburând, cu bocănitul lor, somnul celor din barăci.

Jos, în Most, pe Litava, străluceau luminile de la fabrica imperială de conserve care lucra, fără întrerupere, zi şi noapte, la prelucrarea resturilor de carne. Vântul care bătea dintr-acolo aducea un miros greu de zgârci, copite şi oase stricate, din care se fierbeau conservele de supă.

Din pavilionul părăsit, unde cu ani în urmă, în timp de pace, un fotograf îi poza pe soldații care-şi petreceau tinerețea pe poligonul de tir, se vedeau jos în vale, pe cheiul Litavei, lampioanele roşii ale bordelului „La spicul porumbului”. Acest bordel fusese onorat cu vizita prințului Ştefan, cu prilejul marilor manevre imperiale de la Šopron, în anul 1908. Aici era, în fiecare seară, locul de întâlnire al ofițerilor.

Era cel mai elegant local de perdiție; soldații de rând şi

teteriştii n-aveau acces acolo.

Aceştia se duceau la „Casa trandafirilor”, a cărei lumină verde se vedea de asemenea din pavilionul fostului atelier fotografic.

Chiar pentru aceste îndeletniciri exista cuvenita diferenţiere; de altfel diferenţierea n-a dispărut nici mai târziu, pe front, când monarhia n-a mai putut să ofere oştilor sale ceva mai bun decât faimoasele bordeluri ambulante, aşa-numitele „pufuri”, ataşate pe lângă fiecare comandament de brigadă.

Existau aşadar: *k.k. Offizierspuff, k.k. Unteroffizierspuff,* şi *k.k. Mannschaftspuff.*

Oraşul Most, aflat pe partea stângă a Litavei, strălucea, aşa cum străluceau Királyhid, Cislaitania şi Translaitania, de partea cealaltă a râului. În ambele oraşe, şi în cel unguresc şi în cel austriac, erau tarafuri de ţigani, cafenelele şi restaurantele erau puternic luminate, se cânta, se bea. Burghezia locală şi funcţionărimea îşi aduceau aci, în cafenele soţiile şi fiicele mai mari, astfel că Most pe Litava Bruck an der Leitha şi Királyhid erau de fapt un bordel de mari proporţii.

În tabără, într-una din barăcile ofiţerilor, Švejk aştepta reîntoarcerea locotenentului-major Lukáš, care plecase de cu seară în oraş la teatru, şi nu se mai întorsese încă, deşi noaptea era înaintată. Švejk stătea pe patul gata pregătit al locotenentului-major şi în faţa lui, pe masă, şedea ordonanţa maiorului Wenzel.

Maiorul Wenzel revenise la regiment în urma eşecului din Serbia, unde cu prilejul bătăliei de pe Drina îşi dovedise măsura incapacităţii sale militare. Se spunea că ar fi ordonat distrugerea unui pod-ponton, deşi jumătate din batalionul lui se mai afla pe malul celălalt al râului. Acum era comandantul poligonului militar din Királyhid, şi se ocupa şi de treburile gospodăreşti ale taberei. Printre ofiţeri se vorbea că maiorul Wenzel se pune acum „pe picioare”. Camera locotenentului-major Lukáš şi cea a maiorului Wenzal erau pe acelaşi culoar.

Ordonanța maiorului Wenzel, Mikulašek, un băiat scund, ciupit de vărsat, bălăbănea din picioare şi blestema:

— Mă întreb de ce nu vine o dată boşorogul ăsta al meu. Tare aş vrea să ştiu pe unde umblă haimanaua, toată noaptea. Dacă cel puțin mi-ar lăsa cheia de la odaia lui, aş trage şi eu un păhărel şi m-aş culca. Are acolo, păcătosul, vin cât vrei.

— Se zice că dumnealui fură, făcu Švejk, trăgând liniştit din țigările locotenentului, întrucât acesta îi interzisese să mai pufăie din trabuc în odaie; tu trebuie să ştii de unde aveți vin.

— Eu mă duc unde am poruncă, răspunse Mikulašek, cu glas subțire. Îmi dă o țidulă şi cât ai clipi fug să iau rația pentru spital şi o aduc acasă...

— Dar dacă ți-ar porunci – întrebă Švejk – să furi casa de bani a regimentului, ai face-o? Aici, când eşti cu mine, înjuri nevoie mare, dar când stai în fața lui tremuri ca varga.

Mikulašek clipi din ochii lui micuți şi răspunse:

— Ei, la una ca asta, aş sta să mă mai gândesc.

— Ce să te mai gândeşti, mucosule! îi strigă Švejk, dar trebui să tacă, deoarece chiar în clipa aceea se deschise uşa şi în odaie intră locotenentul-major Lukáš. Se vedea cât de colo că era foarte bine dispus, judecând după chipiul întors cu cozorocul la spate.

Mikulašek înmărmurise de spaimă atât de tare, încât rămase pe masă şi salută aşa, uitând că n-avea capela pe cap.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că totul e în ordine, anunță Švejk luând poziția cerută de regulamentele militare, dar uitând să-şi scoată țigara din gură.

Locotenentul-major Lukáš nu observă însă acest lucru şi se duse de-a dreptul la Mikulašek care cu ochii holbați îi urmărea fiecare mişcare, continuând să salute din poziția în care se afla.

— Îmi dai voie, eu sunt locotenentul-major Lukáš, spuse apropiindu-se de Mikulašek cu paşi, nu prea siguri. Pe dumneata cum te cheamă?

Mikulašek tăcea. Lukáš trase un scaun aproape de masă. În fața lui Mikulašek, se aşeză uitându-se la el şi, aruncându-i o privire fixă, spuse:

— Švejkule, adu-mi, te rog, din geamantan revolverul de campanie.

În timp ce Švejk căuta prin geamantan, Mikulašek tăcea şi se uita la locotenentul-major cu ochi înspăimântați, în clipa aceea îşi dădu seama că stătea pe masă. Disperarea lui crescu şi mai mult când băgă de seamă că vârfurile bocancilor săi atingeau genunchii locotenentului-major, care şedea pe scaun în fața lui.

— Te întreb cum te numeşti, omule? zbieră la el locotenentul-major.

Mikulašek însă amuțise de-a binelea. Aşa cum a povestit mai târziu, apariția neaşteptată a locotenentului-major îi dăduse un fel de paralizie. Voia să sară de pe masă şi nu putea, voia să răspundă şi limba nu i se mişca, voia să nu mai salute şi nu izbutea.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, interveni Švejk, că revolverul nu-i încărcat.

— Atunci, încarcă-l Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că nu avem niciun cartuş, şi apoi ar fi greu să-l împuşcați pe masă. Eu, domnule *oberlaitnant*, dacă îmi dați voie, îmi îngădui să spun că ăsta-i Mikulašek, ordonanța lui domnu' maior Wenzel. Totdeauna îi piere graiul când vede vreun domn ofițer. Aşa-i el, se sfieşte să vorbească. E, cum sa vă spun, un boboc fricos, un papă-lapte. Domnul maior Wenzel îl lasă întotdeauna să stea pe coridor când se duce în oraş, şi el, săracu, umblă aiurit de colo până colo pe la toate ordonanțele din barăci. Dacă ar avea măcar de ce să se sperie, dar, sărăcuțul de el, n-a păcătuit cu nimic.

Švejk scuipă cu scârbă. Tonul cu care vorbea şi faptul că se exprima cu o indiferență totală trădau disprețul lui față de laşitatea ordonanței maiorului Wenzel şi față de comportarea sa nemilitărească.

— Îngăduiți-mi, domnule locotenent-major – continuă

Švejk – să-l miros.

Švejk îi făcu vânt de pe masă lui Mikulašek, care nu înceta să caşte ochii prosteşte la locotenentul-major, îl puse jos pe duşumea şi-l mirosi la pantaloni.

— Încă nu – declară el – dar începe. Să-l dau afară.

— Dă-l afară, Švejkule.

Švejk îl conduse afară pe Mikulašek, care tremura mereu, trase uşa în urma lor, şi pe coridor îi spuse:

— Bagă-ți în cap, neisprăvitule, că te-am scăpat de la moarte. Pentru asta, ai grijă. Când s-o întoarce maiorul Wenzel, fă-te încoa pe nevăzute, cu o sticlă de vin. Fără glumă, să ştii că te-am scăpat de la moarte. Când se-mbată *oberlaitnantul* meu nu-i a bine. Numai eu ştiu să mă descurc cu el.

— Eu sunt...

— O băşină, asta eşti, exclamă Švejk cu dispreț. Şezi colea pe prag şi aşteaptă până o veni maiorul tău, Wenzel.

— Slavă Domnului că te-ai îndurat să mai vii, îl întâmpină locotenentul-major Lukáš pe Švejk, când acesta reintră în odaie. Vreau să-ți vorbesc. Nu-i nevoie însă să-mi stai iarăşi drepți, ca un prost. Ia loc, Švejkule, şi să te laşi de acest „ordonați” al dumitale. Să-ți ții gura şi să fii foarte atent la ce-am să-ți spun. Ştii unde vine, în Királyhid, strada Sopronyi? Ți-am spus să încetezi odată cu acest: „Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu ştiu”. Dacă nu ştii, răspunde: nu ştiu, şi basta. Ia o bucățică de hârtie şi scrie: Sopronyi-uteza, nr. 16. În clădirea asta e un magazin de fierărie. Ştii ce-i aia un magazin de fierărie? Herrgott! Nu mai spune „raportez supus”. Răspunde: ştiu sau nu ştiu. Vasăzică, ştii ce-i aia un magazin de fierărie? Ştii? Bine... Magazinul ăsta e al unui ungur, Kákonyi. Ştii ce-i aia ungur? Spune odată, *himmelherrgott*, ştii sau nu ştii? Ştii? Bine. Sus, deasupra magazinului, e primul etaj şi acolo e locuința lui... Ştii sau nu ştii? Dacă nu ştii, crucifix, atunci află de la mine că acolo locuieşte. Asta îți ajunge? Ajunge? Bine. Dacă nu ți-ajunge, pun să te bage la arest. Ți-ai însemnat că omul se numeşte Kákonyi? Bun. Atunci, mâine dimineață, cam pe

la ora zece, cobori în oraş, găseşti casa aceea, urci sus la etajul întâi şi predai doamnei Kákonyi scrisoarea asta.

Locotenentul-major Lukáš deschise portofelul şi, căscând, îi întinse lui Švejk un plic alb, fără adresă.

— Ține minte, Švejkule, e un lucru foarte important, continuă el să-l dăscălească. Prevederea este mama înțelepciunii, de aceea, după cum vezi, scrisoarea n-are adresă. Mă bizui pe dumneata că vei preda scrisoarea cui se cuvine. Mai notează-ți că doamna aceea se numeşte Etelka, scrie deci „doamna Etelka Kákonyi”. Şi-ți mai atrag atenția că scrisoarea trebuie s-o înmânezi, discret, doamnei Kákonyi, orice s-ar întâmpla, şi să aştepți răspuns. De altfel scrie şi în scrisoare că trebuie să primeşti un răspuns. Mai doreşti ceva?

— Dar dacă dama nu-mi dă răspuns, atunci ce fac, domnule *oberlaitnant*?

— Atunci, îi reaminteşti că trebuie neapărat să-ți dea, îl lămuri locotenentul-major, căscând din nou. Acum e însă timpul să mă culc; astăzi sunt într-adevăr obosit. Am băut mult. Nimeni n-ar fi mai puțin obosit după o asemenea noapte.

Adevărul e că locotenentul-major Lukáš n-avusese de gând să întârzie.

Părăsise spre seară tabăra, cu gândul să vadă o operetă, la teatrul maghiar din Királyhid, unde în rolurile principale jucau nişte artiste durdulii, evreice. I se povestise că marea lor calitate era că în timpul dansului aruncau picioarele în sus şi nu purtau nici tricouri, nici chiloți; iar pentru atracția domnilor ofițeri se bărbiereau jos ca tătăroaicele, fapt care nu procura nicio bucurie galeriei, dar care desfăta în schimb cu atât mai mult ofițerii de artilerie din primele rânduri ale parterului, care pentru această priveliştе nu uitau să vină la teatru cu binocluri de campanie.

Pe locotenentul-major Lukáš îl lăsase însă rece această interesantă porcărie, deoarece binoclul împrumutat de la teatru era necromat aşa că în loc de pulpe nu văzuse decât nişte umbre violete, în mişcare.

În pauza actului întâi, îşi îndreptă atenţia spre o doamnă însoţită de un bărbat între două vârste, pe care-l trăgea spre garderobă, insistând că vrea să plece acasă imediat, întrucât nu era dispusă să privească astfel de spurcăciuni. Rostise toate acestea destul de tare, în limba germană. Bărbatul care o însoţea răspunse în ungureşte:

— Ai dreptate, îngeraşul meu, sunt de acord, să mergem, într-adevăr, e ceva dezgustător.

— *Es ist ekelhaft*[82], răspunse doamna, revoltată, în timp ce domnul îi ajuta să-şi puie mantoul. Ochii îi ardeau de indignare în faţa acestei neruşinări. Trebuie spus de altfel că ochii ei negri şi mari se potriveau de minune cu întreaga ei făptură. Aruncă o privire spre locotenentul-major Lukáš şi repetă încă o dată, cu şi mai multă indignare:

— *Ekelhaft, wirklich ekelhaft!*[83]

Atâta a fost de ajuns pentru înfiriparea unei idile.

Locotenentul-major Lukáš obţinu informaţiile necesare de la garderobieră. Află că era vorba de soţii Kákonyi şi că dumnealui e proprietarul unui magazin de fierărie pe strada Sopronyi nr. 16.

— Şi locuieşte cu doamna Etelka la etajul întâi, adăugă garderobiera cu insistenţa-i de codoaşă bătrână. Dânsa e nemţoaică din Šopron, iar el ungur; aşa-i aici, la noi, toate sunt amestecate.

Locotenentul-major Lukáš îşi luă mantaua de la garderobă şi se duse în oraş, la marele restaurant-cafenea „Arhiducele Albrecht”, unde se întâlni cu câţiva ofiţeri de la regimentul 91 infanterie.

Nu-şi pierdu vremea flecărind prea mult, în schimb bău vârtos, gândindu-se mereu ce anume să-i scrie acestei frumoase şi severe doamne, plină de virtuţi, care, hotărât, îl captivase mai mult decât toate maimuţele de pe scenă, cum le spuneau ceilalţi ofiţeri.

Bine dispus, locotenentul-major se duse apoi singur la

---

[82] E dezgustător (germ.)

[83] Dezgustător, cu adevărat dezgustător! (germ.)

cafeneaua „La crucea Sfântului Ştefan” şi se retrase într-un mic separeu de unde izgoni o romancă, care se oferise să se dezbrace până la piele în fața lui, şi să-l lase să facă cu dânsa tot ce vrea. Porunci să i se aducă cerneală, toc şi hârtie, comandă o sticlă de coniac şi, după o profundă meditare, scrise cu grijă această scrisoare, care i se păru a fi cea mai frumoasă din câte a scris vreodată:

„Stimată doamnă!

Am asistat aseară la un spectacol de teatru care pe dumneavoastră v-a indignat. V-am urmărit cu atenție chiar de la primul act pe dumneavoastră şi pe soțul dumneavoastră. După cum am putut remarca”...

„Intră în el fără milă, îşi zise locotenentul-major Lukáš. Cu ce drept a pus omul acela mâna pe o femeie atât de încântătoare?! Când te uiți bine la el, arată ca un maimuțoi tuns.”

Şi continuă să scrie:

„...soțul dumneavoastră a urmărit cu cea mai mare solicitudine spectacolul obscen ce se desfăşura pe scenă, spectacol care dumneavoastră, stimată doamnă, v-a provocat dezgust; aceasta nu mai e artă, ci un odios atentat la sentimentele cele mai delicate ale omului!”

„Ce sâni are femeia asta, îşi spuse locotenentul Lukáš. Dă-i înainte...”

Şi scrise mai departe:

„Iertați-mi, stimată doamnă, această explozie de sinceritate, deşi nu mă cunoaşteți. Am văzut în viața mea multe femei, dar niciuna nu mi-a făcut o astfel de impresie ca dumneavoastră. Îmi dau seama că gândirea şi concepțiile dumneavoastră despre viață corespund întru totul cu ale mele. Am convingerea că soțul dumneavoastră nu este decât un egoist

care vă trage după el”...

„Nu, îşi zise locotenentul-major Lukáš, nu merge! Şterse: *„Schlept mit”*[84] şi scrise:

„... care pentru satisfacerea plăcerilor personale vă ia după el, stimată doamnă, la spectacole de teatru care nu corespund decât gustului său. Iubesc sinceritatea şi nu intenționez să mă amestec în viața dumneavoastră particulară; aş dori numai să stau de vorbă cu dumneavoastră despre arta pură...”

„În hotelurile de aici n-are să se poată; va trebui s-o duc tocmai la Viena, îşi continuă firul gândurilor locotenentul. Am să-mi iau o permisie...”

„...De aceea îndrăznesc, stimată doamnă, să vă solicit o întâlnire pentru a avea cinstea de a vă cunoaşte mai de aproape. Sunt încredințat că veți avea bunătatea de a nu refuza un om, căruia viitorul apropiat îi oferă mizeria războiului şi care, în focul bătăliei, va păstra cea mai frumoasă amintire despre un suflet care l-a înțeles precum şi el la rându-i l-a înțeles pe al dumneavoastră. Hotărârea dumneavoastră va fi pentru mine poruncă, răspunsul dumneavoastră, o clipă hotărâtoare în viață.”

Îşi puse iscălitura, trase pe gât un păhărel de coniac, apoi porunci să i se aducă o nouă sticlă şi bău aşa, păhărel după păhărel, aproape la fiecare frază recitită, până când, la ultimele rânduri, îl podidiră lacrimile.

*

Era ora nouă dimineața când Švejk îl trezi pe locotenentul-major Lukáš:

— Vă raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că ați

[84] Trage după (germ.)

adormit, şi aţi întârziat la serviciu şi că eu trebuie să plec cu scrisoarea dumneavoastră, la Királyhid. V-am mai deşteptat o dată la şapte şi jumătate, şi încă o dată la opt, când au trecut la exerciţiu, dar dumneavoastră v-aţi întors pe cealaltă parte. Domnule *oberlaitnant*... N-auziţi, domnule *oberlaitnant*...

Locotenentul-major Lukáš mormăi ceva şi tare ar fi vrut să se întoarcă şi-acum pe partea cealaltă, dar nu izbuti, pentru că Švejk îl scutura fără milă şi-i urla în ureche:

— Domnule *oberlaitnant*, atunci eu mă duc cu scrisoarea la Királyhid...

Locotenentul-major căscă şi spuse buimac:

— Ce scrisoare? A... da, cu scrisoarea mea, ai grijă, discreţie! Înţelegi, ăsta-i un secret al nostru. *Abtreten*...

Locotenentul-major se strânse din nou în pătură şi continuă să doarmă dus, în timp se Švejk o porni pe drum spre Királyhid.

Nu i-ar fi fost chiar atât de greu să găsească strada Sopronyi nr. 16, dacă întâmplarea nu i l-ar fi adus în cale pe bătrânul genist Vodička, repartizat la batalionul geniştilor din Stiria, a căror cazarmă era în cantonamentul din vale. Cu ani în urmă Vodička locuise în Praga, în Bojište, cartierul lui Švejk. De aceea o astfel de întâlnire, cu un vechi prieten, nici nu putea să se termine altfel: intrară amândoi la cârciumă „La berbecul negru” din Bruck, unde servea vestita chelnăriţă Růženka, căreia toţi teteriştii cehi care au trecut vreodată prin cantonament i-au rămas datori cu câte ceva pentru consumaţie.

În ultima vreme genistul Vodička, un încurcă-lume, făcea pe cavalerul ei şi ţinea evidenţa tuturor batalioanelor care plecau din cantonament, ducându-se la momentul potrivit să atragă atenţia teteriştilor cehi ca nu cumva să se topească în vâltoarea războiului, fără să-şi plătească consumaţia.

— Ia spune-mi, încotro te duci? îl întrebă Vodička, ciocnind primul pahar de vin.

— E secret – răspunse Švejk – dar ţie, ca vechi camarad, îţi spun...

După ce-i expuse totul cu lux de amănunte, Vodička declară că el, ca bătrân genist, nu-şi poate părăsi un vechi prieten când are de îndeplinit o misiune atât de importantă, aşa că va merge cu el să predea împreună scrisoarea.

Petrecură de minune, amintindu-şi de vremurile de altădată şi când, pe la orele douăsprezece, ieşiră de la „Berbecul negru”, toate pe lume li se păreau fireşti şi uşor de învins.

În afară de asta, purtau în inimile lor credința fermă că nimeni nu putea să-i înfricoşeze. Tot drumul până la Sopronyi-uteza nr. 16, Vodička îşi exprimă ura neîmpăcată pe care o nutrea față de maghiari, şi povestea într-una cum peste tot se încingea cu ei la bătaie, unde şi când s-a încăierat, şi ce anume l-a împiedicat uneori, în anumite locuri, să nu se ia la bătaie cu ei.

— Odată, la Pausdorf, unde ne-am dus şi noi, geniştii, la un păhăruț de vin, îi băgasem unui băiat din ăsta unguraş mâna în ceafă, şi când eram gata să-i croiesc târtița cu *übersvungul*[85], numai ce-l aud că strigă:

— Tondo, nu da, eu sunt Purkrábek de la 16 *landwehr*!

— Din pricina întunericului – că noi, cum a început să se îngroaşe gluma, am dat cu sticlele în lămpi – era gata-gata să iasă o încurcătură. Pentru asta le-am plătit-o noi maimuțoilor, cu vârf şi îndesat, la lacul Nezider, unde am fost acum vreo trei săptămâni. Acolo, într-un sat din apropiere, e cantonat un detaşament de puşcaşi honvezi şi nu ştiu cum s-a făcut că noi am intrat cu toții tocmai în cârciuma în care ei jucau de zor, ca ieşiți din minți, ceardaşul lor şi zbierau cât îi ținea gura: *„Uram, uram, biró uram”*[86], sau *Lányok, lányok, lányok a faluba*[87]. Noi ne-am aşezat liniştiți în apropierea lor; ne-am scos doar *übersvungurile* şi le-am pus pe masă, ca să le avem la îndemână. „Stați, ne ziceam, vă arătăm noi vouă *lányok*”, şi

---

[85] *Überschwung* – centiron (germ.)

[86] Domnule, domnule, domnule primar (magh.)

[87] Fetele, fetele, fetele din sat (magh.).

unul din noi, Mejstřik, care avea o labă cât Bilá Hora[88] a hotărât să-i umfle fata unui maghiar, din horă. Fetele, n-am ce zice, erau a dracului de frumoase; erau, cum să-ți spun, de tot felul; înalte şi late în cur, zvelte şi ochioase; şi cum se îndesau în ele grăsanii de unguri, se vedea că fetişcanele aveau nişte țâțe pline şi tari ca nişte jumătăți de mingi şi că le plăcea grozav la înghesuială. Şi cum îți spun, Mejstřik al nostru intră repede în horă şi vrea să ia pe cea mai mândră dintre fete de la un honved care începuse să bolborosească ceva; fără să mai stea pe gânduri, Mejstřik i-a scăpat una şi honvedul s-a întins cât era de lung; noi am apucat numaidecât *übersvungurile*, le-am răsucit în jurul mâinii ca să nu ne zboare baionetele, şi în timp ce intram în ei, am strigat: „Vinovat, nevinovat, luați-i la rând!" Pe urmă a mers ca-n pilaf. Au început să sară pe ferestre, dar noi îi apucam de picioare şi-i trăgeam înapoi în sală. Care nu era de-al nostru, încasa. Nu ştiu cum s-a făcut că s-au amestecat şi primarul şi jandarmul; aşa că le-am dat şi lor de cheltuială. După asta l-am atins zdravăn şi pe cârciumar, care începuse să ne înjure, pe nemțeşte că i-am stricat mustăria. Pe urmă, în sat, i-am agățat pe cei care voiau să se ascundă de noi. Frumos a fost cu un sergent de-al lor; l-am găsit într-o căpiță de fân, pe câmp, tocmai devale, afară din sat; ni-l trădase fata lui, pentru că dansase cu alta... Se prinsese de Mejstřik al nostru şi s-a dus pe urmă cu el, în sus, pe drumul ce duce spre Királyhid, acolo unde la marginea pădurii sunt nişte uscătorii de fân. L-a băgat într-o uscătorie şi pe urmă i-a cerut cinci coroane; da el i-a dat vreo două peste bot. Ne-a ajuns din urmă tocmai sus, aproape de cantonament; zicea că întotdeauna şi-a închipuit că unguroaicele sunt focoase, dar că scroafa aceea zăcea ca un buştean şi vorbea anapoda...

Ce mai tura-vura, îşi încheie povestirea bătrânul genist Vodička: ungurii sunt nişte derbedei.

La care Švejk ținu să facă următoarea observație:

---

[88] Muntele Alb (cehă).

— Se găseşte câte-un ungur care nu-i ungur din vina lui.

— Ce vorbă-i asta? se înfurie Vodička. Asta-i o prostie, toţi sunt vinovaţi. Aş vrea să te văd, să te prindă pe tine o dată într-o „paradă” de aceea, cum mi s-a întâmplat mie, când am venit aici în prima zi, la cursuri. Chiar în aceeaşi zi, după-amiază, ne-au mânat la şcoală, ca pe-o cireadă de vite, şi acolo un dobitoc s-a apucat să ne deseneze şi să ne înveţe ce sunt alea cazematele, cum se sapă fundaţiile, cum se măsoară, şi pe urmă ne-a spus că cine n-o să aibă dimineaţa desenul gata, aşa cum ne-a arătat el, va fi închis şi legat. „Ei, drăcie! mi-am zis eu. De aia m-am înfipt eu la cursurile astea, ca să mâzgălesc seara cu creionaşul în nişte caieţele, ca şcolarii, sau ca să trag chiulul de pe front?” M-a cuprins o furie, că nu-mi găseam astâmpăr; nici nu mai puteam să mă uit la idiotul care ne vorbea. Îmi venea să dau cu toate de pământ, aşa de furios eram. Nici n-am mai stat la cafea şi am întins-o din baracă; am luat-o spre Királyhid şi în drum nu-mi era gândul la nimic altceva decât să găsesc undeva o bojdeucă liniştită, unde să mă fac turtă şi să fac tărăboi, să-l ating pe unu peste bot şi pe urmă să mă întorc acasă răcorit. Dar una gândeşte omul şi alta hotărăşte Domnul. În vale, lângă râu, între grădini, am dat, într-adevăr, de un local pe placul meu; linişte, ca în biserică; parcă era anume făcut pentru scandal. Erau numai doi muşterii şi vorbeau între ei ungureşte. Asta mi-a turnat gaz peste foc şi, cum eram cu capsa pusă, m-am îmbătat mai repede şi mai tare decât voiam, aşa că nici n-am băgat de seamă că alături mai era un local de unde, în timp ce eu mă făceam, au intrat vreo opt husari, care, cum i-am atins pe cei doi muşterii peste bot, au tăbărât pe mine. Şi m-au snopit bestiile alea de husari în bătaie şi m-au fugărit prin grădini în aşa hal, că n-am mai putut nimeri acasă decât spre ziuă, şi a trebuit să merg de-a dreptul la infirmerie unde am minţit că am căzut într-o cărămidărie; toată săptămâna m-au ţinut înfăşurat în cearşafuri ude ca să nu mi se cojească spinarea. Aş vrea să te văd căzând pe mâinile unor derbedei din ăştia. Ăştia nu-s oameni, sunt vite.

— Ce ție nu-ți place, altuia nu face, filosofă Švejk. Eu unul nu mă mir că s-au înfuriat, dacă au trebuit să-şi lase tot vinul pe masă, ca să te fugărească pe tine prin grădini, noaptea, pe întuneric. Ar fi trebuit să se răfuiască cu tine pe loc, în local, şi pe urmă să te zvârle afară. Ar fi fost mai bine şi pentru ei şi pentru tine dacă te judecau acolo, la masă. Tot aşa, am cunoscut eu un cârciumar din Libeň, unu Paroubek. Odată s-a îmbătat la el cu rachiu de ienupăr un meşter de capcane şi grătare, care a început să înjure zicând că rachiul era apă chioară; zicea că dacă ar munci o sută de ani de-acum încolo şi şi-ar cumpăra din tot câştigul numai rachiu de ienupăr, de la Paroubek, şi dacă l-ar bea dintr-o singură înghițitură, tot ar mai putea să umble pe sârmă, cu Paroubek în brațe… I-a mai zis pe urmă că-i un câine râios şi o jivină. Văzând că nu-şi mai ține gura, Paroubek l-a înşfăcat de ceafă şi i-a dat în cap cu capcana de şobolani şi cu sârmele lui şi l-a azvârlit în stradă unde a prins să-l ciomăgească cu cârligul de tras obloanele, şi l-a ținut aşa până jos, în Piața Invalizilor; de furios ce era, a început să-l fugărească mai departe, prin Piața Invalizilor la Karlin, tocmai până sus la Žižkov; de aici prin cartierul evreiesc până la Malešice, unde, până la urmă, a rupt cârligul pe spinarea lui, aşa că a trebuit să se întoarcă înapoi la Liben. Da, numai că de mânie a uitat că lăsase prăvălia plină de muşterii, care în lipsa lui puteau să-şi facă de cap. Când s-a înapoiat în cârciumă, s-a convins că într-adevăr aşa s-a întâmplat. Oblonul era tras pe jumătate; în fața prăvăliei stăteau doi polițai care se afumaseră şi ei curățel în timp ce făceau ordine, înăuntru. În cârciumă, totul era băut; în stradă un butoi de rom, gol; sub tejghea zăceau, beți turtă, doi oameni care scăpaseră de ochii polițiştilor. Când i-a scos de acolo, dumnealor au vrut să-i plătească câte doi creițari de căciulă, că de atâta băuseră chipurile secărică. Ca să vezi, cum e pedepsită lipsa de cumpătare. Aşa-i şi în război. Mai întâi batem duşmanul, pe urmă ne ținem mereu, mereu, după el, ca până la urmă să nu ştim cum să fugim mai repede.

— Eu nu i-am uitat, spuse Vodička. Numai să-mi pice în mână unul din husarii ăia, că ştiu eu cum să mă răfuiesc cu el. Noi, geniştii, când e la o adică, suntem daţi dracului. Noi nu suntem ca muştele de fier (aşa îi numesc geniştii pe miliţieni). Când eram pe front, la Přemyšl, era cu noi un căpitan Jetzbacher. Un porc fără pereche. Ne făcea aşa mizerii, încât unul, Bitterlich, din compania noastră, s-a împuşcat din pricina lui. Bitterlich ăsta era neamţ, dar era om tare cumsecade. Ce ne-am zis noi? Când o începe să şuiere din partea rusească, s-a isprăvit şi cu căpitanul nostru Jetzbacher... Şi chiar aşa a fost. Cum au început ruşii să tragă, am tras şi noi în el cinci „şusuri”; dar ce să vezi? Javra dracului mai era încă viu, ca o pisică. A trebuit să-l dăm gata cu încă două cartuşe, ca să nu iasă vreo încurcătură; şi parcă tot mai voia să zică ceva, dar era tare caraghios...

Vodička râse, apoi urmă:

— Din astea se întâmplă pe front în fiecare zi. Îmi povestea, mai deunăzi, un camarad de-al meu, care acum e şi el aici, că pe când era infanterist, la Belgrad, tot aşa, la un atac, cei din compania lui l-au achitat pe căpitanul lor. Era un câine, împuşcase cu mâna lui doi soldaţi, care nu mai puteau mărşălui. În timp ce-şi dădea sufletul, a început deodată să fluiere semnalul de retragere. S-au tăvălit băieţii de râs.

Şi mergând aşa, prinşi în această discuţie captivantă şi instructivă, Švejk şi Vodička ajunseră în faţa magazinului de fierărie din strada Sopronyi nr. 16, proprietatea domnului Kákonyi.

— Cred totuşi că ar fi mai bine să aştepţi aici, îi spuse Švejk lui Vodička înainte de a intra în gangul casei. Eu mă reped până la etajul întâi, predau scrisoarea, aştept răspunsul, şi cât ai zice peşte, sunt înapoi.

— Cum? Să te las? făcu mirat Vodička. Când îţi spun că tu nu-i cunoşti pe maghiari! Aici trebuie să fim cu mare băgare de seamă... Să vezi cum ţi-l umflu...

— Ascultă, Vodička, spuse Švejk cu seriozitate. Aici nu-i

vorba de maghiar, e vorba de nevastă-sa… Nu ți-am povestit totul, când stăteam cu chelnerița aceea a noastră, că-i duc o scrisoare de la *oberlaitnantul* meu, şi că-i mare secret? *Oberlaitnantul* mi-a spus să-mi intre în cap că nimeni, absolut nimeni nu trebuie să afle ceva de treaba asta; până şi chelnerița a spus că aşa se cuvine, că ăsta-i un lucru discret, şi că nu-i îngăduit nimănui să ştie că domnul *oberlaitnant* scrie unei femei măritate. Chiar şi tu ai dat din cap şi ai încuviințat. V-am lămurit doar, de-a fir-a-păr, că eu execut întocmai ordinul *oberlaitnantului* meu, şi pe tine te apucă deodată pofta să mergi cu mine sus.

— Se vede, Švejkule, că nu mă cunoşti încă, răspunse tot atât de serios bătrânul genist Vodička. Eu, dacă ți-am spus o dată că nu te las singur, ține minte, că vorba mea e vorbă… Când merg doi, e totdeauna mai sigur…

— Am să-ți dovedesc, Vodička, că n-ai dreptate. Ştii unde vine, la Višehrad, strada Neklanová? Bine… Acolo îşi avea atelierul lăcătuşul Vobornik. Era un om drept şi cumsecade. Într-o bună zi, întorcându-se de la chef, a venit acasă cu un prieten de petrecere, ca să doarmă la el. După asta, a zăcut multă vreme, şi în fiecare zi, pansându-i rana de la cap, nevasta îi spunea: „Vezi, Toničku, dacă n-ați fi venit doi, nu-ți făceam nimic decât că te boscorodeam, dar nu ți-aş fi dat cu decimalul în cap”. După aceea, când i-a revenit graiul, omul i-a spus: „Ai dreptate, scumpo, a doua oară când m-oi duce undeva, nu mai trag pe nimeni după mine”.

— Asta ne-ar mai lipsi – strigă Vodička mânios – să ne arunce ungurul cu ceva în cap. Ți-l apuc de gât şi mi ți-l azvârl pe scară, de la etaj, de-o să zboare ca şrapnelul. Pe unguraşii ăştia trebuie să-i iei repede, fără codeală…

— Ascultă, Vodička, doar n-ai băut chiar aşa de mult. Eu am băut două sferturi mai mult decât tine. Stai şi te gândeşte că n-avem voie să facem niciun scandal. Eu răspund de asta. E vorba doar de o femeie…

— O ating şi pe ea, Švejkule, mie mi-e totuna. Habar n-ai încă cine-i bătrânul Vodička. Odată eram în cârciuma „Ostrovul trandafirilor”, la Zábèhlice; şi era acolo o maimuță

care n-a vrut să danseze cu mine, pentru că, zicea, aveam gura umflată. Ce-i drept, mi-era gura umflată, că tocmai venisem de la o petrecere cu dans, de la Hostivař; dar gândeşte-te ce jignire din partea târfei… „Atunci, zic eu, ține şi dumneata una, preacinstită domnişoară, ca să nu-ți pară rău!!" Şi când i-am împuşcat o scatoalcă, a dărâmat masa la care stătea cu taică-su, cu mă-sa şi cu doi frați, cu toate sticlele şi paharele. Nu-mi era mie frică de întreg „Ostrovul trandafirilor", că se aflau acolo nişte prieteni de la Vršovice, şi mi-au sărit în ajutor. Am făcut praf vreo cinci familii cu copii cu tot. Cred că zbieretele lor s-au auzit până la Michle. Ehei, şi pe urmă s-a scris şi la gazete despre serbarea din grădină, dată de o societate de binefacere, nu ştiu din care oraş. D-aia zic: aşa cum şi pe mine m-au ajutat alții, şi eu sunt bucuros să sar la nevoie în ajutorul prietenilor. Eu nu mă mişc de lângă tine, în ruptul capului. Tu nu-i cunoşti pe unguri, nici nu ştii ce le poate pielea… Şi pe urmă, nu poți să-mi faci mie una ca asta, să mă alungi de lângă tine, după ce nu ne-am văzut atâta amar de vreme, şi pe deasupra într-o situație ca asta.

— Bine, atunci, hai cu mine – hotărî Švejk – dar să fim cu băgare de seamă, să nu dăm de vreo belea.

— Nicio grijă, camarade, spuse încet Vodička când ajunseră la scară. Când mi ți l-oi umfla… Şi adăugă apoi, aproape în şoaptă: Ai să vezi tu că unguraşul n-o să ne dea de loc de furcă…

Dacă în gang ar fi fost cineva care să priceapă ceha, ar fi putut auzi pe scară, rostită de data aceasta cu glas mai tare, vorba lui Vodička: „Tu nu-i cunoşti pe unguri…" La această concluzie ajunsese el în liniştitul local de pe malul Litavei, aflat între grădinile vestitului oraş Királyhid, înconjurat de colinele pe care soldații le vor blestema de-a pururi, amintindu-şi de toate acele *übunguri* la care au luat parte înainte de război şi în timpul războiului, cursuri la care s-au instruit teoretic pentru masacre şi măceluri reale.

*

Švejk şi Vodička stăteau în fața uşii domnului Kákonyi. Înainte de a apăsa pe butonul soneriei, Švejk întrebă:

— Ascultă, Vodička, tu ai auzit vreodată că prevederea este mama înțelepciunii?

— De asta mie puțin îmi pasă, răspunse Vodička. Dumnealui nici nu trebuie să aibă când deschide gura...

— Păi, eu nu am de vorbit cu nimeni, Vodička!

Švejk sună şi Vodička spuse cu glas tare:

— Ain, țvai şi zboară pe scară...

Uşa se deschise şi apăru o servitoare care îi întrebă pe ungureşte ce doresc.

— Nem tudom[89], răspunse disprețuitor Vodička. Învață, fetițo, ceheşte.

— *Verstehen Sie deutsch?* o întrebă Švejk.

— *A pischen.*

— *Also, sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, dass ein Brief ist von einem Herr, draussen în Kong.*[90]

— Mă mir de tine – spuse Vodička intrând după Švejk în hol – că stai de vorbă cu o putoare ca asta.

Rămaseră să aştepte. După ce închise uşa de la antreu, Švejk remarcă:

— Stau bine dumnealor aici, ia te uită, două umbrele în cuier, şi nici chipul ăla al domnului Isus nu-i rău.

Dintr-una din odăi, din care se auzea zgomot de linguri şi farfurii, apăru din nou servitoarea şi i se adresă lui Švejk:

— *Frau ist gesagt, dass sie hat ka Zeit, wenn was ist, dass mir geben und sagen.*[91]

— *Also* – spuse solemn Švejk – *der Frau ein Brief, aber*

---

[89] Nu înțeleg. (magh.)

[90] Înțelegeți nemțeşte?...
— Puțin.
— Atunci, spune-i doamnei că vreau să-i vorbesc, spune-i că are o scrisoare de la un domn (germ.).

[91] Doamna a spus că nu are timp, că dacă e ceva să-mi spuneți mie (în limba germană, stâlcit).

balten Küschen[92], şi scoase scrisoarea locotenentului Lukáš.

— *Ich* – spuse apoi arătând cu degetul către sine – *Antwort warten hier în die Vorzimmer*[93].

— De ce nu şezi? îl întrebă Vodička, care se şi instalase pe un scaun lângă perete. Uite colo un scaun. De ce stai în picioare ca un cerşetor? Nu te lăsa umilit de ungur. O să vezi c-o să avem de furcă cu el, dar am să ți-l umflu... Ascultă – spuse după câteva clipe – de unde ai învățat nemțeşte?

— De la sine, răspunse Švejk. Şi din nou se făcu tăcere.

Apoi, deodată, din odaia în care intrase servitoarea cu scrisoarea, se auziră țipete şi zgomote puternice. Cineva trântise de podea un obiect greu, apoi se desluşiră limpede sunete de pahare sparte şi de farfurii făcute zob, şi peste toate acestea răsunau vociferări inteligibile: *„Baszom az anyát, baszom az istenet, baszom a Krisztus Márját, baszom at atyádot, baszom a világot!"*[94]

Uşa se deschise şi în hol dădu buzna un bărbat în floarea vârstei, cu şervetul la gât, fluturând scrisoarea predată de Švejk, cu câteva minute mai înainte.

Mai aproape de uşă şedea bătrânul genist Vodička şi, cum era şi firesc, lui i se adresă în primul rând furiosul domn.

— *Wass soll dass heissen, wo ist der verfluchter Kerl, welcher dieses Brief gebracbt hat?*[95]

— Uşurel, îi spuse Vodička, ridicându-se de pe scaun, prea mult să nu zbieri, dacă vrei să nu zbori; şi dacă vrei să ştii cine a adus scrisoarea, atunci întreabă-l pe camaradul de colo. Dar să vorbeşti frumos cu el, că altfel ieşi pe uşă cât ai spune peşte...

Acum îi veni rândul lui Švejk să se convingă de bogatul debit verbal al furiosului domn cu şervetul înnodat în jurul gâtului, care începuse să-i toarne vrute şi nevrute ca până la urmă s-o întoarcă că tocmai şedea la masă.

---

[92] Atunci, dă-i doamnei scrisoarea, dar ține-ți gura (in limba germană, incorect).

[93] Eu aştept răspunsul aici, în antreu (în limba germană, incorect)

[94] Înjurătură ungurească.

[95] Ce înseamnă asta, unde-i ticălosul care a adus scrisoarea? (germ.)

— Noi am auzit că luați masa, încuviință Švejk într-o nemțească silabisită, adăugând apoi ceheşte: E drept că ar fi trebuit să ne dea prin minte să nu vă ridicăm, fără rost, de la masă.

— Nu te umili, interveni Vodička.

Furiosul domn, căruia după gesticulațiile violente şervetul abia i se mai ținea într-un colț, continuă să explice că la început crezuse că în scrisoare era vorba de rechiziționarea unor încăperi pentru armată în această casă, care este proprietatea soției lui.

— E drept că aici ar mai încăpea încă destui soldați, fu de părere Švejk, dar nu despre asta era vorba în scrisoare, precum de bună seamă v-ați încredințat.

Stăpânul casei se apucă cu mâinile de cap. Şi în timp ce se ținea aşa, debită o serie de înjurături, ținu să spuie că şi el e locotenent în rezervă, că ar dori să-şi facă datoria, dar că nu poate, fiind bolnav de rinichi. Pe vremea lui însă ofițerimea nu era destrăbălată în aşa hal, încât să tulbure liniştea căsniciilor. În sfârşit, ținu să atragă atenția că va trimite scrisoarea la regiment, la Ministerul de Război, şi o va publica şi în ziare.

— Domnule – îi spuse Švejk cu multă demnitate – scrisoarea asta am scris-o eu. *Ich geschrieben, kein Oberleutnant.* Iscălitura e numai aşa, de florile mărului, e falsă: *Unterschrift, Name, falsch.* Mie îmi place foarte mult soția dumneavoastră. *Ich liebe Ihre Frau.* Eu sunt îndrăgostit lulea de soția dumneavoastră, după cum spune Vrchlický[96]. Kapitales Frau.

Înfuriat peste măsură, stăpânul casei dădu să se năpustească asupra lui Švejk, care stătea în fața lui, calm şi mulțumit de sine. Dar bătrânul genist Vodička, urmărindu-i fiecare mişcare, îi puse piedică, îi smulse din mână scrisoarea pe care o scutura într-una şi o băgă în buzunar; iar când domnul Kákonyi se dezmetici, Vodička îl apucă de guler, se îndreptă cu el spre ieşire, deschise cu o mână uşa,

[96] Scriitor clasic ceh.

şi peste o clipă se auzea cum se rostogoleşte ceva pe scară.

Toate acestea se petrecură cu iuțeala cu care în basmele populare e descrisă răpirea cuiva de către Scaraoțchi.

În urma înfuriatului domn nu rămase decât şervetul. Švejk îl ridică, bătu cuviincios la uşa ce dădea spre odaia din care cu cinci minute înainte ieşise domnul Kákonyi, şi de unde se mai auzea un plânset de femeie.

— V-am adus şervetul, se adresă Švejk cu voce blajină doamnei care bocea pe canapea. Ar fi putut să-l calce cineva. Respectele mele.

Bătu din călcâie, salută şi ieşi în coridor. Pe scară însă nu zări nicio urmă vizibilă de bătălie. Aici, potrivit prevederilor lui Vodička, totul se desfăşurase fără niciun fel de dificultate. Abia în gang, lângă poartă, găsi Švejk un guler scrobit, rupt. Se pare că aici se jucase ultimul act al acestei tragedii, în momentul când domnul Kákonyi se agățase cu disperare de poartă ca să nu zboare în stradă.

În schimb în stradă era animație. Domnul Kákonyi fusese transportat în gangul de peste drum, unde îl stropeau cu apă, iar în mijlocul străzii, bătrânul genist Vodička se bătea ca un leu cu un grup de honvezi şi husari, care se ridicaseră în apărarea compatriotului lor. Făcea ravagii în jurul lui, învârtind cu măiestrie centironul de care atârna baioneta. Şi nu era singur.

Luptau alături de el câțiva soldați cehi de pe la diferite regimente, care tocmai treceau pe stradă.

Švejk, după cum a declarat el însuşi mai târziu, habar n-avea cum s-a trezit în mijlocul combatanților; şi cum n-avea asupra lui baioneta, s-a mirat şi el cum i-a picat în mână bastonul unui spectator înspăimântat.

Lupta a durat o bună bucată de vreme, dar tot ce-i frumos are şi un sfârşit. Patrula, care din întâmplare trecea pe-acolo, îi ridică pe toți.

Aşa se face că Švejk păşea acum alături de Vodička, cu bastonul despre care comandantul patrulei zicea că ar fi corpus delicti.

Mergea mulțumit ținând bastonul pe umăr, ca o puşcă.

În schimb, bătrânul genist Vodička păstră tăcerea în tot timpul drumului, cu încăpățânare. Abia când intrară la „hauptwache”[97] îi spuse lui Švejk cu tristețe:

— Nu-ți spuneam eu că nu-i cunoşti pe unguri?

---

[97] Corpul de gardă (germ.).

IV

NOI SUFERINŢE

Colonelul Schröder privea cu multă satisfacţie faţa palidă, cu cearcăne mari sub ochi, a locotenentului-major Lukáš, care, încurcat, evita cu grijă să-l privească şi, cu coada ochiului, ca şi când ar fi studiat ceva, se uita la planul de dislocare a trupei în tabără, care de altfel era singura ornamentaţie din biroul colonelului.

Pe masă, în faţa colonelului Schröder, se aflau câteva ziare cu nişte articole subliniate cu creion albastru, pe care colonelul îşi mai aruncă o dată ochii în treacăt, spunând apoi către locotenentul-major Lukáš:

— Aşadar, dumneata ştii că sluga dumitale Švejk, e arestat, şi că probabil va fi înaintat tribunalului militar al diviziei?

— Da, domnule colonel.

— Dar cu asta, bineînţeles – adăugă apăsat colonelul, plimbându-şi privirea pe faţa palidă a ofiţerului – nu e lichidată întreaga chestiune. Un lucru e sigur: că opinia publică locală a fost răscolită de cazul slugii dumitale, Švejk, şi că în toată afacerea asta e amestecat şi numele dumitale, domnule locotenent-major. De altfel ne-au parvenit şi câteva documente de la comandantul diviziei. Avem în faţă câteva gazete care se ocupă de acest caz. Dacă vreţi, puteţi să-mi citiţi cu glas tare.

Întinse locotenentului-major Lukáš unul din ziarele cu articolele subliniate şi acesta începu să citească cu glas monoton, de parcă ar fi citit într-un manual de şcoală

primară fraza: „Mierea este mult mai hrănitoare şi mai uşoară de digerat decât zahărul”.

„Unde este garanția viitorului?”

— Ăsta-i *Pester Lloyd*, nu-i aşa? întrebă colonelul.

— Da, domnule colonel, răspunse locotenentul-major Lukáš, continuând lectura:

„Dirijarea războiului spre victorie necesită colaborarea tuturor păturilor populației din imperiul austro-ungar. Dacă vrem să asigurăm securitatea statului, toate națiunile noastre trebuie să se ajute reciproc; garanția viitorului nostru se află tocmai în acel respect spontan pe care o națiune îl are față de cealaltă. Marile sacrificii de pe front ale bravilor noştri ostaşi, care nu contenesc să înainteze, nu ar fi posibile dacă spatele frontului – artera politică şi de aprovizionare a glorioaselor noastre armate – nu ar fi unit, dacă în spatele armatei noastre s-ar ivi elemente care să zdruncine unitatea statului şi care prin agitație şi rea-credință i-ar submina autoritatea şi ar provoca haos în rândurile popoarelor înfrățite ale imperiului. În aceste clipe istorice, nu putem trece sub tăcere atitudinea unui mănunchi de oameni care, din motive naționale locale, încearcă să tulbure unitatea noastră şi lupta dusă de toate popoarele acestui imperiu pentru justa pedepsire a acelor mizerabili care, fără pricină, au atacat imperiul nostru pentru a-l lipsi de toate bunurile culturale şi ale civilizației. Nu putem trece sub tăcere aceste josnice manifestări ațâțătoare ale unor spirite bolnăvicioase care nu doresc decât frângerea unității de gândire în inimile popoarelor noastre. Am mai avut, până acum, de câteva ori prilejul să atragem atenția, în acest ziar, asupra faptului că autoritățile militare se văd silite să intervină cu toată severitatea împotriva acelor elemente izolate, din regimentele cehe, care, călcând în picioare glorioasa tradiție a regimentului din care fac parte, seamănă prin atitudinea lor nesăbuită, în oraşele noastre maghiare, ura împotriva întregului popor ceh, care, luat în ansamblu, nu este

vinovat cu nimic, şi care a stat totdeauna ferm alături de interesele acestui imperiu, fapt dovedit de o serie întreagă de conducători de oşti, de origină cehă, dintre care amintim cu drag de glorioasa figură a mareşalului Radecký şi a altor apărători ai imperiului austro-ungar. Împotriva acestor pilde luminoase se ridică câțiva derbedei cehi, depravați care, profitând de izbucnirea războiului mondial, s-au prezentat ca voluntari în armată, de unde încearcă să provoace haos, pentru a destrăma unitatea popoarelor din monarhia noastră. Am mai atras o dată atenția asupra comportării regimentului nr... la Debrețin. Parlamentul de la Budapesta a înfierat fărădelegile acestui regiment al cărui drapel, mai târziu, pe front, a fost... – cenzurat – Cine are vina acestor fărădelegi? – cenzurat – Cine i-a împins pe soldații cehi... – cenzurat.

De ceea ce îşi permit străinii în patria noastră ungurească ne poate convinge mai ales incidentul recent de la Királyhid, oraş unguresc pe malul Litavei. De ce naționalitate erau soldații din tabăra militară din apropierea oraşului Brucke, care l-au atacat şi defăimat pe domnul Gyula Kákonyi, negustor onorabil din localitate? Este de datoria autorităților să facă cercetări în legătură cu această crimă şi să întrebe comandamentul militar care fără îndoială că se ocupă de această afacere ce rol joacă în această ațâțare, fără precedent, împotriva cetățenilor regatului maghiar, locotenentul-major Lukáš, al cărui nume este rostit prin oraş în legătură cu evenimentele din ultimele zile, după cum ne-a relatat corespondentul nostru local, care a şi adunat un bogat material cu privire la întreaga afacere, în vremurile grave de astăzi este într-adevăr strigătoare la cer. Cititorii ziarului Pester Lloyd *vor urmări, fără îndoială, cu interes desfăşurarea cercetărilor, şi putem să-i asigurăm că-i vom ține la curent, îndeaproape, cu mersul acestei afaceri de o covârşitoare însemnătate. În acelaşi timp însă aşteptăm şi un comunicat oficial în legătură cu crima săvârşită împotriva populației maghiare la Királyhid. Că de această chestiune se va ocupa parlamentul de la Budapesta e limpede ca ziua; trebuie să se lămurească odată pentru totdeauna că soldaților*

cehi care trec spre front prin regatul maghiar nu le este îngăduit să considere țara coroanei sfântului Ştefan ca fiind la cheremul lor. Dacă unele elemente aparținând acestei națiuni, care la Királyhid au reprezentat în chip atât «de minunat» frăția popoarelor noastre, nu înțeleg situația de azi, atunci n-au decât să-şi pună cenuşă în cap, pentru că în timp de război, glonțul, ştreangul, puşcăria şi baioneta îi învață pe oamenii de acest soi să asculte şi să se supună intereselor celor mai înalte ale patriei noastre comune."

— Cine semnează acest articol, domnule locotenent-major?

— Bela Barabas, redactor şi deputat, domnule colonel.

— E o bestie cunoscută, domnule locotenent-major. Dar mai înainte de a apare în *Pester Lloyd* acest articol a fost publicat în *Pesti Hirlap*. Fii, te rog, bun şi citeşte-mi acum traducerea oficială din limba maghiară a articolului apărut în ziarul *Sopronyi Napló*.

Locotenentul-major Lukáš citi cu glas tare un articol în care se vedea strădania neobişnuită a redactorului respectiv de a introduce fraze încâlcite, cu următorul conținut:

„Imperativul rațiunii de stat – ordinea de stat – demnitatea şi sentimentele umane călcate în picioare – sărbătoarea canibalilor – masacrarea societății omeneşti – bandă de mameluci – îi veți recunoaşte între culise". Şi articolul continua tot aşa, lăsând limpede impresia că, în propria lor țară, maghiarii erau poporul cel mai persecutat; se părea că soldații cehi s-ar fi năpustit asupra redactorului călcându-l în picioare şi că în timp ce el zbiera de durere un martor ocular a stenografiat zbieretele lui.

„Despre unele chestiuni, de cea mai mare importanță – se plângea ziarul *Sopronyi Napló* – *nu se spune şi nu se scrie nimic. Ştim cu toții, foarte bine, la ce fărădelegi se dedau cehii, ce se petrece în rândurile cehilor şi cine anume provoacă aceste dezordini. Se înțelege de la sine că vigilența*

autorităților este prinsă în alte chestiuni importante, ea trebuie să fie însă neapărat legată de acțiunea de supraveghere în ansamblu, pentru a nu se mai întâmpla ceea ce s-a putut întâmpla zilele acestea la Királyhid. Articolul nostru de ieri a fost cenzurat în cincisprezece locuri. De aceea nu ne rămâne altceva mai bun de făcut decât să declarăm că nici azi nu avem posibilitatea, din motive tehnice, să ne ocupăm pe larg de evenimentele de la Királyhid. Trimisul nostru special a constatat la fața locului că autoritățile dovedesc într-adevăr mult zel în lămurirea întregii afaceri, cercetând de zor. Ni se pare totuşi ciudat că unii participanți la masacrul general se mai află în libertate. Aceasta se referă mai cu seamă la o anumită persoană, care potrivit informațiilor noastre continuă să rămână nepedepsită în cantonamentul militar, purtând mai departe insignele regimentului său de papagali. Numele său a fost amintit alaltăieri în Pester Lloyd *şi în* Pesti Napló. *Este vorba de cunoscutul şovinist ceh Lukáš, despre ale cărui isprăvi deputatul nostru Savanyu Géza, reprezentantul districtului Királyhid, va face o interpelare în parlament."*

— În acelaşi stil fermecător, domnule locotenent-major – spuse colonelul – scriu despre dumneata revista săptămânală din Királyhid şi ziarele din Presburg. Cred însă că pe dumneata asta nu te mai poate interesa, toate fiind pe acelaşi calapod. Din punct de vedere politic se mai poate găsi o explicație, pentru că noi, austriecii, fie că suntem nemți sau cehi, suntem încă destul de porniți împotriva maghiarilor... Mă înțelegi ce vreau să spun, domnule locotenent. Există în toată socoteala asta o anumită tendință. Poate însă că te-ar interesa mai curând articolul din Komárenský Večerník, în care se afirmă despre dumneata că ai încercat să o violezi pe doamna Kákonyi chiar în sufragerie, în timp ce lua prânzul alături de soțul ei pe care l-ai amenințat cu sabia, pentru a-l sili să înfunde gura soției cu şervetul, ca să nu țipe. Asta e ultima ştire în legătură cu dumneata, domnule locotenent.

Colonelul zâmbi şi continuă:

— Autoritățile nu şi-au făcut datoria. Cenzura preventivă a ziarelor locale se află tot în mâinile maghiarilor. Fac din noi ce vor. Ofițerii noştri nu sunt destul de protejați împotriva defăimării de către un asemenea porc de redactor civil, şi abia în urma unei intervenții energice, respectiv primirea telegramei din partea consiliului de război al diviziei noastre, procuratura de stat din Pesta a luat măsurile necesare pentru efectuarea unor arestări în toate redacțiile amintite. Cele mai mari ponoase o să le tragă redactorul de la *Komárenský Večerník*, care n-are să uite de *Večerníkul* lui, cât o trăi. Consiliul de război al diviziei m-a însărcinat pe mine, în calitate de superior al dumitale, să te interoghez, trimițându-mi întregul dosar referitor la cercetări. Toate s-ar fi sfârşit cu bine, dacă n-ar fi fost la mijloc păgubosul ăla de Švejk al dumitale. O dată cu el a fost arestat un genist, pe nume Vodička, la care s-a găsit după încăierare, când l-au dus la *„Hauptwache”*, scrisoarea adresată de dumneata doamnei Kákonyi. Švejk ăsta al dumitale a susținut la cercetări că n-ar fi fost scrisoarea dumitale şi că ar fi scris-o el; când i-au pus scrisoarea în față şi l-au invitat s-o copieze, ca să fie confruntată cu scrisul lui, a înghițit scrisoarea. De la cancelaria regimentului au fost trimise apoi la consiliul de război al diviziei rapoartele dumitale pentru a fi comparate cu manuscrisul lui Švejk, şi dacă doriți, puteți vedea rezultatul.

Colonelul răsfoi prin dosar şi-i arătă locotenentului-major Lukáš următorul aliniat: „Acuzatul Švejk a refuzat să scrie fraza dictată, invocând motivul că peste noapte a uitat să scrie”.

— În general, domnule locotenent-major, eu nu iau de loc în considerație cele declarate la consiliul de război al diviziei de Švejk al dumitale sau de genist. Švejk şi genistul susțin că a fost vorba de o mică farsă, rău înțeleasă, şi că de fapt ei au fost atacați de civili, fiind nevoiți să se apere ca să salveze onoarea militară. Ancheta a constatat că Švejk ăsta al dumitale este, în general, o poamă bună. De pildă, după cum reiese din procesul-verbal, la întrebarea de ce nu

mărturiseşte, a răspuns: „Eu mă aflu acum taman în aceeaşi situație în care s-a trezit odată, din pricina unui tablou al fecioarei Maria, servitorul pictorului academician Panušek. Acela, tot aşa, când era vorba de vreun tablou pe care trebuia să-l tăinuiască, nu putea răspunde decât: «Ce vreți, să scuip sânge?» Bineînțeles – continuă colonelul – că în calitate de comandant al regimentului am avut grijă să fac demersurile necesare ca, în numele consiliului de război al diviziei, să se dea cuvenitele rectificări la articolele apărute în ziarele locale. Astăzi vor fi expediate şi sper că am făcut totul, ca să repar ceea ce s-a întâmplat din pricina comportării potlogăreşti a acestor lichele de jurnalişti civili maghiari.

Nădăjduiesc că am redactat bine; ascultați:

„Consiliul de război al diviziei nr. N şi comandamentul regimentului nr. N declară că articolul publicat în gazeta locală, cu privire la nişte închipuite isprăvi ale ostaşilor regimentului nr. N nu este întemeiată pe adevăr, din niciun punct de vedere, că de la primul până la ultimul rând articolul este născocit şi că ancheta întreprinsă împotriva acestei gazete va hotărî aspra pedepsire a vinovaților."

În nota sa – continuă colonelul – adresată comandamentului regimentului nostru, consiliul de război al diviziei e de părere că, de fapt, e vorba de o ațâțare împotriva unităților militare care trec din Cislaitania în Translaitania. Dar comparați, vă rog, câtă oştire a plecat pe front de la noi, şi câtă de la ei. Vă spun sincer că mie ostaşul ceh mi-e de-o sută de ori mai drag decât canaliile astea de unguri. Îmi aduc aminte că în apropierea Belgradului ungurii au deschis focul asupra batalionului nostru de marş nr. 2. Ai noştri, văzând că ungurii trag în ei, au început să tragă în aripa dreaptă unde se aflau deutschmaiştrii; deutschmaiştrii, la rândul lor, s-au zăpăcit şi ei şi au deschis focul asupra regimentului de bosnieci, care se afla alături. Închipuiți-vă ce situație! Eu luam tocmai masa de prânz, la

statul-major al brigăzii; în ajun a trebuit să luăm o masă frugală; puțină şuncă şi supă conservată, iar în ziua aceea ni se pregătise o supă bună de pasăre, fileuri cu orez şi prăjitură cu frişcă; cu o seară înainte, spânzurasem un cârciumar sârb din orăşel şi bucătarii noştri găsiseră în pivnița lui treizeci de sticle de vin vechi. Vă puteți închipui cu câtă bucurie aşteptam cu toții prânzul. Ni se servise supa, şi ne pregăteam să intrăm în găină, când deodată auzim o salvă, apoi un tir în toată regula; artileria noastră, neştiind că unitățile noastre trag una în alta, a deschis focul spre noi şi un obuz a căzut foarte aproape de statul-major al brigăzii. Sârbii credeau probabil că a izbucnit răscoala, aşa că au început să ne lovească din toate direcțiile şi să pornească împotrivă-ne peste râu. Generalul de brigadă a fost chemat la telefon şi generalul de divizie l-a luat la zor, întrebându-l ce înseamnă porcăria din sectorul brigăzii sale, tocmai în momentul în care primise ordin de la statul-major al armatei ca la orele 2 şi 35 de minute noaptea să înceapă, pe aripa stângă, atacul asupra pozițiilor sârbeşti. Zicea că noi suntem rezerva şi să încetăm numaidecât focul. Dar într-o situație ca asta mai poți ordona: *„Feuer einstellen!”*[98] Centrala telefonică a brigăzii anunța că nu poate lua contact cu nicio unitate şi ne comunică doar că statul-major al regimentului 75 face cunoscut că, în clipa aceea, a primit de la divizia vecină ordinul: *„ausharen”*[99]; că nu se poate înțelege cu divizia noastră, că sârbii au ocupat cotele 212, 226 şi 327, şi cere trimiterea unui batalion de legătură şi stabilirea legăturii telefonice cu divizia noastră. Am trecut firul diviziei, dar ce folos: legătura fusese întreruptă pentru că sârbii ajunseseră între timp în spatele nostru din ambele părți şi secerau centrul dintr-un triunghi în care, până la urmă, au capturat tot: infanteria, artileria, cu toată coloana de automobile, magaziile şi spitalul de campanie. Două zile în şir, am gonit fără să descalec; generalul de divizie a căzut

---

[98] Încetați focul! (germ.)
[99] Rezistați (germ.).

prizonier împreună cu generalul brigăzii noastre. Şi toate astea din pricina ungurilor care-au deschis focul asupra batalionului nostru de marş nr. 2. Se înțelege că până la urmă au dat vina pe regimentul nostru.

Colonelul scuipă:

— De altfel, dumneata, domnule locotenent-major, ți-ai dat singur seama cum au ştiut să speculeze pățaniile dumitale de la Királyhid.

Locotenentul-major Lukáš tuşi încurcat.

— Domnule locotenent-major – i se adresă colonelul pe un ton familiar – spune drept, cu mâna pe inimă: de câte ori te-ai culcat cu doamna Kákonyi?

Colonelul Schröder era într-o dispoziție foarte bună:

— Nu-mi spune mie, domnule locotenent-major, că abia ai început corespondența. Eu, când eram de vârsta dumitale, am fost trimis în Ungaria, la Jagr, la cursuri de topografie, care au durat trei săptămâni; şi să mă fi văzut dumneata cum în aceste trei săptămâni n-am făcut nimic altceva decât să mă culc cu unguroaice. În fiecare zi, alta. Fetişcane, domnişoare mai vârstnice, văduve, care cum le vedeam, le şi agățam, aşa că atunci când mă întorceam la regiment abia mă mai țineau picioarele. Cel mai mult m-a aprins soția unui avocat. Aia mi-a arătat de ce sunt în stare unguroaicele. În focul dragostei mă muşca de nas şi toată noaptea nu mă lăsa să închid ochii.

Am început corespondența... cunoaştem noi, continuă colonelul, bătându-l prieteneşte pe umăr. Nu-i nevoie să-mi spui nimic, eu mi-am format părerea despre întreaga daraveră. Te-ai încurcat cu ea, soțul a aflat, dobitocul dumitale de Švejk...

Dar ştii, domnule locotenent-major, că Švejk ăsta e totuşi un om de caracter, dacă a făcut ceea ce a făcut cu scrisoarea dumitale. Un astfel de om e într-adevăr păcat să-l pierzi. Eu cred că asta e o chestiune de educație. Mie unul mi-a plăcut foarte mult comportarea lui, şi ținând seama de asta, sunt hotărât să opresc cercetările. Pe dumneata, domnule locotenent-major, te-au defăimat în gazete. Prezența

dumitale aici este inoportună. În cursul săptămânii va fi expediat un batalion pe frontul rusesc. Dumneata eşti cel mai vechi ofiţer al companiei a 11-a; vei pleca cu ea în calitate de *kompanienkomandant.* La brigadă, totul e aranjat. Spune plutonierului contabil să-ţi găsească altă ordonanţă.

Locotenentul-major Lukáš aruncă o privire plină de recunoştinţă spre colonel, şi acesta continuă:

— Pe Švejk îl trimit la dumneata, în calitate de *kompanienordonanz.*

Colonelul se ridică în picioare şi, întinzând mâna locotenentului-major care pălise, îi spuse:

— Şi cu asta, totul e în perfectă ordine. Îţi urez mult noroc şi să te distingi pe front. Şi dacă cumva ne-om mai vedea vreodată, atunci să vii printre noi şi să nu ne mai ocoleşti ca la Budějovice...

Tot timpul drumului până acasă, locotenentul-major Lukáš repetă în gând: *„Kompanienkomandant, Kompanienordonanz”.*

Şi în faţă îi apărea radioasă figura lui Švejk, în toată splendoarea ei.

Când locotenentul-major Lukáš porunci plutonierului de administraţie Vaněk să-i caute altă ordonanţă în locul lui Švejk, Vaněk spuse uimit:

— Eu credeam, domnule *oberlaitnant,* că sunteţi mulţumit de Švejk.

Auzind însă că Švejk fusese numit de colonel ordonanţa companiei a 11-a, exclamă: „Ajută-ne, Doamne!”

*

La consiliul de război al diviziei, în baraca prevăzută cu zăbrele la ferestre, deşteptarea se făcea, potrivit regulamentului, la orele şapte dimineaţa, când începea rânduirea saltelelor întinse pe duşumele, în praf. Paturi de scândură nu erau. Într-o despărţitură a barăcii, într-o sală lungă, deţinuţii potriveau, conform regulamentului, păturile pe saltele, iar cei care isprăveau această treabă stăteau pe

băncile înşirate de-a lungul peretelui; cei veniți proaspăt de pe front se căutau de păduchi. Ceilalți îşi treceau timpul spunând snoave.

Švejk şi bătrânul genist Vodička stăteau pe banca de lângă uşă cu încă câțiva ostaşi, de pe la diferite regimente şi unități.

— Ia uitați-vă, fraților – glăsui Vodička – la băiețaşul acela ungurean de lângă fereastră; priviți-l cum se închină, scârba, ca să scape cu bine. Spuneți drept, nu i-ați rupe gura de la o ureche la cealaltă?

— E un om de treabă, interveni Švejk. A ajuns aici pentru că n-a vrut să recruteze. E împotriva războiului, e adventist, şi a fost închis pentru că nu vrea să ucidă pe nimeni. El păzeşte porunca Domnului, dar dumnealor i-au scos-o pe nas. Înainte de război, tot aşa, trăia în Moravia un domn cu numele Nemrava; nici ăla n-a vrut să ia flinta pe umăr, când a fost încorporat; zicea că e împotriva principiilor lui să poarte flintă. Pentru asta l-au ținut arestat până l-a luat dracul, şi pe urmă l-au dus din nou la jurământ. Dar el de acolo, nu, că nu jură, că, zice, asta-i împotriva „prințipurilor" lui, şi aşa a ținut-o mereu.

— Un prost, mormăi bătrânul genist Vodička. Putea, foarte frumos, să jure şi în acelaşi timp să se cace pe toate şi pe jurământ.

— Eu unul am jurat până acum de trei ori, intră în vorbă un infanterist. Sunt aici a treia oară pentru dezertare; şi dacă n-aş avea certificat medical că acum cincisprezece ani mi-am omorât mătuşa, din nebunie, poate că aş fi fost împuşcat a treia oară pe front. Pe când aşa, răposata mătuşă-mea mă ajută, fără să vrea, să ies din încurcătură şi poate că, până la urmă, o să ies cu bine din războiul ăsta.

— Şi de ce, mă rog, ți-ai omorât matale mătuşica? întrebă Švejk.

— De ce se omoară oamenii? răspunse ostaşul. E la mintea cocoşului: pentru bani. Baba avea cinci carnete de economii şi tocmai primise dobânzile, când am venit în vizită la ea, ostenit şi jerpelit. În afară de dânsa nu mai aveam pe

nimeni în lumea asta. Aşa că m-am dus la ea s-o rog să mă înfieze, dar dânsa, afurisita, zicea să mă duc să muncesc, că sunt, pasămite, om tânăr, voinic şi sănătos. Şi-aşa, din vorbă în vorbă, ne-am luat la ceartă, până ce i-am altoit vreo două peste cap cu vătraiul şi i-am aranjat toată mutra în aşa fel, că nu mai ştiam nici eu dacă era sau nu mătuşica. Şi m-am aşezat aşa, lângă ea, pe podea şi-i ziceam într-una: „E mătuşica sau nu-i mătuşica?” şi aşa m-au găsit a doua zi, şezând lângă dânsa, vecinii. După aceea am fost la balamucul din Slupy, şi mai târziu, înainte de război, când m-au trimis în fața comisiei militare la Bohnice, am fost declarat vindecat şi a trebuit să mă prezint din nou la militărie ca să slujesc pentru anii pe care i-am pierdut la balamuc.

Prin preajma lor trecu un soldat înalt, uscățiv, chinuit la înfățişare, cu un măturoi în mână.

— Ăsta-i un învățător din ultimul nostru batalion de marş, le spuse un vânător care şedea alături de Švejk. Acum se duce să măture unde a dormit. E un om foarte ordonat. L-au adus aci din pricina unei poezioare pe care a scris-o.

— Hei, învățătorule, ia vino încoa! strigă el către bărbatul cu măturoiul în mână.

Învățătorul se apropie de banca lor, cu un aer foarte grav.

— Haide, spune-ne şi nouă cum e cântecul cu păduchii.

Soldatul cu măturoiul tuşi, apoi începu:

„Totul e plin de păduchi, frontul întreg se scarpină,
Păduchele mare umblă pe noi.
Domnul general se tolăneşte în pat
şi în fiece zi îşi schimbă hainele.
Păduchii în oştire o duc foarte bine,
şi pe gradați au început să se obişnuiască,
bătrânul păduchios austriac
se şi împerechează cu păduchele prusac.”

Amărâtul ostaş-învățător se aşeză şi el pe laviță şi suspină:

— Asta-i tot; şi pentru asta am fost până acum interogat de patru ori de domnul judecător de la tribunalul militar.

— La drept vorbind, treaba asta nu merită atâta osteneală, spuse cu înțelepciune Švejk. Totul depinde numai de părerea domnilor de la consiliul de război asupra bătrânului austriac păduchios. E bine că ați pomenit de împreunarea aceea; asta o să-i încurce şi o să le tulbure mintea. N-aveți decât să lămuriți că păduchiosul este păduchele mascul şi că pe păduchele femelă nu poate să se urce decât păduchele mascul. Altfel nu vă descurcați din afacerea asta. Desigur că n-ați scris poezioara cu gândul să jigniți pe cineva, asta e limpede. N-aveți decât să-i spuneți domnului judecător că ați scris-o aşa, de plăcere, şi că după cum masculului scroafei i se spune vier, tot aşa la păduche masculul se numeşte – păduchios.

Învățătorul oftă:

— Da, dar ce mă fac dacă domnul judecător nu ştie bine limba cehă? Cam în felul ăsta i-am explicat şi eu, dar el s-a răstit la mine că păduchelui mascul i se spune în limba cehă *„vešak”*[100]. „Ce vorbă-i asta všivak? mi-a spus domnul judecător. *Vešak! Femininum, sie gebildeter Kerl, ist «ten feš» also masculinum ist «ta fešak». Wir kennen unsre Pappenheimer.*[101]”

— Ce mai tura-vura, spuse cu hotărâre Švejk. Cu dumneavoastră e rău de tot, dar nu trebuie să vă pierdeți nădejdea, cum spunea şi țiganul Janeček din Plzeň, că lucrurile se mai pot îndrepta, când, în anul 1879, i-au pus ştreangul de gât din pricina unui dublu asasinat şi furt. Şi a nimerit-o: chiar în ultima clipă l-au dat jos din spânzurătoare neputând să-l spânzure în ziua de naştere a împăratului, care cădea tocmai atunci când urma să fie spânzurat țiganul. Aşa că l-au spânzurat abia a doua zi, după ziua împăratului; şi unde mai pui ce baftă a avut pe urmă! A treia zi a fost grațiat, urmând să înceapă noi

[100] Veš – păduche; vešak – cuier; všivak – păduchios.
[101] Lasă că vă ştim noi (fig.) (germ.)

cercetări, dat fiind că se dovedise până la urmă că isprava o săvârşise un alt Janeček. Aşa că au trebuit să-l dezgroape din cimitirul condamnaţilor şi să-l reabiliteze la cimitirul catolic din Plzeň, ca abia după aceea să se afle că era evanghelic, aşa că l-au transportat la cimitirul evanghelic şi pe urmă...

— Pe urmă încasezi o pereche de palme, se înfurie bătrânul genist Vodička. Ia te uită ce poate născoci băiatul ăsta!... Omul are necazuri cu consiliul de război al diviziei şi el nătărăul, a început ieri, în vreme ce ne duceam la interogator, să-mi povestească cum e trandafirul de Jericho.

— Nu erau vorbele mele, se apără Švejk. Asta a povestit-o servitorul pictorului Panušek, Matei, unei babe care l-a întrebat cum arată trandafirul de Jericho. Şi el i-a spus aşa: „Luaţi baligă uscată de vacă şi puneţi-o în farfurie; stropiţi-o cu apă şi o să se înverzească aşa de frumos... ăsta-i trandafirul de Jericho”. Prostia asta n-am născocit-o eu; dar despre ceva tot trebuia să vorbim oricum, până la interogatoriu. Eu n-am vrut decât să te încurajez, Vodička...

— Halal încurajare! făcu Vodička, scuipând cu dispreţ. Omul nu ştie pe unde să scoată capul ca să scape din încurcătură, ca o dată scăpat să se răfuiască cu unguraşii, şi el îl îmbărbătează cu baligă de vacă. Şi cum pot eu să le-o plătesc băieţaşilor ungureni, când stau închis şi pe deasupra mai trebuie să fac pe prostul şi să-i spun judecătorului că nu le port unguraşilor niciun fel de pică? Eh, Doamne, asta-i adevărată viaţă de câine. Dar când oi pune odată eu gheara pe un băieţaş din ăştia ungureni, apoi îl sugrum ca pe o javră de câine; le dau eu *„isten áld meg a magyart”*[102]; mă răfuiesc eu cu ei, aoleu... despre mine o să se mai vorbească încă...

— Nicio grijă, spuse Švejk, că toate se îndreaptă. Principalul e să nu spui niciodată, la tribunal, adevărul. Cel care se lasă momit şi recunoaşte, e totdeauna pierdut. Din unul ca ăsta n-are să iasă niciodată ceva ca lumea. Odată,

[102] Dumnezeu să-i ocrotească pe unguri (magh.)

când lucram la *Moravská Ostrava*, s-a întâmplat că un miner l-a tăbăcit pe un inginer, între patru ochi, aşa că nimeni n-a văzut; şi avocatul care îl apăra i-a spus să tăgăduiască, că nu i se poate întâmpla nimic. Preşedintele tribunalului îi spunea mereu că mărturisirea înseamnă circumstanțe atenuante, dar el o ținea într-una pe a lui, că n-are ce mărturisi, aşa că a fost eliberat pentru că şi-a dovedit alibiul: în aceeaşi zi fusese la Brno...

— Maica ta Cristoase, izbucni furios Vodička. Nu mai pot. Nu pricep de ce se spun toate astea. Ieri a fost cu noi la interogatoriu un om taman ca el. Când l-a întrebat judecătorul cu ce se ocupă în civilitate a spus: „Robotesc cu ziua la Cruce". Şi a trebuit să treacă peste o jumătate de oră până să-l lămurească pe judecător că e cărător de muşchi la fierarul Kříž (Cruce); şi pe urmă, când l-au întrebat: „Care va să zică, în civil, dumneata eşti muncitor auxiliar?" El le-a răspuns: „Da de unde! Paznic la stăvilar e Franta Hybšů".

De pe coridor se auzi un zgomot de paşi şi strigătele santinelei: „Zuwachs"[103].

— Iar ne înmulțim, spuse cu bucurie Švejk. Poate c-or fi ascuns vreun...

Uşa se deschise, şi santinelele îl îmbrânciră înăuntru pe teteristul care stătuse cu Švejk în arestul regimentului, la Budějovice, şi care fusese repartizat la bucătăria companiei de marş.

— Lăudat fie Domnul nostru Isus Cristos, spuse el intrând, la care Švejk răspunse, în numele tuturor:

— Acum şi în vecii vecilor, amin!

Teteristul se uită cu mulțumire la Švejk, lăsă pe duşumea pătura pe care o adusese cu sine şi se aşeză pe bancă lângă colonia cehă. Acolo îşi desfăcu jambierele, scoase țigările, dosite cu măiestrie printre încrețituri, şi le împărți tuturor, apoi scoase din bocanci câteva bețe de chibrit cu capetele artistic tăiate în două şi o bucățică de scăpărătoare. Frecă chibritul, îşi aprinse țigara cu băgare de seamă şi, după ce

---

[103] Spor (germ.)

oferi foc şi celorlalți, spuse nepăsător:

— Sunt învinuit de răzvrătire.

— O nimica toată! i se adresă Švejk ca să-l liniştească. Ăsta-i un fleac.

— Bineînțeles, spuse teteristul; dacă vrem să câştigăm războiul, cu ajutorul tribunalelor. Dacă țin cu tot dinadinsul să se judece cu mine, n-au decât! Judece-se! La urma urmei, un proces nu schimbă cu nimic situația.

— Şi cum te-ai răzvrătit? îl întrebă bătrânul genist Vodička, privindu-l cu simpatie.

— N-am vrut să curăț closetele la Hauptzvache – răspunse teteristul – aşa că m-au dus până la colonel. Ce porc de câine! A început să zbiere la mine zicând că sunt arestat pe baza *regimentsraportului,* aşa că sunt un arestat ca oricare altul şi că se miră că mă mai ține pământul şi nu încetează să se învârtească de ruşine, că în armată s-a ivit un om cu calitatea de teterist, având dreptul la grad de ofițer, care însă prin comportarea lui nu poate trezi decât scârba şi disprețul superiorilor. Eu i-am răspuns că rotația globului pământesc nu poate fi întreruptă prin apariția unui teterist de teapa mea, că legile naturii sunt mai presus decât galoanele teteriştilor şi că aş dori să ştiu cine mă poate sili să curăț un closet pe care nu l-am murdărit, cu toate că aş fi avut dreptul să-l murdăresc după porcăria de mâncare de la regiment, după varza stricată şi carnea de berbec împuțită ce ni s-a dat. I-am mai spus că nedumerirea lui în ceea ce priveşte faptul că mă mai ține pământul mi se pare ciudată, şi că din pricina mea nu e cazul să se stârnească un cutremur. În tot timpul discursului meu, domnul oberst n-a făcut decât să scrâşnească din dinți ca o iapă când mestecă sfeclă înghețată şi-i răceşte limba. Când am terminat a început să urle la mine:

— Cureți sau nu cureți closetul?

— Cu respect vă raportez că nu curăț niciun closet.

— Ba dumneata ai să cureți, *Sie Einjähriger*[104]!

[104] Teteristule (germ.)

— Cu respect vă raportez că n-am să curăț.

— *Krucitürken*, ai să cureți dumneata, nu unul, ci o sută de closete.

— Raportez supus că n-am să curăț niciun closet, şi cu atât mai puțin o sută!

Şi aşa a mers într-una: „Ai să cureți?” – „N-am să curăț!” Zburau closetele în dreapta şi-n stânga, ca într-o zicătoare pentru copii din *Pavel Înțeleptul*. Colonelul alerga prin cancelarie ca ieşit din minți; în cele din urmă, s-a aşezat şi mi-a spus: „Gândeşte-te bine, că de nu, te înaintez consiliului de război al diviziei, pentru răzvrătire. Să nu-ți închipui că dumneata ai să fii primul teterist împuşcat în acest război. În Serbia am spânzurat doi teterişti de la compania a zecea, iar pe unul de la compania a noua l-am împuşcat ca pe un mieluşel. Şi de ce? Pentru nerespectarea ordinelor. Cei doi care au fost spânzurați s-au codit undeva lângă Šabac să înjunghie femeia şi băiatul unui ciujak, iar teteristul de la compania a noua a fost împuşcat pentru că a refuzat să meargă mai departe, motivând că are picioarele umflate din cauză de platfus. Şi acum spune, ce ai de gând: cureți sau nu cureți closetul?

— Raportez supus că nu curăț.

După asta m-au ridicat şi mi-au adus la cunoştință că sunt învinuit de răzvrătire.

— N-ar strica, spuse – Švejk – dacă ai face-o pe prostul. Tot aşa, când am fost închis în arestul garnizoanei era cu noi un om deştept, învățat, profesor la o şcoală comercială. Dezertase de pe front şi trebuia să i se intenteze un proces cu tămbălău mare, cu condamnare şi spânzurătoare, ca să le treacă şi altora pofta de-a mai spăla putina; dar acuzatul a izbutit foarte simplu să iasă basma curată din toată încurcătura. S-a apucat s-o facă pe nebunul din născare, şi când l-a cercetat medicul-şef, a început să spuie că el n-a dezertat, că lui de mic îi place să călătorească şi că întotdeauna i se năzare să dispară undeva, departe; că odată s-a trezit la Hamburg, altă dată la Londra şi că habar n-avea cum a ajuns acolo. I-a mai spus că taică-su era alcoolic şi că

şi-a făcut seama înainte de naşterea lui, că mama era prostituată şi beţivă şi că a murit de delirium tremens; că sora cea mai mică i s-a înecat, iar cea mare s-a aruncat înaintea trenului, că fratele a sărit de pe podul de cale ferată de la Vyšehrad, că bunicul şi-a omorât nevasta şi pe urmă s-a stropit cu gaz şi şi-a dat foc, că a doua bunică a hoinărit cu ţiganii şi s-a otrăvit în închisoare, cu chibrituri; că unul din veri, condamnat de două ori că a dat foc unor case, şi-a tăiat vinele de la gât cu un ciob de sticlă, în închisoare la Kartouzy; că o verişoară din partea lui taică-su s-a aruncat de la etajul şase, la Viena, şi că el însuşi e un om fără educaţie şi că până la zece ani nici nu ştia să vorbească, fiindcă la vârsta de şase luni, când ai lui l-au legat de masă şi l-au lăsat singur, pisica l-a tras jos şi a căzut în cap. I-a mai zis că are des migrene cumplite şi că, în momentele de migrenă, habar n-are ce face; că într-o asemenea stare a plecat de pe front la Praga, şi că nu şi-a revenit decât atunci când l-a arestat poliţia militară la cârciuma „U Fleku". Şi să fi văzut dumneata ce bucuroşi au fost să-l scoată cât mai repede din armată. Cu el în cameră mai erau vreo cinci gealaţi care, pentru orice eventualitate, şi-au însemnat pe hârtie după cum urmează:

Tata alcoolic, mama prostituată,
I soră (înecată)
II soră (tren)
Frate (de pe pod)
Bunicul + nevasta (gaz, foc)
II bunică (ţigani, chibrituri) + ş.a.m.d.

Unul din ei, când a început să-i băsnească medicului-şef, n-a apucat să treacă de văru-su, că doctorul, fiind la al treilea caz, i-a spus: „Ştiu flăcăule: verişoara ta din partea lui tat-tu s-a aruncat, la Viena, de la etajul şase, iar tu ai fost un copil needucat, lăsat în voia soartei, aşa că ai să te îndrepţi la corecţie". Şi aşa l-au dus la corecţie, l-au legat burduf pe capră, şi cât ai zice văleu i-a pierit pofta şi de lipsă de educaţie, şi de tată alcoolic, şi de mamă prostituată; şi-a fost mai bucuros să se prezinte voluntar pe front.

— Astăzi – spuse teteristul – nu mai crede nimeni în armată în țicneala ereditară. Altfel ar trebui să închidă la balamuc toate statele majore.

În broasca uşii ferecate se auzi scârțâitul cheii, apoi intră gardianul-şef.

— Infanteristul Švejk şi genistul Vodička la domnul judecător.

Cei doi se ridicară de pe bancă. Vodička i se adresă lui Švejk:

— Îi vezi, nătărăii? Toată ziua ne bârâie cu interogatoriul, fără niciun rezultat. *Himmelherrgott!* mai bine ne-ar condamna odată şi nu ne-ar mai purta de colo până colo. Aşa stăm aici cât îi ziulica de mare şi unguraşii foiesc în jurul nostru...

În drum spre birourile consiliului de război al diviziei instalate peste drum, în altă baracă, genistul Vodička şi Švejk se întrebau între ei când vor fi trimişi în fața unui tribunal ca lumea.

— Pe unde te uiți, numai interogatoriu, se aprinse Vodička. Şi dacă ar ieşi măcar ceva din asta. Strică teancuri întregi de hârtie şi nu mai ajunge omul să se judece. Stă şi putrezeşte după gratii. Spune drept, tu poți înghiți ciorba asta? Dar varza împuțită cu cartofi degerați? Crucea ei de treabă! De când m-a făcut mama n-am văzut un război mondial aşa de tâmpit. Eu mi l-am închipuit cu totul altfel.

— Eu unul, drept să spun, sunt foarte mulțumit, spuse Švejk. Cu ani în urmă încă, pe vremea când făceam serviciul activ, ciorbagiul nostru, Solpera, ne spunea că în militărie fiecare trebuie să fie conştient de datoriile sale. Şi după ce spunea asta, îți atingea una peste bot, să n-o uiți câte zilişoare îi mai fi având. Dar răposatul *oberlaitnant* Kvaiser! De câte ori venea sa inspecteze armele, ne spunea că soldatul trebuie să dea dovadă că e un dobitoc, pentru că soldații nu sunt decât nişte vite pe care statul le îngrijeşte, le nutreşte, le dă cafea, le bagă tutun în pipă, şi pentru asta ei trebuie să tragă la jug ca boii.

Genistul Vodička reflectă o clipă, apoi spuse:

— Ascultă, Švejkule, când ai să te afli în fața judecătorului, ai grijă să nu te încurci şi ce ai spus înainte să repeți şi acum, ca nu cumva să mă bagi în vreun bucluc. Vasăzică, principalul e că ai văzut cum ne-au atacat vlăjganii aceia de unguri. Le-am făcut doar toate împreună, dar pe cont propriu.

— Nicio grijă, Vodička, îl linişti Švejk. Fii calm şi nu te enerva; ce-i mare scofală să te afli în fața unui consiliu de război ca ăsta, al diviziei, să fi văzut, cu ani în urmă, cum se lichida, raz, dva, o judecată. Era la noi, în serviciu activ, un învățător: îi zicea Heral. Ne-a povestit el odată, pe când eram închişi, că la muzeul din Praga e o carte cu documentele unui tribunal militar de pe vremea Mariei Tereza. Fiecare regiment îşi avea călăul lui, care executa soldații, bucată cu bucată; un taler terezian de cap de om. Şi, după cum reieşea din documente, călăul câştiga câteodată până la cinci taleri pe zi...

— Se înțelege – adăugă Švejk cu seriozitate – că pe vremea aceea regimentele erau puternice şi le completau mereu cu țărani.

— Când am fost în Serbia – continuă Vodička – în brigada noastră, cei care spânzurau „ciujacii” erau răsplătiți cu țigări. Cine spânzura un bărbat căpăta zece țigări Sport; pentru femei şi copii câte cinci. Făcea atunci cu mine serviciu un țigan; multă vreme n-am ştiut ce-i poate pielea țiganului. Ni s-a părut, ce-i drept, ciudat că era mereu chemat la cancelarie în timpul nopții. Eram cantonați la Drina; şi într-o noapte, când era plecat, unul din noi se apucă să cotrobăiască prin boarfele lui; şi ce să vezi: javra dracului avea în raniță trei cutii întregi a câte o sută de Sport. Când s-a întors, spre dimineață, în şopronul nostru, judecata n-a ținut mult. Am dat cu el de pământ şi unu, Beloun, l-a sugrumat cu centironul. Avea javra naibii viață în el ca o pisică.

Bătrânul genist Vodička scuipă:

— Nu-şi dădea sufletul şi pace! Se scăpase pe el, ochii îi ieşiseră ca cepele, da tot viu era, ca un cocoş tăiat fără

îndemânare. Băieții, dac-au văzut că nu se mai isprăveşte, au început să-l sfâşie ca pe o mâță. Doi de cap, doi de picioare şi i-au sucit gâtul. După aceea l-am vârât în rucsacul lui, cu țigări cu tot, şi l-am azvârlit binişor în Drina. Care dracu ar mai fi fumat țigările acelea. Dimineața l-au căutat de zor.

— Trebuia să anunțați că a dezertat – accentuă cu înțelepciune Švejk – şi să spuneți că de mult se pregătea s-o facă şi că în fiecare zi scăpa o vorbă că de-abia aşteaptă să spele putina.

— Cine mai avea vreme de pierdut cu socoteli de astea, răspunse Vodička. Noi ne-am făcut treaba, fără să ne mai sinchisim de rest. Acolo era foarte uşor. În fiecare zi se mistuia câte unul şi nici dracu nu-i mai dibuia urma. Câte un sărman „ciujak" plutea frumuşel pe Drina alături de vreun soldat jerpelit din *landwehrul* nostru, până la Dunăre. Unii, neîncercați, care vedeau pentru prima dată aşa ceva, făceau puțină temperatură.

— Trebuia să le dea chinină, spuse Švejk.

Ajunşi la baraca în care erau instalate birourile consiliului de război al diviziei, patrula îi duse în cancelaria nr. 8, unde, la o masă lungă cu maldăre de hârtii pe ea, şedea judecătorul Ruller.

În fața lui zăcea un volum din Codul militar, pe care odihnea un pahar de ceai, băut pe jumătate. Pe masă, în dreapta, se afla un crucifix din imitație de fildeş. De sub linţoliul de praf, Mântuitorul se uita disperat la postamentul crucii sale, plin de scrum şi mucuri de țigări.

Judecătorul Ruller scutura tocmai, spre marea părere de rău a Domnului răstignit, o țigară proaspăt aprinsă, pe postamentul crucifixului, iar cu cealaltă mână ridica paharul cu ceai care se lipise de Codul militar.

După ce eliberă paharul din robia Codului, continuă să răsfoiască în cartea pe care o împrumutase de la cazinoul militar.

Era o carte de Fr. S. Kraus, cu un titlu foarte promițător: Forschungen zur Entwicklungsgeschichte der

geschlechtlichen Moral[105].

Era atât de captivat de reproducerile naive ale desenelor de bărbați şi femei în costumul lui Adam şi Eva, la care erau adăugate versurile corespunzătoare, descoperite de savantul Fr. S. Kraus pe pereții closetelor Gării de Vest din Berlin, încât nu-i băgă în seamă pe cei care intrară.

Se smulse din contemplarea reproducerilor, abia când Vodička tuşi intenționat.

— *Was geht los?*[106] întrebă el, răsfoind mai departe şi căutând continuarea puerilelor schițe.

— Raportez supus, domnule judecător – răspunse Švejk – că camaradul Vodička a răcit şi acuma tuşeşte.

Abia atunci îşi ridică ochii judecătorul Ruller şi se uită la Švejk şi Vodička.

Se căznea să-şi compună o mină severă.

— Slavă Domnului că ați venit odată, spuse cotrobăind prin vrafurile de hârțoage de pe masă. Am dat ordin să vă cheme pentru ora nouă şi acum e aproape unsprezece.

— Cum stai, boule? îl întrebă pe Vodička, care îşi îngăduise să ia pe loc repaus. Când oi comanda *„rut”*, atunci poți face cu cotonoagele tale ce pofteşti.

— Cu respect vă raportez domnule judecător – se auzi Švejk – dânsu e bolnav de reumatism.

— Tu ai face mai bine, să-ți ții clanța, îi spuse judecătorul Ruller. Răspunde numai când te-oi întreba. De trei ori ai fost la mine, la interogatoriu, şi ți-a mers gura ca o moară stricată. Ce dracu nu le mai găsesc odată? Lua-v-ar dracu, că mult îmi dați de lucru. Dar să ştiți că nu va merge să ne stingheriți de pomană...

Ia uitați-vă aici, nătărăilor, continuă judecătorul, după ce scoase din grămada de acte un dosar voluminos pe care scria:

Schwejk & Woditschka

---

[105] Cercetări asupra istoriei dezvoltării moralei sexelor (germ.).

[106] Ce se întâmplă? (germ.)

Să vă iasă din minte că o să mai trândăviți la *divisionsgericht* pentru o încăierare prostească, şi că în felul ăsta o să scăpați de front pentru o bucată de vreme. Din pricina voastră a trebuit să chem la telefon consiliul de război al armatei, derbedeilor.

Oftă, apoi continuă:

— Nu fă o mutră aşa de gravă, Švejkule: pe front are să-ți piară pofta să te mai păruieşti cu honvezii; ancheta voastră se suspendă şi fiecare pleacă la unitatea lui, unde veți primi pedeapsa cuvenită, la raport, şi după aceea veți pleca cu batalionul de marş, pe front. Dar dacă îmi mai picați vreodată în mână, derbedeilor, întorc eu foaia, că n-o să ştiți pe unde să mai scoateți cămaşa. Țineți foile de eliberare şi vedeți de vă purtați cum trebuie. Duceți-i la nr. 2.

— Cu respect vă raportez, domnule judecător – spuse Švejk – că amândoi vom pune vorbele dumneavoastră la inimă şi că vă mulțumim foarte mult pentru bunătatea dumneavoastră. Dacă am fi civili, mi-aş îngădui să spun că sunteți un om de aur. Şi în acelaşi timp vă rugăm să ne iertați că a trebuit să vă pierdeți atâta vreme cu noi. Noi, într-adevăr, n-am meritat-o.

— Hai, plecați dracului odată! zbieră judecătorul la Švejk. Noroc de domnul *oberst* Schröder, că a pus o vorbă bună pentru voi. Altfel, zău, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat.

Vodička se simți din nou în apele lui, pe coridor, în timp ce santinela îi conducea spre cancelaria nr. 2.

Soldatul care îi însoțea se temea să nu ajungă târziu la masa de prânz şi de aceea li se adresă:

— Hai, băieți, întindeți-o nițel; vă mişcați ca păduchii.

Vodička îl sfătui să-şi mai ție gura, spunându-i că are noroc că e ceh; dacă ar fi ungur l-ar rupe în două ca pe o scrumbie.

Conțopiştii militari din cancelaria nr. 2 fiind plecați după mâncare, ostaşul care îi însoțea se văzu silit să-i conducă deocamdată înapoi la închisoarea consiliului de război al diviziei, fapt peste care nu a putut trece fără cuvenitele

blesteme, adresate rasei nesuferite a conțopiștilor militari.

— Iar o să-mi scoată camarazii grăsimea din ciorbă – se tângui el cu o mutră tragică – și în loc de carne au să-mi lase numai zgârci. Ieri, tot așa, am escortat doi până la tabără și cineva mi-a halit jumătate din rația de pâine, pe care a ridicat-o în locul meu.

— Cum văd eu, voi ăștia, de la consiliul de război al diviziei, nu vă gândiți decât la burtă, spuse Vodička, care își revenise de-a binelea.

Când îi povestiră teteristului cum s-a desfășurat interogatoriul, acesta exclamă:

— Așadar, „marška”, prieteni dragi! Asta-i ca în revista turiștilor cehi: „Vânt bun!” Pregătirile de drum sunt gata, de toate s-a îngrijit glorioasa noastră administrație militară. Și voi sunteți gata, la comandă, să participați la excursia în Galiția. Porniți voioși la drum, cu inima ușoară și veselă. Să nutriți o dragoste nețărmurită pentru meleagurile unde vă vor fi prezentate tranșeele. E tare frumos acolo și mai cu seamă interesant. O să vă simțiți în străinătatea îndepărtată ca la voi acasă, ca într-o țară înrudită, ba aproape chiar ca în scumpele locuri natale. Cu sentimentele cele mai înălțătoare, porniți la drum spre coclaurile despre care bătrânul Humboldt a zis: „Pe tot cuprinsul pământului n-am văzut ceva mai măreț ca această stupidă Galiție”. Bogata și prețioasa experiență pe care glorioasa noastră armată și-a însușit-o în timpul retragerii din Galiția, cu prilejul primei călătorii, va constitui cu siguranța, pentru noile noastre expediții războinice, un binevenit îndrumar întru alcătuirea programului celei de a doua călătorii. Mereu înainte, drept înainte, după direcția nasului, spre Rusia, și de bucurie să descărcați în aer toate cartușele.

Înaintea plecării lui Švejk și Vodička, după-prânz, se apropie de ei, în cancelarie, nefericitul învățător – cel care scrisese poezia despre păduchi – și le spuse în taină, trăgându-i pe amândoi deoparte:

— Nu uitați, când veți fi dincolo, să le spuneți rușilor, de cum îi vedeți: „Zdravstvuite, ruskije bratja, my bratja Čechy,

my niet Avstrijci"[107]

Când ieşiră din baracă, Vodička, vrând să-şi exprime demonstrativ ura sa faţă de maghiari şi să dovedească cum că arestul nu i-a înfrânt şi nu i-a slăbit convingerile, îl călcă pe picior pe ungurul care nu voise să facă armată şi zbieră la el:

— Încalţă-te, puturosule!

— Păcat că nu mi-a răspuns nimic, îi declară apoi lui Švejk, nesatisfăcut, genistul Vodička. Să fi scos numai o vorbuliţă, aşa ca să-i fi întins mestecătoarea ungurească de la o ureche la cealaltă. Când colo, prostălăul tace şi se lasă călcat pe bătătură. Hergot, Švejkule, nici nu-ţi dai seama cât sunt de furios că nu m-au condamnat. La drept vorbind, situaţia arată ca şi când şi-ar fi bătut joc de noi; ca şi când toată afacerea cu ungurii ăia nici nu merită să fie luată în seamă. Şi cu toate astea, noi ne-am bătut ca leii. Tu eşti de vină că nu ne-au condamnat şi că ne-au dat un certificat care parcă vrea să spună că nici n-am şti să ne batem ca lumea. Ce-or fi crezând de fapt despre noi? La urma urmei, a fost o încăierare destul de serioasă.

— Dragă băiete – spuse Švejk cu bunătate – eu nu prea pot să înţeleg cum se face că nu te bucuri că *divisionsgerichtul* ne-a recunoscut în mod oficial drept nişte oameni foarte cumsecade, împotriva cărora nu poate avea nimic. E drept că eu, la interogatoriu, am scăldat-o cât am putut; asta şi trebuie, e o datorie să minţi, cum spune avocatul Bass clienţilor lui. Când domnul judecător m-a întrebat de ce am dat buzna în locuinţa domnului Kákonyi, eu i-am răspuns simplu: „Eu am socotit că cel mai bun mijloc de a-l cunoaşte pe domnul Kákonyi este să-i facem o vizită". După asta, domnul judecător nu mi-a mai pus nicio întrebare; şi-a dat el numaidecât seama despre ce e vorba...

Ţine minte un lucru – îşi urmă Švejk meditaţia – că în faţa tribunalelor militare nimeni n-are voie să mărturisească. Când am fost închis la *garnisonsgericht*, un soldat din

[107] Să trăiţi, fraţilor ruşi, noi suntem fraţii cehi, nu suntem austrieci.

camera vecină a mărturisit totul şi cum au aflat ce-a făcut, ceilalți i-au pus pătura în cap şi i-au poruncit să-şi retragă mărturisirea.

— Dacă aş fi făcut ceva neonorabil nici eu n-aş fi mărturisit, spuse bătrânul genist Vodička. Dar când broscoiul ăla de judecător m-a întrebat de-a dreptul: „Te-ai bătut?” ce era să-i spun? „Da, m-am bătut”. „L-ai dat gata pe vreunul?” „Păi, cred şi eu, domnule judecător”. „Dar de rănit, ai rănit pe careva?” „Cum să nu, domnule judecător!” Să ştie şi el cu cine stă de vorbă. Şi tocmai aicea-i toată ruşinea, că ne-au eliberat. Asta-i ca şi când nimeni n-ar vrea să creadă că mi-am rupt *übersvungul* pe spinarea unguraşilor, că am făcut din ei tăiței, cucuie şi vânătăi. Ai fost doar de față, şi ai văzut cum la un moment dat aveam împotrivă-mi trei unguraşi şi cum într-o clipă toți erau la pământ şi eu călcam pe ei. Şi după toate astea, un mucos de judecător opreşte ancheta. Asta-i ca şi când mi-ar fi spus: „Dumneata, şi bătaie, căcăciosule!” Când s-o isprăvi războiul şi o să fiu iar civil, dau eu de el pe undeva şi îi arăt atunci dacă ştiu sau nu să mă bat. Pe urmă vin aici, la Királyhid, şi fac un tărăboi cum n-a văzut lumea. Or să se ascundă oamenii prin pivnițe când or afla că am venit să-i văd pe şmecherii de la Királyhid, pe haimanalele astea, pe derbedeii ăştia…

*

La cancelarie, formalitățile se terminară foarte repede. Un conțopist, cu gura încă unsuroasă de la prânz, întinzându-le hârtiile, cu un aer grav, nu lăsă să-i scape prilejul de a le ține o cuvântare în care făcea apel la spiritul lor militar, amestecând frazele, ca un *„wasserpolak”*[108] ce era, cu diferite expresii frumoase din dialectul lui, cum ar fi *„marekvium” „glupi rolmopsie”*, *„krajcova sedmina”*, *„svinia porypana”* şi *„dum vám bane na mjesjnuckovy vaši gzichty”*.

La despărțire, întrucât fiecare era dus la unitatea lui,

[108] Locuitori din regiunea Sileziei.

Švejk îi spuse lui Vodička:

— Când s-o isprăvi cu războiul ăsta, nu uita să vii să mă vezi. Mă găseşti în fiecare seară, la ora şase, în cârciuma „La Potirul” de la Bojište.

— Să ştii c-am să vin, răspunse Vodička. Se petrece bine pe-acolo?

— În fiecare zi se întâmplă câte ceva – îl asigură Švejk – şi dacă o fi cumva prea multă linişte, avem noi grijă s-o tulburăm...

Se despărţiră, şi când se îndepărtară binişor unul de altul, bătrânul genist Vodička strigă după Švejk:

— Atunci ai grijă să fie petrecere când am să vin.

La care Švejk răspunse tot cu glas tare:

— Dar să vii sigur, cum s-o isprăvi războiul.

Apoi se îndepărtară, iar după un răstimp mai îndelungat se auzi din nou, de după colţ, din spatele celuilalt şir de barăci, glasul lui Vodička:

— Švejkule, Švejkule, ce fel de bere au „La Potirul”?

Şi ca un ecou se auzi răspunsul lui Švejk:

— De Velkopopovice!

— Eu credeam că de Smichov, strigă de departe genistul Vodička.

— Au şi fete! strigă Švejk.

— Atunci, după război, la ora şase, se auzi, de undeva din vale, glasul lui Vodička.

— Vino mai bine la şase şi jumătate, poate că mai întârzii pe undeva, răspunse Švejk.

După asta se mai auzi de departe de tot glasul lui Vodička:

— La ora şase nu poţi să vii?

— Bine, viu la ora şase, auzi Vodička răspunsul prietenului care se îndepărta.

Şi aşa se desparţi bravul soldat Švejk de bătrânul genist Vodička. „Wenn die Lente auseinander gehen, da sagen sie auf Wiedersehen”.[109]

---

[109] Când oamenii se despart îşi spun „la revedere” (germ.).

V

DE LA MOST PE LITAVA SPRE SOKAL

Locotenentul-major Lukáš umbla nervos prin cancelaria companiei a 11-a de marş, o hrubă întunecoasă în baraca companiei, despărţită de coridor printr-un perete de scânduri. O masă, două scaune, o lampă cu petrol şi un pat de campanie.

În faţa locotenentului-major stătea plutonierul Vaněk, care îşi alcătuia aici listele de plată a soldelor şi ţinea contabilitatea bucătăriei pentru trupă; el era ministrul de finanţe al întregii companii; zăcea aici cât era ziua de mare, şi tot aici dormea.

Lângă uşă stătea un infanterist gras, cu o barbă lungă şi stufoasă ca un uriaş din basme. Era Baloun, noua ordonanţă a locotenentului-major, în civilie morar pe undeva prin împrejurimile oraşului Český Krumlov.

— N-am ce zice, mi-ai ales într-adevăr un ţucălar excepţional, îi spunea locotenentul-major Lukáš plutonierului contabil. Îţi mulţumesc din toată inima pentru surpriza asta plăcută. Din prima zi, când l-am trimis să-mi aducă prânzul de la popotă, dumnealui mi l-a înghiţit pe jumătate.

— L-am vărsat, vă rog, spuse grăsunul uriaş.

— Bine, l-ai vărsat. Dar de vărsat, puteai să verşi numai supa sau sosul, nu şi friptura. Bucăţica pe care mi-ai adus-o încăpea sub unghie. Dar cu ştrudelul, ce-ai făcut?

— Eu… am…

— Nu tăgădui… l-ai mâncat!

Locotenentul-major Lukáš rosti ultimele cuvinte cu atâta gravitate şi cu un glas atât de aspru, încât Baloun, fără să vrea, făcu doi paşi înapoi.

— Eu m-am informat la bucătărie ce am avut azi la prânz. A fost supă cu perişoare de ficat. Ce ai făcut cu perişoarele? Le-ai scos pe drum, asta ai făcut. Pe urmă a fost mâncare de carne de vită cu castraveți. Ce-ai făcut cu ea? Şi asta ai înfulecat-o. Două felii de friptură de Frankfurt; nu mi-ai adus decât o jumătate de felie. Ce zici de asta, hai? Două bucăți de ştrudel! Unde le-ai pus? Te-ai îndopat cu ele, ca un porc, mizerabile! Hai, spune, unde ai pus ştrudelul? Cum? Ți-a căzut în noroi? Bestie! Poți să-mi arăți şi mie locul unde zace în noroi? Aha! A venit, în grabă, un câine, ca la comandă, a înhățat ştrudelul şi a fugit?! Doamne, Dumnezeule, am să-ți dau peste bot, până ți s-o umfla capul cât o baniță! Pe deasupra, mai şi tăgăduieşte, porcul! Ştii cine te-a văzut? Uite, ca să ştii: *rechnungsfeldwebelul* Vaněk. El a venit la mine şi mi-a spus: „Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că porcul dumneavoastră, Baloun, vă înghite prânzul”. Mă uit pe fereastră şi ce să văd: dumnealui se îndopa de parcă n-ar fi mâncat de-o săptămână întreagă.

Ascultă, *Sie Rechnungsfeldwebel*, într-adevăr nu puteai să-mi găseşti alt dobitoc, afară de nătărăul ăsta?

— Cu respect vă raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că Baloun părea cel mai cumsecade om din toată compania noastră de marş. E aşa de bleg, că nu ştie nici ce-i un *kvergriff*[110] şi, dacă i-am da arma în mână, cine ştie ce nenorocire ar face! La ultimul exercițiu cu *blindpatronen*[111] era gata-gata să-şi împuşte vecinul în ochi. Credeam că cel puțin într-o slujbă ca asta o s-o poată scoate la capăt.

— Şi să înghită de fiecare dată mâncarea stăpânului – interveni Lukáš – ca şi când nu i-ar ajunge porția lui. Nu cumva ți-o fi foame?

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că mie mi-e

---

[110] Mânuirea armei (germ.)

[111] Gloanțe oarbe (germ.).

foame mereu. Dacă îi rămâne cuiva o bucată de pâine, eu o cumpăr pe țigări, şi tot nu-mi ajunge. Aşa sunt eu de la natură. Mereu îmi zic că s-a făcut, m-am săturat, şi când colo, nimic. Peste puțin timp, iarăşi la fel ca şi înainte de a mânca, încep să-mi ghioră ie mațele în burtă, şi gata, dumneaei iarăşi cere să-i dau. Uneori mă gândesc că m-am săturat cu adevărat, că nu mai poate încăpea ceva în mine, dar aş, de unde! Văd pe cineva mâncând, sau simt numai mirosul de mâncare, şi iar: în burtă la mine e ca după măturat. Îndată începe stomacul să-şi ceară dreptul lui că-mi vine să înghit şi cuie. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că eu am mai cerut o dată să capăt porție dublă; pentru asta, la Budějovice, am fost la domnul *„regimentsarzt"* şi dumnealui, în loc de porție dublă, mi-a dat trei zile de infirmerie şi mi-a prescris numai o cană de ciorbă pe zi. „Te învăț eu, canalie, să-ți fie foame, zicea dumnealui. Mai vino o dată pe aici, şi să vezi cum ai să pleci de la noi, ca un harac de hamei!" Eu, domnule *oberlaitnant*, nu-i nevoie să văd numai lucruri bune; chiar şi cele obişnuite încep să mă ațâțe şi-mi lasă gura apă. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că vă rog cu respect, să-mi fie aprobată porție dublă. Când nu e carne, măcar din celelalte, cartofi, găluşte, nițeluş sos… din astea rămân întotdeauna…

— Bine, Baloune, ți-am ascultat necuviințele, răspunse locotenentul-major Lukáš. *Sie Rechnungsfeldwebel*, spune dumneata, ai auzit vreodată, înainte vreme, ca după toate, soldatul să mai fie şi atât de obraznic cum e flăcăul ăsta? Îmi înghite prânzul şi mai are neobrăzarea să ceară să-i aprob porție dublă. Îți arăt eu ție, Baloune, să-ți treacă pofta. *Sie Rechnungsfeldwebel*, se adresă el lui Vaněk. Du-l la caporalul Weidenhofer şi spune-i să-l ție legat în curte, lângă bucătărie, două ceasuri, seara când s-o împărți gulaşul. Să-l lege frumuşel şi sus, aşa ca să se poată ține numai în vârfurile picioarelor şi să vadă cum fierbe gulaşul în cazan. Şi să ai grijă ca javra să fie legată când se va împărți gulaşul, să-i curgă balele din gură ca la o cățea flămândă care adulmecă la uşa mezelăriei. Şi spune bucătarului să împartă

şi porția lui.

— La ordin, domnule *oberlaitnant*, răspunse Vaněk. Hai, Baloune!

În timp ce plecau, locotenentul îi opri lângă uşă şi, uitându-se la chipul înspăimântat al lui Baloun, strigă victorios:

— Te-ai învârtit, ce zici, Baloune! Îți doresc poftă bună! Şi dacă se mai întâmplă încă o dată, să ştii că te trimit fără de milă în fața consiliului de război.

Când Vaněk se întoarse şi-i aduse la cunoştință că Baloun e legat cobză, locotenentul-major Lukáš spuse:

— Dumneata, Vaněk, mă cunoşti, şi ştii că lucrurile astea nu le fac cu plăcere, dar n-am încotro. În primul rând trebuie să recunoşti că atunci când îi iei câinelui osul din gură, câinele mârâie. Eu nu vreau să am în preajma mea un om josnic; şi în al doilea rând, însuşi faptul că Baloun e legat, are o mare importanță morală şi psihologică pentru întreaga trupă. În ultima vreme, de când sunt în compania de marş, şi ştiu că mâine-poimâine vor pleca pe front, băietanii ăştia fac ce vor.

Locotenentul-major Lukáš arăta foarte amărât şi continuă cu glas scăzut:

— Alaltăieri, în timpul *„nachtsübungului”*[112] după cum ştii şi dumneata, trebuia să facem manevra împotriva *Einjährigfreiwilligenschule*[113] în spatele fabricii de zahăr. Prima grupă, *vorhut*[114], a mers destul de liniştită pe şosea, pentru că pe asta am condus-o chiar eu, dar a doua, care trebuia s-o ia la stânga şi să trimită *vorpatrulen*[115] în apropierea fabricii de zahăr, s-a comportat, de parcă s-ar fi întors dintr-o excursie. Aşa cântau şi tropăiau, că sunt sigur că s-a auzit până în cantonament. Pe urmă, în flancul drept, a pornit să tatoneze terenul a treia grupă, pe liziera pădurii;

---

112 Exercițiu de noapte (germ.).
113 Şcoala de teterişti (germ.)
114 Avangarda (germ.).
115 Patrule de recunoaştere (germ).

era distanțată de noi cu zece minute bune, şi totuşi, chiar de la depărtarea asta, se puteau vedea numai puncte aprinse în întuneric: derbedeii fumau. A patra grupă, care trebuia să facă pe ariergarda, dracu ştie cum s-a întâmplat că a apărut deodată în fața avangărzii noastre, încât a fost luată drept duşman şi m-am văzut silit să mă retrag în fața propriei mele avangărzi, care înainta împotriva mea. Aşa se prezintă compania a unsprezecea de marş, pe care am moştenit-o. Mă întreb, ce pot să scot din oamenii ăştia? Cum o să se comporte într-un *gefecht* adevărat?

Locotenentul-major Lukáš ținea în acest timp mâinile împreunate, avea un aer de martir şi părea că vârful nasului i se lungea.

— N-are niciun rost, domnule locotenent-major, să vă necăjiți pentru asta, se străduia să-l liniştească plutonierul de ață Vaněk. Nu vă mai frământați pentru atâta lucru. Eu am mai fost, până acum, la trei companii de marş, şi fiecare din ele a fost făcută harcea-parcea, cu batalion cu tot; şi de fiecare dată ne-am întors înapoi să ne refacem. Şi toate companiile de marş au fost la fel, una ca cealaltă; niciuna n-a fost cu nimic mai bună ca a dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*. Cea mai rea a fost a noua. Asta a tras după dânsa, în prizonierat, pe toți gradații şi pe *kompanienkomandant*. Eu am scăpat numai mulțumită faptului că eram plecat la trenul regimentar ca să ridic nişte rom şi vin pentru companie, aşa că s-au cărat fără mine.

Dar dumneavoastră nu ştiați, domnule *oberlaitnant*, că la ultimul „nachtübung" de care ați vorbit, *Einjährigfreiwillingenschule*, care trebuia să împresoare compania noastră, a ajuns tocmai la lacul Nezidery? A mărşăluit mereu înainte, până dimineața, iar avanposturile au ajuns până la mlaştină. Şi a fost condusă chiar de domnul căpitan Sagner. Ar fi mers poate până la Soprony, dacă nu s-ar fi crăpat de ziuă, continuă cu glas scăzut plutonierul de ață, care se complăcea grozav în asemenea situații şi ținea în evidență toate evenimentele de acest fel. Şi ştiți, domnule *oberlaitnant* – spuse, făcându-i familiar cu

coada ochiului – că domnul căpitan Sagner va fi comandantul marşbatalionului nostru? Mai întâi, cum zicea plutonierul-major Hegner, s-a crezut că dumneavoastră veți fi *batalionskomandant*, fiindcă dumneavoastră sunteți cel mai vechi ofițer al nostru, dar pe urmă a venit cică la brigadă ordin de la divizie, că a fost numit domnul căpitan Sagner.

Locotenentul-major Lukáš îşi muşcă buza şi aprinse o țigară. Aflase şi el, şi era încredințat că i se face o nedreptate. Sagner îl întrecuse până acum de două ori la avansare; cu toate acestea nu spuse nimic altceva decât:

— Mda, căpitanul Sagner...

— Eu, unul, nu prea mă bucur de asta, rosti confidențial plutonierul de administrație. Povestea *stabsfeldwebelul* Hegner, că la începutul războiului, în Serbia, undeva în munți, prin Muntenegru, domnul căpitan Sagner, dorind să se distingă, a aruncat fără niciun rost toate companiile batalionului său asupra pozițiilor sârbeşti, deşi era limpede că numai artileria ar fi putut să-i scoată pe sârbi dintre stâncile după care se adăposteau. N-au mai rămas, din tot batalionul, decât optzeci de oameni; chiar şi domnul căpitan Sagner s-a ales cu un *handschus*[116] şi mai târziu, în spital, cu o dezinterie; pe urmă a apărut din nou la regiment, la Budějovice; şi ieri seara, la cazino, cică ar fi spus că se bucură grozav de plecarea pe front, şi că va lăsa acolo tot marşbatalionul, dar că va arăta el ce-i în stare să facă şi va primi „signum laudis". În Serbia, zicea, a scrântit-o, dar acum, ori cade cu tot marşbatalionul, ori va fi numit *oberstlaitnant*[117] şi că batalionul va trebui să zbârnâie. Eu unul, domnule *oberlaitnant*, socot că riscul ăsta ne priveşte şi pe noi. Povestea nu demult *stabsfeldwebelul* Hegner că nu prea vă aveți bine cu domnul căpitan Sagner şi că dumnealui tocmai de aceea va trimite mai întâi compania noastră la *gefecht*, în pozițiile cele mai expuse. Plutonierul suspină:

---

[116] Împuşcătură în mână (germ.)
[117] Locotenent-colonel (germ.)

— Eu aş fi de părere că într-un război cu ăsta, cum avem atâta oştire şi un front atât de lung, s-ar putea obține mult mai mult printr-o manevră ca lumea, decât prin atacuri disperate. Asta am văzut-o cu ochii mei la Dukla[118], cu compania a zecea de marş. Atunci, totul s-a lichidat foarte uşor; a venit ordin *„nicht schiessen”*, aşa că nu s-a tras şi s-a aşteptat până ce ruşii s-au apropiat de noi. I-am fi luat prizonieri, fără nicio împuşcătură, numai că atunci am avut lângă noi, în flancul stâng, „muştele de fire”; tâmpiții din *„landswehr”* s-au speriat aşa de tare la apropierea ruşilor, încât au început să-şi dea drumul la vale pe povârniş, alunecând pe zăpadă, ca la săniuş; iar noi am primit ordin să căutăm să ajungem cât mai repede la brigadă, pentru că ruşii stăpânesc tot flancul stâng. Eu mă aflam la brigadă, ca să dau la aprobat *kompanieverpflegungsbuch*[119], căci nu putusem da de trenul nostru regimentar, când deodată încep să sosească primii oameni din compania a zecea. Până seara au sosit o sută douăzeci; ceilalți, chipurile, au alunecat pe zăpadă, la vale, nimerind în retragere, drept în pozițiile ruseşti, de parcă ar fi fost pe tobogan. A fost teribil, domnule *oberlaitnant*; ruşii aveau în Carpați poziții, şi sus şi jos. Şi pe urmă, domnule *oberlaitnant*, domnul căpitan Sagner…

— Ia mai lasă-mă în pace cu domnul căpitan Sagner, se înfurie locotenentul-major Lukáš. Toate astea le ştiu eu, şi să nu-ți închipui dumneata că atunci când o fi vreun *sturm*[120] sau vreun *gefecht*, dumneata ai să te afli iarăşi, din întâmplare, undeva pe la *„regimentstrain”* ca să ridici rom şi vin. Mi s-a atras atenția că dumneata obişnuieşti să tragi vârtos la măsea, şi e destul să-ți vadă cineva roşeața nasului, ca să-şi dea îndată seama cu cine are de-a face.

— Din Carpați ni se trage, domnule *oberlaitnant*. N-aveam ce face; sus, unde ne aflam, mâncarea ajungea rece,

---

[118] Trecătoare în Carpați, important punct strategic.
[119] Registrul de aprovizionare a companiei (germ.)
[120] Atac (germ.)

tranşeele erau săpate în zăpadă, foc nu era voie să facem, aşa că numai romul ne-a ținut în picioare. Şi dacă nu eram eu, s-ar fi întâmplat şi cu noi ca la alte companii, unde, neavând rom, au înghețat oamenii. La noi, toți erau cu nasul roş, dar astea ne-a adus şi un neajuns: batalionul a dat ordin ca numai ostaşii cu nasul roş să fie trimişi în patrulare.

— Acum, iarna a trecut, bătu şaua locotenentul-major.

— Pe front, domnule locotenent-major, romul e un lucru absolut necesar în orice anotimp al anului; vinul la fel. Produce, ca să zic aşa, buna dispoziție. Pentru o jumătate ploscă de vin şi pentru o litră de rom, oamenii se bat cu oricine… Care-i dobitocul care bate iar în uşă, de parcă n-ar şti să citească: *Nicht klopfen!? Herein!*[121]

Locotenentul-major Lukáš, care şedea pe scaun, se întoarse spre uşă şi văzu cum se deschide încet şi fără zgomot. Şi tot atât de discret intră în cancelaria companiei a unsprezecea de marş bravul soldat Švejk, salutând din prag, ba pare-se chiar din momentul în care începuse să bată, în timp ce privea inscripția *„Nicht klopfen”*.

Salutul lui era ca o completare sonoră a expresiei sale fericite şi lipsite de griji. Arăta ca zeul grec al furtului, îmbrăcat în uniforma sobră a infanteristului austriac.

Locotenentul-major Lukáš închise pentru o clipă, pe jumătate, ochii în fața apariției bravului soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrățişa şi îl săruta.

Cu aceeaşi plăcere se va fi uitat, de bună seamă, şi fiul risipitor – pierdut şi apoi regăsit – la tatăl său, în timp ce acesta învârtea, spre a lui cinstire, vițelul cel gras la frigare.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că iar sunt aici, se auzi din uşă glasul lui Švejk, cu atâta sinceritate şi firesc, încât locotenentul-major Lukáš îşi reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schröder îi adusese la cunoştință că i-l trimite din nou pe cap, locotenentul-major

[121] Nu bateți! Intră! (germ.)

Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepărteze cât mai mult această revedere. În fiecare dimineață își spunea:

„Astăzi nu cred să vie; trebuie să fi făcut el pe-acolo vreo boroboață şi cu siguranță că-l mai rețin”.

Prin intrarea lui simpatică şi simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administrație Vaněk şi, întorcându-se spre el, îi întinse, zâmbind binevoitor, nişte hârtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportez, domnule *rechnungsfeldwebel*, că trebuie să vă predau hârtiile astea, pe care ni le-au scris la *„regimentskanzelei”*. Sunt pentru *„lohnung”*[122] şi pentru înscrierea în *„Verpflegung”*[123].

Švejk se mişca atât de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marş, de parcă ar fi fost de când lumea în cele mai strânse relații de prietenie cu Vaněk. La această comportare plutonierul de administrație reacționă foarte simplu, cu cuvintele:

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine, *Sie Rechnungsfeldwebel*, dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftând locotenentul-major Lukáš.

Vaněk ieşi din cancelarie şi rămase în spatele uşii, ca să asculte ce-şi vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că şi unul şi altul tăceau. Amândoi se priviră îndelung, măsurându-se. Lukáš se uită la Švejk, ca şi cum ar fi vrut să-l hipnotizeze: ca un cocoş în fața găinii înainte de a se năpusti asupră-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină şi inocentă de parc-ar fi vrut să spună: „Din nou împreună, sufletelule. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbița mea.”

Şi după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire: „Haide, spune ceva, îngeraşul meu, vorbeşte!”

---

[122] Soldă (germ.).

[123] Subzistență (germ.).

Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care îşi dădu silinţa să pună o mare doză de ironie:

— Fii binevenit, Švejkule. Îţi mulţumesc pentru vizită! Aşa oaspeţi, mai zic şi eu!

Nu se putea totuşi stăpâni şi-şi vărsă supărarea din ultimele zile, izbind cât putu cu pumnul în masă. Călimara sări în sus, împroşcând cu cerneală *lohnungs-listele*.

În acelaşi timp sări ca ars şi, oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el:

— Dumneata... dobitocule!

Atât, şi începu să se învârtească nervos în spaţiul îngust al cancelariei, scuipând cu scârbă, de fiecare dată când ajungea în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* – spuse Švejk văzând că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frământe şi să arunce într-un colţ al cancelariei cocoloaşele de hârtie pe care le lua de pe masă – scrisoarea am predat-o cui se cuvine. Am găsit-o cu bine pe doamna Kákonyi şi pot spune că e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decât plângând...

Locotenentul-major Lukáš se aşeză pe patul de campanie al subofiţerului contabil şi strigă cu vocea sugrumată:

— Când se vor sfârşi odată toate astea, Švejkule?

Švejk răspunse, ca şi când n-ar fi auzit:

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespondez cu dama, aşa că am socotit mai cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturând astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întâmplare, pentru că altă explicaţie nu găsesc, m-am încurcat într-o mică încăierare, fără nicio importanţă. Şi din asta am ieşit cu bine, şi dumnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăţia. Aşa că m-au trimis la *regimentsraport* şi au oprit toată ancheta, la consiliul de război al diviziei. La *„regimentskanzelei”* am stat câteva minute, până ce a venit domnul *oberst*; m-a înjurat şi el o leacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la

dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca ordonanță şi mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniți neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marškumpačka*. A trecut de atunci mai mult de o jumătate de ceas, dar domnul colonel n-avea de unde să ştie că o să mai fiu dus pe la *regimentskanzelei* şi că acolo o să mai stau încă vreun sfert de ceas, pentru că, tot timpul ăsta, mi s-a reținut solda şi trebuia s-o primesc de la regiment şi nu de la companie, pentru că am fost trecut la *regimentsarest*. În general, acolo toate-s brambura şi încâlcite, de-i vine omului să-şi ia câmpii.

Locotenentul-major Lukáš, auzind că de o jumătate de ceas trebuia să fie la colonelul Schröder, se îmbrăcă în grabă şi spuse:

— Dumneata, Švejkule, iar mi-ai făcut un serviciu.

Rostise aceasta cu atâta deznădejde în glas, încât Švejk se simți dator să-l liniştească cu o vorbă bună. De aceea, în clipa în care Lukáš ieşea val vârtej pe uşă, strigă:

— Nu vă necăjiți, că aşteaptă el, domnul *oberst*. Oricum, tot n-are ce face.

Îndată după plecarea locotenentului-major, în cancelarie intră plutonierul de administrație Vaněk.

Švejk şedea pe scaun şi băga pe foc, în mica sobă de fier, bucățele de cărbune prin portița deschisă. Sobița fumega, răspândind un miros înecăcios. Švejk continua să se distreze, fără să-l bage în seamă pe Vaněk, care îl urmări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în portița sobei, îi spuse s-o şteargă.

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, i se adresă Švejk cu demnitate, îmi îngădui să vă declar că nu pot să mă supun ordinului dumneavoastră, oricâtă bunăvoință aş avea. Nu pot s-o şterg chiar de tot din tabără, pentru că trebuie să mă supun unor ordine superioare. Eu sunt, dacă vreți să ştiți, *„ordonanz”*, adăugă el cu mândrie; domnu' *oberst* Schröder m-a repartizat aici, la compania a 11-a de marş, la domnul *oberlaitnant* Lukáš, la care am fost țucălar, dar acum, datorită inteligenței mele naturale, am fost avansat

„ordonanz”. Eu şi domnul *oberlaitnant* suntem cunoştinţe vechi. Dumneavoastră ce sunteţi în civil, domnule *rechnungsfeldwebel*?

Plutonierul de administraţie Vaněk fu atât de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk, încât lăsând la o parte demnitatea, pe care îi plăcea s-o arate faţă de ostaşii din companie, răspunse, ca şi când ar fi fost inferiorul lui Švejk:

— Eu sunt droghistul Vaněk din Kralupy.

— Şi eu am fost ucenic la o drogherie – spuse Švejk – la un domn Kokoška de la Perštyn, din Praga. Era un om foarte ciudat; o dată, pe motiv că am dat foc din greşeală în pivniţă unui butoi, m-a dat afară. Din cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, aşa că de la sărăcia de butoi mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparaţi şi leacuri pentru vaci?

Vaněk dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfinţite. Şeful nostru, domnul Kokoška, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfântul Pelegrinus uşura dezumflarea vitelor. A comandat, aşadar, la Smichov poze cu chipul sfântului Pelegrinus, pe care le-a dus să le sfinţească la mânăstirea Emaus, pentru două sute de galbeni. După ce le-a sfinţit, am băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă şi se dădea vacii să-l bea din ciubăr, în timp ce i se citea rugăciunea închinată sfântului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vânzător. Când pozele cu chipul sfântului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune, Aşa se face că bătrânul Kokoška, chemându-l seara pe domnul Tauchen, i-a spus să scrie până dimineaţa o rugăciune mică pentru poză şi pentru leac. Cică să fie gata până la ceasurile zece, când vine dumnealui la prăvălie, ca s-o poată trimite la tipar, pentru că vacile aşteaptă de mult rugăciunea aia. Şi una din două: ori o scrie frumos, şi s-a învârtit de un galben peşin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-şi ia tălpăşiţa. Domnul Tauchen a

năduşit toată noaptea şi dimineața, când a venit să deschidă prăvălia, frânt de nesomn, n-avea scris niciun rând. Uitase şi cum îl cheamă pe sfântul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Ăsta toate le ştia. Când uscam în pod ceai de romaniță, el se urca sus la noi, se descălța de ghete şi ne învăța cum să nu mai asudăm la picioare. Ştia să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la tejgheaua cu parale, şi ne-a mai învățat şi alte şmecherii, cu mărfurile. Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la „Inimile caritabile". Şi, cum spuneam, Ferdinand ăsta l-a ajutat şi pe domnul Tauchen; i-a spus doar atât: „Dați-o încoace, domnule Tauchen să mă uit şi eu la ea". Domnul Tauchen a trimis numaidecât să-i aducă o bere. Şi până să-i aducă berea, servitorul nostru Ferdinand era gata pe jumătate şi ne citea:

„Din cer pogorât-am şi iată-mă sunt,
Venit să fac bine la boi pe pământ.
Bou, vacă, vițel ori neleapcă[124] *de-i fi,*
De leacul lui Kokoška nu te feri.
Încearcă-l o dată şi cât de puțin
Şi vezi că te scapă de boală şi chin."

Pe urmă, după ce trase berea pe gât, treaba i-a mers mai repede şi a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos:

„Adu, Pelegrine, tu sfânt între sfinți,
În punga-ne goală doi galbeni cu zimți,
Înlătură vitelor noastre calvarul,
Fereşte cireada de orişice racile
Şi-n veci te-o slăvi gospodarul!
Păzeşte-ne boii şi vacile!"

Pe urmă, când a venit domnu Kokoška, domnu Tauchen

---

[124] Juncană cu vițel.

s-a dus cu el în birou, şi când a ieşit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, voind să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rândaşul, când a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, zicea. Atunci domnul Tauchen nu i-a mai dat nimic şi şi-a oprit pentru dumnealui amândoi galbenii; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cârpit vreo două scatoalce şi mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea şi chiar dacă Ferdinand s-ar duce să se plângă bătrânului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în fața unui flacon cu oțet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecam în pod, în nişte lăzi mari, şi de fiecare dată el aduna cu mătura, de pe unde putea, scârnă de şoareci, o aducea sus, şi o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strângă pe stradă baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, şi pe urmă o arunca şi pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfântului Pelegrinus. Dar nu se mulțumea numai cu atât. Îşi făcea toate nevoile, şi cele mici şi cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărâțe.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică receptorul şi după o clipă îl aruncă necăjit:

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzelei.* Nu-mi miroase a bine, aşa deodată.

Švejk rămase din nou singur.

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlamenteze:

— Vaněk? Nu-i aici. S-a dus la *regimentskanzelei.* Cine e la telefon? Ordonanța de la compania a 11-a de marş. Da acolo cine e? Ordonanța de la compania a 12-a? Servus colega! Cum mă numesc eu? Švejk! Dar tu? Braun! Nu eşti cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobřežni de la Karlin, de meserie pălărier? Nu eşti şi nu-l cunoşti?... Nici eu nu-l cunosc; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul şi firma asta mi-a sărit în ochi. Ce noutăți ştiu? Nu ştiu

nimic. Când plecăm? Nici asta nu ştiu; nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm?

— Deşteptule, cu *„marška”*, pe front...

— Despre aşa ceva nici n-am auzit.

— Halal ordonanță. Nu ştii dacă *laitnantul* tău...

— Al meu e *oberlaitnant*...

— Tot un drac; atunci, nu ştii dacă *oberlaitnantul* tău s-a dus la *„besprechung”*, la *oberst*?

— Ba da, dumnealui l-a poftit la el.

— Păi, vezi? Şi al nostru s-a dus, şi cel de la compania a 13-a; chiar acum am vorbit cu ordonanța lui, la telefon. Mie, drept să-ți spun, nu-mi place graba asta. Nici tu nu ştii nimic dacă se împachetează...

— Eu nu ştiu nimic.

— Ia nu mai fă pe boul. Nu-i aşa că *rechnungsfeldwebelul* vostru a primit *„wagonenaviso”*? Câtă trupă aveți?

— Habar n-am.

— Ascultă, blegule, ce, ți-e teamă că te mănânc? se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbeşte într-o parte, adresându-se unui coleg: „Franto, ia celălalt receptor, ca să vezi şi tu ce ordonanță tâmpită au la compania a 11-a”. Alo, ce faci acolo, dormi sau ce? Atunci răspunde când te întreabă un camarad. Vasăzică, nu ştii încă nimic? Nu te ascunde! N-a zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veți împărți conserve? Cum? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri? Tâmpitule... Ție nu-ți pasă de astea? (Se aud hohote de râs.) Mi se pare mie că eşti cam lovit cu leuca. Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne şi nouă la *„marškumpania”* a 12-a, prostănacule, îngeraşule! De unde eşti?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deştept... Dar, ia spune, când s-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie?

— Chiar acuşica l-au chemat.

— Poftim! Şi asta n-o puteai spune mai înainte? Şi al nostru, tot acuşica s-a dus; să ştii că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Şi mai spui că eşti din Praga. Ție de nimic nu-ți pasă. Pe unde hoinăreşti de-atâta vreme?

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război al diviziei.

— Ei, atunci e altă mâncare de peşte, camarade; să ştii că chiar astăzi vin să te văd. Sună de două ori.

Švejk voia să-şi aprindă luleaua, când telefonul sună din nou.

„Lua-v-ar dracu cu telefonu vostru – îşi zise Švejk – altă treabă n-am decât să-mi pierd vremea cu voi!”

Telefonul zbârnia înainte necruțător, făcându-l pe Švejk să-şi piardă răbdarea şi să urle în receptor:

— Alo, cine-i acolo? Aici e Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marş.

Švejk recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš:

— Ce faceți cu toții acolo? Unde-i Vaněk. Cheamă-l numaidecât pe Vaněk la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. În armată, nu stai la taifas la telefon, ca atunci când inviți pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare şi scurte. În convorbirile telefonice se lasă la o parte şi acest „cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*”. Aşadar Švejkule, te întreb: ştii unde-i Vaněk? Să vie numaidecât la telefon.

— Nu-l am la îndemână, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*. A fost chemat mai înainte la cancelaria regimentului; nu-i niciun sfert de oră de atunci.

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu dumneata, Švejkule. Nu poți să te exprimi scurt? Şi acum, fii cu multă băgare de seamă la ce-ți spun, ca nu cumva să mi te scuzi pe urmă, că telefonul hârâia şi n-ai înțeles... imediat, cum atârni receptorul...

Pauză. Un nou zbârnâit. Ridicând receptorul Švejk fu inundat de o avalanşă de înjurături.

— Dobitocule, haimana ce eşti, puşlama... Ce înseamnă

asta. De ce întrerupi convorbirea?

— Dumneavoastră, vă rog, ați spus să agăț receptorul.

— Peste un ceas sunt acasă, şi atunci să te ții, Švejkule... Deocamdată, te duci imediat la baracă şi cauți un sergent, să zicem pe Fuchs; îi spui să ia numaidecât zece oameni şi să meargă cu ei la magazie să ridice conserve. Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfârşit, deocamdată nu te-ai prostit. În timpul ăsta, eu am să-i telefonez lui Vaněk, la *regimentskanzelei*, să vină şi el la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate şi să alerge *laufşrit*[125], la magazie. Şi acum agață receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, căutându-l pe sergentul Fuchs şi pe ceilalți gradați. Erau cu toții la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase şi se bucurau grozav, uitându-se la Baloun, care, deşi legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pământ, căci li se făcuse milă de el; le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o coastă cu carne şi i-o băgă în gură; legat, uriaşul Baloun, neputând să mişte mâinile, mişca cu băgare de seamă osul în gură, plimbându-l cu ajutorul dinților şi al gingiilor şi ronțăind în acelaşi timp carnea cu o expresie de urangutan.

— Care din voi e sergentul Fuchs? întrebă Švejk, când în sfârşit le dete de urmă.

Văzând că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă.

— Se aude? repetă energic Švejk. Cât o să mai întreb? Unde-i sergentul Fuchs?

Sergentul Fuchs se înfățişă şi, plin de demnitate, începu să înjure în fel şi chip, că el nu-i niciun sergent, ci domnul sergent şi că nu se spune aşa: „Unde-i sergentul”, ci: „Cu respect vă întreb, nu ştiți unde se află domnul sergent?” În

[125] Fuga marş, pas alergător (germ.).

grupa lui, zicea el, dacă vreunul nu spune frumos; *„Ich melde gehorsam”*, se alege numaidecât cu una peste bot.

— Uşurel, îl luă Švejk cu binişorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni şi *laufşrit* cu ei la magazie să ridicați conserve.

Sergentul Fuchs rămase atât de uluit, încât nu putu decât să rostească:

— Cum?

— Niciun cum, îi răspunse Švejk. Eu sunt ordonanța marşcumpaniei a 11-a şi chiar acuşica am vorbit la telefon cu domnul *oberlaitnant* Lukáš. Şi dumnealui a spus: „*Laufşrit*, cu zece oameni la magazie”. Şi dacă nu vă duceți, domnule sergent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul *oberlaitnant* doreşte, în mod special, să vă duceți dumneavoastră, şi n-are niciun rost să mai vobirm despre asta. „Convorbirea telefonică – spune domnul locotenent Lukáš – trebuie să fie scurtă şi clară. Dacă se spune: «merge sergentul Fuchs», atunci el merge. Față de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci când pofteşti pe cineva la masă. În militărie, şi mai cu seamă în vreme de război, orice întârziere e crimă. Dacă sergentul Fuchs nu se duce imediat, telefonează-mi numaidecât, că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămână decât amintirea.” Ehei, voi nu-l cunoaşteți pe domnul *oberlaitnant*.

Švejk se uită cu un aer triumfător la toți gradații, care se arătau într-adevăr surprinşi şi deprimați, în urma apariției lui.

Sergentul Fuchs bolborosi ceva şi cu pas grăbit dădu să plece. În urma lui, Švejk strigă:

— Atunci, pot să-i telefonez domnului *oberlaitnant* că totul e în ordine?

— Am să fiu numaidecât cu zece oameni la magazie, se auzi de lângă baracă glasul sergentului Fuchs; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaților, care erau la fel de uluiți ca sergentul Fuchs.

— E groasă, îşi dădu cu părerea micuțul caporal Blažek.

Ne strângem catrafusele.

*

Nici de data aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-şi aprindă luleaua, din cauza telefonului care zbârnâi din nou. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-major Lukáš.

— Pe unde umbli, Švejkule? Sun pentru a treia oară şi nu-mi răspunde nimeni.

— Am fost în căutare, domnule *oberlaitnant*.

— Care va să zică, s-au dus?

— Se-nțelege că s-au dus, dar nu ştiu încă dac-or fi sosit. Vreți să mă reped până acolo, încă o dată?

— Aşadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs?

— Găsit, domnule *oberlaitnant*. Mai întâi mi-a zis:

„Cum?" şi numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie să fie scurte şi clare…

— Iar începi, Švejkule… Vaněk s-a întors?

— Nu s-a întors, domnule *oberlaitnant*.

— Nu zbiera aşa tare la telefon. Nu ştii unde-ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk?

— Nu ştiu, domnule *oberlaitnant*, unde ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk.

— A fost pe la cancelaria regimentului şi de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Du-te până acolo, Švejkule, şi spune-i să se ducă imediat la magazie. Pe urmă, caută-l pe caporalul Blažek şi spune-i să-l dezlege imediat pe Baloun, iar pe Baloun trimite-l la mine. Agață receptorul!

Švejk începu într-adevăr să se agite. Când îl găsi pe caporalul Blažek şi-i comunică ordinul locotenentului-major cu privire la dezlegarea lui Baloun, caporalul Blažek mormăi:

— Le e teamă, acum când iau apă la galoşi.

Švejk se duse să vadă cum îl dezleagă pe Baloun şi cum merg în aceeaşi direcție, spre cantină, unde trebuia să-l găsească pe plutonierul contabil Vaněk; îl însoți o bucată de

drum.

Baloun se uită la Švejk ca la izbăvitorul lui şi făgădui să împartă cu el toate pachetele pe care le va primi de acasă.

— Acum, la noi – spunea melancolic Baloun – trebuie să fi tăiat porcul. Cum îţi place toba, cu sânge sau fără? Tu spune-mi numai, că astă-seară scriu acasă. Porcul meu trebuie să aibă cam vreo sută cincizeci de chile. Are capul ca de buldog; ăştia-s porcii cei mai buni. Din porcii ăştia nu ies pierituri. E o rasă bună, care ţine la tăvăleală. Trebuie să aibă pe el o slănină de opt degete. Când eram acasă, făceam eu singur cârnaţii şi îmi umflam burta să plesnească. Porcul de anul trecut a avut o sută şaizeci de chile. Dar era un porc şi jumătate, continuă el cu însufleţire, strângând puternic mâna lui Švejk, la despărţire. L-am ţinut numai cu cartofi şi mă minunam eu singur câtă osânză prindea. Şuncile le-am pus la sărat. Tii, ce bunătate e o bucăţică, din asta, prăjită, cu găluşte de cartofi, cu garnitură de jumări şi varză călită; te unge la inimă, nu glumă. Pe urmă bei bere şi te simţi grozav de bine! Şi toate astea ni le-a luat războiul...

Bărbosul Baloun oftă adânc şi o porni spre cancelaria regimentului, iar Švejk se îndreptă spre cantină prin bătrâna alee de tei înalţi.

În acest timp, plutonierul de administraţie Vaněk stătea liniştit la cantină şi-i povestea unui cunoscut, plutonier-major, cât se putea câştiga înainte de război cu vopselele şi cu praful de piatră.

Plutonierul-major era criţă. De dimineaţă sosise de la Pardubice un fermier, care avea un fecior în tabără. Fermierul îl mituise după obicei, şi toată dimineaţa se cinstiseră, jos, în oraş.

Acum şedea deznădăjduit, spunând că nu mai are poftă de nimic, îndruga vrute şi nevrute, fără să-şi dea seama ce spune, iar conversaţia despre vopsele nici n-o băgă în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii şi bolborosea în neştire că trenul local ar trebui să meargă de la Třeboň la Pelhrimov şi înapoi.

Când intră Švejk, plutonierul Vaněk se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cât se câştiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul, aflat în plină călătorie, îi răspunse:

— La înapoiere a murit în tren şi n-a lăsat decât scrisori...

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă pesemne cu vreun om care îi era antipatic şi începu să-l înjure şi să-i spună că e ventrilog.

Švejk se apropie de Vaněk, care era şi el în mare formă, dar în acelaşi timp foarte amabil şi binevoitor:

— Domnule *rechnungsfeldwebel* – îi raportă Švejk, trebuie să vă duceți imediat la magazie; vă aşteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieți ca să ridicați conserve. Trebuie să vă duceți *„laufşrit”*. Domnul *oberlaitnant* a telefonat de două ori.

Vaněk izbucni în hohote de râs:

— Ar trebui să fiu nebun, drăguțule. Făcând una ca asta, ar însemna să mă insult singur, îngeraşul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilaşule. Când o să însoțească şi domnul *oberlaitnant* Lukáš atâtea „marşcumpanii” câte am însoțit eu, are să poată şi dumnealui să vorbească şi n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost cu *„laufşritul”* lui. Ordinul ăsta cu plecatul mâine, cu strânsul catrafuselor şi cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-am mai primit eu de la *regimentskanzelei.* Şi vezi ce-am făcut: am venit frumuşel la un sfert de vin, şi cum mă simt foarte bine aici, le las toate în voia soartei. Conservele rămân conserve, rațiile rații. Eu cunosc magazia mai bine decât domnul *oberlaitnant* şi ştiu, tot aşa de bine, cam ce se vorbeşte la un *besprechung* din ăsta cu domnii ofițeri, în birou la domnul *oberst.* Numai domnul *oberst* îşi închipuie, în fantezia lui, că la magazie există conserve. Magazia regimentului nostru n-a avut de când există conserve în depozit şi le-a căpătat numai de la caz la caz de la brigadă, când nu le împrumuta de pe la alte regimente, cu care venea în contact. Numai regimentului din Benešov îi suntem datori peste trei sute de cutii de conserve. He, he... Dumnealor n-au decât să spună ce vor la *besprechung*; nu-i nicio grabă. De altfel, când or

ajunge acolo, magazionerul o să le spună el singur că au înnebunit. Nicio „marşcă” n-a căpătat conserve la drum.

Aşa-i, barabulă bătrână? se adresă el plutonierului-major.

Acesta însă, fie că tocmai ațipea, fie că-l apucase un fel de delir, răspunse:

— Şi în timp ce mergea, ținea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine ați face – continuă plutonierul de ață Vaněk – dacă le-ați lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi, la *regimentskanzelei*, că se pleacă mâine, apoi asta nu trebuie s-o creadă niciun copil de țâță. Putem pleca fără vagoane? Chiar în fața mea s-a telefonat la gară. N-au niciun vagon liber. Aşa a fost şi cu ultima „marşcă”. Am stat atunci în gară două zile, şi-am aşteptat până s-a îndurat nu ştiu cine de noi şi ne-a trimis un tren. Nu ştiam încotro plecăm. Nici *oberstul* nu ştia; am cutreierat toată Ungaria şi tot aşa, nimeni n-avea habar dacă mergem spre Serbia sau spre Rusia. În fiecare stație se vorbea direct cu statul-major al diviziei. Şi noi eram ca un petic fără sac. Ne-au cusut, în cele din urmă, la Dukla: acolo ne-au făcut ferfeniță şi am venit înapoi pentru refacere. Aşa că nicio grabă. Cu timpul totul se lămureşte, nu-i nevoie să ne pripim. *Jawohl, nochamol*[126]. Astăzi au aici un vin excepțional, continuă Vaněk, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major care bolborosea ceva ca pentru sine:

— Glauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage[127].

— De ce să-ți faci griji de pomană cu plecarea marşbatalionului? Dacă vrei să ştii, în prima „marşcă” cu care am plecat eu pe front, toate s-au aranjat în cea mai perfectă ordine, în două ceasuri. La celelalte companii ale marşbatalionului nostru, de atunci, pregătirile au început

---

[126] Da, încă o dată (germ. incorect)

[127] Vă rog să mă credeți, am avut parte de puține lucruri în viața mea până acum. Mă mir de întrebarea asta (germ.).

cu două zile înainte. Dar la noi era *kumpanienkomandant laitnantul* Přenosil, un băiat fercheş care ne-a spus: „Nu vă grăbiți, băieți” – şi toate au mers ca pe roate. Cu două ceasuri înainte de plecarea trenului, am început abia să ne strângem calabalâcul. Eu cred că ai face bine să iei loc.

— Nu pot, refuză, înfrângându-şi tentația, bravul soldat Švejk. Trebuie să mă înapoiez la cancelarie; ce mă fac dacă telefonează cineva?

— Bine, atunci du-te, puişorule, dar ține minte pentru altădată că nu-i frumos din partea dumitale să refuzi şi că o adevărată ordonanță nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atâta cu serviciul. Zău, sufletelule, nimic nu-i mai urât pe lumea asta decât o ordonanță speriată, care vrea să înghită dintr-o dată toată milităria.

Dar Švejk o zbughise pe uşă şi zorea spre cancelaria companiei sale.

Vaněk rămase părăsit, întrucât, fără îndoială, nu se putea spune că plutonierul-major îi ținea cu adevărat tovărăşie.

Acesta se turtise bine de tot şi, mângâind sfertul de vin, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană, ca pentru sine, nişte lucruri foarte ciudate, fără niciun fel de sens şi legătură între ele:

— De multe ori am trecut prin satul ăsta şi nici nu bănuiam că există pe lume. *În einem halben Jahre habe ich meine Staatsprüfung hinter mir und meinen Doktor gemacht*[128]. Am devenit un infirm bătrân, îți mulțumesc, Lucia. *Erscheinen sie în schön ausgestatteten Bänden*[129], poate că este printre dumneavoastră cineva care-şi aminteşte de asta...

Ca să-i treacă de urât, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marş; plictiseala lui nu dură însă prea mult, deoarece uşa se deschise şi în cantină îşi făcu apariția

---

[128] Într-o jumătate de an îmi dau examenul de stat şi-mi iau titlul de doctor (germ.)

[129] Apăreți vă rog în volume frumos prezentate (germ.)

bucătarul popotei ofiţereşti, Jurajda, care se lipi de un scaun.

— Noi – începu el împleticindu-i-se limba – am primit astăzi ordin să mergem şi să ridicăm raţia de coniac pentru drum. Şi cum damigeana de rom nu era goală, a trebuit s-o golim. Asta ne-a dat de furcă. Băieţii de la bucătărie s-au făcut praf. Eu am greşit la socoteală cu câteva porţii; domnul *oberst* a venit târziu şi pentru el n-a mai rămas nimic de mâncare. Acuma îi prepară omletă... E veselie mare...

— Astai o aventură frumoasă, remarcă Venek, căruia întotdeauna la un pahar de vin îi plăceau cuvintele alese.

Bucătarul Jurajda începu să filosofeze, ceea ce, de fapt, trăda fosta lui ocupaţie. Înainte de a fi militar, el scosese o revistă ocultistă şi colecţia *„Misterele vieţii şi ale morţii”*.

În armată izbutise să se strecoare la popota ofiţerilor şi de multe ori se întâmpla să ardă câte o friptură, atunci când se cufunda în lectura traducerii străvechiului tom indian *Sûter pragân – Paramita (Înţelepciunea revelată).*

Colonelul Schröder ţinea la el ca la o raritate a regimentului. Nicio altă popotă ofiţerească nu se putea mândri cu un bucătar ocultist, care, după ce pătrunsese misterele vieţii şi ale morţii, se pricepea atât de bine să-ţi ia văzul cu biftecuri cu smântână şi cu tocanele lui, încât în bătălia de la Komarov locotenentul Dufek, rănit de moarte, striga într-una numele lui Jurajda.

— Da, spuse ca din senin Jurajda, care abia se mai ţinea pe scaun şi duhnea a rom de la zece poşte. Astăzi, când n-a mai rămas nimic pentru domnul *oberst* şi când a văzut numai cartofi goi, fără altceva, dumnealui a căzut în starea gaki. Ştii dumneata ce-i aia gaki? Asta-i starea spiritelor flămânde. Atunci eu i-am spus: „Aveţi, domnule *oberst*, destulă putere să biruiţi voinţa destinului, care a hotărât ca pentru dumneavoastră să nu ajungă rinichiul de viţel? Scrie în zodiac, domnule *oberst*, că dumneavoastră trebuie să mâncaţi astă-seară, la cină, o omletă minunată cu ficăţel de viţel, tocat şi înăbuşit.”

Scumpe prietene, se adresă el după o scurtă tăcere şi,

făcând o mişcare bruscă, răsturnă toate paharele de pe masă.

Asta-i lipsa de coeziune a tuturor fenomenelor, formelor şi lucrurilor, continuă posomorât după această ispravă bucătarul ocultist. Forma este lipsa de coeziune şi lipsa de coeziune este forma. Lipsa de coeziune nu se deosebeşte de formă, forma nu se deosebeşte de coeziune. Tot ce-i fără coeziune e formă, tot ce-i formă e lipsă de coeziune...

După aceste lămuriri sumare, bucătarul ocultist se cufundă într-o adâncă tăcere, sprijinindu-şi capul în mâini şi privind, pierdut, masa pe care o inundase cu vin.

Plutonierul-major bolborosea din nou ceva fără cap şi coadă:

— Grânele au dispărut de pe câmp, au dispărut... *in dieser Stimmung erhielt er Einlandung un ging zu ihr...*[130] Rusaliile sunt în primăvară...

Plutonierul de aţă Vaněk începu iar să bată toba în masă, sorbind din pahar şi amintindu-şi din când în când că era aşteptat la magazie de un sergent şi zece ostaşi. Şi ori de câte ori îşi amintea de asta, râdea şi făcea un gest cu mâna.

Noaptea târziu, când se întoarse la cancelaria companiei a 11-a de marş, îl găsi pe Švejk lângă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune şi lipsa de coeziune e formă, bâigui disperat, apoi se trânti îmbrăcat, aşa cum era, pe canapea şi adormi pe loc.

Švejk nu se mişca de lângă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă când îl chemase locotenentul Lukáš, care-i spusese că se află încă în conferinţă la domnul colonel, uitase să-i spună că poate să plece de la telefon. Fusese chemat şi de sergentul Fuchs care până atunci aşteptase cu cei zece soldaţi sosirea plutonierului Vaněk, ca până la urmă să bage de seamă că magazia era închisă. În fine se făcu şi el nevăzut, iar cei zece ostaşi se întoarseră pe rând, unul câte unul, la baraca lor.

Din când în când Švejk se amuza ridicând receptorul şi

[130] În această stare a obţinut invitaţia şi s-a dus la ea (germ.).

ascultând. Noul sistem de telefon, introdus în armată, prezenta avantajul că se puteau auzi destul de limpede şi de desluşit convorbirile telefonice, pe toată linia.

Cei de la aprovizionare se înjurau cu cei de la artilerie, geniştii ameninţau poşta militară, poligonul de tragere lătra la compania de mitraliere.

Şi Švejk continua să rămână nemişcat lângă telefon.

În acest timp, în biroul colonelului şedinţa se prelungea. Colonelul Schröder dezvolta cea mai nouă teorie în legătură cu orientarea pe câmpul de bătălie şi mai cu seamă punea accentul pe folosirea aruncătoarelor de mine.

Vorbea de toate, despre situaţia frontului cu două luni în urmă, în sud şi în răsărit, despre importanţa strânsei legături dintre diferitele unităţi, despre gazele otrăvitoare, despre tirul asupra aeroplanelor inamice, despre aprovizionarea trupei pe câmpul de bătălie; în cele din urmă trecu la situaţia internă în rândurile armatei.

Fură luate în discuţie relaţiile dintre ofiţeri şi trupă, dintre trupă şi gradaţi, despre dezertarea la duşmani, despre evenimentele politice şi în sfârşit despre faptul că cincizeci la sută dintre soldaţii cehi sunt *„politisch Verdächtig”*[131].

— *Jawohl, meine Herren, der Kramarsch, Scheiner und Klofatsch.*[132]

În acest timp, cei mai mulţi dintre ofiţeri se întrebau când o să înceteze bătrânul să trăncănească, dar, parcă dinadins, colonelul Schröder continua să pălăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marş, despre ofiţerii regimentului căzuţi pe front, despre zeppeline, despre călăreţii spanioli, despre jurământ.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš îşi aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurământul, bravul soldat Švejk nu fusese de faţă, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Şi tot gândindu-se la asta, fu cuprins deodată de un râs isteric de care se

---

[131] Suspect din punct de vedere politic (germ.)
[132] Da domnii mei... (germ).

molipsiră câțiva ofițeri în mijlocul cărora stătea, fapt ce atrase atenția colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienței câştigate cu prilejul retragerii armatelor germane în Ardeni.

Colonelul le încurcă pe toate şi încheie cu următoarele cuvinte:

— Domnilor, asta nu-i de râs.

După aceea o porniră cu toții spre cazinoul ofițerilor, colonelul Schröder fiind chemat la telefon de către statul-major al brigăzii.

Švejk moțăia pe scaun, lângă telefon, când îl trezi un nou zbârnâit:

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi, el.

— Alo – răspunse Švejk – aici e cancelaria companiei a 11-a de marş.

— Nu mă ține de vorbă! Ia repede creionul şi scrie telefonograma pe care ți-o dictez: „Compania a 11-a de marş...”

După aceasta urmară una peste alta câteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe acelaşi fir vorbeau concomitent companiile a 12-a şi a 13-a, aşa că telefonograma se pierdu complet în această învălmăşeală de sunete. Švejk nu desluşea nicio iotă. În cele din urmă totul se linişti şi Švejk recepționă:

— Alo, alo, acum citeşte-mi ce ai scris şi nu mă mai ține de vorbă...

— Ce să citesc?

— Cum ce să citeşti? Boule! Telefonograma!

— Care telefonograma?

— Tii, crucea ta, ce dracu, eşti surd? Telegrama pe care ți-am dictat-o, idiotule!

— Eu n-am auzit nimic, cineva s-a amestecat pe fir...

— Fir-ai tu să fii de maimuțoi; ce-ți închipui, că mie-mi arde de joacă numai cu tine? Spune: primeşti sau nu primeşti telefonograma? Ai creion şi hârtie? Cum? Nu ai? Vită ce eşti! Cum? Să aştept până ce găseşti? Halal ostaş! Ei, gata! Eşti pregătit? Slavă Domnului că în sfârşit te-ai

descurcat. Nu cumva ți-ai schimbat şi hainele? Şi acum fii atent: *11-te Marschkumpanie*! Repetă!

— *11-te Marschkumpanie*...

— *Kumpanienkommandant*, ai scris? repetă.

— *Kumpanienkommandant*!...

— *Zur Besprechung morgen*... Eşti gata! repetă.

— *Zur Besprechung morgen*...

— *Um neun Uhr – Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift*, maimuțoiule? Asta-i semnătură. Repetă!

— *Um neun Uhr – Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift* maimuțoiule – asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc... Aşadar, semnătura: *Oberst Schröder*, vită... Ai scris? repetă!

— *Oberst Schröder*, vită...

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma?

— Eu.

— *Himmelherrgott*, cine-i ăsta eu?

— Švejk. Mai ai ceva?

— Slavă Domnului, am terminat. Dar ar trebui să te numeşti Vacă... Ce se mai aude pe la voi?

— Nimic. Toate vechi.

— Şi-ți pare bine, nu-i aşa? E adevărat că la voi a fost astăzi unu' legat la stâlp?

— Nimic deosebit, era țucălarul locotenentului-major, i-a halit prânzul... Nu ştii când plecăm?

— Ce întrebare?! Asta n-o ştie nici bătrânul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveți pe acolo purici?

Švejk agăță receptorul şi se duse să-l trezească pe plutonierul de administrație Vaněk care se apăra furios, şi când Švejk începu să-l scuture, Vaněk îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă şi începu să azvârle din picioare, în dreapta şi-n stânga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuşi să-l trezească pe Vaněk care, frecându-se la ochi, se întoarse cu fața în sus întrebând ce s-a întâmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o

telefonogramă în care se spune că mâine la orele nouă domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să meargă la *besprechung*, la domnul *oberst*. Nu ştiu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineață? Am stat mult şi m-am tot gândit dacă să vă scol, când sforăiați atât de frumos; dar până la urmă mi-am zis că tot mai bine e când te sfătuieşti...

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm – se văicări Vaněk, căscând cu gura mare – du-te dimineața şi nu mă mai trezi!

Se întoarse pe o parte şi adormi din nou.

Švejk se duse înapoi lângă telefon şi începu iar să moțăie cu capul pe masă. Curând însă, îl trezi un nou zbârnâit...

— Alo, *marşkumpania 11*...

— Da, *marşkumpania a 11-a*. Cine-i acolo?

— Aici e *marşka 13*. Alo. Cât e ceasul la voi? Eu nu pot să prind centrala şi îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasul nostru a stat.

— Atunci stați şi voi, ca şi noi. Da ia spune, nu ştii când plecăm? N-ai vorbit cu *regimentskanzelei?*

— Las' că şi căcăcioşii ăia ştiu mai mult de-o grămadă, ca şi noi.

— Nu fi, domnişoară, prost crescută... Voi ați ridicat conservele? Ai noştri, cum s-au dus, aşa s-au întors. Magazia era închisă.

— Şi ai noştri s-au întors cu mâna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecăm?

— În Rusia.

— Eu cred că mai degrabă în Serbia. Om vedea noi când vom ajunge la Budapesta. Dacă o luăm la dreapta, atunci ne aşteaptă Serbia, la stânga, Rusia. Voi a-ți primit ranițele? Se zice că acum ne urcă *lehnungul*? Ai auzit ceva? Da, ia spune, ştii să joci *friesckeviere*? Ştii? Atunci vino mâine aici. Noi jucăm în fiecare seară. Câți sunteți acolo, la telefon? Cum? Singur? Las-o baltă şi du-te şi te culcă. Frumoasă ordine mai e şi la voi. Ce zici? Că ai picat acolo ca musca în lapte? În sfârşit, slavă Domnului, au venit să mă schimbe. Somn

dulce.

Urmându-i sfatul, Švejk se cufundă într-un somn dulce, uitând să mai agațe receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna şi fulgera că nu poate transmite marşcompaniei a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca până a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul ostaşilor care n-au fost inoculați împotriva tifosului.

În vremea aceasta, locotenentul-major Lukáš se mai afla încă la cazinoul ofițerilor în compania medicului-militar Šancler, care, călare pe un scaun, bătea la intervale egale cu tacul de biliard în podea pronunțând totodată, într-o succesiune arbitrară, frazele care urmează:

„Sultanul din Saracen, Salah-Edin, a fost cel dintâi care a recunoscut neutralitatea corpului sanitar.

Răniții ambelor tabere trebuiesc îngrijiți.

Medicamentele şi tratamentul trebuie să fi se administreze pe socoteala părții adverse.

Trebuie să se permită să li se trimită medici şi... asistenți cu trese de generali.

De asemenea prizonierii răniți trebuie trimişi înapoi sau schimbați sub ocrotirea şi garanția generalilor... Dar, după aceea, pot sluji mai departe...

Bolnavii de ambele părți nu trebuie făcuți prizonieri, nici ucişi, ci transportați la loc sigur, la spital, cu bună pază, care împreună cu bolnavii trebuie să se înapoieze... Şi... tresele de general. Tot aşa şi cu preoții militari, medicii chirurgi, farmaciştii, infirmierii care îngrijesc bolnavii, cu toate persoanele însărcinate să dea asistență bolnavilor, care de asemenea nu trebuie reținute, ci trimise înapoi la fel cu bolnavii.”

Deşi stricase până atunci două tacuri de biliard, doctorul Sancler tot nu-şi isprăvise ciudata expunere cu privire la ocrotirea răniților de război, îndrugând mereu printre fraze ceva nedesluşit cu privire la nişte trese de general.

Plictisit, locotenentul-major Lukáš îşi bău cafeaua şi se

duse acasă unde-l găsi pe uriaşul bărbos Baloun, ocupat cu prăjitul unei bucăți de salam într-o ceaşcă de tablă, pe lampa de spirt a locotenentului.

— Am... îndrăznit – îngăimă Baloun la vederea lui Lukáš – mi-am îngăduit... raportez supus...

Lukáš îl privi cu blândețe. În clipa aceea îşi dădu seama că acest om nu era decât un copil mare, o creatură naivă, şi deodată îl cuprinse părerea de rău că poruncise să fie legat la stâlp din pricina foamei lui, veşnic nepotolită.

— Prăjeşte-ți mai departe, Baloune îi spuse locotenentul-major descingându-şi sabia. Mâine am să pun să te treacă cu încă o porție de pâine.

Apoi se aşeză la masă. Trecea printr-o criză de melancolie, care-l determină să scrie o scrisoare sentimentală mătuşii sale.

Dragă mătuşică,

Am primit ordin să fiu gata de plecare cu marşkumpania mea, pe front. S-ar putea ca această scrisoare să fie ultima pe care o mai primeşti de la mine, deoarece pretutindeni se dau lupte crâncene şi pierderile noastre sunt mari. De aceea îmi vine greu să închei această scrisoare spunându-ți: la revedere! Cred că ar fi mai nimerit să-ți transmit un ultim adio!”

„O termin mâine dimineață”, îşi zise Lukáš în sinea lui şi se duse să se culce.

Văzându-l dormind adânc, Baloun începu din nou să umble şi să cotrobăiască prin odaie ca gândacii noaptea. Deschise geamantanul locotenentului şi muşcă o tabletă de ciocolată; se sperie însă când Lukáš se mişcă în somn, băgă repede la loc ciocolata şi se linişti.

Apoi se duse tiptil, tiptil să vadă ce a scris locotenentul-major.

Citi şi fu atât de copleşit, mai cu seamă de acest „ultim adio!”, încât se retrase în grabă pe salteaua lui de paie, de lângă uşă, cu gândul acasă şi la porcul tăiat.

Se vedea înțepând mațul ca să iasă aerul şi să nu plesnească la fiert.

Şi amintindu-şi că odată vecinilor le plesnise tot „specvurstul”, amestecându-se în oală, se cufundă într-un somn foarte agitat.

Visă că a chemat un măcelar nepriceput oare i-a spart toate mațele de porc în timp ce umplea cârnații. Nepriceputul măcelar uitase de asemenea să facă blutwurştul, pierduse osânza de la ceafă şi nu mai avea cu ce să umple cârnații. I se mai păru apoi în vis că e chemat de consiliul de război, pentru că fusese prins în timp ce căra o halcă de carne de la bucătăria de campanie. În cele din urmă se văzu spânzurat de craca unui tei de pe aleea cantonamentului militar din Bruck pe Leita.

*

A doua zi când se trezi, în revărsatul zorilor, care se iviră o dată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile companiilor, Švejk agăță mecanic receptorul în furcă, ca şi când tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică şi făcu o mică plimbare de înviorare prin cancelaria companiei. Intonă totodată un vesel cântec ostăşesc, al cărui text îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaş travestit în fată care se duce la moară la iubita lui, unde morarul, înainte de a-l pofti în culcuşul fetei, strigă către morăreasă:

Morărițo, adă cina
Să se ospăteze Lina.

După ce josnicul ostaş e ospătat copios de morăreasă, urmează tragedia familiară.

„Au găsit pe uşă scris:
Morari, treziți-vă din vis:
«Fiica voastră de la moară

Nu-i nici sfântă, nici fecioară.»”

Švejk depuse atâta patos în acest final, încât îl trezi pe plutonierul de ață Vaněk, care întrebă cât e ceasul.

— Chiar acușica a sunat deșteptarea.

— Bine, eu mă scol după cafea, hotărî Vaněk, care nu se grăbea niciodată: oricum o să înceapă iar să ne sâcâie cu graba lor, scoțând sufletul din om, ca ieri cu conservele alea...

Vaněk căscă, apoi îl întrebă pe Švejk dacă n-a trăncănit cumva prea mult aseară, când s-a întors acasă.

— Numai așa, olecuță, ce-a mai rămas de pe drum, răspunse Švejk. Îi dădeați într-una cu niște forme care nu-s forme, că forma nu e formă și că ce nu-i formă e formă, și că forma asta până la urmă tot nu-i formă. Dar v-a trecut repede și ați început să sforăiți, de parcă ați dus porcii la jir.

Švejk tăcu, făcu câțiva pași spre ușă, apoi se întoarse lângă patul plutonierului, se opri și continuă:

— În ceea ce mă privește pe mine, domnule *rechnungsfeldwebel*, când am auzit ce spuneați despre formele alea, mi-am adus aminte de unu Zátka; lucra la uzina de gaz de pe Letna. Treaba lui era să aprindă și să stingă felinarele. Era un om luminat și umbla prin toate cârciumile de pe Letna pentru că între aprinsul și stinsul felinarelor avea destul timp liber; spre dimineață, când se întorcea la uzină, îndruga și el vorbe din astea ca și dumneavoastră, numai că el le zicea altfel: „cubul, zicea el, are colțuri, de aceea e colțuros”. Asta am auzit-o eu cu urechile mele, când îmi făceam odată nevoile pe stradă și un polițist afumat, în loc să mă ducă la postul de poliție, m-a dus la uzina de gaz.

Până la urmă – continuă Švejk cu glas scăzut – Zátka a pățit-o rău de tot. Se înscrisese în congregația sfintei Maria și se ducea ca un zevzec la predicile părintelui Jemelka de la biserica Sfântul Ignat din Piața Carol. Într-o bună zi, când au venit în piață misionarii, Zatka a uitat să mai stingă felinarele din raionul lui, așa că gazul a ars trei zile și trei

nopți, fără întrerupere.

Nu-i lucru curat – urmă Švejk – când aşa, din senin, îl apucă pe om bâzdâcul să-şi bage nasul în filosofie; pute a delirum tremens. Cu ani în urmă, a fost mutat la noi un maior de la regimentul 75; îi zicea Blüher. Avea obiceiul să ne adune o dată pe lună, să ne alinieze în careu, şi să filosofeze cu noi despre disciplina militară. Nu punea în gură decât şliboviță – nimic altceva. „Țineți minte ce vă spun, ostaşi – începea el să ne boscorodească în curtea cazărmii – ofițerul este, de la sine, cea mai perfectă ființă şi are de o sută de ori mai multă minte decât voi toți, la un loc. Dacă ați sta, ostaşi, şi v-ați gândi toată viața voastră, tot n-ați putea găsi ceva mai desăvârşit ca ofițerul. Orice ofițer este o ființă necesară, în timp ce voi, ostaşi, nu sunteți decât nişte creaturi întâmplătoare; existența voastră e posibilă, dar nu obligatorie. Dacă s-ar întâmpla, ostaşi, să înceapă războiul şi voi ați cădea pentru maiestatea sa împăratul, bine; situația nu s-ar schimba prea mult; dar dacă înaintea voastră ar cădea ofițerul care v-ar conduce, ați vedea atunci cât de mult depindeți de el şi ce pierdere ați suferit. Ofițerul trebuie să existe, şi existența voastră se datoreşte de fapt domnilor ofițeri; voi de la ei purcedeți, fără ofițeri ați fi dezorientați, fără superiorii voştri nicio băşină n-ați şti să trageți. Pentru voi, ostaşi, ofițerul este un exemplu de moralitate, fie că vă dați sau nu seama de asta; şi fiindcă fiecare lege trebuie să-şi aibă legiuitorul ei, apăi aflați, ostaşi, de la mine că numai ofițerul este omul față de care vă simțiți, şi trebuie să vă simțiți îndatorați şi să îndepliniți, fără nicio excepție, orice poruncă a lui, chiar dacă ea nu v-ar conveni."

Odată, după ce şi-a terminat cuvântarea, a început să umble în jurul careului şi să ne întrebe pe fiecare, la rând: „Ce simți când te înapoiezi târziu la cazarmă?"

Soldații s-au zăpăcit de tot şi au dat nişte răspunsuri, care mai de care mai chisnovate. Unii s-au îndemnat a spune că n-au întârziat niciodată, alții că de fiecare dată când întârzie îi ia cu sictir prin pântec, alții că simt carcera,

şi aşa mai departe. Pe ăştia maiorul Blüher i-a scos pe loc din front şi a ordonat să fie puşi după-amiază să facă *klenkübung* în curte, drept pedeapsă că nu sunt în stare să spună ce simt. Până să-mi vină şi mie rândul, mi-am adus aminte de ce ne spusese el, ultima oară, când a stat de vorbă cu noi. Când s-a oprit în fața mea, eu i-am spus foarte liniştit:

— Raportez supus, domnule maior, că atunci când întârzii simt în mine un fel de nelinişte, frică şi mustrări de cuget. Dacă mă învârtesc însă de un bilet de voie, mă întorc la timp şi în ordine la cazarmă, şi atunci mă cuprinde un fel de linişte fericită şi simt o mulțumire lăuntrică...

Toți cei din jurul meu s-au pornit pe râs şi maiorul Bluher a zbierat la mine ca ieşit din minți:

— Lua-te-ar dracu, mizerabile, pe tine nici ploşnițele nu se îndură să urce când sforăi, şi-ți mai arde să faci glume?

Şi m-a băgat frumuşel în fiare, de mai mare dragul.

— În armată nici nu se poate altfel, răspunse plutonierul de ață, întinzându-se alene pe pat; poți să răspunzi orice-ai răspunde, să faci orice-ai face, norii tot s-adună deasupra-ți şi trăsnetul bubuie. Fără asta nu poate să existe disciplină.

— Foarte bine zis, încuviință Švejk. N-am să uit, cât oi trăi, cum l-au închis pe recrutul Pech. *Laitnantul* companiei era unu' Moc. Adunase odată recruții şi a început să-i întrebe, pe rând, de unde erau.

— Boboci nenorociți – li s-a adresat el – trebuie să vă învățați să răspundeți limpede, precis şi repede ca dintr-o pocnitură de bici. Aşadar, să începem. Dumneata, Pech, de unde eşti? Pech, care era un om învățat, i-a răspuns:

— Dolný Bousov, Unter Bautzen, nr. 267, 1936 de locuitori cehi, departamentul Jičin, districtul Sobotka, fostul domeniu Kost, biserica parohială Sfânta Caterina din secolul al XIV-lea, renovată de contele Václav Vratislav Netolický, şcoală, poştă, telegraf, fabrică de zahăr, moară cu fierăstraie, conacul Valcha, şase bâlciuri tradiționale... Deodată laitnantul Moc s-a năpustit asupra lui, a început să-i care la pumni peste gură şi să urle: ține, un târg

tradițional, al doilea târg tradițional, al treilea, al patrulea, al cincilea, al şaselea.

Pech, cu toate că nu era decât recrut, a cerut să fie scos la *batalionsraport*. Pe vremea aceea, la cancelaria regimentului era o bandă veselă şi unul din bandă a scris că recrutul nostru cere să fie scos la *batalionsraport* din pricina bâlciurilor tradiționale de la Dolný Bousov. *Batalionskommandant* era maiorul Rohell. *„Also, was gibt's?”*[133] l-a întrebat el pe Pech, şi Pech i-a dat drumu': „Cu respect vă raportez, domnule maior, că la Dolný Bousov sunt şase bâlciuri anuale”. Mai mult n-a apucat să spună; maiorul Rohell a început să zbiere şi a poruncit să fie dus numaidecât la ospiciul spitalului militar; de atunci bietul Pech a fost cel mai năpăstuit soldat şi a dus-o din pedeapsă în pedeapsă.

— E greu să educi pe soldați, răspunse plutonierul Vaněk căscând. În militărie soldatul, care n-a avut parte de pedeapsă, nu-i soldat. În timp de pace, mă rog, mergea poate teoria că soldatul care se elibera fără nicio pedeapsă avea pe urmă întâietate în serviciul civil. Astăzi însă tocmai acei ostaşi care înainte, în timp de pace, nici n-apucau să mai iasă din arest, sunt cei mai buni pe front. Îmi aduc aminte de infanteristul Sylvanus de la compania a 8-a. Înainte de război, o ținea numai într-o pedeapsă; şi ce pedepse… Nu se sfia să fure ultimul gologan camarazilor de arme; în schimb, când s-a pornit la atac, el a fost primul care a tăiat *drahthindernisse*[134], a capturat trei soldați inamici şi pe unul l-a achitat pe drum, spunând că nu avea încredere în el. Pentru isprava asta a căpătat medalia mare de argint, i-au cusut două steluțe şi, dacă nu l-ar fi spânzurat mai târziu la Dukla, ar fi de mult sergent. Dar de spânzurat au trebuit să-l spânzure, pentru că odată după un atac, a cerut să fie trimis în recunoaştere şi o altă patrulă de la regiment l-a prins pe când buzunărea morții. Au găsit la el vreo opt ceasuri şi o

---

[133] Aşadar, ce se aude? (germ.).
[134] Rețea de sârmă ghimpată (germ.).

grămadă de inele... Aşa că l-au spânzurat la statul-major al brigăzii.

— Se vede din asta – remarcă Švejk cu înțelepciune – că fiecare soldat trebuie să-şi cucerească singur poziția lui în armată.

Telefonul zbârnâi. Plutonierul de ață ridică receptorul şi recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš, care îl întrebă ce se aude cu conservele, făcându-i apoi câteva reproşuri.

— Într-adevăr, nu sunt, domnule *oberlaitnant*! striga la telefon Vaněk. De unde să fie dacă ele nu există decât în închipuirea celor de sus, de la intendență! N-avea niciun rost să trimitem acolo oamenii, de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneți? Că am fost la cantină? Aşa v-a spus bucătarul ocultist de la popota ofițerească? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mă duc. Dumneavoastră ştiți, domnule locotenent, cum a numit ocultistul zarva asta cu conservele? „Teroarea inexistenței". Da de unde, domnule locotenent-major, sunt perfect treaz. Ce face Švejk? E aici lângă mine! Să vi-l chem la telefon?

— Švejk, la telefon, strigă Vaněk, apoi adăugă cu glas foarte scăzut: şi dacă te întreabă cumva în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul:

— Aici e Švejk, raportez supus, domnule *oberlaitnant*.

— Ascultă, Švejkule, ce se aude cu conservele? S-a aranjat?

— Nu sunt, domnule *oberlaitnant*! Nici urmă de conserve...

— Aş dori, Švejkule, ca atâta vreme cât mai rămânem în cantonament, să te prezinți în fiecare dimineață la mine. De altfel, ai să rămâi tot timpul pe lângă mine, după ce vom pleca. Ce ai făcut astă-noapte?

— Am stat toată noaptea la telefon.

— A fost ceva nou?

— A fost, domnule *oberlaitnant*.

— Švejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important?

— S-a anunțat, domnule *oberlaitnant*, dar abia pentru ora

nouă. N-am vrut să vă neliniştesc, domnule *oberlaitnant*, că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi o dată: ce este atât de important pentru ora nouă?

— O telefonogramă, domnule oberlaitnant.

— Nu te înțeleg, Švejkule.

— Stați c-o am scrisă, domnule *oberlaitnant*: „Primiți telefonograma. Cine e la telefon? Ai scris? Atunci citeşte”, sau cam aşa ceva...

— Ei drăcie! Švejkule, cu dumneata poate să-şi iasă omul din minți... Spune-mi repede conținutul că de nu, mă reped acolo şi vai de oasele dumitale. Hai, spune, ce s-a întâmplat?

— Iarăşi un fel de *besprechung*, domnule *oberlaitnant*. Astăzi la ora nouă, la domnu *oberst*. Am vrut să vă trezesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgândit.

— Asta ți-ar mai fi lipsit, să îndrăzneşti să mă scoli din somn, pentru orice prostie, când era destul timp pentru asta şi dimineața. *Wieder eine Besprechung, der Teufel soll das alles buserieren!*[135] Lasă receptorul şi cheamă-l la telefon pe Vaněk!

— Plutonierul contabil Vaněk la telefon!

— *Rechnungsfeldwebel* Vaněk, *Herr Oberlaitnant*.

— Ascultă, Vaněk, găseşte-mi, te rog, numaidecât o altă ordonanță. Derbedeul ăsta de Baloun mi-a mâncat până dimineața toată ciocolata. Cum spui? Să-l legăm? Nu, îl dăm la echipele de sanitari. E voinic cât un munte şi o să poată căra răniții căzuți la atac. Îl trimit chiar acum la dumneata. Aranjează asta la *regimentskanzelei* şi înapoiază-te imediat la companie. Ce crezi, plecăm curând?

— Nu-i nicio grabă, domnule *oberlaitnant*. Când a fost să plecăm cu marşcompania a 9-a, ne-au dus de nas, tot aşa, patru zile la rând. Cu a 8-a a fost şi mai rău. Numai cu a 10-a a fost mai bine. Făceam atunci *felddienstfleck*[136], la amiază ne-a venit ordinul şi seara am plecat! În schimb,

[135] Iar o convorbire, dracu s-o ia! (germ.).

[136] *Felddienst* – serviciu militar de campanie.

pentru asta, ne-au purtat prin toată Ungaria şi dumnealor singuri nu ştiau ce gaură, şi de pe care front, s-o astupe mai întâi cu noi.

De când devenise comandant al companiei a 11-a de marş, locotenentul-major Lukáš se afla într-o stare care în termeni filosofici se numeşte sincretism; înțelegem prin asta că el îşi dădea toată osteneala să atenueze conflictele prin soluții care duceau ades la compromis.

De aceea, se vede, i-a şi răspuns lui Vaněk în felul următor:

— Mda, s-ar putea, de fapt cam aşa este. Aşadar, dumneata socoteşti că nu plecăm astăzi? La ora nouă avem *besprechung* cu domnul *oberst*... Apropo, dumneata ştii că ai fost numit dienstführender[137]?... Te întreb numai aşa. Te rog să-mi întocmeşti... Stai, de ce aveam nevoie să-mi întocmeşti?... Ah, da... o situație a tuturor gradaților, cu mențiunea de când slujesc în armată... Pe urmă o situație cu rezervele de hrană ale companiei... Cum? Naționalitatea? Da, da şi asta... Dar mai cu seamă nu uita să-mi trimiți altă ordonanță... Cum? Ce să facă astăzi *fähnrich* Pleschner cu trupa? *Vorbereitung zum Abmarsch?*[138] Socotelile? Vin să le semnez după-masă. Nu lăsați pe nimeni să iasă în oraş. La cantina taberei? După-masă, pentru un ceas... Dă-mi-l, te rog, pe Švejk!... Ascultă, Švejk, dumneata rămâi deocamdată la telefon...

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că încă n-am băut cafeaua.

— Atunci adă-ți cafeaua şi nu pleca din cancelarie până nu te chem. Dumneata ştii ce-i aia ordonanță?

— Da, domnule *oberlaitnant*, e unu care aleargă mereu...

— Aşadar, să fii la post când te-oi chema. Mai spune-i o dată lui Vaněk să-mi caute un țucălar. Alo! Švejkule, unde eşti?

— Aici, domnule *oberlaitnant*, chiar acum au venit cu

---

[137] Locțiitor provizoriu al comandantului de companie (germ.).
[138] Exerciții în vederea plecării (germ.).

cafeaua.

— Alo, Švejkule!

— Vă ascult, domnule *oberlaitnant*, cafeaua e rece de tot.

— Dumneata, Švejkule, ştii acum foarte bine ce vasăzică un ţucălar. Te rog să-l vezi şi dumneata şi pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Şi acum agaţă receptorul.

Vaněk, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care îşi turnase rom din sticla camuflată cu eticheta *„Tinte”*[139] (pentru orice eventualitate), se uită la Švejk şi spuse:

— Nu ştiu ce are *oberlaitnantul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ţi-a spus. Dumneata, Švejkule, trebuie să fii o bună cunoştinţă a domnului *oberlaitnant*.

— Cred şi eu. Noi suntem ca o singură mână, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mână spală pe alta. Prin câte n-am trecut noi doi, împreună. De câte ori n-au vrut să ne despartă unul de altul, dar până la urmă tot ne-am regăsit. Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe mine, în toate, de mă mir, chiar şi eu, de multe ori. Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ţi mai amintesc o dată că trebuie să-i găseşti un alt ţucălar şi că trebuie să-l văd şi eu ca să dau despre el referinţe. Ehei, dumnealui nu se mulţumeşte cu orice ţucălar.

*

Colonelul Schröder convocase cu mare plăcere, pentru a doua oară, pe toţi ofiţerii batalionului de marş, dat fiind că avea o deosebită pasiune pentru flecăreală. În afară de asta, mai trebuiau luate unele măsuri urgente în chestiunea teteristului Marek, care refuzase să cureţe latrinele, fapt pentru care fusese trimis de colonelul Schröder la consiliul de război al diviziei, pentru răzvrătire.

Marek fusese adus înapoi în cursul nopţii de la consiliul de război al diviziei şi acum se afla reţinut sub pază la *„Hauptwache”*. O dată cu el, cancelaria regimentului primi

[139] Cerneală (germ.).

un raport, foarte încurcat, trimis de consiliul de război al diviziei, în care se arăta că, în cazul lui Marek, nu poate fi vorba de răzvrătire, teteriştii nefiind obligați să curețe latrinele, aşa că nu poate fi vorba decât de *„Subordinationsverletzung*[140]*"*, delict care poate fi trecut cu vederea în cazul unei comportări exemplare pe front. Din aceste motive, se spunea în raport, inculpatul Marek este trimis înapoi la regimentul de care ține, ancheta cu privire la încălcarea disciplinei fiind oprită până la sfârşitul războiului, ea putând fi totuşi redeschisă la prima abatere pe care o va săvârşi teteristul Marek.

Pe ordinea de zi mai era de asemenea înscris şi un alt caz: o dată cu teteristul Marek, consiliul de război al diviziei trimisese la *Hauptwache* pe falsul sergent Teveles, care nu demult îşi făcuse apariția la regiment, trimis de spitalul militar din Zagreb. Purta pe piept marea medalie de argint pentru vitejie şi îşi cususe la tunică trese de teterist şi trei steluțe. Vorbea vrute şi nevrute despre actele de eroism ale companiei a 6-a de marş, susținând că era singurul supraviețuitor al acestei companii. În urma cercetărilor făcute s-a putut stabili că, la începutul războiului, plecase într-adevăr, cu compania a 6-a de marş, un oarecare Teveles, care nu avea însă dreptul la tresa de teterist. Cerându-se informații din partea brigăzii în subordinele căreia se afla compania a 6-a, în momentul în care, la 2 decembrie 1914, armatele austro-ungare se retrăgeau din Belgrad, s-a putut afla că pe listele celor propuşi sau distinşi cu medalia de argint nu figura niciun soldat cu numele de Teveles. Nu s-a putut însă constata, sub nicio formă, dacă în lupta de la Belgrad, soldatul infanterist Teveles fusese avansat la gradul de sergent, deoarece întreaga companie a 6-a de marş dispăruse fără urmă, cu ofițeri cu tot, în preajma bisericii Sfântul Sava din Belgrad. În fața consiliului de război al diviziei, Teveles s-a apărat argumentând că într-adevăr îi fusese făgăduită marea

[140] Neexecutare de ordin (germ.)

medalie de argint pentru vitejie, şi că aceasta l-a determinat să şi-o cumpere la spital, de la un bosniac. În ceea ce priveşte tresele de teterist, Teveles susține că şi le-a cusut fiind în stare de ebrietate, şi că a continuat să le poarte fiind mereu beat şi având organismul slăbit de pe urma dezinteriei.

La deschiderea *„besprechungului”*, înainte de a se trece la discutarea acestor două cazuri, colonelul Schröder îşi exprimă părerea că, dat fiind că plecarea pe front poate interveni din moment în moment, este absolut necesar ca reuniuni de acest fel să aibă loc cât mai des. De la comandamentul brigăzii i se comunicase că se aşteaptă ordine de la divizie. În consecință, trupa trebuie ținută în stare de alarmă, iar comandanții de companie trebuie să fie cu băgare de seamă ca nimeni să nu lipsească. După această scurtă comunicare, colonelul începu să repete tot ceea ce spusese cu o zi înainte. Prezentă din nou situația evenimentelor şi insistă asupra faptului că nimic nu trebuie să ştirbească curajul şi inițiativa în luptă.

În fața lui, pe masă, se afla prinsă în ace cu gămălie harta câmpului de bătălie, pe care nişte stegulețe înfipte cu bolduri marcau linia fronturilor; de data asta însă stegulețele erau răvăşite şi fronturile deplasate. O parte din stegulețe zăceau chiar sub masă.

Toată harta fusese devastată de motanul conțopiştilor de la cancelaria regimentului, care, peste noapte, după ce-şi făcuse nevoile pe câmpul de bătălie austro-ungar vrând să-şi acopere isprava împrăştiase stegulețele, murdărind toate pozițiile şi necinstind toate corpurile de armată.

Colonelul Schröder era foarte miop.

Ofițerii batalionului de marş urmăreau cu mult interes degetul colonelului Schröder, care se apropia de grămezile respective.

— De aici, domnilor, spre Sokal pe Bug… spuse colonelul, atotştiutor, deplasându-şi spre Carpați degetul arătător, care se împotmoli însă într-una din grămăjoarele cu care motanul avusese grijă să dea hartei un relief.

— *Was ist das, meine Herren?* întrebă colonelul mirat, în clipa în care simţi ceva lipindu-i-se de deget.

— *Wahrscheinlich Katzendreck, Herr Oberst*[141], îi răspunse foarte politicos, în numele tuturor, căpitanul Sagner.

Colonelul porni vijelios spre cancelaria vecină de unde, curând, se putu auzi un vacarm infernal, din care se desluşeau blesteme şi înjurături însoţite de ameninţarea îngrozitoare de a-i pune pe cei vinovaţi să lingă în urma cotoiului.

Interogatoriul fu scurt. Colonelul află că motanul fusese adus la cancelarie, cu paisprezece zile în urmă, de cel mai tânăr dintre conţopişti, Zwiebifisch. În urma acestei constatări, Zwiebifisch îşi adună catrafusele, după care un conţopist mai vârstnic îl conduse la *Hauptwache*, unde urma să rămâie până la noi ordine ale domnului colonel.

Cu aceasta şedinţa luă sfârşit. Înapoindu-se congestionat în biroul său, unde era aşteptat de corpul ofiţeresc, colonelul Schröder uită că mai avea de hotărât asupra soartei teteristului Marek şi a falsului sergent Teveles. De aceea rosti laconic:

— Rog pe domnii ofiţeri să fie gata pregătiţi şi să aştepte ordinele şi instrucţiunile mele.

Aşa se face că teteristul Marek şi sergentul Teveles rămăseseră mai departe, sub pază, la *Hauptwache*, şi mai târziu, când în mijlocul lor îşi făcu apariţia Zwiebifisch, putură să joace „mariaş”, iar după „mariaş” să-l necăjească pe paznic, cerându-i să vină să le prindă puricii care-şi făceau de cap pe salteaua de paie.

Puţin mai târziu, cercul lor se mări o dată cu sosirea fruntaşului Peroutka de la compania a 13-a de marş, care, cu o zi înainte, când se răspândise vestea plecării pe front, dispăruse din cantonament, fiind descoperit, a doua zi, de patrula militară la cârciumă „Trandafirul alb” din Bruck. Văzându-se în încurcătură, Peroutka încercase să se dezvinovăţească, spunând că voise, înainte de plecare, să

[141] Probabil murdărie de pisică, domnule colonel (germ.)

vadă cunoscuta seră a contelui Harrach din Bruck, şi că la înapoiere rătăcise drumul şi că abia spre dimineață, frânt de oboseală, nimerise la „Trandafirul alb”. (În timpul ăsta, de fapt, se desfătase în patul Ruzenei de la acelaşi „Trandafir alb”.)

*

Situația continua să fie tulbure. Domnea o totală nesiguranță: pleacă regimentul, nu pleacă? La telefonul din cancelaria companiei a 11-a de marş, Švejk asculta cu o răbdare imperturbabilă tot felul de păreri, care pesimiste, care optimiste. Telefonistul companiei a 12-a de marş spunea că auzise de la cineva în cancelaria regimentului că mai întâi se vor face exerciții de tragere cu manechine mobile şi că plecarea va avea loc abia după *feldmässigschiessübungen*[142]. Părerea aceasta optimistă nu era însă împărtăşită de cel de la marşcompania a 13-a, care transmitea că tocmai se înapoiase caporalul Havlik din oraş, unde aflase, de la un muncitor de la calea ferată, că vagoanele erau trase în gară.

Vaněk îi smulse lui Švejk receptorul din mână şi strigă furios la telefon că cei de la calea ferată habar n-au pe ce lume trăiesc şi că el, Vaněk, abia s-a întors de la cancelaria regimentului, unde nu se ştia încă nimic precis.

Švejk se instală cu încăpățânare lângă telefon şi tuturor celor care întrebau: „ce se mai aude”, le răspundea, foarte binevoitor, că nu ştie încă nimic precis.

Tot aşa îi răspunse şi locotenentului-major Lukáš, când acesta întrebă:

— Ce se mai aude pe la voi?

— Nu se ştie încă nimic precis, domnule *oberlaitnant*, răspunse el stereotip.

— Agață receptorul, boule!

După aceea urmară câteva telefonograme, pe care Švejk le

[142] Exerciții de tragere în câmp (germ.)

recepționă după multă tevatură. Mai întâi înregistră telefonograma referitoare la vaccinați și nevaccinați, care n-a putut fi dictată în cursul nopții, întrucât Švejk adormise uitând să pună receptorul în furcă.

Primi apoi o telefonogramă întârziată, cu privire la conserve, chestiune care fusese lămurită cu o zi înainte.

Ceva mai târziu veni la rând o telefonogramă adresată tuturor batalioanelor, companiilor și unităților regimentelor, care suna astfel:

„Copia telefonogramei pe brigadă, nr. 75692 Ordinul de brigadă nr. 172. În rapoartele (situațiile) referitoare la gospodărirea și administrarea bucătăriilor de campanie va fi respectată următoarea ordine în specificarea produselor de consum: 1) carne, 2) conserve, 3) zarzavaturi proaspete, 4) zarzavaturi uscate, 5) orez, 6) macaroane, 7) crupe de hrișcă și făină de hrișcă, 8) cartofi; în loc de 4) zarzavaturi uscate, 5) zarzavaturi proaspete."

Când Švejk citi acest mesaj plutonierului de ață, Vaněk declară solemn că astfel de telefonograme se aruncă din oficiu în latrină.

— Tâmpenia asta a născocit-o vreun dobitoc de pe la statul-major al armatei și acum circulă pe la toate diviziile, brigăzile și regimentele.

În sfârșit, Švejk mai recepționă o telefonogramă, dictată însă într-o asemenea viteză, încât abia reuși să prindă următoarele cuvinte ce aduceau cu un mesaj cifrat:

„In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingebolt werden."[143]

— Aiureli! declară Vaněk, când Švejk își exprimă contrariat nedumerirea, după ce reciti de trei ori cu glas tare ceea ce scrisese. Numai prostii, deși dracu știe dacă n-o fi

---

[143] Înșiruire de cuvinte fără legătură între ele și fără de nici un înțeles.

ceva cifrat; dar pentru aşa ceva noi nu suntem pregătiți. Şi asta se poate arunca...

— Eu cred – spuse Švejk – că dacă m-aş duce la domnu *ob'laitnant* şi i-aş zice că trebuie *In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholt werden* s-ar putea supăra...

Unii oameni sunt aşa de supărăcioşi, că te apucă şi groaza, continuă Švejk, purtat din nou de valul amintirilor. Într-o zi mergeam cu tramvaiul de la Vysočany la Praga. În stația Libeň s-a urcat un domn, Novotný. Cum l-am recunoscut, m-am dus lângă el pe platformă şi am intrat în vorbă, zicându-i că amândoi eram din Dražov. El însă s-a răstit la mine, furios, şi zicea să-l las în pace, că nu mă cunoaşte. Atunci am încercat să-l lămuresc, rugându-l să-şi amintească de mine care încă de mic copil veneam pe la dumnealui cu mama mea, pe care o chema Antonia, că pe tata îl chema Prokop şi era vechil. Dar nici după asta n-a vrut să mărturisească că ne cunoaştem. Atunci i-am dat şi alte amănunte, doar-doar l-oi face să-şi amintească... I-am spus că la Dražov erau doi Novotný, pe unul îl chema Tonda, iar pe celălalt Iosef, că el e cu siguranță Iosef, cel despre care mi-au scris cunoscuții din Drazov că şi-a împuşcat nevasta, care îi făcea zile amare din pricina beției lui... Şi ce să vezi: când a auzit vorbele astea, dumnealui s-a stropşit deodată şi a dat să mă lovească... eu însă m-am ferit şi dumnealui a spart geamul de la platforma din față... ăla mare din fața manipulantului. Ei, şi pe urmă ne-au dat jos pe amândoi şi ne-au dus la comisariat, şi aici s-a dovedit că dumnealui îi sărise țandăra pentru că nu-l chema Iosef Novotný, ci Eduard Doubrava şi era din Montgomery, din America, venit la Praga să-şi vadă rubedeniile.

Telefonul întrerupse povestirea lui Švejk şi o voce hârâită de la compania de mitraliere întrebă din nou dacă vor pleca sau nu. Zicea că a doua zi de dimineață va fi iar un *besprechung* la domnul *oberst*.

În uşă apăru, palid de tot, cadetul Biegler, cel mai mare idiot din întreaga companie, care la şcoala de teterişti se

străduise să se evidențieze cu cunoştințele sale. Îi făcu semn lui Vaněk să iasă după el pe coridor, unde avură o convorbire îndelungată.

Reintrând, Vaněk zâmbea disprețuitor.

— Mare bou mai e şi ăsta, îi spuse lui Švejk. Avem aici, în compania noastră, exemplare de lux, nu glumă! A fost şi el la *besprechung* şi, la despărțire, domnul *oberlaitnant* a ordonat ca toți *zugkomandanții*[144] să facă *„kvervisite"* şi să fie foarte drastici. Şi acum, boul vine să mă întrebe dacă ar fi cazul să lege la stâlp pe Žlabek, pentru că şi-a curățat puşca cu gaz.

Vaněk se înfurie.

— Uite ce tâmpenie mă întreabă, idiotul, când ştie bine că azi-mâine plecăm pe front. Ai văzut doar că domnul *oberlaitnant* s-a răzgândit, nu fără rost, cu legatul ordonanței lui. Da, lasă, că i-am zis-o eu puştiului ca să-i iasă din cap că o să facă din *„manschaft"*[145] nişte vite.

— Fiindcă tot veni vorba de țucălarul ăla – interveni Švejk – ați făcut rost de unul ca lumea pentru domnul *oberlaitnant*?

— Ai răbdare, răspunse Vaněk. E destulă vreme pentru toate; şi pe urmă, stau şi mă gândesc că domnul *oberlaitnant* o să se obişnuiască şi cu Baloun; ei, o să-i mai halească pe ici pe colo câte ceva şi pe urmă, oricum, o să-i treacă, când om fi pe front. Acolo de multe ori n-o să aibă niciunul ce mânca. Când zic eu: Baloun rămâne, s-a isprăvit, n-ai ce-i face. Asta mă priveşte pe mine şi domnul *oberlaitnant* n-are de ce să se amestece în treburile mele. Cum îți zic: nicio grabă.

Vaněk se întinse pe canapeaua lui şi apoi reluă:

— Švejkule, eu aş zice mai bine să-mi povesteşti o anecdotă din viața militară.

— Ar fi ceva – răspunse Švejk – dar mă tem că iar o să ne sune careva.

— N-ai decât să închizi, Švejkule; deşurubează legătura

---

[144] Comandanții de plutoane (germ.)
[145] Trupă (germ.)

sau scoate receptorul din furcă.

— Bine – consimți Švejk scoțând receptorul – am să vă povestesc una care se potriveşte grozav cu situația de acum, numai că pe vremea aceea în loc de război adevărat nu erau decât manevre, dar panică era tot aşa, ca şi astăzi, fiindcă nu se ştia când o luăm din loc, din cazarmă. Era cu mine acolo unul Šic din Pořice, om cumsecade, dar evlavios şi tare fricos. Îşi închipuia că manevrele sunt ceva îngrozitor, că în timpul lor oamenii mor de sete şi că sanitarii îi adună de pe drum în timpul marşului. De aceea a început să bea zdravăn, să aibă de rezervă, şi când am luat-o din loc şi am ajuns pe aproape de Mnišek, ne-a zis: „Măi, băieți, eu unul nu mai pot, pe mine numai Domnul mai poate să mă scape". Pe urmă am ajuns la Hořovice şi aici am avut două zile „rast"[146], fiindcă se întâmplase o încurcătură şi noi mersesem atât de repede înainte, încât era gata-gata ca împreună cu celelalte regimente, care erau în flancul nostru, să luăm prizonier tot statul-major al inamicului. Asta ar fi fost o mare ruşine, corpul nostru de armată urmând s-o cacarisească şi duşmanul să câştige partida, fiindcă acolo la ei comandant era un amărât de arhiduce. Ei, şi să vedeți ce s-a apucat să facă Šic al nostru. A părăsit cantonamentul, ducându-se să-şi cumpere nu mai ştiu ce într-un sat, dincolo de Hořovice. Către amiază a pornit înapoi spre tabără. Zăpuşeală mare, el încins, cum îi şade omului mai bine. Deodată vede în drum o troiță cu o statuie mică de tot a sfântului Jan Nepomuk. S-a închinat în fața sfântului Jan şi i-a spus: „Trebuie că mori de căldură; dacă ai avea măcar nițică băutură. Stai aici în bătaia soarelui, de bună seamă că năduşeşti într-una." Zicând aceasta, deşurubă bidonul, trase o duşcă zdravănă şi spuse: „Ți-am lăsat şi ție o înghițitură, sfinte Jane din Nepomuk". Dar nu ştiu cum se făcu, de spaimă poate, dar a tras totul pe gât, nemailăsând nimic pentru sfântul Jan. „Maica ta Cristoase – oftă el necăjit – Sfinte Jane din Nepomuk, iartă-mă rogu-te; am

[146] Repaus (germ.).

să-mi răscumpăr greşeala asta. Te iau cu mine în cantonament şi-ți dau să bei până n-ai să mai poți sta în picioare." Şi drăguțul de Šic, de mila sfântului Jan din Nepomuk, a spart geamul, a scos statuia sfântului, a băgat-o sub bluză şi a adus-o în tabără. De-atunci, se culca cu sfântul Jan Nepomuk în paie, şi-l purta în timpul marşurilor în raniță, fiindcă îi aducea mare noroc la cărți. Peste tot unde am fost cantonați, a câştigat, dar ajungând în regiunea Prachen ne-au cantonat la Drahenice. Aici, netam-nesam, Šic pierdu totul. Dimineața, când ne încolonam de plecare, l-am văzut pe sfântul Jan Nepomuk spânzurat în părul de lângă drum. Asta-i toată povestea, şi acum mă duc să agaț la loc receptorul.

Şi telefonul aduse iarăşi înfrigurarea vieții noi, trepidante, care începuse din clipa în care vechea armonie a liniştii din tabără fusese întreruptă.

În acest timp, locotenent-major Lukáš studia în odaia lui o scrisoare sosită chiar atunci pentru el, de la regiment, în care i se dădeau instrucțiuni cu privire la desluşirea cifrurilor. În acelaşi timp, i se înmână un ordin secret, cifrat, în legătură cu direcția în care va porni marşbatalionul spre granița Galiției (prima etapă):

7127 – 1238 – 457 – 2121 – 35 – Moşon
8922 – 375 – 7282 – Rab
4432 – 1238 – 7217 – 35 – 8922 – 35 – Komárom
7282 – 9299 – 310 – 375 – 7881, 298, 475 – 7979 – Budapesta.

Desluşind cifrul, locotenentul-major Lukáš oftă:

— *Der Teufel soll das buserieren.*[147]

[147] Dracu să-l pieptene (germ.).